

იურისტის ბიბლიოთეკა

ნინო ხარიტონაშვილი

სანოტარო სამართალი

თბილისი 2021

ედღენება ჩემს ოჯახს: შვილებს ერეკლე, მარიამ და ანდრია იოსელიანებს, მეუღლეს არჩილ იოსელიანს, ჩემს დისშვილებს ანა და ნინი გურჩიანებს, დას მაია ხარიტონაშვილს და მშობლებს ნათელა კურტანიძეს და ჯემალ ხარიტონაშვილს.

ასევე მსურს მადლობა გადავუხადო საქართველოს ნოტარიუსებს და ნოტარიუსთა პალატის თანამშრომლებს, ნაშრომის შექმნისას განეული წვლილისათვის.

რედაქტორი: ნინო ხუნაშვილი - სამართლის დოქტორი, გურამ თავართქილაძის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

კორექტორი: თეა ჯალაღანია, სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ადამიანური რესურსების მართვის სამსახურის უფროსი.

ISBN 978-9941-9647-3-2

გამომცემელი: იურიდიული ფირმა

„ბონა კაუზა“

თბილისი, 2021 წ.

წინათქმა

მსოფლიოში მიმდინარე ჰარმონიზაციის მასშტაბური პროცესების გამო კანონმდებლობის ცვლილება და საერთაშორისო მიდგომებისადმი მისადაგება ქართული სამართლებრივი სივრცის თანმდევი მოვლენაა ბოლო პერიოდში, რაც უკვე არსებული ლიტერატურის განახლებას და კანონმდებლობაში შესულ ცვლილებებთან შესაბამისობაში მოყვანას საჭიროებს. ამასთან, პროფესიის გაცნობის მსურველთათვის პრობლემატურია სანოტარო საქმიანობასთან დაკავშირებული ნორმების გაფანტულობა სხვადასხვა კანონებსა და ნორმატიულ აქტებში. ქართულ ენაზე ნაკლებადაა წარმოდგენილი კონტინენტურ სამართალში დამკვიდრებული ის ევროპული მიდგომები, რომელიც ლათინური ტიპის ნოტარიუსებს მაღალი პასუხისმგებლობის მქონე თანამდებობის პირებად, ასევე განსაკუთრებული კვალიფიკაციის მქონე იურისტებად მიიჩნევენ. ყოველივე ზემოაღნიშნულმა განაპირობა ნაშრომის ავტორის მცდელობა, თავმოყრილი ყოფილიყო სანოტარო საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა. ნაშრომის მიზანია ნოტარიუსის, როგორც ერთ-ერთი უძველესი და იმავდროულად თანამედროვე ტექნოლოგიების მიღწევებთან ადაპტირებული სამართლის პროფესიის გაცნობა.

ნაშრომში განხილულია ნოტარიუსების როლი მსოფლიოში და მათ შორის ევროპულ კავშირში საკუთრების უფლების დაცვის კუთხით. ასევე, განხილულია ევროპული კავშირის მართლმსაჯულების, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ის მნიშვნელოვანი გადანყვეტილებები, რომლებსაც პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვთ სანოტარო სამართლის განვითარებისათვის.

ნაშრომი წარმოადგენს სალექციო კურსს, გზამკვლევს სამართლის პროფესიის სტუდენტებისათვის და სამართლის პრაქტიკოსებისთვის.

ს ა რ ჩ ვ ი

ზოგადი ნაწილი

თემა 1. ნოტარიატის არსი.....	10
სანოტარო სამართლის წყაროები	12
ნოტარიატთან დაკავშირებული საერთაშორისო სამართლებრივი აქტები.....	14
თემა 2. თანამედროვე მსოფლიოს განსხვავებული სისტემები და ნოტარიატები.....	17
ისტორიული მიმოხილვა.....	17
ნოტარიუსები საერთო სამართლის ქვეყნებში	18
კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში ნოტარიატის ჩამოყალიბების ისტორიული მიმოხილვა.....	21
კონტინენტური სამართლის პირმო ლათინური ნოტარიატი.....	23
ლათინური ნოტარიატის მახასიათებლები და ეფექტურობის განმაპირობებელი ფაქტორები.....	24
თემა 3. ნოტარიუსის პროფესიის არსი.....	27
პრევენტული მართლმსაჯულება.....	27
ნოტარიუსის სოციალურ სარგებლიანობა.....	31
თემა 4. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი.....	37
ევროპის კავშირის ნოტარიუსთა საბჭოს	40
EUFides - ნოტარიუსთა საერთაშორისო ქსელი.....	44
თემა 5. ნოტარიატის ორგანიზაცია საქართველოში.....	46
ისტორიული მიმოხილვა.....	46
საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა	48
თემა 6. ნოტარიუსის პროფესიისადმი წვდომა, სანოტარო საქმიანობის ორგანიზება.....	59
ნოტარიუსის თანამდებობის დაკავების წესი.....	59
საკვალიფიკაციო გამოცდა.....	60

ნოტარიუსად დანიშვნა.....	63
სანოტარო საქმიანობის მენეჯმენტი.....	67
სანოტარო საქმიანობის დანყება.....	69
სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა.....	70

თემა 7. ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნაზე უარის თქმის საფუძვლები.....	73
საქმიანობის უფლების შეჩერება.....	74
ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლება	75
ნოტარიუსის შენაცვლება.....	77
ნოტარიუსის მიერ შრომითი ხელშეკრულების დადება.....	77
ნოტარიუსის სამსახურებრივი შეუთავსებლობა.....	78
სანოტარო ბიურო.....	79
საერთო ბიუროები.....	81

თემა 8. ნოტარიუსის ეთიკის/დეონტოლოგიის სტანდარტები.....	83
სანოტარო ეთიკის ისტორიული ნაწილები.....	83
საქართველოს ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსი...88	
საერთაშორისო კავშირის ეთიკის/დეონტოლოგიის კოდექსი.....	89
დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი.....	90
ლათინური ნოტარიატის ეთიკის ძირითადი პრინციპები.....	92

თემა 9. ნოტარიუსის პროფესიის ზედამხედველობა და კონტროლი.....	97
კონტროლის სახეები.....	98
დისციპლინური წარმოება.....	103

თემა 10. ელექტრონული მმართველობა ნოტარიატში.....	113
ერთიანი ელექტრონული რეესტრი.....	116
დისტანციური სანოტარო აქტები.....	118
ბლოქჩეინი და ჭკვიანი კონტრაქტები.....	121

თემა 11. სანოტარო არქივში დოკუმენტების შენახვა.....	125
სანოტარო აქტებისა და სხვა დოკუმენტების გაცემა.....	125

თემა 12. სანოტარო საქმისწარმოება.....	128
სანოტარო მოქმედებათა კლასიფიკაცია.....	128
სანოტარო მოქმედების მონაწილე პირები.....	132
სანოტარო მოქმედებაში არასრულწლოვნის მონაწილეობა.....	136
სანოტარო მოქმედებებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა მონაწილეობა.....	139
სანოტარო აქტის შედგენა იურიდიული პირის მონაწილეობით...	144
სანოტარო მოქმედების შესრულება მინდობილობის საფუძველზე.....	145
სანოტარო მოქმედების შესრულება სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებისა და მოქალაქეობის არმქონე პირთათვის	147
უცხო სახელმწიფოს სანოტარო დოკუმენტების ცირკულაცია...	147

თემა 13. სანოტარო მოქმედებათა შესრულების ზოგადი წესები.....	150
სანოტარო დოკუმენტზე ხელმოწერის წესი.....	150
სანოტარო საქმისწარმოების ენა.....	151
სანოტარო მოქმედების შესრულების ვადა, გადადება და შეჩერება.....	154
უარი სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე.....	155
ნოტარიუსთან გათანაბრებული ცალკეული პირების მიერ სანოტარო მოქმედების შესრულების ზოგადი წესი.....	157

თემა 14. სანოტარო მოქმედების შესრულების ფორმალური საფუძვლები.....	159
დოკუმენტის შედგენის ფორმალური და ტექნიკური წესები.....	160
სანოტარო აქტში შესწორება (ამოღება, ცვლილება, დამატება)...	162

კერძო ნაწილი

თემა 15. სანოტარო მოქმედებები, გარიგებების დამოწმების საფუძვლები.....	165
ზოგადი დებულებები გარიგებების დამოწმების შესახებ.....	166
უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული გარიგებების დამოწმება....	168
სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულების დადასტურება.....	174
წინარე ხელშეკრულება.....	175

ქონების მართვის/განკარგვის შესახებ გარიგებათა დამოწმება...	176
საქორწინო კონტრაქტის დამოწმება.....	178
ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შესახებ ხელშეკრულების (სუროგაცია) სანოტარო წესით დამოწმება.....	190
საკუთრების უფლების აღიარება.....	201
ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობების (საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივების) სახლებში არსებულ ბინებზე საკუთრების უფლების დადასტურება.....	202

თემა 16. სანოტარო მოქმედებები უდავო ფაქტების დადასტურების შესახებ.....	204
ნოტარიუსის არქივში დაცული აქტების ასლების, აქტებიდან ამონაწერებისა და აქტების შესახებ მონმობების გაცემა, ფაქტებისა და განცხადებების დამოწმება.....	204
ფაქტის დამოწმება.....	207
განცხადების დამოწმება.....	208
ფოტოსურათზე გამოსახულ პირთან ფიზიკური პირის იგივეობის დადასტურება.....	208
დოკუმენტის წარდგენის დროის დადასტურება.....	208
ფიზიკური პირის ცოცხლად ყოფნის დადასტურება.....	209
კრების ოქმის დამოწმება	209
სხვა პირისათვის დოკუმენტის გადაცემა.....	210
თარგმანის სისწორის (სიზუსტის) დამოწმება.....	211
საზღვაო პროტესტი.....	213

თემა 17. სადამფუძნებლო დოკუმენტების სანოტარო დამოწმება.....	215
სამეწარმეო და არასამეწარმეო იურიდიული პირების წესდებებისა და სხვა სადამფუძნებლო დოკუმენტების სანოტარო დამოწმება.....	215
პოლიტიკური პარტია.....	218

თემა 18. დოკუმენტების, ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და ფასეულობების დეპოზიტში მიღება.....	219
--	------------

თემა 19.საველო და საგადასახადო დოკუმენტებისათვის	
სააღსრულებო ძალის მინიჭება.....	225
სანოტარო აქტის აღსრულების ევროპული მიდგომა.....	225
ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცელი.....	229
თამასუქი ჩეკი.....	232
 თემა 20. სამემკვიდრეო საქმის წარმოების წესები.....	234
ანდერძის შედგენის წესები.....	235
სამკვიდრო საქმისწარმოება.....	243
სამკვიდრო მოწმობის გაცემა.....	252
უმკვიდრო - ბეითალმანი ქონების გადასვლა სახელმწიფოზე.....	259
 თემა 21. საერთაშორისო სამკვიდრო საქმისწარმოება.....	261
2012 წლის 04 ივლისის ევროსაბჭოს რეგლამენტი No 650/2012.....	261
ანდერძების რეესტრების ევროპული ქსელი	263
საერთაშორისო სამემკვიდრეო ურთიერთობები.....	263
ნოტარიუსთა როლი სასოფლო-სამეურნეო მიწის მემკვიდრეობით მიღებაში.....	265
 თემა 22. სანოტარო მედიაცია.....	267
 თემა 23. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლა.....	276
 თემა 24. საზღაური სანოტარო მომსახურებისათვის.....	281

აპრიპიატურები:

UINL — ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი.

CNUE — ევროპული კავშირის ნოტარიუსთა საბჭო.

სსკ — საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი.

სსკ — საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი.

სსსკ — საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი.

სუს — საქართველოს უზენაესი სასამართლო.

სუსგ — საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი.

ე.ნ. — ეგრეთ წოდებული.

ა.შ — ასე შემდეგ.

თემა 1.**ნოტარიატის არსი**

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის თანახმად ნოტარიატი არის საჯარო სამართლებრივი ინსტიტუტი, რომლის ამოცანაა სახელმწიფოს მიერ დადგენილ ფარგლებში პირებს შორის სამართლებრივი ურთიერთობებისა და იურიდიული ფაქტების დადასტურება. კანონის ნორმიდან გამომდინარე იკვეთება სანოტარო სამართლის საგანი: ფიზიკური და იურიდიული პირების უდავო უფლებებისა და ფაქტების დადასტურება.

რაც შეეხება სანოტარო სამართლის ცნებას, ის არის იმ ნორმათა ერთობლიობა, რომლებიც ადგენენ ნოტარიატის ორგანიზაციულ სამართლებრივ წყობას და მისი ფორმირების წესს, განსაზღვრავენ სანოტარო მოქმედებათა წრეს და აწესებენ ამ მოქმედებათა შესრულების წესსა და პირობებს.¹ ცნების ანალიზიდან ჩანს, რომ სანოტარო სამართალი აწესრიგებს ორი ჯგუფის საზოგადოებრივ ურთიერთობებს და შეესაბამება პანდექტურ სისტემას: შედგება ზოგადი და განსაკუთრებული ნაწილებისაგან. ზოგად ნაწილში გადმოცემული დებულებები ერთნაირად ვრცელდება სამართლის მთელ დარგზე, თუ კერძო ნაწილით სხვა რამ არაა გათვალისწინებული.²

ზოგადი ნაწილი ადგენს როგორც სანოტარო მოქმედებათა შემსრულებელი ორგანოს - ნოტარიატის ორგანიზაციულ სამართლებრივი წყობას და მისი ფორმირების წესს, ასევე სანოტარო მოქმედებათა შესრულების ზოგად წესებს. ხოლო, კერძო ნაწილი განსაზღვრავს კონკრეტული სანოტარო მოქმედებების შესრულების წესებსა და პირობებს.

აღნიშნული დაყოფიდან გამომდინარე მეცნიერთა მოსაზრებით საკამათოა სანოტარო სამართლის ადგილი სამართლებრივ სისტემაში. მისი საჯარო თუ კერძო სამართალთან მიკუთვნების საკითხის გადასაწყვეტად მნიშვნელოვანია კერძო და საჯარო სამართლის გამიჯვნის თაობაზე არსებული თეორიების განხილვა: კონტინენტური სამართალი ერთმანეთისგან მიჯნავს საჯარო და კერძო სამართალს, თუმცა ეს დაყოფა არაა პოზიტიურ-სამართლებრივი და თეორიული

¹სუხიტაშვილი დ. სუხიტაშვილი, სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, გვ. 8.

²სუხიტაშვილი დ. სუხიტაშვილი, სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, გვ. 11.

ხასიათი აქვს. საჯარო სამართალს ახასიათებს სუბორდინაციული ურთიერთობები, ხოლო კერძო სამართალი - კერძო პირთა შორის თანასწორუფლებიანობის საფუძველზე წარმოშობილ ურთიერთობებს აწესრიგებს. სანოტარო სამართალი კონტინენტური სამართლის პირშოა. კერძო და საჯარო სამართლის გამიჯვნის თეორიებს შორის დღეისათვის აქტუალურად მიიჩნევა სპეციალური სამართლის თეორია, რომლის თანახმადაც საჯარო სამართალი არის სახელმწიფო ხელისუფლების სპეციალური სამართალი, ხოლო კერძო სამართალი არის ზოგადი სამართალი ყველასათვის. კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში სახელმწიფო იყენებს კერძო სამართალს.³ ამ თეორიის შესაბამისად, სანოტარო სამართალი შეიძლება მიეკუთვნოს საჯარო სამართალს, ვინაიდან ის ადგენს როგორც სანოტარო სამსახურის ორგანიზების, ასევე სანოტარო მოქმედების შესრულების წესებს ნოტარიუსებისათვის, სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული ფუნქციით აღჭურვილი პირებისათვის, რომლებიც სანოტარო საქმისწარმოებისას ხელმძღვანელობენ მათთვის დადგენილ სპეციალურ ნორმებით, ხოლო კერძო სამართალს იყენებენ მოქალაქეებთან მიმართებაში. მსგავსად სამოქალაქო სამოქცესო სამართლისა, რომელიც წარმოადგენს საჯარო სამართლის დარგს და ადგენს სამოქალაქო სამართალწარმოების წესებს, თუმცა მოსამართლეებიც საქმის განხილვისას იყენებენ კერძო სამართლის ნორმებს. იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ნოტარიატის მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს პრევენტული მართლმსაჯულების განხორციელება, შეიძლება დავასკვნათ, რომ სანოტარო სამართალი არის ნორმათა ერთობლიობა, რომელიც არეგულირებს პრევენტული მართლმსაჯულების განმახორციელებელი ორგანოს - ნოტარიატის ფორმირებისა და სანოტარო მოქმედებების შესრულების პროცედურას.

ნოტარიუსები სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული ფუნქციის განხორციელებისათვის ასრულებენ სანოტარო მოქმედებებს. სანოტარო მოქმედებების განხორციელების დროს ნოტარიუსები ერთგვრიან სამართალურთიერთობებში იმ პირებთან, რომლებიც სანოტარო მოქმედებების შესრულებას ითხოვენ. ამ სამართალურთიერთობებს ეწოდება სანოტარო სამართალურთიერთობა. მისი თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ ამ ურთიერთობის მონაწილე ერთ მხარეს ყოველთვის არის ნოტარიუსი, სახელმწიფოებრივი ფუნქციით აღჭურ-

³ჭანტურია ლ. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, 6.

ვილი პირი, ხოლო მეორე მხარე სანოტარო მოქმედების მსურველი პირები.⁴

სანოტარო სამართლის წყაროები

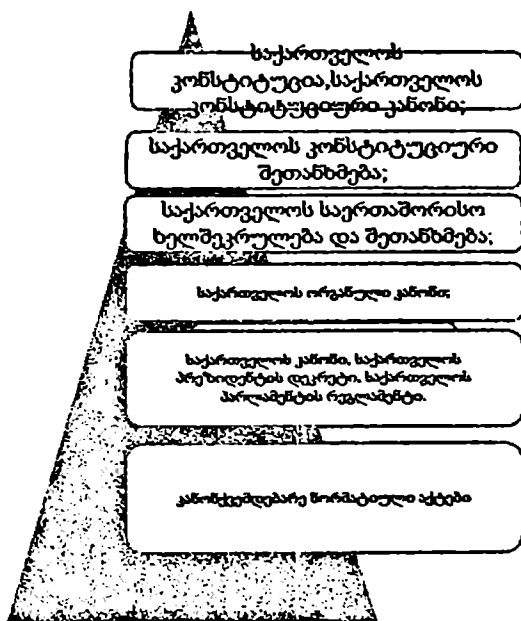
ნოტარიატის საქმიანობის სამართლებრივი საფუძვლებია: საქართველოს კონსტიტუცია; საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები; საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი; „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს 2009 წლის 4 დეკემბრის კანონი რომელიც განსაზღვრავს საქართველოში ნოტარიატის მოწყობისა და ნოტარიუსის სამსახურებრივი საქმიანობის სამართლებრივ საფუძვლებს, აგრეთვე სანოტარო და სხვა, მასთან დაკავშირებულ მოქმედებათა შესრულების ძირითად მოთხოვნებს. აღნიშნული კანონის საფუძველზე გამოცემულია კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, რომლებიც სანოტარო საქმიანობის ამა თუ იმ მიმართულებას აწესრიგებს.

სანოტარო მოქმედება სრულდება საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანებით დამტკიცებული „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის შესაბამისად. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №69 ბრძანებით დამტკიცებული ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებით განისაზღვრება ნოტარიუსების საქმიანობასთან დაკავშირებული დისციპლინური საკითხები. სანოტარო საზღაურის გადახდის წესს არეგულირებს „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 29 დეკემბრის №507 დადგენილება.

საქართველოს კონსტიტუციის მე-6 მუხლის შესაბამისად, საერთაშორისო შეთანხმებებს, რომელთა მხარე საქართველოა, შიდა ნორმატიულ აქტებზე უპირატესი ძალა აქვთ, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებები წინააღმდეგობაშია საქართველოს კონსტიტუციასა და კონსტიტუციურ მოწყობასთან. ასევე, ნორმატიული აქტების შესახებ საქართველოს კანონის მე-20 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად გათვალისწინებულია, რომ საქართველოს კანონმ-

⁴ სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, გვ. 8.

დებლობა შეესაბამება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებას (მიუხედავად მათი ფორმისა და სახელწოდებისა), თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას, აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ. შესაბამისად, სანოტარო საქმისწარმოებაში უცხოური ელემენტის მონაწილეობისას ნოტარიუსმა უნდა იხელმძღვანელოს ამ შეთანხმებებით.⁵ ასევე, „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 56-ე მუხლის თანახმად, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ან შეთანხმებებით, რომლებიც დადებულია საქართველოს მიერ ან რომლებსაც იგი შეუერთდა, დადგენილია საანოტარო მოქმედების შესრულების საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულისგან განსხვავებული წესი, ნოტარიუსი ხელმძღვანელობს შესაბამისად საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ან შეთანხმებებით.

⁵ სუსგ ას- 146-476-09, 23 ივნისი, 2009წ.

ნოტარიატთან დაკავშირებული საერთაშორისო სამართლებრივი აქტები

სანოტარო საქმიანობის განხორციელებისას ნოტარიუსები ხელმძღვანელობენ ძირითადად შემდეგი საერთაშორისო სამართლებრივი აქტებით:

ჰააგის 1961 წლის 5 ოქტომბრის კონვენცია, რომელიც აუქმებს უცხოეთის ოფიციალური დოკუმენტების ლეგალიზაციის მოთხოვნას; კონვენცია უცხოეთის კანონმდებლობაზე ინფორმაციის შესახებ (ლონდონი 1968 წლის 7 ივნისი);

ეროპული შეთანხმება „სამართლებრივი დახმარების თაობაზე“ გაკეთებული მიმართვების გადაცემის შესახებ (სტრასბურგი, 1977 წლის 1 იანვარი);

ვენის კონვენცია საკონსულო ურთიერთობების შესახებ;

კონვენცია სამოქალაქო საოჯახო და სისხლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი ურთიერთობების შესახებ (მინსკი 1993 წლის 22 იანვარი);

ხელშეკრულება სამოქალაქო საქმეებზე სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ საქართველოს რესპუბლიკასა და ბულგარეთის რესპუბლიკას შორის (სოფია 1995 წლის 19);

ხელშეკრულება „საქართველოს რესპუბლიკასა და უკრაინას შორის სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივ ურთიერთობათა შესახებ“ (თბილისი 1995 წლის 9 იანვარი);

ხელშეკრულება „საქართველოსა და აზერბაიჯანის რესპუბლიკას შორის სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივ ურთიერთობათა შესახებ“ (თბილისი, 1996 წლის 8 მარტი);

ხელშეკრულება საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის სამოქალაქო სავაჭრო და სისხლის სამართლი საქმეებზე სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ (ანკარა);

ხელშეკრულება საქართველოსა და თურქმენეთს შორის სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარების შესახებ (თბილისი 1996 წლის 20 მარტი);

ხელშეკრულება საქართველოსა და სომხეთის რესპუბლიკას შორის სამოქალაქო სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარების შესახებ (თბილისი 1996 წლის 4 ივნისი);

შეთანხმება „საქართველოსა და საბერძნეთის რესპუბლიკას შორის სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარების შესახებ“ (თბილისი, 1999 წლის 10 მაისი);

ხელშეკრულება საქართველოსა და ყაზახეთის რესპუბლიკას შორის სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ თბილისი 1996 წლის 17 სექტემბერი;

კონვენცია სამოქალაქო საოჯახო და სისხლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი ურთიერთობების შესახებ (მინსკი 1993 წლის 22 იანვარი). კონვენციებზე საუბრისას უნდა აღინიშნოს ეს უკანასკნელი, რომელიც ასევე ცნობილია როგორც მინსკის კონვენცია. იმ შემთხვევებში, როდესაც ეს კონვენცია გამოიყენება, საერთაშორისო კერძო სამართლის თაობაზე საქართველოს კანონი არ ვრცელდება. მინსკის კონვენციას სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამართლის საქმეებზე იურიდიული დახმარებისა და თანამშრომლობის თაობაზე 1993 წელს მოენერა ხელი და იგი რატიფიცირებულ იქნა სომხეთის, ბელორუსის, ყაზახეთის, ყირგიზეთის, მოლდოვის, რუსეთის ფედერაციის, ტაჯიკეთის, თურქმენეთის, უკრაინისა და უზბეკეთის მიერ. მინსკის კონვენციას, დსთ-ის წევრი სახელმწიფოების გარდა, შეიძლება სხვა სახელმწიფოებიც შეუერთდნენ. 86-ე მუხლის შესაბამისად, სწორედ ეს პროცედურა გამოიყენეს აზერბაიჯანმა და საქართველომ კონვენციასთან მისაერთებლად. კონვენცია ძალაში 1994 წლის 17 სექტემბერს შევიდა. კონვენციაში ცვლილებები 1997 წლის პროტოკოლით იქნა შეტანილი, რომელიც ძალაში 1999 წლის 17 სექტემბერს შევიდა.⁴

მინსკის კონვენციის მე-4 მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, ხელშემკვერელ მხარეთა იუსტიციის დანესებულებები აღმოუჩენენ სამართლებრივ დახმარებას სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამართლის საქმეებზე წინამდებარე კონვენციის დებულებათა შესაბამისად. იუსტიციის დანესებულებები სამართლებრივ დახმარებას აღმოუჩენენ ასევე სხვა დანესებულებებსაც. მინსკის კონვენციის მე-5 მუხლით დადგენილია სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენისათვის სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობის წესი: წინამდებარე კონვენციის აღსრულებისას ხელშემკვერელ მხარეთა კომპეტენტური იუსტიცი-

⁴ ნათაძე ა., სურგულაძე თ., ლონაძე ნ., ცორიკიშვილი ნ., იოს უიტდეჰააგი. „აღსრულების სამართლის ტრენერების სახელმძღვანელო, თბილისი, 2020, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ), lawlibrary.info/ge.

ის დანესებულებები ერთმანეთს უკავშირდებიან თავიანთი ცენტრალური ორგანოების მეშვეობით, თუკი წინამდებარე კონვენცია ურთიერთობის სხვაგვარ წესს არ ადგენს. ურთიერთდახმარების სქემის თვალსაზრისით შესაძლებელია შემდეგი მაგალითის მოყვანა: იმ შემთხვევაში თუ რომელიმე წევრი ქვეყნის ნოტარიუსს ესაჭიროება ინფორმაცია საქართველოში ნოტარიუსთან მიმდინარე საქმისწარმოების შესახებ, მან წერილობით უნდა მიმართოს მისი სახელმწიფოს იუსტიციის სამინისტროს, რომელიც მოთხოვნას გამოუგზავნის საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს, ხოლო საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო თავის მხრივ საქართველოს ნოტარიუსს. შესაბამისი ინფორმაციის მოძიების შემდეგ პასუხი გაივლის იმავე გზას ადრესატამდე.

კონვენციის მიზნებზე საუბრისას აუცილებელია ყურადღების გამახვილება იმ დანანესზე, რომელიც ადგენს დოკუმენტების ნამდვილობასთან დაკავშირებულ საკითხებს. კონვენციის მე-13 მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, დოკუმენტები, რომლებიც ერთი ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე დამზადებულია ან დამონმებული სპეციალურად მასზე უფლებამოსილი პირის მიერ მისი კომპეტენციის ფარგლებში და დადგენილი ფორმით და განმტკიცებულია გერბიანი ბეჭდით, სხვა ხელშემკვრელი მხარეების ტერიტორიაზე მიიღება რაიმე სპეციალური მონმობის გარეშე. დოკუმენტები, რომლებიც ერთი ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე განიხილება როგორც ოფიციალური დოკუმენტები, სხვა ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიებზე სარგებლობენ ოფიციალური დოკუმენტების მტკიცებულებითი ძალით. ეს ნიშნავს, იმას რომ რომელიმე წევრ ქვეყანაში სანოტარო წესით დამონმებულ სანოტარო აქტს გააჩნია იურიდიული ძალა ყველა წევრ ქვეყანაში აპოსტილით დამონმებისა და ლეგალიზაციის გარეშე.

თანამედროვე მსოფლიოს განსხვავებული სისტემები და ნოტარიატები

ისტორიული მიმოხილვა

შეთანხმება საკითხზე, თუ როდის იქნა ნოტარიუსის პროფესია პირველად მოხსენიებული, არ არსებობს. ზოგიერთი მკვლევარი თვლის, რომ ამისათვის ძველი ეგვიპტე უნდა განვიხილოთ, როგორც კერძო [სამოქალაქო] სამართლის სამართლებრივი დოკუმენტების, ანდერძების და საკუთრების ხელშეკრულებების წყაროდ, რომლებიც ილუქებოდა საჯარო მოხელეების მიერ. როგორც ჩანს, ეს არის სახელმწიფო ბეჭდის დახმარებით სანოტარო წესით დადასტურებული [დამოწმებული] ხელშეკრულებების პირველი ნიმუში. მეორეს მხრივ, ჰამურაბის კოდექსი ეხება ზოგიერთ უძველეს წერილობით საქმეს, რომელიც, დაკავშირებული იყო საკუთრების გადაცემასთან და სასამართლოში მტკიცებულებითი ძალა. ასევე, კლასიკურ საბერძნეთში არსებობდნენ საჯარო მოხელეები, რომლებიც ცნობილია როგორც *syngraphos* და *apographos*, რომელთა ფუნქცია იყო მოქალაქეებს შორის გაფორმებული კონტრაქტების დამოწმება.⁷

თანამედროვე მსოფლიოს განსხვავებული სისტემები ერთი შეხედვით მნიშვნელოვან განსხვავებებს გვთავაზობენ, რაც განპირობებულია განსხვავებულ ისტორიულ მიდგომებში და კულტურულ ტრადიციებში. დღეისათვის ორ ძირითად სამართლებრივ სისტემად მიჩნეულია კონტინენტური/სამოქალაქო სამართლებრივი სისტემა, (თუმცა არსებობს სხვა სამართლებრივი სისტემებიც) რომელშიც პოზიტიური კანონმდებლობა- კოდექსები სამართლის ძირითადი წყაროა და ანგლო ამერიკული ანუ საერთო სამართლის სისტემა, სადაც სამართლის წყარო არის სამოსამართლო ანუ პრეცედენტული სამართალი. ამ პრეცედენტებს აქვთ მბოჭავი ძალა – ზემდგომ პრეიუდიციებს უპირატესობა ენიჭებათ ქვემდგომი პრეიუდიციების მიმართ. ეს სისტემები ფართოდ გავრცელებული ინტელექტუალური და

⁷ Y.Orzikh, Ph.D. Associate Professor of Civil law department, private notary, NOTARIAT IN THE LAW OF EUROPEAN COUNTRIES: PART I – HISTORICAL REVIEW.

მორალური ტრადიციების ნაწილს წარმოადგენენ და ერთმანეთს აკვირდებიან შედარებითი თვალსაზრისით. ასევე, მათ შიგნითაც არის სხვადასხვა განმასხვავებელი ნიშნები, რაც შეიძლება გამოიკვეთოს მაგალითად ინგლისის, უელსისა და თუნდაც ამერიკის სამართლის შედარებით. თუმცა ეს ორი ტერმინი საერთო სამართლის სისტემა (ანდა ანგლო-ამერიკული სისტემა) და კონტინენტური სამართლის სისტემა წარმოადგენს უფრო აბსტრაქტულს. მათ ერთმანეთისაგან ნასესხები ან დამოუკიდებლად აქვთ განვითარებული ერთგვაროვანი ინსტიტუტები.⁸ გამომდინარე აღნიშნულიდან ორივე მათგანში არსებობს ისეთი პროფესია როგორიცაა ნოტარიუსი, სწორედ იმ განსხვავებული მახასიათებლებით, რაც განპირობებულია კულტურული მიდგომით.⁹

მართლმსაჯულების ეფექტურობის ევროპული კომისიის ((CEPEJ)) სამართლებრივი სისტემების შეფასებაზე მომუშავე ჯგუფმა ევროპის ნოტარიუსთა საბჭოს ეგიდით ჩაატარა კვლევა, რომლის შედეგები გამოქვეყნდა 2019 წლის 8 აპრილს. კვლევის მიზანი იყო კონტინენტური და საერთო სამართლის ნოტარიუსებს შორის განსხვავებების გამოკვეთა.¹⁰ კვლევის შედეგებმა კიდევ ერთხელ გამოკვეთა ამ ორ სისტემაში მომუშავე ნოტარიუსთა განსხვავებული როლი სამოქალაქო ბრუნვაში და ფუნქციები სამართლებრივი უსაფრთხოების დაცვის კუთხით.

ნოტარიუსები საერთო სამართლის ქვეყნებში

საერთო სამართლის ქვეყნები, კერძოდ ინგლისი იცნობდა ნოტარიუსის თანამდებობას და მას კენტერბერის არქიებისკომპოსი ნიშნავდა თანამდებობაზე. თუმცა ისინი მიჩნეულნი იყვნენ სამოქალაქო/კონტინენტური სამართლის ნაყოფად და სამართლის „მესამე ხელსაც“

⁸ Parker S. J., Comparative civil procedure and transnational 'Harmonization': A Law-and-Economics, Perspective, <http://www.researchgate.net/publication/228158980>, January 2009.

⁹ Van Rhee C.H., Verkerk R. Civil Procedure, Elgar encyclopedia of comparative law, Second Edition, 2012, p. 140-156.

¹⁰ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

უნოდებდნენ.¹¹ საერთო სამართლის ანგლო-საქსონურ სისტემაში არიან საჯარო/სახალხო ნოტარიუსები public notaries, რომლებიც საზოგადოებას „უდავო საკითხების“ მოგვარებაში ეხმარებიან. ისინი არ საჭიროებენ იურიდიულ განათლებას და წარმოადგენენ ადმინისტრაციულ მოხელეებს¹². საერთოდ, ანგლო-საქსონური სამართალი მიმართულია კონტრაქტში უპირატესობის მოპოვებისაკენ, სასამართლო დავებისაკენ და ამ დავებშიც უპირატესობის მოპოვებისაკენ, აადვილებს უძრავი ქონების გაყიდვას, მაგრამ არ ქმნის საკუთრების უფლების დაცვისა და უსაფრთხოების გარანტს.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ნოტარიუსის პროფესიისადმი წვდომა შეუძლია ნებისმიერი განათლების მქონე 18 წლის ასაკს მიღწეულ პირს, რომელიც გაივლის 6 საათიან ინტერნეტ კურსს, ჩააბარებს ონლაინ ტესტირებას და შეიძენს ბეჭედს.¹³ აქედან გამომდინარე, ისინი არ არიან სამართლის ექსპერტები და მათ მხოლოდ ხელმოწერის დამოწმების ფუნქცია გააჩნიათ. ამ სისტემაში მოსამართლეა ის, ვინც ფუნდამენტურ როლს თამაშობს საზოგადოებაში სამართლის განსაზღვრისათვის. ეს სისტემა ითვალისწინებს, რომ პრევენციული სამართლებრივი დაცვა არის ვაჭრობისა და ეკონომიკის დაბრკოლება, რაც იწვევს სარგებელთან არაპროპორციულ ხარჯებს. კონფლიქტის მოსაგვარებლად მოსამართლესთან მისვლა კულტურული საკითხია, ლათინური იურიდიული სისტემის ქვეყნებში კი პირიქით, გავრცელებული არ არის, ან არ ყოფილა, მოსამართლისთვის მიმართვა, რადგან სწორედ ნოტარიუსმა შეასრულა ფუნდამენტური როლი იმაში, რომ საზოგადოებაში დავები არ ყოფილიყო.

ინგლისა და უელსში, ნოტარიუსების ორი სახე არსებობს: 1. General - საზოგადო ნოტარიუსი, რომელიც დანიშნული საჯარო მოხელეა და 2. scrivener notary - მწერალი ნოტარიუსი. დადგენილია, რომ ნოტარიუსი უნდა იყოს პროფესიონალი იურისტი. საზოგადო ნოტარიუსობის

¹¹ The Notary Public- the third arm of the legal profession Noel Cox Barrister and Lecturer in Law, Auckland University of Technology (2000) 6 New Zealand Business Law Quarterly 321-335 (PDF) The Notary Public ? The Third Arm of the Legal Profession. Available from: https://www.researchgate.net/publication/228237162_The_Notary_Public_The_Third_Arm_of_the_Legal_Profession [accessed Mar 12 2021].

¹² European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

¹³ <https://www.sos.ca.gov/notary/qualifications>.

კანდიდატი უნდა იყოს სასამართლოს პროფესიონალი ადვოკატი - solicitor, barrister ან პქონდეს სამართლისმცოდნეს ხარისხი. scrivener notary მხოლოდ ლონდონში ფუნქციონირებს, ამ პროფესიაში შემსვლელი თავდაპირველად უნდა გახდეს საზოგადო ნოტარიუსი და დამატებით საგანმანათლებლო მოთხოვნებს აკმაყოფილებდეს. მათი საზოგადოება ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის წევრია.¹⁴ მათ უფრო მეტი უფლებამოსილება აქვთ, მაგრამ მათ მიერ დამონმებულ დოკუმენტს არ აქვს მტკიცებულებითი ძალა. ყველა დოკუმენტი კერძო აქტს წარმოადგენს, შესაბამისად მათი საცილოდ გახდის შემთხვევაში, მათი ნამდვილობის შემონმება სასამართლოს პრეროგატივაა. საერთო სამართლის სისტემაში არ აქვთ ლათინური ტიპის ნოტარიატისათვის დამახასიათებელი მინდობილობა-რწმუნებულება. მინდობილობები კეთდება ადგილობრივი ნოტარიუსების მიერ, რომლებიც არ არიან პროფესიონალი იურისტები, ორი მონმის თანდასწრებით, თუმცა მისი გადამონმების მექანიზმი არ არსებობს. ასევე, არ არსებობს ერთიანი მინის რეეტრი, შესაბამისად უძრავი ქონების შესყიდვისას ხდება ადვოკატის მიერ მოკვლევა არის თუ არა დავალიანება უძრავი ქონებაზე, ვის სახელზეა და ა.შ ხდება სესხის დაზღვევა, თუმცა სესხის დაფარვის შემდეგ თუ აღმოჩნდება, რომ უძრავი ქონება ხარვეზიანია დამცავი მექანიზმი მისი კეთისინდისიერი შემძენისათვის არ არსებობს, მაშინ როცა სიღარიბესთან ბძოლის თეორიის მიხედვით, მისგან თავისდაღწევის საშუალება გამართული მინის რეეტრის არსებობაა).¹⁵

ანგლო-საქსურ გარიგებაში საკმარისია ორი მონმის დასწრება, ბეჭედი და გარიგების სახით ხელმონერილი ფიცის დადების ფორმულა. გარიგება განიხილება, როგორც დამატებითი მტკიცებულება, სხვა მტკიცებულებების მსგავსად და არ სარგებლობს არანაირი სახის პრივილეგიით.¹⁶

¹⁴ THE COMMON LAW AND CIVIL LAW NOTARY IN THE EUROPEAN UNION: A SHARED HERITAGE AND AN INFLUENTIAL FUTURE? (A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, 17 September 2015, London) Dr Eamonn G Hall Notary Public Director Institute of Notarial Studies 22 Belgrove Lawn Chapelizod Dublin 20 Ireland Email: info@ehall.ie Web: www.ehall.ie and www.notaryinstitute.ie, Institute of Notarial Studies (A Division of the Faculty of Notaries Public in Ireland); James A Brundage, The Medieval Origins of the Legal Profession, (2008).

¹⁵ WWW.uinl.ORG

¹⁶ სანოტარო „ავთენტური აქტი“-ს განსაზღვრების შესწავლა დოკუმენტი შედგენილია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის „ავთენტური აქტი“-ს საკითხზე მომუშავე ჯგუფის მიერ პრეზიდენტი: ენრიკე ბრანკოს წუნესი. WWW.NOTARY.GE; WWW.uinl.ORG

ნოტარიუსების საქმიანობა დაკავშირებულია დამწერლობის შექმნასთან. თავად ტერმინი ნოტარიუსი ლათინური სიტყვიდან მომდინარეობს, რომელიც გადამწერს, მდივანს ნიშნავდა.¹⁷ ლათინური ნოტარიატი სათავეებს რომაული კულტურიდან იღებს. გადამწერი პირები - scribe, რომლებიც ასრულებდნენ სამართლებრივი დოკუმენტების წერით სამუშაოებს ინოვებოდნენ როგორც notarii.¹⁸ მწერლის თანამდებობაზე ინიშნებოდა მხოლოდ რომის მოქალაქე და იგი თანამდებობას სიცოცხლის ბოლომდე ინარჩუნებდა. მწერლის მოვალეობაში შედიოდა იურიდიული მასალის ჩანერასთან ერთად, საჯარო დოკუმენტების მომზადება, საზოგადოებრივი ანგარიშების წარმოება, საჯარო დოკუმენტებიდან ამონაწერისა და ასლების დამზადება, ასევე, სხვადასხვა დეკრეტის მომზადება და ამ დოკუმენტების შენახვა.¹⁹ ეს სპეციალისტები შემდგომში წოდებულ იქნენ ტაბელიონებად²⁰. ტაბელიონები იყვნენ თავისუფალი პროფესიის პირები, რომლებიც ადგენდნენ იურიდიულ დოკუმენტებს. იუსტინიანემ (306-337) შემოიღო პრევენციული ზომები დოკუმენტისათვის სარწმუნო ძალის მისანიჭებლად - სავალდებულო გახდა ტაბელიონის დასწრება დოკუმენტის დამოწმებისა და მოწმეთა დაფიქსირებისათვის. მოწმეების დასწრება და ხელმოწერების დამოწმება, თარიღების დატანა, ესკატოკოლის (აქტის შემდგენი პირის პასუხისმგებლობა) დამატება. ნო-

¹⁷ სუხიტაშვილი დ. სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, გვ.23.

¹⁸ THE COMMON LAW AND CIVIL LAW NOTARY IN THE EUROPEAN UNION: A SHARED HERITAGE AND AN INFLUENTIAL FUTURE? (A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, 17 September 2015, London) Dr Eamonn G Hall Notary Public Director Institute of Notarial Studies 22 Belgrove Lawn Chapelizod Dublin 20 Ireland Email: info@ehall.ie Web: www.ehall.ie and www.notaryinstitute.ie, Institute of Notarial Studies (A Division of the Faculty of Notaries Public in Ireland); James A Brundage, The Medieval Origins of the Legal Profession, (2008).

¹⁹ მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016.

²⁰ THE COMMON LAW AND CIVIL LAW NOTARY IN THE EUROPEAN UNION: A SHARED HERITAGE AND AN INFLUENTIAL FUTURE? (A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, 17 September 2015, London) Dr Eamonn G Hall Notary Public Director Institute of Notarial Studies 22 Belgrove Lawn Chapelizod Dublin 20 Ireland Email: info@ehall.ie Web: www.ehall.ie and www.notaryinstitute.ie, Institute of Notarial Studies (A Division of the Faculty of Notaries Public in Ireland); James A Brundage, The Medieval Origins of the Legal Profession, (2008).

ტარიუსის მიერ შედგენილ აქტს ჯერ კიდევ მე-8 საუკუნეში მიენიჭა აღსრულებითი ძალა. მე-10 საუკუნეში სანოტარო სამსახური სახელმწიფო სამსახურში ჩადგა და მის წევრებს იმპერატორი ნიშნავდა. ხოლო მე-11 საუკუნეში სანოტარო დოკუმენტი მიჩნეულ იქნა „საზოგადოებრივი ნდობის“ დოკუმენტად. ამ პერიოდში ნოტარიუსი სოციალური სტატუსით უთანაბრდებოდა რაინდსა და მოსამართლეს. გვიან რომაულ პერიოდში ნოტარიუსები გახდნენ „რეგისტრატორები“ registrars. ისინი პროვინციულ გუბერნიების კარზე მუშაობდნენ.²¹

საეკლესიო ნოტარიუსები ეპისკოპოსების და მონასტრების კანცელარიების ადმინისტრაციული მდივნები იყვნენ. ამ თანამდებობაზე მორალური და განათლების ცენზით ნიშნავდნენ. ესწრებოდნენ საეკლესიო კრებებს. სასამართლო აქტებს და ა.შ.²²

მე-14 საუკუნეში კარლოს დიდის (საფრანგეთი) რეფორმებით ნოტარიატი თანამედროვე პროტოტიპად ჩამოყალიბდა: საქმიანობის დაწყება ლიცენზიას დაუკავშირდა, დაწესდა ასაკობრივი ცენზი, იურიდიული განათლება, კორპორაციის თანხმობა განევრიანებაზე.

რომის შემდგომ ნოტარიატის ინსტიტუტი განვითარდა სხვადასხვა ევპორულ ქვეყანაში - იტალიაში, გერმანიაში და საფრანგეთშიც. ისტორიულად გერმანია XIX საუკუნემდე უამრავ მცირე და უმცირეს სახელმწიფოდ იყო დანაწევრებული. ამ სახელმწიფოებში XVIII საუკუნიდან ნოტარიუსებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, დამატებით ადვოკატებიც ყოფილიყვნენ. ეს ორმაგი პროფესია გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ზოგიერთ რეგიონში დღემდე არსებობს. შედეგად, გერმანიაში ადვოკატთა დაახლოებით 3,8% დამატებით ნოტარიუსიცაა. ამისათვის მათ მოეთხოვებათ საგანგებო განათლება და ნოტარიუსთა ფედერალურ პალატაში მოცულობითი გამოცდის ჩაბარება. ადვოკატ-ნოტარიუსი წარმოადგენს არა ადვოკატისა და ნოტარიუსის პროფესიების ნაზავს, არამედ პირს, რომელიც ორივე პროფესიას პარალელურად ახორციელებს.²³

²¹ მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016.

²² The Notary Public- the third arm of the legal profession Noel Cox Barrister and Lecturer in Law, Auckland University of Technology (2000) 6 New Zealand Business Law Quarterly 321-335 (PDF) The Notary Public ? The Third Arm of the Legal Profession. Available from: https://www.researchgate.net/publication/228237162_The_Notary_Public_The_Third_Arm_of_the_Legal_Profession [accessed Mar 12 2021].

²³ რიხარდ ბოკი, გერმანული ნოტარიატის სისტემა, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, Deutsch-Georgische Zeitschrift für Rechtsvergleichung 8/2020, <http://openlibrary.ge/bitstream/123456789/8768/1/DGZR%208-2020.pdf>.

კონტინენტური სამართლის პირველი ლათინური ნოტარიატი

კონტინენტური სამართალი იცნობს ლათინური ტიპის ნოტარიუსებს (Civil notaries). ისინი არიან იურისტები, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მრჩეველები, რომლებიც საჯარო უფლებამოსილების გადაცემის გზით ავთენტურობას (მტკიცებულებით და აღსრულებად ძალას) ანიჭებენ მათ მიერ მომზადებულ დოკუმენტებს. მათ მინიჭებული აქვთ ნების თავისუფლების უზრუნველყოფის მისია ისე, როგორც გარეგნობასთან დაკავშირებული ყველა პირის ლეგიტიმური ინტერესი დაცული იყოს სათანადო რჩევის მიცემით და ინფორმირებით.²⁴

ლათინური ნოტარიატი არის სისტემა, რომელიც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს იურიდიულ უსაფრთხოებას, კონფლიქტების პრევენციას, მხარეების ნების გამოხატვას ნოტარიუსის მიერ და მის იურიდიულ ენაზე გადატანას. ნოტარიატი წარმოადგენს იმ განსაკუთრებულ ინსტიტუტს, რომელსაც მსოფლიოს დემოკრატიულ სახელმწიფოებში პრევენციულ/პრევენტულ მართლმსაჯულებას უწოდებენ. ლათინური ნოტარიატი სამოქალაქო სამართლის საფუძველზე ქმნის იურიდიული გარკვეულობის გარანტს, გამომდინარე იქიდან, რომ „თუ უფლება არ დასტურდება მაშინ ის არ არის უფლება“, მისი მთავარი მიზანია კანონით დაცული საკუთრების უფლება, კონტრაქტში კანონის ნორმების ზედმინევნით ასახვა და დაბალანსება, კონფლიქტის პრევენცია, რაც მაქსიმალურადაა მიმართული დავის თავიდან აცილებისაკენ. ნოტარიუსმა უნდა უზრუნველყოს იურიდიული აქტების უსაფრთხოება, რათა გამოხატოს მხარეთა ნება საჯარო დოკუმენტით.

ნოტარიუსი მოქმედებს, როგორც პირის ფიზიკური ან იურიდიული ცხოვრებისა და ვალდებულებების მოწმე. მან უნდა მიიღოს თანხმობა და დარწმუნდეს, რომ თითოეული ხელმომწერი ნათლად აღიქვამს ნამდვილ პარამეტრებს. შემდგომი დავების თავიდან აცილების მიზნით, ნოტარიუსი ვალდებულია, მიიღოს დაბალანსებული გადაწყვეტა; ფიზიკური პირის სამართლებრივი უსაფრთხოებისა და მისი

²⁴ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

უფლებების დაცვის მიზნით, ნოტარიუსი ადასტურებს ფაქტებს. ნოტარიუსი უნდა იყოს კვალიფიციური, თავისუფალი, კეთილსინდისიერი, მიუკერძოებელი პასუხისმგებელიანი პიროვნებაა და ექსპერტი სამართალში, რომელსაც წვლილი შეაქვს სამოქალაქო მშვიდობაში. ნოტარიუსის მონაწილეობა, რაც შესაძლო დავების თავიდან აცილების საშუალებაა, წარმოადგენს მართლმსაჯულების კარგი სისტემის აუცილებელ ელემენტს.²⁵

ლათინური ნოტარიატის მახასიათებლები და ეუპატურობის განმავირობებელი ფაქტორები

ლათინური ნოტარიატის ეფექტურობა გარანტირებულია ნოტარიუსების შესახებ პროფესიული კანონის შემდეგი წინაპირობებით:

ნოტარიუსების მიერ უზრუნველყოფილი მაღალხარისხიანი სამართლებრივი სერვისებით;

ყოვლისმომცველი იურიდიული კონსულტაციითა და მონაწილე მხარეთა მხარდაჭერით;

სანოტარო წესით დამონმებული კონტრაქტების სწრაფი შესრულებით (ერთი ფანჯრის პრინციპი);

საგადასახადო რეგისტრაციაში ან გადასახადების აკრეფაში დახმარების განეით; რიგ ქვეყნებში სანოტარო აქტი იძლევა გადასახადების შეკრების საშუალებას, ქონებაზე საკუთრების გადაცემისას. სანოტარო აქტის რეგისტრაციის სავალდებულობა ხელს უშლის გადასახადის დამალვას.

მკაცრი დისციპლინური სამართლით - ნოტარიუსთა ასოციაციების ან პალატების საშუალებით, სახელმწიფოს აქვს უფლებამოსილება გულდასმით შეისწავლოს, შეამოწმოს და სანქციები დაადოს ნოტარიუსთა საქმიანობას, რომელიც წარედგინება სასამართლო დაცვას. დარღვევები და სანქციები ჩამოყალიბებულია კანონიერად „*nulla poena sine lege*“ [არც დანაშაული, არც სასჯელი არ არსებობს კანონის გარეშე] პრინციპით. ყველაზე სერიოზულ შემთხვევებში, კორპორატიული სანქცია შეიძლება გამოიხატოს სამსახურეობრივი თანამდებობის დროებითი შეჩერებით და სანოტარო პროფესიის ჩამორთმევითაც კი.²⁶

²⁵ ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

²⁶ კავშირის ნევი ნოტარიატთა 2005 წლის ნოემბერში რომში ჩატარებული საერთო კრების რეზოლუცია ნომ. 7, 26-ე მუხლი.

ნოტარიუსი იცავს მკაცრ დისციპლინურ ნორმებს და იგი იმყოფება სახელმწიფო ხელისუფლების მუდმივი კონტროლის ქვეშ.²⁷

პროფესიული ავტონომიით - ნოტარიუსები უნდა იყვნენ სამართლებრივად ორგანიზებულნი. ლათინური სანოტარო სისტემის ფუნდამენტური პრინციპების მე-3 თავი, მე-12 პუნქტი და ამავდროულად „დეონტოლოგიისა და ნოტარიუსთა ორგანიზაციის წესები“ მოითხოვს, რომ ნოტარიუსები იყვნენ კოლექტიური ორგანოს წევრები.²⁸

სანოტარო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მუდმივი შემდგომი განვითარებით - CEPEG -ს კვლევის შედეგად დადებული დასკვნით ევროპულ ნოტარიატებს ახასიათებს განვითარებული თანამედროვე ტექნოლოგიები. ბევრ სახელმწიფოსა და დანესებულებაში ნოტარიუსის პროფესია ელექტრონული დამუშავების სერვისების სათავეში დგას.²⁹

ნოტარიუსებისა და ნოტარიუსთა პერსონალის პროფესიული მომზადებისა და შემდგომი განათლების უზრუნველყოფით, ზოგ შემთხვევაში პროფესიული ორგანიზაციების მეშვეობითაც. სამართლებრივი უსაფრთხოება უკეთესად იქნება გარანტირებული მაშინ, როცა ნოტარიუსი არის მაღალი საუნივერსიტეტო კვალიფიკაციისა და რომელიც თავის პროფესიას ეუფლება სხვადასხვა გამოცდის ჩაბარებითა და სტაჟირების გავლით;³⁰

Numerus clausus პრინციპით - სახელმწიფო ადგენს ნოტარიუსების რაოდენობას. ნოტარიუსთა რაოდენობრივი შეზღუდვა ემსახურება ნოტარიუსთა ხელმისაწვდომობასა და ნოტარიუსის მომსახურებით სარგებლობის შესაძლებლობას. და გეოგრაფიული განთავსების ნყალობით

²⁷ ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

²⁸ კავშირის წევრ ნოტარიატთა 2005 წლის ნოემბერში რომში ჩატარებული საერთო კრების რეზოლუცია ნომ. 7.

²⁹ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

³⁰ ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

იქმნება შესაძლებლობა ნოტარიუსს სამსახურისათვის მიმართონ ქვეყნის მთელს ტერიტორიაზე.³¹ (მაგ. იმ რეგიონებში, სადაც სანოტარო სერვისი ხელმისაწვდომი არ არის ახალდანიშნული ნოტარიუსი 3 წლის ვადით ახორციელებს სანოტარო საქმიანობას).

ნოტარიუსი ასევე მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციას. ნოტარიუსის სახელმწიფოსთან კავშირი ასევე გამოიხატება მის ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის ფუნქციაში, იგი ვალდებულია შეატყობინოს სახელმწიფოს საეჭვო ტრანზაქციების შესახებ. როგორც უფლებათა ორიენტირი, ნოტარიუსი დანაშაულის თავიდან არიდებას უწყობს ხელს თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში.³²

ექსკლუზიური უფლებამოსილებების მინიჭებით -ლათინური ტიპის ნოტარიატებს კანონმდებლობით დელეგირებული აქვთ ექსკლუზიური უფლებამოსილებები. როგორც წესი, აღნიშნული ძირითადად მატერიალური სამართლიდან გამომდინარეობს. მაგალითად, სამოქალაქო კოდექსი განსაზღვრავს იმ ფორმასავალდებულო გარიგებებს, რომელთა დამოწმებაც მხოლოდ სანოტარო წესით არის შესაძლებელი: ფიზიკურ პირებს შორის იპოთეკით უზრუნველყოფილი ხელშეკრულება, საქორწინო კონტრაქტი, სამისდღემო ხელშეკრულება, სამეკიდრო მონმობა და ა.შ. ექსკლუზიური უფლებამოსილების მინიჭების დიდი მნიშვნელობის ნათელ მაგალითს წარმოადგენს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში იპოთეკის ხელშეკრულებების დამოწმებაზე არასავალდებულო სანოტარო ფორმის შემოღება, რამაც გამოიწვია ე.წ. იპოთეკით დაზარალებული მოსახლეობის მაღალი მაჩვენებელი.

³¹ ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

³² European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-cd-rev2-without-comments/168093da48>.

ნოტარიუსის პროფესიის არსი

პრევენტული მართლმსაჯულება

ნოტარიუსის პროფესია არსებობს უმრავლეს ევროპულ ქვეყანაში. მათგან 33-ში დანერგილია ლათინური ტიპის ნოტარიატი, როგორც დამოუკიდებელი პროფესია სახელმწიფოს კონტროლქვეშ, 16-ში ნოტარიუსები არიან საჯარო მოსამსახურეები, მაგალითად: აზერბაიჯანში, ბელგიაში ესტონეთში, საფრანგეთში, გერმანიაში, ლუქსემბურგში და ესპანეთში. გერმანიაშიც ნოტარიუსები საჯარო მოხელეები არიან. ისინი წარმოადგენენ მართლმსაჯულების ნაწილს და სუვერენული ამოცანების შესრულება ეკისრებათ. მაგრამ, მოსამართლისაგან განსხვავებით, ნოტარიუსი გერმანიაში თავად სახელმწიფო ორგანიზაციაში კი არ საქმიანობს, არამედ თავის საჯარო უფლებამოსილებას თავისუფალი პროფესიის სახით ახორციელებს.³³ იგი ორგანიზაციულად და ეკონომიკურად დამოუკიდებელია. საინტერესოა დანიის მაგალითი, სადაც ნოტარიუსის პროფესია ინტეგრირებულია რაიონულ სასამართლოში. ძირითად ქვეყნებში ნოტარიუსები ინიშნებიან აღმასრულებელი ხელისუფლების აქტით, მაგალითად ავსტრიაში, ბელგიაში, საფრანგეთში, საქართველოში და ა.შ.³⁴ თუმცა, საქმიანობენ როგორც თავისუფალი პროფესიის მქონე პირები.³⁵

³³ გერმანული ნოტარიატის სისტემა* 1 რიხარდ ბოკი იუსტიციის მრჩეველი, ნოტარიუსი გერმანიის ფედერალური სანოტარო პალატის გენერალური რწმუნებული საერთაშორისო ურთიერთობებში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, Deutsch-Georgische Zeitschrift für Rechtsvergleichung 8/2020, <http://openlibrary.ge/bitstream/123456789/8768/1/DGZR%208-2020.pdf>.

³⁴ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notaries of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

³⁵ THE COMMON LAW AND CIVIL LAW NOTARY IN THE EUROPEAN UNION: A SHARED HERITAGE AND AN INFLUENTIAL FUTURE? (A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, 17 September 2015, London) Dr Eamonn G Hall Notary Public Director Institute of Notarial Studies 22 Belgrave Lawn Chapelizod Dublin 20 Ireland Email: info@ehall.ie Web: www.ehall.ie and www.notaryinstitute.ie, Institute of Notarial Studies (A Division of the Faculty of Notaries Public in Ireland); James A Brundage, The Medieval Origins of the Legal Profession, (2008).

საქართველოში, ნოტარიუსები ინიშნებიან საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით, მაგრამ ნოტარიუსი არ არის საჯარო მოხელე. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“ მე-3 მუხლი განსაზღვრავს ნოტარიუსის სტატუსსა და სანოტარო საქმიანობის ძირითად პრინციპებს: „ნოტარიუსი თავის პროფესიულ საქმიანობაში თავისუფალია და სანოტარო და სხვა, მასთან დაკავშირებულ მოქმედებათა მეშვეობით ახორციელებს სახელმწიფოებრივ უფლებამოსილებას ამ კანონისა და სხვა სამართლებრივი აქტების საფუძველზე. სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელია. სანოტარო მოქმედება სრულდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და დადგენილ ფარგლებში. ნოტარიუსის საქმიანობა არ არის მეწარმეობა და მოგების მიღების წყარო. ანაზღაურება, რომელსაც ნოტარიუსს უხდიან მისი სამსახურებრივი საქმიანობისათვის, ეკუთვნის ნოტარიუსს. ნოტარიუსი არის სამუშაოს მიმცემა თავისი სანოტარო ბიუროს თანამშრომლებისათვის. ნოტარიუსი პასუხს აგებს თავისი სამსახურებრივი საქმიანობით მიყენებული ზიანისათვის. სახელმწიფო პასუხს არ აგებს ნოტარიუსის მიერ მიყენებული ზიანისათვის. ნოტარიუსის დისციპლინური პასუხისმგებლობა განისაზღვრება დებულებით, რომელსაც საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წარდგინებით ამტკიცებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრი.

საინტერესოა ევროპის კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს აზრი. ნოტარიუსის პროფესიის არსთან დაკავშირებით: საქმე აღძრული იყო ექვსი ევროპული კავშირის წევრ სახელმწიფოს (ბელგია, საფრანგეთი, ლუქსემბურგი, პორტუგალია, ავსტრია, გერმანია) წინააღმდეგ ვალდებულებების დარღვევის საფუძველით, რაც გამოიხატა იმ ფაქტში, რომ სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსის თანამდებობა ხელმისაწვდომი იყო მხოლოდ აღნიშნული ქვეყნების მოქალაქეებისთვის. არგუმენტი იყო ის, რომ აღნიშნული ფაქტი წარმოადგენდა მოქალაქეობის საფუძველზე დისკრიმინაციას, რაც ეწინააღმდეგებოდა ცხოვრებისა და ეკონომიკური საქმიანობის თავისუფლების პრინციპებს. მოპასუხე წევრი ქვეყნების არგუმენტი იყო ის, რომ ნოტარიუსის საქმიანობა უკავშირდებოდა იმ საჯარო უფლებამოსილების განხორციელებას, რაც განსაზღვრულია ევროკავშირის წესდების 45-ე მუხლით. მართლმსაჯულების სასამართლომ უარყო აღნიშნული არგუმენტები და შეახსენა მხარეებს, რომ ევროკავშირის წესდების 45-ე მუხლის ინტერპრეტირება უნდა მოხდეს ზუსტად და იმ

საქმიანობის ფარგლებში უნდა იყოს შეზღუდული, რომელიც პირდაპირ და უპირობოდ უკავშირდება საჯარო ხელისუფლების განხორციელებას. შემდგომ სასამართლომ დეტალურად შეისწავლა აღნიშნული წევრი ქვეყნების სამართლებრივ სისტემებში ნოტარიუსებისათვის მინიჭებული უფლებამოსილებები. ამის საფუძველზე გამოიტანა დასკვნა, რომ ნოტარიუსების მთავარი ფუნქცია, რომელიც გამოიხატება ნოტარიალური ინსტრუმენტების შექმნაში, და არც სხვა სახის საქმიანობა, რომლის შესრულების უფლება აქვთ ნოტარიუსებს (როგორიცაა უძრავი ქონების დაყადაღება, უძრავი ქონების გაყიდვა ან ქონების ინვენტარიზაცია მათ შორის არც (ხანდახან იძულებითი) სასამართლოებთან თანამშრომლობა) არ შეესაბამებოდა ამ კრიტერიუმს. სასამართლომ აგრეთვე დაამატა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ სანოტარო საქმიანობა შეიძლება ჩაითვალოს, საჯარო ინტერესების დაცვისაკენ მიმართულ საქმიანობად, როგორიცაა ნოტარიუსების მიერ დოკუმენტის ნამდვილობისა და სამართლებრივი სისწორის დამოწმება, აღნიშნული გარემოება არ ამართლებს ამ უფლებამოსილებების ექსკლუზიურად მხოლოდ აღნიშნული წევრი ქვეყნების მოქალაქეებისათვის მინიჭებას. „მართოდენ ის ფაქტი, რომ ნოტარიუსი საზოგადოების მომეტებული ინტერესის სფეროში არსებულ საქმიანობას ეწევა, კერძოდ, იმ დოკუმენტების კანონიერებასა და სამართლებრივ სიცხადეს უზრუნველყოფს, რომლებითაც კერძო პირები უფლება-მოვალეობებს იძენენ, თავისთავად, საკმარისი არ არის იმისათვის, რომ ნოტარიუსის საქმიანობა „სახელმწიფოებრივი უფლებამოსილების განხორციელებასთან“ პირდაპირ და სპეციფიურად დაკავშირებულად ჩაითვალოს“.³⁶ შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს არა აქვთ უფლება შეინარჩუნონ სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსის თანამდებობაზე წვდომა მხოლოდ თავისი ქვეყნების მოქალაქეებისთვის. ამ გადაწყვეტილებით ნოტარიუსის პროფესია გახსნა წევრი სახელმწიფოების მოქალაქეებისათვის.

ნოტარიუსი არის თანამდებობის პირი, რომელსაც დელეგირებული აქვს სახელმწიფოებრივი უფლებამოსილება იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოს მის მიერ შექმნილი აქტების ნამდვილობა (ავთენტურობა), შენახვა და ამ აქტებისათვის მტკიცებულებითი და სააღსრულო-

³⁶ 2011 წლის 24 მაისის გადაწყვეტილება. Press Release No 50/11, Luxembourg, 24 May 2011) <https://www.google.com/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=ECJ+decision+of+24+may+2011>.

ბოძალის მინიჭება.³⁷ სხვა პრაქტიკოსი იურისტებისაგან განსხვავებით, ნოტარიუსი ხელს აწერს მის მიერ შედგენილ დოკუმენტს და კანონიერ ძალას ანიჭებს მათ, რითაც პასუხისმგებლობას იღებს მასზე და, ამავდროულად, სახელმწიფოს სახელით ანიჭებს მათ საზოგადოების ნდობის მნიშვნელობას.³⁸ ევროპული თანამეგობრობის 1994 წლის 18 იანვარს მიღებული რეზოლუციიდან³⁹ ნოტარიატის მდგომარეობისა და ორგანიზაციის შესახებ, ევროპული პარლამენტმა განსაკუთრებულად აღიარა ნოტარიუსთა პრევენციული ფუნქცია, რომელიც საშუალებას იძლევა სრულად იქნას თავიდან აცილებული ან შემცირებული დავების წარმოშობის რისკი.⁴⁰

ლათინური ტიპის სანოტარო მოქმედებები ხორციელდება კონტინენტურ ევროპის დიდ ნაწილში, რაც უზრუნველყოფს მოქალაქეთა და კომპანიების ეფექტურ წვდომას სამართლიანობისადმი. როგორც პრევენციული მართლმსაჯულების განმახორციელებელი პირი, სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსი იცავს სამართალწარმოებას და აკონტროლებს გარიგებების კანონიერებას, რაც აუმჯობესებს მოქალაქეების ცხოვრებას. სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსები ახორციელებენ თავიანთი საზედამხედველო ორგანოების ზოგადი ინტერესების მისიებს, სამართლის ისეთ ყველაზე მრავალფეროვან სფეროებში, როგორიცაა გარიგებები უძრავ ქონებაზე, საოჯახო და მემკვიდრეობის სამართალი. ისინი უზრუნველყოფენ ფიზიკურ პირებს შორის დადებული დოკუმენტების კანონიერებას და სამართლებრივ უსაფრთხოებას. სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ დელეგირებული რეალური პეროგატივების გამოყენებით, ისინი თავის შედგენილ დოკუმენტებს ანიჭებენ ნამდვილობის გარანტიას.

³⁷ ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ნოტარიატების მიერ 1990 წლის 22-23 მარტს მადრიდში. მიღებული რეზოლუცია; ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

³⁸ სანოტარო „ავთენტური აქტი“-ს განსაზღვრების შესწავლა დოკუმენტი შედგენილია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის „ავთენტური აქტი“-ს საკითხზე მომუშავე ჯგუფის მიერ პრეზიდენტი: ენრიკე ბრანკოს ნუნესი.

³⁹ Resolution of the European Parliament. 'Profession of notary in the Community', OJEC No 44/36 18 January 1994.

⁴⁰ ნოტარიუსი მეტრი ანდრე შვახტგენი, ლუქსემბურგი, ლნსკ-ს საპატიო პრეზიდენტი, ნოტარიუსის საქმიანობა სამოქალაქო საზოგადოების კეთილდღეობისათვის ნოტარიუსი მეტრი ანდრე შვახტგენი, ლუქსემბურგი, ლნსკ-ს საპატიო პრეზიდენტი, მოხსენება 1992 წლის მაისში მარაკეში (მაროკო) ჩატარებული ლნსკ-ს წევრი ნოტარიატების ასამბლეის გახსნაზე.

ნოტარიუსებისათვის რიგი კომპეტენციების გადაცემით უკვე გადადგმულია მნიშვნელოვანი ნაბიჯები სასამართლოებისა და მთავრობების განტვირთვისათვის. მაგალითები და სტატისტიკა ადასტურებს, რომ ამ მიზნებისათვის უფრო და უფრო მეტი კომპეტენცია ენიჭებათ ნოტარიუსებს. ევროკავშირის დონეზე ამის მაგალითია მემკვიდრეობის დებულების მიღება, სადაც ევროკავშირის ბევრმა წევრმა სახელმწიფომ ნოტარიუსებს გადასცა მემკვიდრეობის ევროპული მონუმენტის გაცემის კომპეტენცია.⁴¹ ევროპული კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს შეფასებით სანოტარო საქმიანობა უზრუნველყოფს ფიზიკური პირების მიერ გაფორმებული დოკუმენტების კანონიერებას და სამართლებრივ საფუძვლებს, რაც წარმოადგენს საზოგადოებრივი ინტერესის უპირობო მიზეზს.⁴²

ნოტარიუსების ძირითადი ფუნქცია მათ მიერ პრევენტული მართლმსაჯულების განხორციელებაში მდგომარეობს. ეს ინსტიტუტი შეიქმნილია ისეთი სოციალური ფუნქციისათვის, როგორიცაა კონფლიქტების პრევენცია. სამოქალაქო და კომერციულ ბრუნვაში სანოტარო აქტების მტკიცებულებითი და აღმასრულებელი ძალა ამცირებს სასამართლო ორგანოებისადმი მიმართვის ალბათობას, რაც საშუალებას იძლევა თავიდან იქნას აცილებული ადმინისტრაციული და სასამართლო ჩარევა, რასაც უმეტესად ახლავს ხანგრძლივი და ძვირი პროცედურები. ზემოაღნიშნული როლის შესრულებას მივყავართ სასამართლო წარმოებაზე განეული ხარჯის შემცირებისაკენ. ნოტარიუსი მხარეებს არიდებს შესაძლო დავების წარმოშობას, რაც განასხვავებს მას კონფლიქტური მიდგომის მომხრე სხვა იურიდიული ტრადიციისაგან.

ნოტარიუსის სოციალურ სარგებლიანობა

ნოტარიუსის სახელმწიფოსათვის სარგებლიანობა მდგომარეობს მის სოციალური ჰარმონიის გარანტის ფუნქციაში, რაც შეესა-

⁴¹ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

⁴² 2011 წლის 24 მაისის გადაწყვეტილება. Press Release No 50/11, Luxembourg, 24 May 2011) <https://www.google.com/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&esv=2&ie=UTF-8#q=ECJ+decision+of+24+may+2011>.

ება ზოგადად სამართლის როგორც სოციალური მეცნიერების მიზნებს. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის მიდგომებით ნოტარიუსის ფუნქციები წარმოადგენს შემდეგს:

კანონმდებლობის კარიბჭის მეთვალყურე - სანამ გარიგებები სამართლებრივ სივრცეში იქნებიან დაშვებულნი, ისინი უნდა შემოწმდნენ. ნოტარიუსი კი ამას ახორციელებს მიუკერძოებლად და ამომწებს წარმოდგენილი დოკუმენტების შესაბამისობას კანონმდებლობასთან. ნოტარიუსი, ვინაიდან სანდო მესამე პირია, იცავს ბალანსს, თანასწორობას მხარეებს შორის. მას არ აქვს პერსონალური ინტერესი, აწვდის მხარეებს სრულყოფილად ინფორმაციას და იცავს მათ უფლებებს თანაბრად (ყველა მხარის სისუსტეები, მოწყვლადობა გათვალისწინებულია და არათანაბარი მდგომარეობის აღმოფხვრა მაქსიმალურად ხორციელდება). სწორედ ამიტომ, ნოტარიუსი არის პრევენციული მართლმსაჯული, მრჩეველი, სანდო მესამე პირი, მედიატორი, ადვოკატი, თავისუფალი აგენტი. ნოტარიუსი არის დაცვა სამართლის გზების კარიბჭესთან, რადგანაც სწორედ მას შეუძლია შეამოწმოს ტრანზაქციის კანონიერება (ასევე, სისხლისა და საგადასახადო კანონმდებლობასთან შესაბამისობა) ფორმისა და შინაარსის თვალსაზრისით.⁴³

• ნეიტრალური იურისტი (neutral lawyer) - იგი წარმოადგენს მხარეთა და არა რომელიმე მხარის ნდობით აღჭურვილ პირს, მაგრამ ადვოკატებისაგან განსხვავებით, რომლებიც ცდილობენ უპირატესობა მოაპოვებინონ საკუთარ კლიენტს, ნოტარიუსი გვევლინება კანონის ადვოკატის როლში, რომელიც თანაბრად იცავს კონტრაქტის ორივე მხარის ინტერესებს, თუმცა ასევე არ ერევა კონტრაქტში კლიენტის კომპეტენციაში, ანიჭებს არჩევანის თავისუფლებას, თავისუფალი მოქმედების საშუალებას საკანონმდებლო ჩარჩოში. იგი ახდენს ბალანსს თავისუფალ სახელშეკრულებო ფარგლებში, ვინაიდან მიუკერძოებლობა მისი ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელია. საერთო სამართლის იურისტები საუბრობენ იმაზე, რომ ლათინური ნოტარიატი დაკავშირებულია ბიუროკრაციასა და დიდ ხარჯებთან, თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ დავის შემთხვევაში მოქალაქეს საკმაო ხარჯების გაწევა უწევს ადვოკატის მომსახურებით სარგებლობისა და

⁴³ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის საპატიო პრეზიდენტი ჟან პოლ დეკორპი, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სეკრეტარი ლაჯენდრა DASSYNE. www.uinl.org.

კონტრაქტის სასამართლოში გასასაჩივრებლად. ნოტარიუსის მონაწილეობა გარკვეულწილად ზრდის ტრანზაქციის თანხებს, მაგრამ ეს ბევრად ნაკლები დანახარჯია სხვა სისტემებთან შედარებით, რომლებშიც არასათანადოდ შედგენილი დოკუმენტების ბრუნვა თავიდან ვერ ირიდებს დავების წარმოშობას.⁴⁴

მომხმარებელთა დამცველი - ნოტარიუსი მომხმარებელთა საუკეთესო მოკავშირეა. მხარისათვის კონტრაქტზე ხელმოწერის შეთავაზებამდე, იგი იძლევა აუცილებელ განმარტებებს, მიუკერძოებელ რჩევებს. სახელმწიფოს მიერ დადგენილი ზომიერი ტარიფების სისტემა ნოტარიუსის მომსახურების ღირებულებას ხდის სრულიად კონკურენტუნარიანს იმ ჰონორარებთან შედარებით, რომელთაც ანალოგიურ საქმეზე ითხოვენ სხვა იურისტები.

ნოტარიუსი - სამართალშომოქმედი - აწარმოებს რა ყოველდღიურ პრაქტიკას, ნოტარიუსი გვევლინება სამართლის პრაქტიკოსად. შესაბამისად მისი ყოველი სანოტარო მოქმედება შემოქმედებითი შრომის შედეგი უნდა იყოს. შემოქმედებითი მიდგომა სანოტარო საქმიანობის შემადგენელ ნაწილად თუ არ იქნება ცნობილი, მაშინ ნოტარიატი თავისი არსით დაუბრუნდება იმ სახელს, რაც პირდაპირი მნიშვნელობით ნიშნავს „ნოტარიუსს“ - გადამწერი. ნოტარიუსი უნდა იყოს უფლების მიმნიჭებელი დოკუმენტის ოსტატი, რომლის სამართლებრივი კულტურა სრულყოფილებამდე უნდა იყოს ასული. ნოტარიუსი საკუთარი სანოტარო აქტის როგორც რედაქტორი, კორექტორი, ასევე ავტორია, სანოტარო აქტი ასახავს თუ როგორი სპეციალისტია ნოტარიუსი - როგორ სანოტარო აქტს შექმნის და როგორ იმოქმედებს ის მისი ავტორისაგან განცალკევებით, უკვე ბრუნვაში ჩაშვებული. ნოტარიუსის შრომის შედეგად შექმნილი პროდუქტი ხალხის სასარგებლოდ უნდა იქნას გამოყენებული ამიტომ, თითოეული სანოტარო აქტი უნდა იყოს შემოქმედებითი და მეცნიერული შრომის ნაყოფი.⁴⁵

ნოტარიუსი - მასწავლებელი, მრჩეველი - შედის რა მის ფუნქციაში განმარტება, ნოტარიუსი არის სამართლის მასწავლებელი კანონის უცოდინარი პირებისათვის. ვინაიდან იცავს მომხმარებელს

⁴⁴ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის საპატიო პრეზიდენტი ჟან პოლ დეკორპი, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სეკრეტარი ლაჟენდრა DASSYNE. www.uinl.org.

⁴⁵ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის საპატიო პრეზიდენტი ჟან პოლ დეკორპი, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სეკრეტარი ლაჟენდრა DASSYNE. www.uinl.org.

უთანასწორო მდგომარეობაში აღმოჩენისაგან.⁴⁶ აღნიშნული ფუნქცია განსაკუთრებით აქტუალური ხდება დღევანდელ საქართველოში, სადაც მოსახლეობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემად სახელდება სამართლებრივი გაუთვითცნობიერებლობა. შესაბამისა, ნოტარიუსებს აქვთ უნიკალური შესაძლებლობა, რომ დეტალური რჩევის მიცემით, რაც მათ პირდაპირ ვალდებულებას წარმოადგენს საერთაშორისო დონეზე, მაქსიმალურად გასაგენ ენაზე აუხსნან მომხმარებელს მათთვის საჭირო სამართლებრივი მექანიზმის არსი. საქართველოს კანონმდებლობით სანოტარო მოქმედებებთან დაკავშირებით ნოტარიუსი სამართლებრივ კონსულტაციას უწევს პირებს და მათი თხოვნით ადგენს დოკუმენტების პროექტებს. ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაინტერესებულ პირს გაუწიოს სამართლებრივი კონსულტაცია, რომელიც არ არის დაკავშირებული სანოტარო მოქმედების შესრულებასთან.

აუთენტური (უტყუარი) დოკუმენტების შექმნელი - ნოტარიუსის საქმიანობის მიზანია ყველა მხარისათვის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტის შექმნა, რომელიც იქნება სოციალური მნიშვნელობის, მხარეთათვის გამოსადეგი, მტკიცებულებითი და აღმასრულებელი ძალის მქონე, ღირებული დოკუმენტი. მტკიცებულებითი ძალა, რომელიც სანოტარო აქტს ახასიათებს წარმოადგენს უსაფრთხოების გარანტიის ინსტრუმენტს მხარეთა შორის.

ავთენტური დოკუმენტის უახლესი წყარო შუა საუკუნეებში დათარიღებული „iuditia ficta“-დან მოდის, რომლის დროსაც აქტისათვის უტყუარობისა და სასარჩელო ძალის მინიჭებისთვის, მხარეები ახდენდნენ მოთხოვნის იმიტირებას მოსამართლის წინაშე, რომელსაც თანხმდებოდა მოპასუხე მხარე. მოსამართლე ამონმებდა აქტის კანონიერებას, რომელსაც, სასამართლო გადაწყვეტილების ძალა ჰქონდა და არავის შეეძლო სადაოდ გაეხადა ან გაეპროტესტებინა მისი აღსრულება.⁴⁷ ტერმინი აუტენტიფიკაცია ბევრი სამართლებრივი

⁴⁶ ნოტაროუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციები ეროვნული პალატებისთვის და/ან საბჭოებისთვის სანოტარო კონსულტაციების და სათანადოდ ინფორმირების საფუძველზე გაცემულ თანხმობასთან დაკავშირებით. www.notary.ge; www.uinl.org.

⁴⁷ ენრიკე ბრანკოს ნუნესი, სანოტარო „ავთენტური აქტი“-ს განსაზღვრების შესწავლა დოკუმენტი შედგენილია ნოტაროუსთა საერთაშორისო კავშირის „ავთენტური აქტი“-ს საკითხზე მომუშავე ჯგუფის მიერ პრეზიდენტი: WWW.NOTARY.GE; WWW.uinl.org.

სისტემისათვის, მათ შორის საქართველოსთვის უცნობია. აუთენტური დოკუმენტები ლათინური ტიპის ნოტარიატისთვისაა დამახასიათებელი. აუთენტიფიკაციის არსი ნოტარიუსის საჯარო ფუნქციიდან გამომდინარეობს. სახელმწიფოს დელეგირებული პირის მიერ ხდება მხარეთა ნების სახელმწიფოს მხრიდან დადასტურება. მაგალითად, აუტენტიფიკაცია იტალიაში ხელმოწერის დამოწმებას გულისხმობს. იტალიის კანონმდებლობით კერძო აქტის შექმნა მარტო მის დამოწმებას არ გულისხმობს, ნოტარიუსი შედის შინაარსის განხილვაში, პასუხისმგებელია დოკუმენტაციის სისწორის გადამოწმებაზე. როდესაც დოკუმენტი გადის სანოტარო ბიუროდან ის უკვე დამოუკიდებელი მტკიცებულებითი ძალის მქონე აქტია.⁴⁸

„აუთენტური დოკუმენტი“ ნიშნავს საბუთს, რომელიც ოფიციალურად შედგენილია ან დარეგისტრირებულია აუთენტური დოკუმენტის სახით კონტრაქტორ სახელმწიფოში და რომლის: (i) ნამდვილობაც დაკავშირებულია დოკუმენტში ჩანერილ სამართლებრივი აქტის თარიღთან, ხელმოწერასთან და შინაარსთან და სამართლებრივ ურთიერთობებთან; (ii) დადგენილია სახელმწიფო ორგანოს ან სახელმწიფო ორგანოს წარმომადგენლის მიერ, რომელმაც მუდმივ საფუძველზე მოიპოვა სპეციალური სახელმწიფო უფლებამოსილებები აუთენტური დოკუმენტების მოსამზადებლად, კანონით დადგენილი წესის შესაბამისად.⁴⁹

აუთენტური დოკუმენტები მტკიცებულებითი ძალის მატარებელნი არიან, ხშირ შემთვევებში კი, სასამართლოსადმი თავის არიდების საშუალებასაც იძლევიან და აღსრულებად აქტებს წარმოადგენენ. ნოტარიუსების მიერ შედგენილ აქტებზე მხარეთა ხელმოწერების გვერდით სახელმწიფო ბეჭდის დასმით ხდება მათ მიერ პასუხისმგებლობის აღება იმაზე, რომ აქტის ფორმა და შინაარსი სწორია, დამოწმების პროცესი სრულყოფილად იქნა დაცული, დოკუმენტი გამოსატ-

⁴⁸ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUe), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

⁴⁹ - ევროკავშირის ნოტარიუსთა საბჭო - გენერალური ასამბლეა „ლა გრანჯა“ - 2017 წლის 16 ივნისი. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი - ნევრ ნოტარიატთა საერთო კრება კანკუნში - 2017 წლის 11 ნოემბერი. www.notary.ge; www.uinl.org.

ავს მონაწილეთა ნებას, დადგენილია მათი პირადობა, შედგენის თარიღი და შეთანხმების არსი ზუსტია.⁵⁰

„ავთენტური დოკუმენტი“ დამოუკიდებელი კონცეფციაა, რომელიც მოიცავს ისეთ ელემენტებს, როგორიცაა დოკუმენტის ნამდვილობა, დოკუმენტის ფორმალური სავალდებულო პირობები, დოკუმენტის შემდგენი ორგანოს უფლებამოსილება და პროცედურა, რომლის მიხედვითაც შედგენილია ეს დოკუმენტი. ის ასევე, უნდა მოიცავდეს ავთენტურ დოკუმენტში ასახულ ფაქტობრივ ელემენტებს იმის თაობაზე, რომ მხარეები გამოცხადდნენ ამ ორგანოში მოცემულ დღეს და გააკეთეს მასში ასახული განაცხადები. მხარემ, რომელსაც სურს გაასაჩივროს ავთენტური დოკუმენტის ნამდვილობა, უნდა განახორციელოს ეს აღნიშნული ავთენტური დოკუმენტის შემდგენი წევრი სახელმწიფოს კომპეტენტურ სასამართლოში ამ წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობის თანახმად.⁵¹

ეს მახასიათებლები ხაზს უსვამს ევროპული სამართლის სისტემებისათვის დამახასიათებელ იურიდიული გარკვეულობის მაღალ დონეს. აუტენტიფიკაცია დავების პრევენციის და სასამართლოსათვის თავის არიდების ყველაზე მნიშვნელოვან აქტივს წარმოადგენს. აუტენტიფიკაციის არსი ნოტარიუსის საჯარო ფუნქციიდან გამომდინარეობს. ხდება მხარეთა ნების სახელმწიფოს მხრიდან დადასტურება, რომელსაც სახელმწიფოს დელეგირებული პირი ახდენს.

⁵⁰ ავთენტური დოკუმენტის განმარტება - ევროკავშირის ნოტარიუსთა საბჭო - გენერალური ასამბლეა „ლა გრანჯა“ - 2017 წლის 16 ივნისი. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი - ნეერ ნოტარიატთა საერთო კრება კანკუნში - 2017 წლის 11 ნოემბერი.

⁵¹ * ევროკავშირის რეგულაცია ნომ. 650/2012, ჩამონათვალი 62.

ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი

ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი UINL 1948 წელს დაფუძნდა 19 ქვეყნის მიერ ბუენოს-აირესში. 2013 წლის 31 დეკემბრისათვის აღნიშნულ ორგანიზაციას 86 წევრი ჰყავდა. დღეისათვის ლათინური ნოტარიატი გავრცელებულია 120 ქვეყანაში, რომელიც მოიცავს მსოფლიოს მოსახლეობის 2/3. კავშირის იურიდიული შტაბ-ბინა არის ბუენოს-აირესში, ხოლო ადმინისტრაციული ოფისები - რომში.

კავშირის მიზნებია:

- კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში ლათინური ნოტარიატის ფუნდამენტური პრინციპებისა და სანოტარო დეონტოლოგიის გავრცელება;

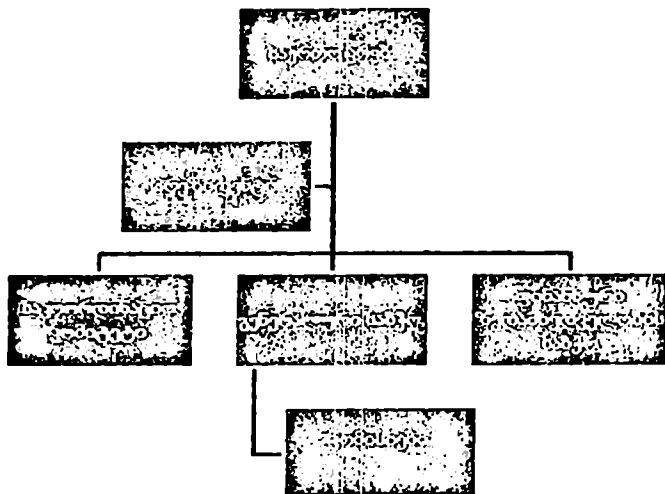
- ნოტარიატის წარმოდგენა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და მათთან თანამშრომლობა.

- წევრი ქვეყნების ეროვნულ ნოტარიუსთა პალატებთან და ხელისუფლების წარმომადგენლებთან თანამშრომლობა;

- სამართლის განვითარება - სანოტარო მოქმედებების სფეროში სამართლის შესწავლა და ეროვნულ ხელისუფლებასთან კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის მიზნით თანამშრომლობა; კანონმდებლობათა სისტემატიზაცია.

- საერთაშორისო კონგრესების, კონფერენციების, სამუშაო შეხვედრების, სამეცნიერო ტრენინგების მოწყობა, ორგანიზება და სამეცნიერო ნაშრომების ხელ შეწყობა; სამეცნიერო ტრენინგების ჩატარება კავშირის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. აღნიშნული მიზნად ისახავს ასევე ეროვნული სანოტარო აკადემიების მიერ ადგილობრივი სწავლებების მოწყობას. კავშირის ამბიციას წარმოადგენს ნოტარიუსებისათვის პროფესიული უნარების დახვეწა.

- თანამშრომლობა ქვეყნებთან, რომლებსაც აკლიათ სანოტარო კუთხით ორგანიზება მათი განვითარებისა და საერთო ინტერესების მიზნით.

ორგანოთა უფლებამოსილება

საერთო კრება - უმაღლესი გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოა, სადაც ქვეყანას წარმომადგენს ნოტარიატის პრეზიდენტი. თითოეულ ქვეყანას აქვს ერთი ხმა, მიუხედავად მისი სიდიდისა ან მნიშვნელობისა. სხდომები იმართება წელიწადში ერთხელ, შესაძლოა რიგგარეშე სესიის ჩატარებაც. საერთო კრება ამტკიცებს პროგრამას, შეაქვს ცვლილებები წესდებაში, ქმნის კომისიებს, ირჩევს პრეზიდენტს, მდივანს და ხაზინადარს, ამტკიცებს ბიუჯეტს და ა.შ...

პრეზიდენტი - არის საერთაშორისო კავშირის ოფიციალური წარმომადგენელი, საერთო კრების პოლიტიკის გამტარებელი დაგეგმილი პროგრამის მიხედვით. იგი ასევე, იწვევს სხდომებს; პრეზიდენტის გარდა, UINL-ს აღმასრულებელი პირები არიან ვიცე-პრეზიდენტები, ხაზინადარი და მდივანი.

საკოორდინაციო კომიტეტი - ორგანიზაცია იმართება სამეთვალყურეო კომიტეტის მიერ, რომელიც საერთო კრების გადაწყვეტილებების აღმასრულებელი ორგანოა და შედგება 28 წევრისაგან. ის მართავს UINL-ს საქმიანობას საერთო კრების მიერ დამტკიცებული შესაბამისი პროგრამის ფარგლებში და უზრუნველყოფს მის შესრულებას; გენერალური საბჭო, რომელიც თითოეული ქვეყნიდან მაქსიმუმ ორი წარმომადგენლით შედგება, იკრიბება წელიწადში ორჯერ.

გენერალური საბჭო არის UNIL-ს საკონსულტაციო ორგანო, რომელიც პასუხისმგებელია მისი პოლიტიკის და სამეცნიერო მიმართულებების მართვაზე.

ფინანსური ზედამხედველობის საბჭო - ფინანსური ზედამხედველობის საბჭოს (CSF) მთავარი მოვალეობაა UNIL-ს და მისი სხვადასხვა ორგანოების ფინანსური მდგომარეობის შემოწმება და აღნიშნულთან დაკავშირებით საკუთარი აზრის გამოთქმა. საბჭო შედგება სამი წევრისგან.

კონტინენტური და კონტინენტაშორისი კომისიები.

კომისიები მუშაობენ სამეცნიერო (პროფესიული ტრენინგები და კვლევა), სტრატეგიულ (ორგანიზაცია და განვითარება), ეკონომიკურ (ქსელები და აქტივობები) და სოციოლოგიურ (ადამიანის უფლებები და სოციალური დაცვა) საკითხებზე. კომისიები აგვარებენ როგორც იურიდიულ საკითხებთან დაკავშირებულ ასევე, ტექნიკურ საკითხებს. აწვებენ სასწავლო ღონისძიებებსა და სამუშაო შეხვედრებს კონტინენტურ ან კონტინენტაშორის დონეზე.

კონტინენტური კომისიებია:

აფრიკულ საქმეთა კომისია,

ამერიკულ საქმეთა კომისია,

აზიურ საქმეთა კომისია,

ევროპულ საქმეთა კომისია.

კონტინენტაშორისი კომისიებია:

საერთაშორისო სანოტარო თანამშრომლობის კომისია,

საკონსულტაციო კომისია,

თემებისა და კონგრესების კომისია,

სანოტარო სოციალური უსაფრთხოების კომისია,

სანოტარო დეონტოლოგიის კომისია,

ადამიანის უფლებათა კომისია.

კავშირის ფარგლებში ასევე ფუნქციონირებენ სამუშაო ჯგუფები, რომლებიც მონაწილეობას იღებენ კავშირის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციაში, განსაკუთრებით, საკუთრების უფლების, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან კონტაქტებისა და სანოტარო ქსელის სფეროში.

კავშირის შემადგენლობაშია შემდეგი სამუშაო ჯგუფები:

საკუთრების უფლების ჯგუფი,

საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობის ჯგუფი,

სანოტარო დოკუმენტების ცირკულაციის ჯგუფი,

სტრატეგიული დაგეგმვის ჯგუფი,
ფინანსური შეხედულებების ჯგუფი,
სანოტარო აქტების ეკონომიკური შეფასების ჯგუფი,
საჯარო-კერძო პარტნიორობის კონტრაქტების ჯგუფი,
ტექნოლოგიის განახლების ჯგუფი.

საერთაშორისო კავშირის პარტნიორი ორგანიზაციებია:
მსოფლიო ბანკი და სამართლის, მართლმსაჯულებისა და გან-
ვითარების გლობალური ფორუმი;

გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია - UNDP, UNESCO, UN-
HABITAT, GLTN, FAO;

საერთაშორისო მიწის კოალიცია (ILC);

სამართლის განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაცია
(IDLO_OIDD);

მიწის საკუთრების და ადმინისტრირების საერთაშორისო
ალიანსი (IALTA).

ევროპის კავშირის ნოტარიატების საბჭო

CNUE ევროპის კავშირის ნოტარიატების საბჭო წარმოადგენს
ბელგიის კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებულ არაკომერცი-
ულ ასოციაციას, რომლის საქმიანობასაც არეგულირებს 1921 წლის
27 ივნისის კანონი, მასში 2002 წლის 2 მაისის კანონით შეტანილი ცვლი-
ლებებით. ასოციაციის რეგისტრირებული ოფისი მდებარეობს ბრიუ-
სელში. ასოციაცია შექმნილია განუსაზღვრელი ვადით. მისი საქმი-
ანობა შესაძლოა შეწყდეს გენერალური ასამბლეის გადაწყვეტი-
ლებით. ასოციაციის ვებ-გვერდია: <http://www.notaries-of-europe.eu/>.

ასოციაციის შექმნა განაპირობა ევროკავშირის ნევრ სახელმ-
წიფოებში შიდა ბაზრის ფუნქციონირებამ და პირების, კაპიტალისა
და ქონების თავისუფალი მოძრაობამ, რომელმაც თავის მხრივ გამ-
ოიწვია უცხო ელემენტის შემცველი საქონელბრუნვის, სავაჭრო იუ-
რიდიული ოპერაციებისა და, უმთავრესად, გარიგებების მუდმივი
ზრდა. ამ იურიდიულ გარიგებათა მრავალფეროვნება და საქმეების
მუდმივმა ზრდამ, რომელთა ამსახველ აქტებში არსებობს უცხო ელე-
მენტი, ავალებს ევროპელ ნოტარიუსებს მოიძიონ თავიანთი თანამ-
შრომლობის წესი (საფუძვლები) ტრანსნაციონალურ ოპერაციებში
მომხმარებელთა გარანტიის შექმნის, კონსულტაციისა და დახმარების

მიზნით. შესაბამისად აქტუალური გახდა სანოტარო პრაქტიკის ყოველი ასპექტის ჰარმონიზირება განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმეში ერთვება უცხო ელემენტი. ნოტარიატებს აქვთ ნება, შეუქმნან ევროპელ მომხმარებელს დაცვის თანაბარი პირობები როგორც ნაციონალურ, ისე ტრანსნაციონალურ ოპერაციებში.⁵²

ასოციაციის მიზნებია:

- ლათინური ტიპის სანოტარო საქმიანობის და სერვისების ხელშეწყობა და განვითარება ევროპის ტერიტორიაზე, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის ზოგადი მიზნების გათვალისწინებით.

- მისი წევრების ერთობლივი გადამწყვეტილებების გამოხატვა ევროპის ხელისუფლებების წინაშე.

- მის წევრებს შორის პროფესიული კავშირების გამყარება და მათი პოლიტიკის ჰარმონიზაცია, მათი შესაბამისი ეროვნული სტატუსის ხელყოფის გარეშე.

- ნებისმიერი ინფორმაციის შეგროვება, დამუშავება და მიწოდება, რომელიც შესაძლოა ეხებოდეთ და აინტერესებდეთ ევროპის ნოტარიატებს საერთაშორისო სფეროში.

- კვლევების ჩატარება მისი წევრებისთვის და/ან მათთან თანამშრომლობით, ევროპის ტერიტორიაზე სანოტარო პრაქტიკის ხელშეწყობისა და გაუმჯობესების, მისი წევრების ინტერესების უზრუნველყოფისა და დაცვის, ასევე მათი თანამშრომლობის განვითარების მიზნით.

ნებისმიერი საქმიანობის და მომსახურების უზრუნველყოფა მისი წევრების სასარგებლოდ, რომელიც პირდაპირ ან ირიბად შედის ასოციაციის მიზნებში.

ასოციაციის სრული და დამკვერვებელი წევრები

კავშირში განწევრიანებისთვის საჭიროა: საერთაშორისო კავშირის წევრობა და ევროპის კავშირის წევრობა.

საინტერესოა ის, რომ აღნიშნული ორგანიზაცია ითვალისწინებს ორი სახის: სრულ და დამკვერვებელ წევრობას. ასოციაციის სრული წევრები არიან ევროპის კავშირის წევრი ქვეყნების ლათინური ტიპის ნოტარიატები: ავსტრია, ბელგია, ბულგარეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა, ესტონეთი, საფრანგეთი, გერმანია, საბერძნეთი, უნგრეთი,

⁵² დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში), მთარგმნელი ოთარ ზოიძე.

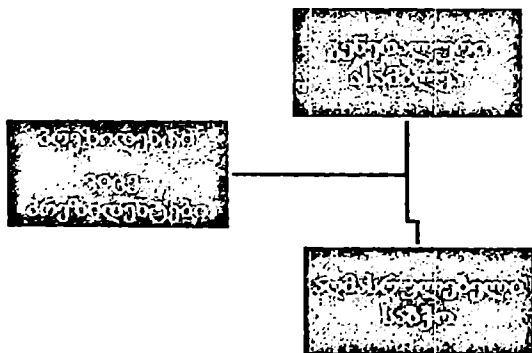
იტალია, ლატვია, ლიტვა, ლუქსემბურგი, მალტა, ნიდერლანდები, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია და ესპანეთი.

თუ სრული წევრი, შეიცვლის სამართლებრივ სტატუსს და აღარ იქნება ლათინური ტიპის ნოტარიატი ან მუდმივად იჩენენ უპატივცემულობას ორგანიზაციის მიმართ, შესაძლოა გარიცხულ იქნან ასოციაციიდან. სრული წევრების რაოდენობა არ შეიძლება იყოს რვაზე ნაკლები. გენერალურ ასამბლეაზე მხოლოდ სრულ წევრებს გააჩნიათ ხმის უფლება.

სრულ წევრებს წარმოადგენენ მათი შესაბამისი ნოტარიატის ორგანოების მოქმედი პრეზიდენტები ან სპეციალური წარმომადგენლები.

დამკვირვებელ წევრს წარმოადგენს თურქეთი. გენერალურ ასამბლეას შეუძლია, დამკვირვებელ წევრებად დაუშვას ეროვნული ლათინური ტიპის ნოტარიატები, რომლებიც არიან ლათინური ნოტარიატის საერთაშორისო კავშირის (UINL) წევრები და რომელთა ქვეყნებიც ოფიციალურად არიან ევროკავშირში შესვლის კანდიდატები. დამკვირვებელ წევრებს იწვევენ გენერალური ასამბლეის კრებებზე დასასწრებად, თუმცა მათ არ აქვთ ხმის უფლება. მათ აქვთ დაშვება CNUE-ს სრული წევრებისთვის ხელმისაწვდომ ინფორმაციასთან. მათი მიღება ან გარიცხვა წყდება გენერალური ასამბლეის მიერ.

სტრუქტურა

ორგანოთა უფლებამოსილება

გენერალური ასამბლეა

წევრების გენერალური ასამბლეა წარმოადგენს ასოციაციის უმაღლეს ორგანოს. მას გააჩნია ყველა უფლება. უფლებები, რომლებიც სპეციალურად არ აქვს დელეგირებული ასოციაციის სხვა ორგანოებს, შედის მის ფუნქციებში:

მის ექსკლუზიურ ფუნქციას წარმოადგენს: ასოციაციის წესდებაში ცვლილებების შეტანა; პრეზიდენტის და ვიცე-პრეზიდენტის დანიშვნა და გათავისუფლება; ბიუჯეტის და ანგარიშების დამტკიცება; მისი წევრების საწევრო გადასახადების განსაზღვრა, ასოციაციის მიზანმიმართული დაშლა და ნებისმიერი გადაწყვეტილება, რომლის მიღებაც აღემატება სხვა ორგანოების უფლებამოსილებას.

პრეზიდენტი

პრეზიდენტი აირჩევა ერთი წლის ვადით. როგორც წესი, არჩევამდე პრეზიდენტს დასრულებული უნდა ჰქონდეს ვიცე-პრეზიდენტის მანდატი აღმასრულებელ საბჭოში (შემაჯალი ვიცე-პრეზიდენტი). მისი მანდატის დასრულების შემდეგ, პრეზიდენტი კიდევ ერთხელ ხდება ვიცე-პრეზიდენტი აღმასრულებელ საბჭოში (გამაჯალი ვიცე-პრეზიდენტი). პრეზიდენტს ირჩევს გენერალური ასამბლეა სრული წევრი ნოტარიატის წარდგინებით, ხმის უფლების მქონე ნოტარიატების სამი მეოთხედის მიერ. არჩევისთვის კანდიდატის ნომინირების უფლება მინიჭებული აქვთ წევრ ნოტარიატებს ფრანგული ანბანური წყობით.

პრეზიდენტის ფუნქციაა კავშირების დარეგულირება, ინსპირირება, ორგანიზება, მოგვარება და ხელშეწყობა. უზრუნველყოფს CNUE-ს ეფექტიან მართვას, წევრ ნოტარიატებთან მიმართებაში მაქსიმალური გამჭვირვალობით. პრეზიდენტი განსაზღვრავს ასოციაციის ზოგად მიმართულებებს, პრიორიტეტებს და მის მიერ განსახორციელებელ ქმედებებს. პრეზიდენტი არის CNUE-ს სპიკერი და გამოხატავს მის საერთო პოზიციას.

პრეზიდენტი წარმოადგენს CNUE-ს გარეთ და მოქმედებს CNUE-ს სახელით. თავმჯდომარეობს გენერალურ ასამბლეას და აღმასრულებელ საბჭოს. პრეზიდენტი უზრუნველყოფს წევრ ნოტარიატებს შორის ახლო კონტაქტების დამყარებას და ხელს უწყობს მათ შორის დიალოგს. პრეზიდენტი წარუდგენს საკუთარი საქმიანობის შესახებ დეტალურ ანგარიშს სრულ წევრ ნოტარიატებს.

საინტერესოა ასევე ვიცე პრეზიდენტების შერჩევის წესი. ორგანიზაციას ჰყავს ორი ვიცე-პრეზიდენტი: მიმავალი (რომელიც წინა წელს იყო პრეზიდენტი და შემომავალი, რომელიც აირჩევა პრეზიდენტთან ერთად. ვიცე-პრეზიდენტი, რომელსაც მოიწვევენ პრეზიდენტის თანამდებობაზე ასარჩევად (შემავალი ვიცე-პრეზიდენტი), არჩეულ უნდა იქნას პრეზიდენტთან ერთდროულად და იმავე მეთოდებისა და პირობების შესაბამისად.

აღმასრულებელი საბჭო

აღმასრულებელი საბჭო იკავებს დირექტორთა საბჭოს ადგილს, (02.05.2002 ბელგიის კანონი) მისი იურისდიქცია შეზღუდულია წესდებით დადგენილ ფარგლებში. აღმასრულებელ საბჭოს შეადგენს შვიდი წევრი: პრეზიდენტი, ორი ვიცე-პრეზიდენტი და ოთხი მრჩეველი. აღმასრულებელი საბჭო ეხმარება პრეზიდენტს და ზედამხედველობას უწევს CNUE-ს მუშაობას. აღმასრულებელი საბჭო ახორციელებს CNUE-ს მუშაობის, ადმინისტრირების და ყოველდღიური საქმეების მენეჯმენტს. ის აწარმოებს კანონით გათვალისწინებულ წევრების რეესტრის განახლებას და არეგისტრირებს შესაბამის რეესტრში კანონით დადგენილ ვადებში.

CNUE-ს ოფისი

CNUE-ს ოფისი პასუხისმგებელია CNUE-ს ლოჯისტიკურ და ადმინისტრაციულ საკითხებზე და წევრებისთვის სათანადო ინფორმაციების მიწოდებაზე. ის პასუხისმგებელია თანამეგობრობის საკითხებთან დაკავშირებით ინფორმაციის შეგროვებასა და გავრცელებაზე, ამუშავებს ევროპის საბჭოს ახალ ამბებს მიღებისთანავე, აქვს ყოველდღიური კონტაქტი ევროპის შესაბამის ორგანოებთან და მათ წარმომადგენლებთან წევრი ნოტარიატების ინფორმირების მიზნით. ოფისი ამზადებს, კოორდინირებს და ორგანიზებას უწევს CNUE-ს კრებებს. ის უზრუნველყოფს გენერალური ასამბლეის და აღმასრულებელი საბჭოს საქმისწარმოებას, ის დახმარებას უწევს სამუშაო ჯგუფებს და მომხსენებლებს მათი სამუშაოს პრაქტიკულ და სამართლებრივ ასპექტებში და დახმარებას უწევს პროექტების და CNUE-ს პრიორიტეტების განხორციელებაში.

EUFides - ნოტარიუსთა საერთაშორისო ქსელი

EUFides არის ევროპის ნოტარიუსების მიერ შექმნილი საერთო პლატფორმა. ეს არის უსაფრთხო სანოტარო ღრუბელის ტიპი, რომელ-

იც ევროპელ ნოტარიუსებს უადვილებს თანამშრომლობას ტრანსსასაზღვრო საქმეებზე, მაგალითად, უძრავი ქონების, მემკვიდრეობის და კომპანიის სამართლის საქმეებში. EUFides პლატფორმას მართავს საერთაშორისო არაკომერციული ასოციაცია ბელგიის კანონმდებლობის შესაბამისად (AISBL), რომლის დამფუძნებელი წევრები არიან ბელგიის, საფრანგეთის, იტალიის, ლუქსემბურგისა და ესპანეთის ნოტარიუსები. გერმანიისა და პოლანდიის ნოტარიატები შეუერთდნენ AISBL-ს. წევრ ნოტარიატთა ნოტარიუსებს შეუძლიათ გამოიყენონ პლატფორმა და კიდევ მოინვიონ სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსი ევროპის სხვა ქვეყნიდან, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის განეწიანებული, რათა იმუშაონ საზღვარგაერთულ საქმეებზე.⁵³

⁵³ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

ნოტარიატის ორგანიზაცია საქართველოში

ისტორიული მიმოხილვა

ქართული დამწერლობა მსოფლიოში ერთ-ერთ უძველეს დამწერლობას წარმოადგენს და მისი შექმნა იბერიის პირველი მეფის ფარნავაზ I-ის სახელს უკავშირდება ჩვენს წელთაღრიცხვამდე III საუკუნეში. ისტორიული წყაროებით დგინდება, რომ საქართველოში ხელმწიფის კარზე სახელმწიფო ხელისუფლების არსებობის დღიდან იყვნენ ისეთი საჯარო მოხელეები, რომლებიც გამოსცემდნენ იურიდიული ძალის მქონე „სიგელებს“, რომლებიც შესრულებული იყო პერგამენტზე. წყაროებში ისინი იწოდებიან, როგორც „მწერლები“ და „მწიგნობრები“.

არსებობს მოსაზრება, რომ საქართველოშიც უნდა ყოფილიყო ძველი რომის „გადამწერთა“ და XII საუკუნის ბიზანტიის ნოტარიუსთა კორპორაციის მსგავსი ორგანიზაცია. ადამიანთა ნააზრევისა და მათ შორის წარმოშობილი ურთიერთობისთვის იურიდიული ფორმის მიცემას ცალკეულ „დამწერელთა“ თუ „მწიგნობართა“ გარდა „მწერალთა“ ჯგუფიც აწარმოებდა. როგორც ივანე ჯავახიშვილი აღნიშნავს, გადამწერთაგან ერთ-ერთი ან რამდენიმე ჯგუფის ხელმძღვანელი უნდა ყოფილიყო. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ეს უნდა ყოფილიყო „მწერალთა“ ამხანაგობა, სადაც განსაზღვრული იყო ჯგუფის ხელმძღვანელისა და წევრთა უფლება-მოვალეობები.⁵⁴ თუმცა ტერმინს „ნოტარიუსი“ ქართულ სამართლებრივ წყაროებში არსად არ ვხვდებით 1920 წლამდე. 1920 წელს დამფუძნებელმა კრებამ მიიღო კანონი მოქალაქეობრივი მდგომარეობის აქტების რეგისტრაციის შესახებ, სადაც გათვალისწინებული იყო უფროსი ნოტარიუსის თანამდებობა და მათ „მეტრიკების“ გაცემა ევალებოდათ.

1922 წლიდან საქართველო საბჭოთა რუსეთის ნაწილად იქცა. ქართული სამართლებრივი კულტურა მოექცა საბჭოთა საკანონმდებლო სივრცეში. 1926 წლის 14 მაისს მიღებულ იქნა კანონი სახელმწიფო ნოტარიატის ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპების შესახებ. 1974 წელს

⁵⁴ მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016

<https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%9C%E1%83%9D%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A3%E1%83%A1%E1%83%98>.

მიიღეს კანონი სახელმწიფო ნოტარიატის შესახებ. საბჭოთა პერიოდში საქართველოში მოქმედი სანოტარო სისტემა წარმოადგენდა ლათინური ნოტარიატისაგან არსებითად განსხვავებულ საბჭოთა სანოტარო სისტემის შემადგენელ ნაწილს.⁵⁵ არსებობდა სანოტარო კანტორები და ნოტარიუსები იყვნენ საჯარო მოხელეები, ისინი იღებდნენ ანაზღაურებას სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.⁵⁶

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ დამოუკიდებელი საქართველო გადავიდა ლათინური ნოტარიატის პრინციპებზე. პოსტსაბჭოთა პერიოდში 1996 წელს მიღებულ იქნა პირველი საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“. ამავე პერიოდში მოხდა ლათინური ტიპის ნოტარიატზე გადასვლა და სანოტარო მოქმედებათა შესრულების შესახებ ახალი ინსტრუქციების მიღება.

საქართველო, როგორც ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სრულუფლებიანი წევრი

საქართველოს ნოტარიატი 2007 წლიდან ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სრულუფლებიანი წევრია; საქართველოს ნოტარიატი წარმოდგენილია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის ევროპის საქმეთა კომისიასა და გენერალურ საბჭოში. ასევე, სოციალური უსაფრთხოების კომისიაში. კავშირი ქმნის ნოტარიუსების მსოფლიო ქსელს, რომლის მიზანია წევრ ნოტარიატებს შორის კონტაქტების დამყარებისათვის ხელშეწყობა. რათა სანოტარო მომსახურების მიმღებებს ჰქონდეთ საშუალება მიიღონ იურიდიული რჩევა მთელი მსოფლიოდან, გადაწყვიტონ მათი საოჯახო და საგადასახადო საკითხები და მიიღონ პროფესიონალური იურიდიული დახმარება საერთაშორისო დონეზე. ასევე გაცვალონ ინფორმაცია კანონების, იურიდიული ლიტერატურის თაობაზე.

ამ ეტაპზე ქართული ნოტარიატი არის ლიდერი კავკასიის რეგიონში და წარმოადგენს საერთაშორისო კავშირის საიმედო დასაყრდენს და პოლიტიკის გამტარებელს ლათინური ნოტარიატის პოპულარიზაციის კუთხით. საქართველოს ნოტარიატის როლი რეგიონში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ ფონზე, რომ მოსაზღვრე რესპუბლიკები არ წარმოადგენენ კავშირის წევრებს და კვლავ საბჭოთა ნოტარიატების გამგრძელებელ სტრუქტურებად ფუნქციონირებენ. საქართველომ ბოლო წლებში უმასპინძლა კავშირის ინსტიტუციონალურ შეხვედრებს, რომელზეც ასევე მონეველნი იყვნენ მოსაზღვრე

⁵⁵ www.notary.ge; ძველი საკანონმდებლო აქტები.

⁵⁶ სუხიტაშვილი დ. სუხიტაშვილი, სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, გვ. 23.

რესპუბლიკების ნოტარიატები. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა აქტიურად ახორციელებს რეგიონში საერთაშორისო კავშირის ღირებულებებისა და პრინციპების მხარდაჭერას.

სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა

„საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლი განსაზღვრავს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ცნებას, რომლის შესაბამისად, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირი არის შესაბამისი კანონით, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით ან კანონის საფუძველზე სახელმწიფო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით შექმნილი, საკანონმდებლო და სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებს პოლიტიკურ, სახელმწიფოებრივ, სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას.

დასახული მიზნებისა და დაკისრებული ფუნქციების განსახორციელებლად საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს აქვს სპეციალური უფლებაუნარიანობა. იგი საკუთარი სახელით იძენს უფლებებსა და მოვალეობებს, დებს გარიგებებს და შეუძლია სასამართლოში გამოვიდეს მოსარჩელედ და მოპასუხედ.

ამავე კანონის მე-3 მუხლის თანახმად, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება დაფუძნებული იყოს წევრობაზე (საჯარო სამართლის კორპორაცია), ანდა შეიქმნას საჯარო ან სახელმწიფოებრივი მიზნების განსახორციელებლად გარკვეული სახელმწიფო ქონების განკერძოების გზით (დანესებულება).

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა, წარმოადგენს იმ სახის საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს, რომელიც დაფუძნებულია წევრობაზე. პალატა დაარსებულ იქნა 1996 წლის 3 მაისს მიღებული კანონით „ნოტარიატის შესახებ“, რომლის მიღებაში დიდი წვლილი მიუძღვის იმდროინდელ იუსტიციის მინისტრს, თევდორე ნინიძეს; საქართველოში ნოტარიატის სახელმწიფო რეგულირებას კანონმდებლობის საფუძველზე ახორციელებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში აქვს წარმომადგენლობითი ორგანო, რომლის ბიუჯეტი და უფლებამოსილება განისაზღვრება საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდებით.

კანონმდებლობის შესაბამისად, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა არის თვითმმართველობის პრინციპით აგებული ნოტარიუსების გაერთიანება და ემყარება ნოტარიუსთა სავალდებულო წევრობას. ნოტარიუსები ნებაყოფლობით სანყისებზე შეიძლება იყვნენ ნოტარიუსთა საზოგადოებრივი გაერთიანებების წევრები. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის შემადგენლობაში შედის ყველა ნოტარიუსი. პირი საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრი ხდება ნოტარიუსად დანიშვნისთანავე. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრს უფლებამოსილება უწყდება ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლებისთანავე. ნოტარიუსი ვალდებულია გადაიხადოს სანევრო შენატანი საქართველოს ნოტარიუსთა პალატაში.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა წარმოადგენს და იცავს ნოტარიუსთა ინტერესებს, ეხმარება მათ სანოტარო საქმიანობაში, ორგანიზებას უწევს ნოტარიუსობის კანდიდატთა სტაჟირებას, ზრუნავს ნოტარიუსთა კვალიფიკაციის ამაღლებაზე.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა უზრუნველყოფს ნოტარიუსების ჩაბმას ნოტარიატის ფუნქციონირების პრობლემების გადაწყვეტაში და ნოტარიუსების საერთო პროფესიული ინტერესების განხორციელებაში.

პალატის უფლებამოსილებანი

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 33-ე მუხლის თანახმად საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა დაკისრებული ამოცანების შესასრულებლად უფლებამოსილია:

ა) წარმოადგინოს ნოტარიუსი სახელმწიფო ორგანოში, მოქალაქეთა გაერთიანებაში, დაამყაროს ურთიერთობები სხვა სახელმწიფოებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან;

ბ) იუსტიციის სამინისტროს წარუდგინოს წინადადებები საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის საქმიანობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი აქტების სრულყოფის მიზნით;

გ) ნოტარიუსებისაგან მოითხოვოს საჭირო ინფორმაცია და მოისმინოს მათი განმარტებები;

დ) დაადგინოს ნოტარიუსების სავალდებულო გადასახდელები საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის;

ე) შექმნას საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის აპარატი;

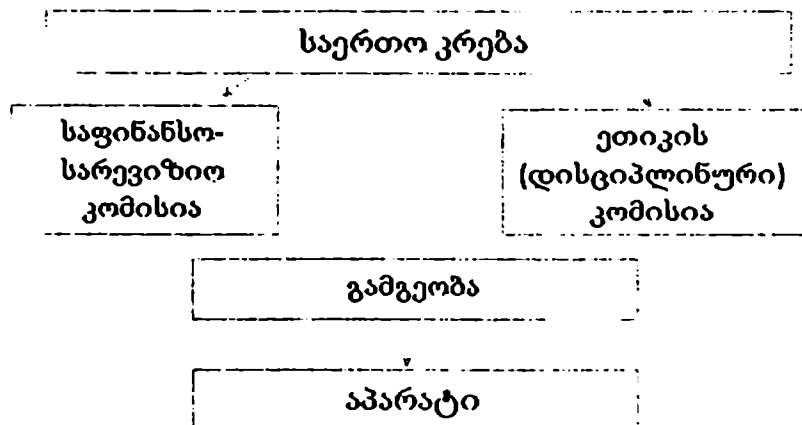
ვ) სანოტარო მოქმედებათა პრაქტიკის უნიფიკაციის მიზნით განაზოგადოს სანოტარო მოქმედებები;

ზ) განახორციელოს კომერციული საქმიანობა თავისი საწესდებო მიზნების შესასრულებლად;

თ) განახორციელოს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებანი.

მმართველი ორგანოები

პალატის საქმიანობა ხორციელდება პალატის წევრთა საერთო კრების, პალატის გამგეობის, კომისიებისა და წარმომადგენლობის მეშვეობით. პალატის უმაღლესი მმართველი ორგანოა პალატის წევრთა საერთო კრება. პალატის აღმასრულებელი და განმკარგულებელი ორგანოა — პალატის გამგეობა. პალატაში იქმნება ორი კომისია. პალატის საფინანსო-სარევიზიო კომისია და პალატის დისციპლინური კომისია. გამგეობაში ან სხვადასხვა კომისიაში არჩეული ნოტარიუსი თავის ფუნქციებს ასრულებს ანაზღაურების გარეშე.

საერთო კრება

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდებას იღებს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის საერთო კრება. სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდების ახალი რედაქცია მიღებულ იქნა 2018 წლის 27 იანვარს.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 34-ე მუხლი შესაბამისად, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრება მოინვესტირებს ნელინადში ერთხელ.

ასევე შესაძლებელია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა რიგგარეშე საერთო კრების ჩატარება, რომელიც მოიწვევა:

- ა) იუსტიციის მინისტრის წინადადებით;
- ბ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის ინიციატივით;
- გ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო რაოდენობის ერთი მეხუთედის მოთხოვნით.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებას იწვევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობა, რომელიც 2 კვირით ადრე აცნობებს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრებს კრების ჩატარების დროს, ადგილს და დღის წესრიგს.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრების მუშაობაში ნოტარიუსი მონაწილეობს პირადად ან იმ წარმომადგენლის მეშვეობით, რომელიც ამავე პალატის წევრია და რომელსაც ამის შესახებ აქვს სათანადო წერილობითი თანხმობა.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრება უფლებამოსილია, თუ მას ესწრება წევრთა საერთო რაოდენობის ნახევარზე მეტი. საერთო კრების გადაწყვეტილება მიიღება დამსწრე წევრთა ხმების უმრავლესობით.

იუსტიციის მინისტრი უფლებამოსილია შეიტანოს შესწორებები საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გადაწყვეტილებაში, თუ ის ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 35-ე მუხლი განსაზღვრავს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრების კომპეტენციას. ამ მუხლის თანახმად, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებას შეუძლია დღის წესრიგში შეიტანოს და გადაწყვიტოს ნებისმიერი საკითხი, რომელიც საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის კომპეტენციას განეკუთვნება. მხოლოდ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებაა უფლებამოსილი, მიიღოს გადაწყვეტილება შემდეგ საკითხებზე:

- ა) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდების მიღება, მასში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანა;
- ბ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წლიური ანგარიშის დამტკიცება;
- გ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის ნოტარიუსების სავალდებულო გადასახდელების დადგენა.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებას უფლება აქვს, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობას, საპა-

ციო მიზეზის არსებობის შემთხვევაში, დართოს ნება, შეიტანოს ცვლილებები საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ხარჯთაღრიცხვაში, რომელიც დასამტკიცებლად წარედგინება საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა მომდევნო საერთო კრებას.

სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობა:

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 36-ე მუხლის შესაბამისად, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის თავმჯდომარეს იუსტიციის მინისტრის წარდგინებით, 3 წლის ვადით ირჩევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრება დამსწრე წევრთა ხმების უმრავლესობით, ფარული კენჭისყრით. თუ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებამ ზედიზედ ორჯერ არ აირჩია იუსტიციის მინისტრის მიერ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის თავმჯდომარის თანამდებობაზე წარდგენილი კანდიდატი, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრება 2 კვირის ვადაში ირჩევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის თავმჯდომარეს.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის თავმჯდომარის მოადგილეს და გამგეობის წევრებს 3 წლის ვადით ირჩევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრება დამსწრე წევრთა ხმების უმრავლესობით, ფარული კენჭისყრით.

„სანოტარო მოქმედებათა შესრულების ნესის შესახებ“ ინსტრუქციის 21-ე მუხლი აკონკრეტებს გამგეობის შემადგენლობას: საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობა შედგება 9 წევრისაგან, მათ შორის, გამგეობის თავმჯდომარისა და გამგეობის თავმჯდომარის მოადგილისაგან. გამგეობის წევრებისგან, თითო წევრი წარმოდგენილი უნდა იყოს აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკებში მოქმედი ნოტარიუსებისგან, 3 წევრი — სხვა ტერიტორიულ ერთეულებში (გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტისა) და 4 წევრი — ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტში მოქმედი ნოტარიუსებისგან. თუ ამ მუნიციპალიტეტებიდან არ დასახელდება ან არ აირჩევა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის წევრობის კანდიდატი/კანდიდატები, გამგეობის შესაბამისი წევრის/წევრების არჩევა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა მომდევნო საერთო კრებისთვის გადაიდება.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული დანაწესი წარმოადგენს სიახლეს და მიზნად ისახავს რეგიონის ნოტარიუსების თანაბრად წარმოდგენას მმართველ ორგანოებში.

გამგეობის ახალი წევრი აირჩევა კანონმდებლობით დადგენილი წესით, რეგიონული წარმომადგენლობის პრინციპის გათვალისწინებით.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის კომპეტენციას ადგენს „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 37-ე მუხლი:

1. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობა უზრუნველყოფს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდების და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრების გადანყვეტილებების შესრულებას.

2. საერთო კრებებს შორის პერიოდში ასრულებს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ყველა ამოცანას, გარდა ამ კანონის 35-ე მუხლის მე-2 პუნქტით (საერთო კრების კომპეტენცია) გათვალისწინებული უფლებამოსილებების განხორციელებისა, პალატის სახელით კავშირი აქვს სახელმწიფო ორგანოებთან და სხვა ორგანიზაციებთან და მისივე სახელით წარადგენს წინადადებებსა და დასკვნებს.

3. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობა უფლებამოსილია თავისი ამოცანების შესრულებაში ჩართოს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრები და შექმნას საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის აპარატი.

4. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის თავმჯდომარეს, მის მოადგილეს, გამგეობის სხვა წევრებსა და თანამშრომლებს უფლება არ აქვთ, გაახმაურონ მონაცემები იმ სანოტარო მოქმედებათა შესახებ, რომლებიც მათთვის ცნობილი გახდა გამგეობის საქმიანობასთან დაკავშირებით (გარდა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 50-ე მუხლის მე-4 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევებისა - არასრულწლოვნის მიმართ ჩადენილი დანაშაული). მათ უფლება აქვთ, ასეთი მონაცემები ცნობილი გახადონ მხოლოდ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის ნებართვით. სანოტარო მოქმედების საიდუმლოება დაცული უნდა იქნეს ამ პირთა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის შემადგენლობიდან გასვლის ან სამსახურიდან გათავისუფლების შემთხვევაშიც.

გამგეობის თავმჯდომარის უფლებამოსილების ფარგლები:

- თავმჯდომარე წარმოადგენს საქართველოს ნოტარიატსა და გამგეობას ქვეყნის შიგნით და საერთაშორისო ურთიერთობებში;
- ხელმძღვანელობს გამგეობის სხდომებს;
- ასრულებს საერთო კრებისა და გამგეობის გადანყვეტილებებს;

- მართავს, განკარგავს პალატის კუთვნილ საბანკო ანგარიშებს;
- პალატის სახელით ურთიერთობს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან;
- ხელმძღვანელობს პალატის აპარატის საქმიანობას;
- ახორციელებს ყველა სხვა საქმიანობას, რომელიც დაკავშირებულია გამგეობის ფუნქციების ეფექტურად განხორციელებასთან;
- გამოსცემს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს - ბრძანებას.

- ახდენს ცალკეული კომპეტენციის დელეგირებას გამგეობის თავმჯდომარის მოადგილეზე, გამგეობის წევრებზე და/ან პალატის თანამშრომლებზე;

გამგეობის თავმჯდომარეს საგანგებო შემთხვევებში, როცა შეუძლებელია გამგეობის რიგგარეშე სხდომის მოწვევა და დაყოვნებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს ნოტარიატის ინტერესებს, გამგეობის თავმჯდომარე უფლებამოსილია ერთპიროვნულად მიიღოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება გამგეობის კომპეტენციას მიკუთვნებულ საკითხებთან დაკავშირებით. იგი ვალდებულია, ეს გადაწყვეტილება დასამტკიცებლად წარუდგინოს გამგეობას პირველივე სხდომაზე. იმ შემთხვევაში, თუ გამგეობამ არ დაამტკიცა თავმჯდომარის მიერ ერთპიროვნულად მიღებული გადაწყვეტილება, პასუხისმგებლობა ეკისრება თავმჯდომარეს.

გამგეობის სხდომა

გამგეობის სხდომა ტარდება არანაკლებ თვეში ერთხელ. გამგეობის სხდომას წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით, განსაზღვრული დღის წესრიგით იწვევს გამგეობის თავმჯდომარე სხდომამდე არანაკლებ 3 სამუშაო დღით ადრე. დღის წესრიგში ცვლილების შეტანა დასაშვებია გამგეობის სხდომაზე დამსწრე წევრთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებით.

გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში, გამგეობის თავმჯდომარე უფლებამოსილია განსაზღვრული დღის წესრიგით სხდომა მოინვიოს ამ დადგენილი ვადის დაცვის გარეშე წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით.

სხდომა უფლებაუნარიანია, თუ მას ესწრება სრული შემადგენლობის ნახევარზე მეტი. გადაწყვეტილებები მიიღება დამსწრეთა ხმების უმრავლესობით. ხმების თანაბრად გაყოფისას, გადამწყვეტია თავმჯდომარის ხმა. თავმჯდომარის არყოფნის შემთხვევაში, გადამწყვეტია გამგეობის უხუცესი წევრის ხმა.

გამგეობის სხდომისა და მიღებული გადაწყვეტილებების შესახებ გამგეობის თავმჯდომარე ან მისი დავალებით გამგეობის თავმჯდომარის მოადგილე ან გამგეობის ერთ-ერთი წევრი ადგენს ოქმს, რომელსაც ხელს აწერს გამგეობის სხდომაზე დამსწრე ყველა წევრი.

გამგეობის თავმჯდომარის, მოადგილის და/ან ერთ-ერთი წევრის მოთხოვნით შესაძლებელია განხორციელდეს გამგეობის სხდომებზე აუდიო ან ვიდეო ჩანერა, რომელიც შეინახება პალატაში ოქმთან ერთად სხდომის ჩატარებიდან არანაკლებ სამი წლის განმავლობაში.

გამგეობის თავმჯდომარის, თავმჯდომარის მოადგილის ან გამგეობის წევრის საქმიანობის უფლებამოსილების შეწყვეტა ხდება შემდეგ შემთხვევებში:

- ნოტარიუსის თანამდებობიდან განთავისუფლების შემთხვევაში, განთავისუფლების საფუძველის წარმოშობისთანავე;

- გადადგომის შემთხვევაში. გადადგომის შესახებ წერილობითი განცხადება წარედგინება პალატას. გამგეობის თავმჯდომარის, თავმჯდომარის მოადგილის ან გამგეობის წევრის უფლებამოსილება შეწყვეტილად ითვლება გადადგომის შესახებ განცხადების წარდგენის დღიდან.

- მუნიციპალიტეტებში მოქმედ ნოტარიუსს შეუწყდება გამგეობის წევრობა სამუშაო ადგილის შეცვლის შემთხვევაში, თუ ამით ირღვევა რეგიონული წარმომადგენლობის პრინციპი.

- თანამდებობაზე ყოფნის ზღვრული ასაკის მიღწევის შემთხვევაში, თუ მას საქართველოს იუსტიციის მინისტრის მიერ არ გაუგრძელდება უფლებამოსილება „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით, აგრეთვე ნოტარიუსის უფლებამოსილების „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული სხვა საფუძველით შეწყვეტის შემთხვევაში.

პალატის კომისიები

კომისიების არჩევის წესი და შემადგენლობა

კომისიებს ირჩევს საერთო კრება 5 წევრის შემადგენლობით 3 წლის ვადით, ფარული კენჭისყრით. წევრობის კანდიდატი ვალდებულია საერთო კრების ჩატარებამდე, სულ მცირე, ერთი კვირით ადრე განცხადება წარუდგინოს პალატას. პალატა მოახდენს კანდიდატის შეყვანას საარჩევნო ბიულეტენში წარდგენილი განცხადებების რეგისტრაციის გათვალისწინებით.

კომისია თავისი შემადგენლობიდან ირჩევს თავმჯდომარეს და მის მოადგილეს. კომისიის წევრი არ შეიძლება იყოს პალატის სხვა ორ-

განოს ნევრი. იმ შემთხვევაში, თუ კომისიის ნევრად არჩეულ პირს შეუჩერდა უფლებამოსილება, განახორციელოს სანოტარო საქმიანობა, მას უჩერდება კომისიის ნევრობა უფლებამოსილების შეჩერების ვადით.

კომისიის ნევრობის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტა ხდება შემდეგ შემთხვევებში:

ა) ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლება

ბ) ნოტარიუსის თანამდებობიდან გადადგომა

გადაწყვეტილებათა მიღების წესი

კომისიები უფლებამოსილია, თუ მას ესწრება 3 ნევრი მაინც. გადაწყვეტილებები მიიღება დამსწრე ნევრთა ხმების უმრავლესობით. ხმების თანაბრად გაყოფის შემთხვევაში, გადაწყვეტილება მიღებულად არ ჩაითვლება.

საფინანსო-სარევიზიო კომისია

საფინანსო-სარევიზიო კომისია არის პალატის კონტროლის ორგანო, რომელიც ამოწმებს პალატის ბიუჯეტის ხარჯვის შესაბამისობას გამგეობის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებთან მიმართებაში.

კომისია ვალდებულია ყოველკვარტალურად შეამოწმოს გამგეობისა და გამგეობის თავმჯდომარის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის კანონიერება და შესაბამისობა საერთო კრების მიერ დადგენილ ხარჯთაღრიცხვასთან (ბიუჯეტთან).

კომისია უფლებამოსილია გამგეობისაგან გამოითხოვოს გამგეობის საქმიანობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი დოკუმენტაცია, მათ შორის, საფინანსო-საბუღალტრო დოკუმენტაცია და მოითხოვოს ახსნა-განმარტებანი როგორც გამგეობის ნევრების, ისე აპარატის თანამშრომლებისაგან. აუცილებლობის შემთხვევაში, კომისია უფლებამოსილია მოინვიოს სპეციალისტი (აუდიტორი), სპეციალისტის შრომის ანაზღაურება ხდება პალატის ხარჯზე, გონივრულ ფარგლებში.⁵⁷

კომისია ანგარიშვალდებულია მხოლოდ საერთო კრების წინაშე. კომისია ვალდებულია ანგარიში წარუდგინოს წლიურ საერთო კრებას. წლიური ანგარიში ნოტარიუსებს წარედგინებათ საერთო კრების თარიღამდე არანაკლებ 2 კვირით ადრე.

პალატის დისციპლინური კომისია

პალატის დისციპლინური კომისიის ფუნქციაა პალატის კომპეტენციაში არსებული „ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლო-

⁵⁷ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდება, 27 იანვარი, 2018 წელი, WWW.NOTARY.GE.

ბის შესახებ“ დებულებისა და დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევების განხილვა.

დისციპლინური კომისიის სხდომა იმართება საჭიროებისამებრ. კომისია არავის წინაშე არაა ანგარიშვალდებული. კომისიის გადან-ყვეტილება ეგზავნება გამგეობას, რომელიც თავისი გადანყვეტილებით ამტკიცებს ან არ ამტკიცებს მას.

სხდომას წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით ინვეეს დის-ციპლინური კომისიის თავმჯდომარე (მისი არყოფნისას - მოადგილე) სხდომამდე არანაკლებ 3 სამუშაო დღით ადრე.

პალატის აპარატი

ნოტარიუსთა პალატის ადმინისტრაციული ფუნქციების განხორ-ციელების უზრუნველსაყოფად იქმნება აპარატი. აპარატის სტრუქტუ-რა დგინდება აპარატის დებულებით, რომელსაც ამტკიცებს გამგეობა.

პალატის ადმინისტრაციულ-სამეურნეო ფუნქციების განხორ-ციელებას უზრუნველყოფს პალატის აღმასრულებელი დირექტორი; აღმასრულებელი დირექტორი წარმართავს პალატის საქმიანობას, კოორდინაციას უწევს კერძო და საჯარო იურიდიულ პირებთან ურთ-იერთობებს, სახელმწიფო დაწესებულებასთან, არასამთავრო ორგა-ნიზაციებთან და მოქმედებს თავის კომპეტენციის ფარგლებში. პალა-ტას აქვს სამსახურები. აპარატის თანამშრომლები არ არიან ნოტარი-უსები; აპარატის თანამშრომლები პასუხისმგებელნი არიან გამგეო-ბის და საერთო კრების წინაშე.

პალატის ბიუჯეტის ფორმირება და შემოსავლის წყაროები

პალატის შემოსავლების წყაროებია:

ა) სანევრო შენატანები;

ბ) ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში რეგისტრაციის საფა-სური;

გ) პალატის სანოტარო არქივიდან დოკუმენტის ასლისა და ამონაწერის გაცემის საფასური;

დ) გრანტით მიღებული ქონება და სახსრები;

ე) სასწავლო ცენტრიდან მიღებული შემოსავლები;

ვ) სესხით ან კრედიტით მოზიდული სახსრები;

ზ) პალატის ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავ-ლები;

თ) კანონით გათვალისწინებული სხვა შემოსავლები;

ი) შემოსავლები, რომელთა მიღება არ არის აკრძალული საქარ-თველოს კანონმდებლობით.

პალატის ქონება გამოიყენება მხოლოდ პალატის მიზნების მისაღწევად და ამოცანების განსახორციელებლად. პალატა უფლებამოსილია ჰქონდეს და/ან შეიძინოს უძრავი ქონება პალატის ფუნქციონირების მიზნებიდან გამომდინარე. გრანტით მიღებული თანხები იხარჯება შესაბამისი პროექტის ხარჯთაღრიცხვის შესაბამისად. ხარჯის მიზანია ნოტარიატის დარგის განვითარება.

ნოტარიუსის პროფესიისადმი წვდომა, სანოტარო საქმიანობის ორგანიზება

ნოტარიუსის თანამდებობის დაკავების წესი

ნოტარიუსის თანამდებობის დაკავების ძირითადი პირობები განსაზღვრულია „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით და ნოტარიატის შესახებ სხვა კანონქვემდებარე აქტებით.

პირველ ყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ ნოტარიუსთა რაოდენობის რეგულირების მიზნით, ყოველი წლის დასაწყისში, არაუგვიანეს 1 თებერვლისა, იუსტიციის მინისტრი ბრძანებით განსაზღვრავს:

ნოტარიუსთა თანამდებობების მაქსიმალურ რაოდენობას, რომელიც ამ რაოდენობის განსაზღვრის დროისათვის არ უნდა იყოს თანამდებობაზე მყოფი ნოტარიუსების საერთო რაოდენობაზე ნაკლები.

რაც შეეხება, ნოტარიუსის თანამდებობის წინაპირობებს, „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლის თანახმად ნოტარიუსის თანამდებობა შეიძლება კანონით დადგენილი წესით დაიკავოს:

1. საქართველოს ქმედუნარიანმა მოქალაქემ,
2. რომელსაც აქვს უმაღლესი იურიდიული განათლება,
3. გავლილი აქვს სტაჟირება ან აქვს ნოტარიუსად მუშაობის არანაკლებ 1 წლის სტაჟი ან საჯარო სამსახურში სპეციალობით მუშაობის არანაკლებ 5 წლის სტაჟი

4. ჩაბარებული აქვს ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდა.

ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარების ვალდებულებისაგან პირი გათავისუფლდება, თუ მას აქვს დოქტორის აკადემიური ხარისხი ან მასთან გათანაბრებული სამეცნიერო ხარისხი სამოქალაქო, საერთაშორისო კერძო სამართლის ან სამოქალაქო საპროცესო სამართლის სპეციალობაში.

ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის პროფესიული ნაწილის ჩაბარების ვალდებულებისაგან პირი გათავისუფლდება თუ მას ჩაბარებული აქვს მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდა საერთო ან სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართლის სპეციალო-

ბით, ან ეკავა მოსამართლის თანამდებობა და ამ გამოცდის ჩაბარებიდან/მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლებიდან ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარებამდე გასული არ არის 2 წელზე მეტი, ან უკავია მოსამართლის თანამდებობა.

საკვალიფიკაციო გამოცდა

ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარებას უზრუნველყოფს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - საქართველოს იუსტიციის სასწავლო ცენტრი.

პირი ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდაში მონაწილეობისათვის იხდის საფასურს 150 ლარის ოდენობით. ნოტარიუსის მიერ სანოტარო საქმიანობის მაღალმთიან ან ისეთ დასახლებაში, სადაც არაა ხელმისაწვდომი სანოტარო მომსახურება დაწყების შემთხვევაში საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა მას თანამდებობაზე დანიშვნისთანავე უნაზღაურებს ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდაში მონაწილეობისათვის გადახდილ საფასურს.

ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის შედეგები კარგავს ძალას, თუ პირი გამოცდის ჩაბარებიდან 2 წლის განმავლობაში არ განახორციელებს სანოტარო საქმიანობას. აღნიშნული ვადის გასვლის შემდეგ პირი ვალდებულია ნოტარიუსის თანამდებობის დასაკავებლად ხელახლა ჩააბაროს ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდა. ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამას ამტკიცებს იუსტიციის მინისტრი.

ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების, საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის შექმნისა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის დებულებით, რომელსაც ასევე ამტკიცებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრი. ამ ეტაპზე მოქმედებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №68 ბრძანება „ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების წესის, საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის დებულებისა და ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამის დამტკიცების თაობაზე“.

ნოტარიუსობის კანდიდატი გამოცდას აბარებს კომისიას. გამოცდას ნიშნავს საქართველოს იუსტიციის მინისტრი. გამოცდის

დანიშნვის შესახებ საქართველოს იუსტიციის მინისტრი გამოსცემს ბრძანებას, რომელიც გამოცდის ჩატარებამდე არანაკლებ ერთი თვით ადრე უნდა გამოქვეყნდეს „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეში“. ბრძანება აგრეთვე ქვეყნდება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის — საქართველოს იუსტიციის სასწავლო ცენტრისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდებზე.

ზემოაღნიშნული დებულების მიზნებისათვის, უმაღლესი იურიდიული განათლების მქონედ ითვლება:

ა) პირი, თუ მას დამთავრებული აქვს სახელმწიფო (მათ შორის, საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი რესპუბლიკის) უმაღლესი სასწავლებლის იურიდიული ფაკულტეტის სრული კურსი სპეციალობით „სამართლისმცოდნეობა“ ან „საერთაშორისო სამართალი“ და სახელმწიფო საგამოცდო კომისიის მიერ მინიჭებული აქვს „იურისტის“ კვალიფიკაცია;

ბ) პირი, რომელსაც აკრედიტებული უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების ან ახალდაფუძნებული ლიცენზირებული უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების მიერ მინიჭებული აქვს ბაკალავრის, დიპლომირებული სპეციალისტის ან მაგისტრის უმაღლესი აკადემიური ხარისხი სამართალმცოდნეობის სპეციალობაში, ამასთან, დიპლომის დანართიდან ირკვევა, რომ მას ჩაბარებული აქვს შემდეგი საგნები: ბ.ა) სამართლის თეორია; ბ.ბ) საკონსტიტუციო სამართალი; ბ.გ) სამოქალაქო სამართალი; ბ.დ) სამოქალაქო სამართლის პროცესი; ბ.ე) ადმინისტრაციული სამართალი და პროცესი; ბ.ვ) სამენარმეო სამართალი;

გ) პირი, თუ მას დამთავრებული აქვს სახელმწიფო უმაღლესი სასწავლებელი, სპეციალობით „სამართლისმცოდნეობა“, ასევე ლიცენზირებული კერძო უმაღლესი სასწავლებლის კურსდამთავრებული, რომელსაც სახელმწიფო საგამოცდო კომისიის მიერ მინიჭებული აქვს „იურისტის“ კვალიფიკაცია, ამასთან, დიპლომის დანართიდან ირკვევა, რომ მას ჩაბარებული აქვს ამ პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საგნები.

პირი, რომელსაც უმაღლესი იურიდიული განათლება მიღებული აქვს საზღვარგარეთ, საკვალიფიკაციო გამოცდაზე დაიშვება საზღვარგარეთ გაცემული საგანმანათლებლო დოკუმენტის „უმაღლესი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი ნებისით აღიარების შემთხვევაში.

გამოცდა ტარდება ტესტირების ფორმით, კომპიუტერული პროგრამის გამოყენებით. ტესტირების დასრულებისას ამობეჭდილი უნდა იქნეს კანდიდატის მიერ დამუშავებული ელექტრონული ტესტების შეფასების ამონაწერის ეგ ზემპლარი, რომელიც ინახება საგამოცდო კომისიასთან 1 წლის ვადით.

გამოცდა მოიცავს ორ ეტაპს:

1 ეტაპი მოიცავს — ზოგად უნარებს (ვერბალურ და მათემატიკურ ნაწილებს). ტესტი შედგება ასი ტესტური ტიპის კითხვისგან. საგამოცდო ტესტი არის კითხვა ოთხი სავარაუდო პასუხით, რომელთაგან ერთი პასუხი არის სწორი. ტესტის ყოველ საკითხზე სწორი პასუხი ფასდება 1 ქულით, არასწორი პასუხი — 0 ქულით. გამოცდის პირველი ეტაპის მინიმალური შეფასება არის 0, ხოლო მაქსიმალური შეფასება — 100. თუ გამოსაცდელმა გამოცდის პირველ ეტაპზე დააგროვა 70 ან მეტი ქულა, იგი უფლებამოსილია გავიდეს გამოცდის მეორე ეტაპზე, რის შესახებაც პირს ეცნობება გამოცდის პირველი ეტაპის ჩატარების მეორე დღეს.

2 ეტაპი - მოიცავს პროფესიულ ნაწილს. გამოცდის მეორე ეტაპის — პროფესიული ნაწილისათვის განკუთვნილი ტესტები უნდა შეესაბამებოდეს ბრძანებით დამტკიცებულ ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამას. გამოსაცდელმა გამოცდის მეორე ეტაპზე უნდა დააგროვოს 75 ან მეტი ქულა.

სტაჟირება

სტაჟირება ნიშნავს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატასთან არსებულ სასწავლო ცენტრში საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის მიერ დადგენილი პროგრამით სწავლებას. სტაჟიორთა კონკურსის ჩატარების წესისა და პირობების შესახებ დებულება განსაზღვრავს სსიპ საქართველოს იუსტიციის სასწავლო ცენტრის მიერ სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატასთან არსებულ სასწავლო ცენტრში მისაღებ სტაჟიორთა კონკურსის ჩატარების წესსა და პირობებს. ამ ეტაპზე მოქმედებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2019 წლის 23 ოქტომბრის ბრძანება №450 სტაჟიორთა კონკურსის ჩატარების წესისა და პირობების შესახებ დებულებისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატაში სტაჟირების გავლის წესის დამტკიცების თაობაზე.

სტაჟირების ხანგრძლივობა შეადგენს 10 თვეს. სტაჟირება შედგება ორი ეტაპისაგან. კურსი მოიცავს თეორიულ და პრაქტიკულ კურსს. თითოეული კურსის ხანგრძლივობაა 5 თვე.

თეორიული სწავლება მოიცავს დადგენილი პროგრამის შესაბამისად სანოტარო საქმიანობის მომწესრიგებელი სამართლებრივი ნორმებისა და იმ უნარ-ჩვევების სწავლებას, რომლებიც აუცილებელია ნოტარიუსად მუშაობისათვის.

პრაქტიკულ სწავლება მოიცავს პრაქტიკის გავლას ოთხი თვის ვადით იმ სანოტარო ბიუროში, სადაც პირი სტაჟირებისათვის გაიგზავნება პალატის მიერ და პრაქტიკულ სწავლებას ერთი თვის ვადით იმ ადმინისტრაციულ ორგანოში/დანესებულებაში, რომლის საქმიანობაც დაკავშირებულია ნოტარიატის სისტემასთან.

სტაჟირების პრაქტიკული კურსის დასრულებისას იუსტიციის სასწავლო ცენტრი ატარებს შემადგამებელ პროფესიულ ტესტირებას პროფესიულ ნაწილში, რომლის მიზანია პირის პროფესიული მომზადების დონის შესაბამისობის შემოწმება ნოტარიუსის თანამდებობის დასაკავებლად დადგენილ მოთხოვნებთან. იუსტიციის სასწავლო ცენტრის მიერ სტაჟიორთა შერჩევა და მიღება ხდება კონკურსის წესით.

ნოტარიუსად დანიშვნა

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15-ე მუხლის თანახმად, პირი რომელიც კანონით დადგენილ პირობებს აკმაყოფილებს, გაივლის კონკურსს.

ნოტარიუსის თანამდებობის დასაკავებლად პირი იუსტიციის სამინისტროს წარუდგენს განცხადებას, რომელსაც უნდა დაერთოს:

ა) ამ კანონის მე-11 მუხლის პირველი ან მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული გარემოებების დამადასტურებელი დოკუმენტები - კერძოდ ის, რომ აკმაყოფილებს თანამდებობის დაკავების კრიტერიუმებს ან აქვს შესაბამისი სამეცნიერო ხარისხი.

ბ) განმცხადებლის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს კანონის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული გარემოებების არარსებობას - კერძოდ იმას, რომ არ არსებობს ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნაზე უარის თქმის საფუძვლები;

კონკურსის წესი:

კონკურსის ჩატარების წესსა და პირობებს ამტკიცებს იუსტიციის მინისტრი. დღეისათვის მოქმედებს საქართველოს იუსტიციის 2012 წლის 10 იანვრის ბრძანება №3 „ნოტარიუსობის კანდიდატის შესარჩევად კონკურსის ჩატარების წესის დამტკიცების თაობაზე“.

ნოტარიუსობის კანდიდატის შესარჩევად კონკურსის ჩატარების მიზანია ნოტარიუსის ვაკანტურ თანამდებობაზე დასანიშნად ისეთი პირების შერჩევა, რომლებიც გამოირჩევიან მაღალი პროფესიული მომზადების დონით, ზნეობრივი თვისებებით და შეუძლიათ უზრუნველყონ მომხმარებლებისთვის მაღალი ხარისხის სანოტარო მომსახურების შეთავაზება. კონკურსი ტარდება ზეპირი გასაუბრების ფორმით, ნოტარიუსობის კანდიდატის მიერ ნოტარიუსის თანამდებობაზე დასანიშნად იუსტიციის სამინისტროსათვის მიმართვიდან 4 თვის ვადაში.

იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით ნოტარიუსობის კანდიდატის შესარჩევად იქმნება საკონკურსო კომისია. კომისიის შემადგენლობაში შედის კომისიის თავმჯდომარე და 3 წევრი. ნოტარიუსობის კანდიდატთან გასაუბრებას უნდა ესწრებოდეს კომისიის 3 წევრი მაინც. გადანყვეტილება მიიღება კომისიის დამსწრე წევრთა ხმების უმრავლესობით. ხმების თანაბრად გაყოფის შემთხვევაში გადამწყვეტია კომისიის თავმჯდომარის ხმა. ნოტარიუსობის კანდიდატთან გასაუბრების შედეგები აისახება ოქმში, რომელიც წარედგინება იუსტიციის მინისტრს. კომისიის ოქმს ხელს აწერს კომისიის ყველა დამსწრე წევრი.

კომისიის წევრები გადაწყვეტილების მიღებისას ითვალისწინებენ კანდიდატის კვალიფიკაციას, მუშაობის სტაჟს, სპეციალობით მუშაობის გამოცდილებას, ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდაზე დაგროვებული ქულების ოდენობას, აგრეთვე სხვა გარემოებებს, რომლებიც ადასტურებენ კანდიდატის შესაბამისობას დასაკავებელ თანამდებობასთან.

ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნა

კომისია იუსტიციის მინისტრს დასანიშნად წარუდგენს ნოტარიუსობის კანდიდატს გასაუბრებიდან 5 დღის ვადაში. იმ შემთხვევაში, თუ კომისია არ წარუდგენს იუსტიციის მინისტრს დასანიშნად ნოტარიუსობის კანდიდატს ან იუსტიციის მინისტრი არ დანიშნავს ნოტარიუსობის კანდიდატს ნოტარიუსად, ნოტარიუსობის კანდიდატს არ აქვს უფლება მიმართოს იუსტიციის სამინისტროს ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნის მოთხოვნით, გასაუბრებიდან 6 თვის განმავლობაში.

ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნისას იუსტიციის მინისტრი სანოტარო ბიუროს განთავსების ადგილად უთითებს „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლის 2¹ პუნქტით გათვალისწინებულ მაღალმთიან ან ისეთ დასახლებას, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის.

ნოტარიუსს თანამდებობაზე ნიშნავს იუსტიციის მინისტრი. გადაწყვეტილება ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნაზე უარის თქმის თაობაზე შესაძლებელია გასაჩივრდეს სასამართლოში.

ახალდანიშნული ნოტარიუსი პირველი 3 წლის განმავლობაში სანოტარო საქმიანობას ახორციელებს მაღალმთიან დასახლებაში ან ისეთ დასახლებაში, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის. ამ კანონის მიზნებისათვის „მაღალმთიანი დასახლების“ სტატუსი განისაზღვრება „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით. იმ დასახლებათა (მათ შორის, მაღალმთიან დასახლებათა) ნუსხას, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის, განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრი კანონის მე-16 მუხლის მე-5 პუნქტით დადგენილი წესით.

ზემოაღნიშნული საჭიროება განპირობებულია სანოტარო მომსახურების გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფით. კამპანია „ნოტარიუსი ყველა რეგიონს“ შესულია ასევე საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 30 დეკემბრის №631 დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების სტრატეგიაში. 3-წლიანი ვადის გასვლის შემდეგ ნოტარიუსს შეუძლია სანოტარო საქმიანობა იმავე დასახლებაში ან საქართველოს ნებისმიერ სხვა დასახლებაში გააგრძელოს. შესაბამისად, ამ სახით გადამწყვეტამ მხოლოდ გადაავადა, მაგრამ ვერ აღმოფხვრა გეოგრაფიული მისაწვდომობის პრობლემა. რეგიონში სამწლიანი სავალდებულო საქმიანობის შემდეგ, ნოტარიუსების დიდ ქალაქში გადასვლა ისევ პრობლემად რჩება, რაც ერთი მხრივ დიდ ქალაქებში ნოტარიუსთა უკონტროლო რაოდენობას გამოიწვევს. ხოლო მოქალაქეს უფრო გაურთულებს სანოტარო მომსახურების მიღებას, იმ შემთხვევაში თუ სამკვიდრო საქმის წარმოება დაწყებულია ნოტარიუსთან, რომელიც შემდეგში იცვლის ადგილსამყოფელს, თან მიაქვს არქივი და მოქალაქეს არ აქვს უფლება საქმისწარმოება გააგრძელოს სხვა ნოტარიუსთან. ასეთ შემთხვევაში მიზანშეწონილია უფრო მეტი აგიტაცია გაეწიოს ადგილობრივი ადამიანური რესურსის დასაქმებას, ასევე ევროპული სტანდარტის შესაბამისად განისაზღვროს 10000 სულ მოსახლეზე ერთი ნოტარიუსის არსებობა.

ფინანსური დახმარების წესი

ნოტარიუსს სანოტარო საქმიანობის შესაბამის დასახლებაში განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში სათანადო ფინანს-

სურ დახმარებას უწევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა. ნოტარიუსისათვის ფინანსური დახმარების გაწევის წესს იუსტიციის მინისტრთან შეთანხმებით ადგენს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა. იმ შემთხვევაში თუ ნოტარიუსი პირველი სამი წლის შემდეგ საქმიანობას იმავე ან ისეთ დასახლებაში ახორციელებს, რომელიც მასში სანოტარო საქმიანობის გაგრძელების დროისათვის კვლავ ნუსხაში იქნება შეტანილი, ნოტარიუსს სანოტარო საქმიანობის განხორციელების შესაბამისი პერიოდის განმავლობაში სათანადო ფინანსურ დახმარებას უწევს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

მაღალმთიან დასახლებაში ან ისეთ დასახლებაში, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის, სანოტარო საქმიანობის განმახორციელებელი ნოტარიუსისათვის ფინანსური დახმარების გაწევის წესი „დამტკიცებულია“ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის 2016 წლის 18 მარტის №8 §2 გადაწყვეტილებით. მაღალმთიან დასახლებაში ან ისეთ დასახლებაში, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის, სანოტარო საქმიანობის განმახორციელებელ ნოტარიუსთა ფინანსური დახმარებისათვის საჭირო თანხის ყოველწლიური ოდენობა პალატის ბიუჯეტით განისაზღვრება.

ფინანსური დახმარების სახეებია:

ა) მატერიალური დახმარება - საჭიროების შემთხვევაში, საოფისე ან/და სანოტარო საქმიანობის განხორციელებისათვის საჭირო სხვა შესაბამისი ინვენტარით, იურიდიული ლიტერატურით, კომპიუტერული ტექნიკით, საცხოვრებელი ბინით ან/და სანოტარო ბიუროს ოფისით ან საცხოვრებელი ბინის ან/და სანოტარო ბიუროს ოფისისათვის აუცილებელი ხარჯების სრულად ან ნაწილობრივ დაფინანსებით უზრუნველყოფა;

ბ) ფულადი დახმარება - ნოტარიუსთა პალატის ბიუჯეტიდან ერთ ნოტარიუსზე ყოველკვარტალურად გამოყოფილი ფულადი თანხა ოდენობით, რომელიც ნოტარიუსის სახელზე გახსნილ საბანკო ანგარიშზე ირიცხება. ნოტარიუსისათვის გაცემული ფულადი დახმარება უკან დაბრუნებას არ ექვემდებარება. ამ დახმარების მიღების მოთხოვნით ნოტარიუსი უფლებამოსილია დასაბუთებული წერილობითი განცხადებით მიმართოს ნოტარიუსთა პალატას.

ნოტარიუსთა პალატა უფლებამოსილია მიმართოს შესაბამის ორგანოს მაღალმთიან დასახლებაში ან ისეთ დასახლებაში, სადაც სანოტარო მომსახურება სათანადოდ ხელმისაწვდომი არ არის, სანოტარო

ბიუროს განთავსებისათვის საჭირო უძრავი ქონების კანონმდებლობით დადგენილი წესით უსასყიდლოდ სარგებლობაში გადაცემის თაობაზე. მატერიალური დახმარების სახით გადაცემული მოძრავი და უძრავი ქონება, რომელიც შეძენილია ნოტარიუსთა პალატის სახსრებით, ნოტარიუსთა პალატის საკუთრებაა. ნოტარიუსი პასუხისმგებელია აღნიშნული ქონების მოვლა-პატრონობასა და შენარჩუნებაზე. სანოტარო საქმიანობის განხორციელების შეწყვეტის შემთხვევაში მითითებული მოძრავი და უძრავი ქონება უბრუნდება ნოტარიუსთა პალატას.

სანოტარო საქმიანობის მენეჯმენტი

ისეთი მრავალფუნქციური სფერო, როგორიც არის ნოტარიატი, მოითხოვს უდიდეს, ინტელექტუალურ რესურსს. ნოტარიუსის საქმიანობის ორგანიზებისათვის, წარმოიშობა დამატებითი დამხმარე პირების ჩართვის აუცილებლობა. მათ პრაქტიკაში გავრცელებული ტერმინებით სხვადასხვაგვარად მოიხსენიებენ - „ნოტარიუსის თანაშემწე“, „მდივანი“ და ა.შ. თუმცა, კანონმდებელი არ ახდენს არც მათი სტატუსის და არც კვალიფიკაციის სამართლებრივ განსაზღვრას. დასაქმებულები სანოტარო ბიუროში ასრულებენ არა მხოლოდ ტექნიკურ საქმიანობას (სანოტარო აქტების შედგენა, მოქალაქეთა მიღება და სხვა სამეურნეო ხასიათის მომსახურება), არამედ, მათი აქტიური მონაწილეობით სრულდება სანოტარო მოქმედებები და იქმნება სანოტარო აქტები უმრავლეს სანოტარო ბიუროებში. თავისთავად ცხადია, პროდუქტი, რომელსაც სანოტარო სერვისების მომხმარებელი იღებს, არის არა მხოლოდ ერთი პირის - ნოტარიუსის, არამედ მისი დამხმარე პირების შრომის შედეგიც. „ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის თანახმად ნოტარიუსი არის სამუშაოს მიმცემი თავისი სანოტარო ბიუროს თანამშრომლებისათვის. აღნიშნული იმას ნიშნავს, რომ მათ მჭიდრო კავშირი აქვთ მენეჯმენტთან, რომელიც მოიცავს ადამიანური და ფინანსური რესურსების მართვას. შესაბამისად, ნოტარიუსები ვალდებულნი არიან თანამშრომლებთან მიმართებით დაიცვან საქართველოს ორგანული კანონის „საქართველოს შრომის კოდექსის“ მოთხოვნები. ნოტარიუსები ვალდებულნი არიან ბიუროში დასაქმებულ პირებთან გააფორმონ შრომითი ხელშეკრულება. მოახდინონ სამუშაო დროის აღრიცხვა და თუ დასაქმებული პირის სამუშაო დრო აჭარბებს კანონმდებლობით დადგენილ ოდენობას, გადაუხადონ მათ ზეგანაკვეთური

ანაზღაურება. ასევე სამსახურიდან თანამშრომლის გათავისუფლების შემთხვევაში მოახდინოს მისი ინფორმირება და სათანადო კომპენსაციის გადახდა. უზრუნველყონ მათი შრომითი უფლებების რეალიზება შვებულების, მათ შორის მშობიარობისა და ბავშვის მოვლის გამო, მიცემით. ნოტარიუსი, როგორც დამსაქმებელი ვალდებულია უზრუნველყოს დასაქმებული შრომის უსაფრთხო პირობებით, მათზე ვრცელდება კანონი „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ და ევალებათ შრომის უსაფრთხოების სპეციალისტის დაქირავება.

ნოტარიუსი და კომუნიკაციის უნარები.

სანოტარო მოქმედებების შესრულების მსურველებს როგორც წესი წარმოადგენენ ფიზიკური და იურიდიული პირები, შესაბამისად, სანოტარო საქმიანობა წარმოადგენს სახელმწიფო სერვისების მომსახურების მიწოდებას და ამ პროფესიის წარმომადგენლებისთვის აუცილებელია კომუნიკაციის უნარები. დღესდღეობით საქართველოს ნოტარიატს არ აქვს შემუშავებული კომუნიკაციის სტანდარტები დამოუკიდებელი აქტის სახით და ამ საკითხის ამსახველი ნორმები გაბნეული სახით არის მოცემული კანონსა და კანონქვემდებარე აქტებში, მათ შორის ეთიკის კოდექსში. თუმცა, ერთიანი პრაქტიკის დანერგვის მიზნით მიზანშეწონილი იქნება ასეთი დამოუკიდებელი აქტის შემუშავება (სასამართლო კორპუსის მსგავსად), როგორც ნოტარიუსებისათვის, ისე სანოტარო ბიუროში დასაქმებული პირებისათვის, რომელშიც სხვა საკითხებთან ერთად გათვალისწინებული იქნება გარეგნობის სპეციალური სტანდარტიც.⁵⁸

ნოტარიუსი - გადასახადის გადამხდელი.

ნოტარიუსები წარმოადგენენ გადასახადის გადამხდელ ფიზიკურ პირებს. შესაბამისად, საჭიროებენ რეგისტრაციას საგადასახადო ორგანოებში და შემდგომში საბუღალტრო საქმისწარმოებას, საშემოსავლო გადასახადის გადახდას. ამასთან, თუ მათ მიერ ნებისმიერი უწყვეტი 12 კალენდარული თვის განმავლობაში განხორციელებული დღით დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხა აღემატება 100 000 ლარს, ვალდებული არიან დარეგისტრირდნენ დამატებითი ღირებულების გადასახადის გადამხდელებად გადაჭარბების დღიდან არა უგვიანეს ორი სამუშაო დღისა. საგადასახადო ვალდებულებულებების შეუს-

⁵⁸ „საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოსა და საქართველოს საერთო სასამართლოებში მოქალაქესთან კომუნიკაციის სტანდარტების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2009 წლის 9 ოქტომბრის №1/310 გადაწყვეტილება.

რულებლობა იწვევს საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ საჯარიმო სანქციებს. არის მოსაზრება, რომ ნოტარიუსები მიზანშეწონილია გათავისუფლდნენ აღნიშნული გადასახადისაგან, ვინაიდან დღგ-ს გადასახადს იხდის სანოტარო მოქმედების მსურველი პირი, შესაბამისად ერთსა და იგივე სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის სხვადასხვა ნოტარიუსთან სხვადასხვა თანხის გადახდა უწევს მოქალაქეს, რამაც შესაძლოა განაპირობოს მის მიერ იმ ნოტარიუსის არჩევა, რომელთანაც არ მოუწევს დღგ-ს გადახდა, რაც ეწინააღმდეგება სამართლიანი კონკურენციის წესებს.

გარდა ამისა, ნოტარიუსები უზდიან თანამშრომლებს ხელფასს, მათ მიერ ხდება თანამშრომლების საშემოსავლო გადასახადის დაკავება და ბიუჯეტში მიმართვა.

სანოტარო საქმიანობის დაწყება

სანოტარო საქმიანობის დაწყებისა და განხორციელებისათვის ნოტარიუსი თანამდებობაზე დანიშნვიდან 2 თვის ვადაში საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას წარუდგენს:

ა) სამსახურებრივ ბეჭედს და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით დადასტურებულ ხელმოწერის ნიმუშს; ნოტარიუსს აქვს სამსახურებრივი ბეჭედი საქართველოს მცირე სახელმწიფო გერბის გამოსახულებით. ბეჭედზე აღნიშნულია ნოტარიუსის სახელი და გვარი. ამასთან, ნოტარიუსს უფლება აქვს, ფირნიშებსა და ბლანკებზე გამოიყენოს საქართველოს მცირე სახელმწიფო გერბის გამოსახულება.

ბ) სავალდებულო პროფესიული დაზღვევის დამადასტურებელ დოკუმენტს;

გ) დოკუმენტს ინსტრუქციით დადგენილი წესის შესაბამისად აღჭურვილი სანოტარო ბიუროს მფლობელობის/საკუთრების თაობაზე.

ყველა დოკუმენტის წარდგენის შემდეგ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა დაუყოვნებლივ, მაგრამ არა უგვიანეს 5 სამუშაო დღისა, ახორციელებს ნოტარიუსის რეგისტრაციას საქართველოს ნოტარიუსთა რეესტრში და ანიჭებს ნოტარიუსს ელექტრონული სანოტარო რეესტრის ხელმისაწვდომობის უფლებას, რის შემდეგაც ნოტარიუსი უფლებამოსილია განახორციელოს სანოტარო საქმიანობა.

ნოტარიუსის რეგისტრაცია საქართველოს ნოტარიუსთა რეესტრში

საქართველოს ნოტარიუსთა რეესტრის ფორმასა და წარმოების წესს განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრი. დღეს მოქმედებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 10 მარტის №52 ბრძანება „ნოტარიუსთა რეესტრის ფორმისა და რეესტრის წარმოების წესის დამტკიცების შესახებ“. ნოტარიუსთა რეესტრი არის ნოტარიუსების შესახებ მონაცემთა სისტემური ერთობლიობა. რეესტრის წარმოებას უზრუნველყოფს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა ელექტრონული ფორმით. რეესტრი უნდა გამოქვეყნდეს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდზე.

რეესტრის ფორმა უნდა შეიცავდეს შემდეგ რეკვიზიტებს: ა) ნოტარიუსის სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი, პირადი ნომერი; ბ) სანოტარო ბიუროს მისამართი; გ) ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნის აქტის რეკვიზიტები; დ) რეესტრში რეგისტრაციის თარიღი; ე) ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლების აქტის რეკვიზიტები; ვ) რეესტრიდან ამორიცხვის თარიღი; ზ) შენიშვნა.

რეესტრში ნოტარიუსს ენიჭება შესაბამისი ნომერი, რაც განისაზღვრება ნოტარიუსთა თანამდებობაზე დანიშვნის რიგითობის მიხედვით. ნოტარიუსების შესახებ მონაცემები (ამონაწერი) გაიცემა რეესტრიდან. ნოტარიუსთა რეესტრი განთავსებულია ნოტარიუსთა პალატის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე.

სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა

ნოტარიუსს კანონმდებლობით ეკისრება პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევის ვალდებულება. აღნიშნული ვალდებულება გამომდინარეობს პროფესიის თავისუფლებიდან.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლი ადგენს ნოტარიუსის ქონებრივი პასუხისმგებლობის საკითხებს: ნოტარიუსს ეკისრება ქონებრივი პასუხისმგებლობა ზიანისათვის, რომელიც გამოიწვია მისმა განზრახმა ან გაუფრთხილებელმა ქმედებამ. მითითებული ზიანის ანაზღაურების უზრუნველსაყოფად ნოტარიუსი ვალდებულია დადოს ხელშეკრულება სავალდებულო პროფესიულ დაზღვევაზე მუშაობის მთელი პერიოდისათვის.

ნოტარიუსის, ასევე, სამეწარმეო იურიდიული პირის შექმნის შემთხვევაში პროფესიული დაზღვევის არსებით პირობებს და სადაზ-

ლევო თანხის მინიმალურ ზღვარს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წარდგინებით განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრი. დაზღვევის ობიექტს წარმოადგენს ნოტარიუსის მიერ სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ან მის მიერ ტრანზაქციების განხორციელებისას (როგორც ავტორიზებული პირის) და მის შედეგად მიყენებული ქონებრივი ზიანი.

სადაზღვევო შემთხვევად ითვლება სადაზღვევო ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში ნოტარიუსის ან მისი შემცვლელი პირის განზრახი ან გაუფრთხილებელი ქმედება, რაც გახდა ზიანის მიყენების საფუძველი; ნოტარიუსის ფუნქციის შესრულებისას მიყენებულ ზიანს ანაზღაურებს მზღვეველი სადაზღვევო ანაზღაურების გადახდით. თუ მზღვეველის მიერ გადახდილი ანაზღაურება არ არის საკმარისი მიყენებული ზიანის სრულად ასანაზღაურებლად, ნოტარიუსი ფარავს სხვაობას სადაზღვევო ანაზღაურებასა და ზიანის ფაქტობრივ ოდენობას შორის.

მზღვეველი ანაზღაურებს სადაზღვევო პერიოდში მომხდარ სადაზღვევო შემთხვევას, მაგრამ მოქმედებს გახანგრძლივებული შეტყობინების პერიოდი, რომელიც შეადგენს 3 წელს დაზღვევის პერიოდის დასრულებიდან. ნოტარიუსი ვალდებულია 10 სამუშაო დღის ვადაში წერილობით აცნობოს მზღვეველს სადაზღვევო ინცინდენტის შესახებ.

ნოტარიუსის ან მისი შემცვლელი პირის მიერ განზრახი ქმედებით მიყენებული ზიანის შემთხვევაში სადაზღვევო კომპანიას უფლება აქვს რეგრესის წესით მოითხოვოს ნოტარიუსისაგან ქონებრივი ზიანის ანაზღაურება.

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 17 მარტი №58 ბრძანებით განისაზღვრება ნოტარიუსთა სავალდებულო პროფესიული დაზღვევის არსებითი პირობები და სადაზღვევო თანხის მინიმალური ოდენობა. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ პირის ნოტარიუსად დანიშნვიდან 2 თვის ვადაში ნოტარიუსი საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას წარუდგენს სავალდებულო პროფესიული დაზღვევის დამადასტურებელ დოკუმენტს. სავალდებულო პროფესიული დაზღვევის არარსებობა ან ამ ბრძანებით განსაზღვრული პირობების დარღვევა წარმოადგენს ნოტარიუსისათვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველს.

თითოეული სადაზღვევო ლიმიტისათვის დაწესებულია განსხვავებული სადაზღვევო პრემიის ოდენობა, რომელსაც ირჩევს ნოტარიუსი. ნოტარიუსის სავალდებულო პროფესიული სადაზღვევო თანხის

მინიმალურ ოდენობად განისაზღვრება წელიწადში 100 000 ლარი. ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი უფლებამოსილია სადეპოზიტო ანგარიშზე (სადეპოზიტო ანგარიშებზე) მიიღოს და/ან შეინახოს ფული, ფასიანი ქაღალდები და სხვა ფასეულობები, რომელთა ღირებულება აღემატება 1 000 000 (ერთი მილიონი) ლარს, თუ ბრძანებით გათვალისწინებული სავალდებულო პროფესიული სადაზღვევო თანხის მინიმალურ ოდენობად განისაზღვრება წელიწადში არანაკლებ 200 000 ლარი;

თუმცა ნოტარიუსებს შეუძლიათ აირჩიონ უფრო მაღალბიუჯეტიანი დაზღვევა: წლიური 300000 ათასი ლარის ლიმიტის ფარგლებში მათ შეუძლიათ დეპოზიტში მიიღონ 2 მილიონი ლარი; ხოლო 500000 ლარიანი ლიმიტის შემთხვევაში შესაძლებელია დეპოზიტში 5 მილიონი ლარის შიღვა.

გარდა ამისა, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას შეუძლია დადოს დაზღვევის ხელშეკრულება თავისი წევრის მიერ მიყენებული ზიანის ასანაზღაურებლად. ამ შემთხვევაში პროფესიული სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას, როდესაც ამოიწურება ნოტარიუსის პროფესიული დაზღვევის ლიმიტი, ანაზღაურება მოხდება პალატის სადაზღვევო ლიმიტიდან.

ნოტარიუსის თანამდებობაზე დანიშვნაზე უარის თქმის საფუძვლები

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის თანახმად, ნოტარიუსის თანამდებობაზე არ დაინიშნება პირი:

- რომელიც არ აკმაყოფილებს კანონის მე-11 მუხლის პირველი ან მე-2 პუნქტით თანამდებობაზე დანიშვნისათვის გათვალისწინებულ მოთხოვნებს;

- რომელიც ვერ გაივლის კონკურსს;

- რომელიც ნასამართლევაა განზრახი დანაშაულის ჩადენისათვის ან რომლის მიმართაც მიმდინარეობს სისხლისსამართლებრივი დევნა განზრახი დანაშაულის ჩადენის ფაქტზე;

- რომელიც ნასამართლევაა უშუალოდ სანოტარო საქმიანობასთან დაკავშირებული დანაშაულის ჩადენისათვის, მიუხედავად ნასამართლობის მოხსნისა ან გაქარწყლებისა;

- რომლის მიმართაც სისხლის სამართლის საქმე განზრახი დანაშაულის ჩადენის ფაქტზე შეწყდა ხანდაზმულობის ან ამნისტიის გამო;

- რომელიც გათავისუფლდა ნოტარიუსის თანამდებობიდან დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის გამო;

- რომელსაც სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენით ჩამოერთვა სანოტარო საქმიანობის უფლება;

თუ ნოტარიუსთა თანამდებობები შეესაბამება მოცემული წლისათვის იუსტიციის მინისტრის მიერ განსაზღვრული ნოტარიუსთა თანამდებობების მაქსიმალური რაოდენობის შესაბამისად;

- რომელიც უარს ამბობს სანოტარო საქმიანობის განხორციელებაზე კანონის მე-11 მუხლის 2¹ პუნქტით გათვალისწინებულ მაღალმთიან ან ისეთ დასახლებაში, სადაც სანოტარო მომსახურება ხელმისაწვდომი არაა.

- რომელიც არ აკმაყოფილებს კანონის მე-20 მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებულ - სამსახურებრივი შეუთავსებლობასთან დაკავშირებულ მოთხოვნებს: ნოტარიუსს უფლება არა აქვს, სანოტარო საქმიანობის განხორციელებასთან ერთად ეკავოს სხვა თანამდებობა ან ასრულებდეს სხვა ანაზღაურებად სამუშაოს, გარდა პედაგოგიური, სამეცნიერო, შემოქმედებითი საქმიანობისა.

რომელიც გათავისუფლდა საჯარო სამსახურიდან ან/და რომელსაც შეუწყდა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრობა დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის, კანონის უხეში ან/და არაერთგზის დარღვევის, თანამდებობრივი მდგომარეობის მართლმსაჯულებისა და სამსახურებრივი ინტერესების საზიანოდ გამოყენების ან კორუფციული სამართალდარღვევის ჩადენის გამო; აღსანიშნავია რომ, ამ პუნქტის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც კრძალავს დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის გამო საჯარო სამსახურიდან გათავისუფლებული პირების ნოტარიუსად დანიშვნას ძალადაკარგულია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 13 ნოემბრის გადაწყვეტილების საფუძველზე.⁵⁹

საქმიანობის უფლების შეჩერება

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17 მუხლის თანახმად, ნოტარიუსს სანოტარო საქმიანობის უფლება უჩერდება:

ა) თუ მან დაარღვია ამ კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნა სანოტარო ბიუროს მფლობელობის/საკუთრების თაობაზე დოკუმენტის წარდგენის შესახებ. ნოტარიუსმა გონივრულ ვადაში, მაგრამ არა უმეტეს 10 დღისა, უნდა უზრუნველყოს ამ მოთხოვნასთან შესაბამისობა;

ბ) თუ მან ჩაიდინა ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებით გათვალისწინებული გადაცდომა, რაც იწვევს მისთვის სანოტარო საქმიანობის უფლების შეჩერებას;

გ) მისი ბრალდებულად სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემის შემთხვევაში — სისხლის სამართლის საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე. პროცესის მწარმოებელი ორგანო ნოტარიუსის ბრალდებულად სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემის შემთხვევაში ვალდებულია დაუყოვნებლივ, მაგრამ არა უგვიანეს მომდევნო სამუშაო დღისა, აცნობოს ამის თაობაზე საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

ნოტარიუსისათვის სანოტარო საქმიანობის უფლების შეჩერების თაობაზე შესაბამისი ჩანაწერი საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას შეაქვს საქართველოს ნოტარიუსთა რეესტრში. თუ აღმოიფხვრა ნოტარიუსისათვის სანოტარო საქმიანობის უფლების შეჩერების

⁵⁹ №2/5//556 — ვებგვერდი, 25.11.2014წ.

საფუძველი, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა აუქმებს შესაბამის ჩანაწერს, რის შემდეგაც ნოტარიუსი უფლებამოსილია გააგრძელოს სანოტარო საქმიანობა.

ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლება

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლის თანახმად ნოტარიუსს უფლებამოსილება უწყდება თანამდებობიდან გათავისუფლების შემთხვევაში.

ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლების საფუძველებია:

ა) ნოტარიუსის წერილობითი განცხადება თანამდებობიდან გათავისუფლების თაობაზე, რომელიც წარედგინება იუსტიციის მინისტრს;

ბ) ნოტარიუსის თანამდებობაზე ყოფნის ზღვრული ასაკის 65 წლს მიღწევა, გარდა ამ კანონის მე-11 მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა - ნოტარიუსის თანამდებობაზე ყოფნის ზღვრული ასაკია 65 წელი. იუსტიციის მინისტრი უფლებამოსილია ნოტარიუსის განცხადებისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის დასაბუთებული რეკომენდაციის საფუძველზე გაუგრძელოს მას უფლებამოსილების ვადა არაუმეტეს 5 წლით;“⁶⁰

გ) ნოტარიუსის გარდაცვალება, სასამართლოს მიერ მისი შეზღუდულქმედუნარიანად ან უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარება, გარდაცვლილად გამოცხადება ან მხარდაჭერის მიმღებად ცნობა, თუ სასამართლოს გადანყევტილებით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული;

დ) ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებით გათვალისწინებული გადაცდომის ჩადენა, რაც იწვევს ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლებას;

ე) ნოტარიუსის ჯანმრთელობის მდგომარეობა, რაც გამოორიცხავს მის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის ჯეროვნად შესრულებას;

ვ) ნოტარიუსის მიერ განზრახი დანაშაულის ჩადენის ფაქტზე სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა

⁶⁰ აღსანიშნავია რომ აღნიშნულმა დისკრეციამ საკმაოდ დიდი აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია, რის შედეგადაც საკონსტიტუციო სასამართლოში გასაჩივრდა აღნიშნული დათქმა. იხ. საკონსტიტუციო სასამართლოს განჩინება №1/3/1546, რომლითაც წარმოებაში იქნა მიღებული საკონსტიტუციო სარჩელი ზღვრული ასაკის გაუქმებასთან დაკავშირებით.

ან განზრახი დანაშაულის ჩადენის ფაქტზე სისხლის სამართლის საქმის შეწყვეტა ხანდაზმულობის ან ამნისტიის გამო;

ზ) ნოტარიუსისათვის საქართველოს მოქალაქეობის შეწყვეტა;

თ) ნოტარიუსისათვის სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენით სანოტარო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა;

ი) ნოტარიუსის თანამდებობასთან შეუთავსებელი საქმიანობის განხორციელება;

კ) ამ კანონის მე-17 მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნების დადგენილ ვადაში შეუსრულებლობა - ა) თუ მან დაარღვია ამ კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნა. ნოტარიუსმა გონივრულ ვადაში, მაგრამ არა უმეტეს 10 დღისა, უნდა უზრუნველყოს ამ კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ მოთხოვნასთან შესაბამისობა ანუ სანოტარო ბიუროს მფლობელობის ან საკუთრებაში არსებული დოკუმენტის დადგენილ ვადაში წარდგენა;

ლ) ამ კანონის მე-11 მუხლის 2¹ პუნქტით დადგენილი წესით დანიშნული ნოტარიუსის მიერ სანოტარო საქმიანობის შესაბამის მაღალმთიან ან სანოტარო სერვისები სადაც ხელმისაწვდომი არ არის ისეთ დასახლებაში განხორციელების შეწყვეტა.

ნოტარიუსი, რომელიც გათავისუფლდა თანამდებობიდან, ამოირიცხება საქართველოს ნოტარიუსთა რეესტრიდან. ნოტარიუსისათვის სანოტარო საქმიანობის უფლების შეჩერების ან ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლების შესახებ გადანაცვლებას იღებს იუსტიციის მინისტრი. იმ ნოტარიუსის დოკუმენტაცია, რომელსაც შეუჩერდა სანოტარო საქმიანობის უფლება ან რომელიც გათავისუფლდა თანამდებობიდან, იუსტიციის მინისტრის ბრძანების საფუძველზე გადაეცემა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

ნოტარიუსს, რომელსაც შეუჩერდა სანოტარო საქმიანობის უფლება ან რომელიც გათავისუფლდა თანამდებობიდან, შეუძლია გაასაჩივროს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება მისი ოფიციალურად გაცნობიდან 1 თვის ვადაში. ბრძანება ჩაბარებულად ითვლება, თუ იგი გადაცემულია უშუალოდ ნოტარიუსისათვის ან დაზღვეული წერილით გაგზავნილია ნოტარიუსის რეგისტრაციის ადგილზე. ბრძანების გასაჩივრება არ ინვესს მისი მოქმედების შეჩერებას.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია სამუშაოზე არყოფნის დროისათვის, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატასთან შეთანხმებით, დანიშნოს მისი შემცვლელი პირი. ნოტარიუსის შენაცვლების საერთო ვადა კალენდარული წლის განმავლობაში არ უნდა აღემატებოდეს 30 სამუშაო დღეს. ნოტარიუსთა პალატის ან ნოტარიატის საერთაშორისო გაერთიანებების მმართველობის ორგანოებში არჩეულმა ნოტარიუსმა სამსახურებრივი მივილინების დროს შეიძლება დანიშნოს მისი შემცვლელი პირი დამატებით არა უმეტეს 30 სამუშაო დღის ვადით.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია ორსულობის, მშობიარობის, ახალშობილის შვილად აყვანის ან ბავშვის მოვლის გამო ნოტარიუსის შემცვლელი პირის უფლებამოსილების ვადა განსაზღვროს კალენდარული წლის განმავლობაში 30 -დან 90 სამუშაო დღემდე.

განსაკუთრებულ შემთხვევაში (მძიმე ავადმყოფობა, კვალიფიკაციის ამაღლება და სხვა) სამინისტროს თანხმობით შესაძლებელია დაინიშნოს ნოტარიუსის შემცვლელი პირი არა უმეტეს 4 თვის ვადით.

ნოტარიუსს ეკრძალება სანოტარო მოქმედებათა შესრულება იმ პერიოდში, როცა სამსახურებრივ საქმიანობას მისი შემცვლელი პირი ახორციელებს. ნოტარიუსი ვალდებულია მის შემცვლელ პირთან გააფორმოს ხელშეკრულება.

ნოტარიუსის შემცვლელად შეიძლება დაინიშნოს პირი, რომელსაც ჩაბარებული აქვს ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდა. შემცვლელი პირი სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისას იყენებს იმ ნოტარიუსის სამსახურებრივ ბეჭედსა და ელექტრონულ სანოტარო რეესტრს, რომელსაც იგი ცვლის. ნოტარიუსის შემცვლელი პირი შრომის ანაზღაურებას იღებს იმ ნოტარიუსისაგან, რომელსაც იგი ცვლის. შრომის ანაზღაურების ოდენობას განსაზღვრავს ნოტარიუსი.

ქონებრივი პასუხისმგებლობა ზიანისათვის, რომელიც გამოიწვია ნოტარიუსის შემცვლელი პირის უკანონო სამსახურებრივმა ქმედებამ, ეკისრება ნოტარიუსს. ნოტარიუსს აქვს ნოტარიუსის შემცვლელი პირისაგან უკუმოთხოვნის უფლება გადახდილი კომპენსაციის ოდენობით.

ნოტარიუსის მიერ შრომითი ხელშეკრულების დადება

ნოტარიუსმა შეიძლება დადოს შრომითი ხელშეკრულება მეორე ნოტარიუსთან. შრომითი ხელშეკრულება უნდა წარედგინოს საქარ-

თველოს ნოტარიუსთა პალატას. შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსი უფლებამოსილია შეასრულოს კანონით განსაზღვრული ყველა სანოტარო მოქმედება, თუ შრომითი ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსი სანოტარო საქმიანობას ახორციელებს იმ ნოტარიუსის სახელით, რომელთანაც დადებული აქვს შრომითი ხელშეკრულება. ამ უკანასკნელს ეკისრება ქონებრივი პასუხისმგებლობა შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსის სამსახურებრივი საქმიანობით მიყენებული ზიანისათვის. შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსი შესრულებული სანოტარო მოქმედებისათვის პასუხს აგებს ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებით დადგენილი წესით.

შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსის სანოტარო ბიუროს მისამართად განისაზღვრება იმ ნოტარიუსის სანოტარო ბიუროს მისამართი, რომელთანაც მას დადებული აქვს შრომითი ხელშეკრულება. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის თანხმობით შესაძლებელია შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსის სანოტარო ბიუროს მისამართად განისაზღვროს სხვა მისამართი. ასეთი თანხმობის გაცემის პირობები განისაზღვრება იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით. ერთ ნოტარიუსთან შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე ნოტარიუსების რაოდენობა შეიძლება შეიზღუდოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით. ასეთი შეზღუდვა არსებობს იმ რეგიონის ნოტარიუსების მიმართ, რომლებიც რეგიონში ერთია და მათი დაქირავების შემთხვევაში სანოტარო მომსახურების გარეშე რჩება რეგიონი.

ნოტარიუსის სამსახურებრივი პუტაქსელობა

ნოტარიუსს უფლება არა აქვს, სანოტარო საქმიანობის განხორციელებასთან ერთად ეკავოს სხვა თანამდებობა ან ასრულებდეს სხვა ანაზღაურებად სამუშაოს, გარდა პედაგოგიური, სამეცნიერო, შემოქმედებითი საქმიანობისა. ნოტარიუსს აქვს თავისი პირადი კაპიტალის ინვესტირების უფლება.

ნოტარიუსს და მისი სანოტარო ბიუროს თანამშრომლებს ეკრძალებათ იყვნენ მხარეთა შუამავლები გარიგების დადებისას.

დაუშვებელია ნოტარიუსის მიერ არასათანადო რეკლამის განთავსება ან გავრცელება, ასევე ნოტარიუსის პროფესიული თვისებების რეკლამირება. ნოტარიუსს უფლება აქვს, საკუთარი სანოტარო საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია გაავრცელოს „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციით“ დადგენილ ფარგლებში.

ამასთან ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 47-ე მუხლი ადგენს სანოტარო მოქმედების შესრულების უფლების შეზღუდვის საფუძვლებს:

„1. ნოტარიუსებს და პირებს, რომლებიც ამ კანონის 42-ე და 43-ე მუხლების თანახმად ასრულებენ სანოტარო მოქმედებებს, უფლება არ აქვთ, შეასრულონ სანოტარო მოქმედება, რომელშიც მონაწილეობენ (პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით) თავად ისინი ან მათი მშობლები, მეუღლე, შვილები, შვილიშვილები, პაპები, ბებიები, ძმები, დები, მეუღლის მშობლები.

2. ნოტარიუსს უფლება არა აქვს, დაადასტუროს გარიგება, რომელშიც მონაწილეობს სანარმო, რომელიც დაფუძნებულია ამ ნოტარიუსის, მისი მეუღლის, მშობლის, შვილის, დის ან ძმის კუთვნილ კაპიტალზე, და ეს ფაქტი ცნობილია ნოტარიუსისათვის.

3. ამ მუხლის დარღვევით შესრულებული სანოტარო მოქმედება ბათილია.“⁶¹

სანოტარო ბიურო

ნოტარიუსს უნდა ჰქონდეს სანოტარო ბიურო, რომელიც მისი სამუშაო ადგილია. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო ბიუროს ადგილმდებარეობის, აგრეთვე მისი შეცვლის შესახებ აცნობოს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

სანოტარო ბიუროს უნდა ჰქონდეს ფირნიში (აბრა) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ლოგოს გამოსახულებით. სანოტარო ბიურო უნდა იყოს იზოლირებული და კაპიტალური. სანოტარო ბიურო უნდა ემნიდეს სათანადო პირობებს მოქალაქეთა ჯეროვანი და კომფორტული მომსახურებისათვის, უზრუნველყოფდეს სანოტარო დოკუმენტების შენახვას და დაცვას, სანოტარო მოქმედებათა საიდუმლოების დაც-

⁶¹ საქართველოს 2014 წლის 5 თებერვლის კანონი №1968 - ვებგვერდი, 19.02.2014წ.

ვას, სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის განკუთვნილი სივრცის გამოყოფას მოქალაქეთა მისაღებისაგან. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო ბიურო აღჭურვოს სანოტარო მოქმედებისათვის საჭირო ტექნიკური საშუალებებით (კომპიუტერი, პრინტერი, სკანერი, სატელეფონი და ინტერნეტკავშირი, ვებკამერა, საჭიროების შემთხვევაში, აგრეთვე სხვა ტექნიკური საშუალებები).“;

ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო ბიუროს შესასვლელში გამოსაჩენ ადგილზე გამოაკრას საინფორმაციო აბრა. აკრძალულია საინფორმაციო აბრაზე სარეკლამო ინფორმაციის განთავსება. საინფორმაციო აბრაზე შეიძლება გამოსახული იყოს მხოლოდ სანოტარო ბიუროს მისამართი (განთავსების ადგილი), ნოტარიუსის სახელი და გვარი, საქართველოს მცირე სახელმწიფო გერბი და ნოტარიუსთა პალატის ლოგო.

ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო ბიუროს შესასვლელში გამოსაჩენ ადგილზე გამოაკრას ნოტარიუსთა პალატის მიერ განსაზღვრული სამუშაო გრაფიკი (სამუშაო დღეები და საათები).

სანოტარო ბიურო უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:

ა) სანოტარო ბიურო ან მისი ნაწილი არ უნდა მდებარეობდეს ნულოვანი ნიშნულის ქვევით;

ბ) სანოტარო ბიურო ან მისი ნაწილი არ უნდა მდებარეობდეს შენობაში, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით არ არის ვარგისად აღიარებული ექსპლუატაციაში მიღებისთვის, გარდა იმ შენობისა, რომელიც, კანონმდებლობის შესაბამისად, არ ექვემდებარება ექსპლუატაციაში მიღებისთვის ვარგისად აღიარებას;

გ) სანოტარო ბიუროს საერთო ფართობი, სველი წერტილის გარდა, უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 30 მ²-ს, ხოლო ორი ნოტარიუსის საერთო ბიუროს შემთხვევაში - არანაკლებ 70 მ²-ს;

დ) სანოტარო ბიუროში ერთდროულად ნოტარიუსის ორზე მეტი თანამშრომლის (თანაშემწე, თარჯიმანი ან სხვა) მუშაობის შემთხვევაში, სანოტარო ბიუროს საერთო ფართობი უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 50 მ²-ს;

ე) მოქალაქეთა მისაღები ან მოქალაქეთა მოსაცდელი სივრცის ფართობი უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 15 მ²-ს და უნდა ჰქონდეს შესაბამისი ფართობის ფანჯარა, ხოლო თუ მოქალაქეთა მისაღები ან მოქალაქეთა მოსაცდელი სივრცე იმავდროულად ნოტარიუსის თანაშემწის სამუშაო ოთახია, მისი ფართობი უნდა შეადგენდეს არანაკ-

ლებ 20 მ2-ს ერთი თანაშემწის არსებობის შემთხვევაში, არანაკლებ 25 მ2-ს — ორი თანაშემწის არსებობის შემთხვევაში, ხოლო არანაკლებ 30 მ2-ს — სამი თანაშემწის არსებობის შემთხვევაში; ინსტ. 12.41

ვ) ნოტარიუსის სამუშაო ოთახი არ უნდა იყოს ვინმესთან სა-
ზიარო, მას უნდა ჰქონდეს არანაკლებ 1 მ2 ფართობის ფანჯარა, უნდა
იყოს იზოლირებული თანაშემწის სამუშაო ოთახისა და მოქალაქეთა
მისაღებისაგან და ამავდროულად უზრუნველყოფდეს სანოტარო მო-
ქმედების საიდუმლოების დაცვას;

ზ) სანოტარო ბიუროში თარჯიმნის მუშაობის შემთხვევაში მისი
ფართობი უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 40 მ2-ს და თარჯიმანს უნდა
ჰქონდეს ცალკე გამოყოფილი სამუშაო ოთახი;

თ) მოქალაქისთვის განკუთვნილი ოთახის მოპირდაპირე კედ-
ლებს შორის მანძილი უნდა იყოს არანაკლებ 3 მეტრისა;

ი) სანოტარო ბიუროში მოსახვედრად მოქალაქეს არ უნდა
სჭირდებოდეს რაიმე ტიპის ნებართვა, საშვი ან წინასწარი ჩანერა სხვა
ორგანიზაციის წარმომადგენელი თანამშრომლის შუამავლობით ან
კერძო ორგანიზაციის მიერ შექმნილი ისეთი ბარიერების გადალახვა,
როგორიცაა დაცვის სამსახურის თანამშრომლის მიერ შემონმება,
ტურნიკეტი, შლაგბაუმი, ე.წ. ბოდისკანერი და სხვ.;

კ) სანოტარო ბიუროს უნდა ჰქონდეს ბუნებრივი გზით განიავე-
ბის შესაძლებლობა, უნდა იყოს აღჭურვილი შესაბამისი სტანდარტე-
ბის მიხედვით მოწყობილი წყლის უწყვეტი მიწოდების სისტემით და
უნდა იყოს ისეთ მდგომარეობაში, რომ მისი სველი წესით დალაგება
იყოს შესაძლებელი;

ლ) სანოტარო ბიუროში მუდმივად დაცული უნდა იყოს სანი-
ტარულ-ჰიგიენური ნორმები.

საერთო ბიუროები

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-19 მუხლის
თანახმად შესაძლებელია სამი ტიპის საერთო ბიუროს შექმნა:

1- ნოტარიუსების საერთო ბიურო - ორ ან ორზე მეტ ნოტა-
რიუსს შეიძლება ჰქონდეს საერთო სანოტარო ბიურო. ნოტარიუსთა
უფლებები და მოვალეობები საერთო სანოტარო ბიუროს მიმართ გან-
ისაზღვრება მათ შორის დადებული ხელშეკრულებით. საერთო სანო-
ტარო ბიუროში თითოეული ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედებას ას-

რულებს საკუთარი სახელით და პირადად აგებს პასუხს თავისი სამსახურებრივი საქმიანობისათვის.

2. საერთო სანოტარო ბიურო „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული სამენარმეო იურიდიული პირის ფორმით, გარდა სააქციო საზოგადოებისა. სამენარმეო იურიდიული პირის პარტნიორი ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედებას ასრულებს საკუთარი სახელით და ამ იურიდიულ პირთან ერთად სოლიდარულად აგებს პასუხს სანოტარო მოქმედების შედეგად დამდგარი ზიანისათვის. ნოტარიუსი არ შეიძლება იყოს ამ მუხლით გათვალისწინებულ სამენარმეო იურიდიულ პირში შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე მომუშავე პირი.

3. საერთო ბიურო ადვოკატთან, კერძო აღმასრულებელთან, თარჯიმანთან ან/და აუდიტორთან ერთად. ნოტარიუსს უფლება აქვს, სანოტარო საქმიანობის ორგანიზების მიზნით, იუსტიციის სამინისტროს თანხმობით შექმნას საერთო ბიურო ადვოკატთან, კერძო აღმასრულებელთან, თარჯიმანთან ან/და აუდიტორთან ერთად. ნოტარიუსისა და საერთო ბიუროს სხვა მონაწილეთა უფლებები და მოვალეობები საერთო ბიუროს მიმართ, აგრეთვე შემოსავლებისა და ხარჯების განაწილების წესი განისაზღვრება მათ შორის დადებული ხელშეკრულებით. თანხმობის მისაღებად ნოტარიუსმა და საერთო ბიუროს სხვა მონაწილეებმა იუსტიციის სამინისტროს უნდა წარუდგინონ მომსახურების გაუმჯობესების გეგმა, რომლის შეფასების ძირითად კრიტერიუმებსაც განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრი. უფლებები და მოვალეობები საერთო სანოტარო ბიუროს მიმართ განისაზღვრება მათ შორის დადებული ხელშეკრულებით. საერთო სანოტარო ბიუროში თითოეული ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედებას ასრულებს საკუთარი სახელით და ინდივიდუალურად აგებს პასუხს თავისი სამსახურებრივი საქმიანობისათვის. თითოეული ნოტარიუსის სამუშაო ოთახი ერთმანეთისაგან უნდა იყოს იზოლირებული იმგვარად, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს სანოტარო მოქმედებათა საიდუმლოების დაცვა. საერთო სანოტარო ბიურო უნდა აკმაყოფილებდეს ამ მუხლით დადგენილ სხვა მოთხოვნებს. საერთო სანოტარო ბიუროში ნოტარიუსებს უფლება აქვთ, ერთობლივად დაიქირაონ თანამშრომლები. საერთო სანოტარო ბიუროში დასაქმებული პირები ვალდებული არიან, საიდუმლოდ შეინახონ ცნობები, რომლებიც მათთვის ცნობილი გახდა სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით.

ნოტარიუსის ეთიკის/დეონტოლოგიის სტანდარტები

სანოტარო ეთიკის ისტორიული წანამკვრები

ეთიკა (ძვ. ბერძნ. ეთოსი, „ზნე“) – არის ფილოსოფიური მეცნიერება ზნეობის, მორალის შესახებ.⁶² სოკრატეს მიიჩნევენ პირველ ფილოსოფოსად, რომელიც მთავარ ყურადღებას აქცევდა ზნეობის პრობლემების დასმასა და გადანყვეტას. პარადოქსია, რომ ის ვინც ეთიკის ფუძემდებლად ითვლება, მისმა თანამოქალაქებმა სიკვდილით დასაჯეს ღმერთების უპატივცემულობის, ახალგაზრდების გარყვნასა და ახალი ღმერთების შემოღებისათვის.⁶³ გადმოცემის თანახმად დასჯამდე ციხეში ყოფნისას სოკრატეს გაქცევის ყველა შესაძლებლობა ჰქონდა, ვინაიდან მის თანამოაზრეებს მცველების მოქრთამვა შეეძლოთ. თუმცა, კრიტოსთან დიალოგში, სოკრატე ხელმძღვანელობს რა კანონის უზენაესობის იდეით, ამბობს რომ მისი ციხიდან გაქცევის შემთხვევაში იგი შექმნის კანონის დარღვევის პრეცედენტს, რომლითაც შეეძლება ხელმძღვანელობა პოლისის სხვა მოქალაქეებს. გარდა იმისა, რომ ის გაქცევით კანონს დაარღვევდა, თავის მეგობრებსაც კანონდარღვევის მონაწილედ გახდიდა.⁶⁴ სოკრატული ანუ პლატონური ეთიკის საფუძველი აბსოლუტური სიკეთის იდეაა. აბსოლუტური სიკეთის იდეის საილუსტრაციოდ იგი მზის ანალოგიას იყენებს; თავად მზეს თვალებს ვერ გაუსწორებ, თუმცა მისი სხივები ხილულს ხდის სამყაროს და მისგან გამომავალი სინათლე და სითბო აუ ცილებელია სიცოცხლისათვის. ზუსტად ასევე, თავად უხილავი აბსოლუტური სიკეთის იდეა ნათელს ჰფენს სხვა იდეებს და ხილულს ქმნის მათ სხეულის ტყვეობისაგან განთავისუფლებული ადამიანური სულისათვის.⁶⁵ ტერმინი „ეთიკა“ პირვე-

⁶² <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90>.

⁶³ <https://www.brightknowledge.org/knowledge-bank/law-and-politics/features-and-resources/famous-cases-the-trial-of-socrates>.

⁶⁴ <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94>.

⁶⁵ თეიმურაზ ბუაძე, ეთიკის ფილოსოფიურ-რელიგიური ასპექტები, https://www.researchgate.net/publication/341623259_etikis_pilosopiur_religiuri_aspektebi#fullTextFileContent.

ლად იხმარა არისტოტელემ, რომელმაც ზნეობის საკითხებს მიუძღვნა სპეციალური შრომა - „ნიკომაქეს ეთიკა“.⁶⁶ არისტოტელესთანაც ადამიანური ცხოვრების აზრი ბედნიერების მიღწევაში მდგომარეობს.

რაც შეეხება ტერმინ დეონტოლოგიას, *deon* (*deontis*) და *logos* „მოვალეობა, აუცილებელი“ და „მოძღვრება“ ეთიკის ნაწილი, რომელიც განიხილავს მოვალეობისა და ჯერარსის პრობლემებს.⁶⁷ დეონტოლოგიური ეთიკა ფილოსოფიაში მოიზრება როგორც, ეთიკური თეორია, რომელიც განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს მოვალეობასა და ზნეობას შორის ადამიანური მოქმედებების ურთიერთობას. დეონტოლოგიურ ეთიკაში ქმედება მორალურად კარგად მიიჩნევა თვით ქმედების ზოგიერთი მახასიათებლის გამო და არა იმიტომ, რომ ქმედების პროდუქტი კარგია. დეონტოლოგიური ეთიკა მიიჩნევს, რომ მინიმუმ ზოგიერთი ქმედება მორალურად სავალდებულოა, მიუხედავად მათი შედეგებისა ადამიანის კეთილდღეობისთვის. ასეთ ეთიკას კარგად აღწერს ისეთი გამონათქვამები, როგორიცაა „მოვალეობა მოვალეობისათვის“, „მართლმსაჯულება ხორციელდება, ვიდრე ცა ჩამოვარდება“. (არსებობს ამის საპირისპირო ტელეოლოგიური ეთიკა რომელიც მიიჩნევს, რომ მორალის ძირითადი სტანდარტი სწორედ ის ღირებულებაა, რომელიც მოქმედებას მოაქვს). დეონტოლოგიურ თეორიებს ფორმალისტური უწოდეს, რადგან მათი ძირითადი პრინციპი რომელიმე წესისა და კანონის შესაბამისობაში მდგომარეობს. (მიზანი ამართლებს საშუალებას თუ არა).⁶⁸

დეონტოლოგია შემუშავებული წესების ერთობლიობაა, რომლის მაკონტროლებელი და გამტარებელი თავად მისი შემმუშავებელი ორგანიზაციაა. ამ სფეროში ზნეობის ზოგადი პრინციპები გამოყენებულია პროფესიასთან მიმართებით, განსაკუთრებით იმ მოთხოვნების გათვალისწინებით, რომლებიც დაკავშირებულია ადამიანის ჯანმრთელობასთან, განათლებასთან, მისი თავისუფლებისა და სოციალური უფლებების დაცვასთან.

დეონტოლოგიას ანუ პროფესიულ ეთიკას განსაკუთრებული როლი ენიჭება იურიდიულ პროფესიაში: არსებობს სამოსამართლო, საადვოკატო, სანოტარო, საჯარო სამსახურის, „სამართალდამცავი და

⁶⁶ არისტოტელე, ნიკომაქეს ეთიკა. ნიკომაქეს ეთიკა : მთარგმნელ—განმმარტებელი: თამარ კუკავა; რედაქტორი: რ. გორდეზიანი ; რეცენზენტები: ლ. ჩიხლაძე , თ. ფაშალიშვილი.

⁶⁷ <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?s=term&d=3&t=10437>.

⁶⁸ <https://www.britannica.com/topic/deontological-ethics>.

სპეციალური სამსახურების საქმიანობის და ა.შ. რომელთათვისაც საერთოა იურიდიული პროფესიისათვის დამახასიათებელი ძირითადი პრინციპები, მაგალითად, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის⁶⁹ მიზანია საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისთვის. აღნიშნული კოდექსის თანახმად, ადვოკატის პროფესიული საქმიანობის პრინციპებია: დამოუკიდებლობა, ნდობა, კონფიდენციალობა, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა, კოლეგიალობა. კოდექსი, ასევე, არეგულირებს ადვოკატის ურთიერთობას კლიენტთან, სხვა პირებთან, სასამართლოსთან, კოლეგებთან და სხვა ინსტიტუტებთან. სანოტარო ეთიკისაგან განსხვავებით ადვოკატებს არ ეკისრებათ მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვა კლიენტისადმი ლოიალობის პრინციპიდან გამომდინარე. თუმცა მიუკერძოებლობის ვალდებულება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელებაში. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს მოსაზრება მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე და დასკვნები ქცევის სტანდარტებთან დაკავშირებით ამბობს რომ⁷⁰ თავიანთ საქმიანობაში, მოსამართლეებმა უნდა იხელმძღვანელონ პროფესიული ქცევის პრინციპებით, რომელიც ასეთი პრინციპები მოსამართლეებს უნდა უსაზღვრავდეს საკითხების გადაწყვეტის წესებს, თუ როგორ უნდა მოიქცნენ ისინი ამა თუ იმ სიტუაციებში და შესაბამისად, მისცენ შესაძლებლობა გადალახონ სიძნეელები, რომლებიც მათ შეხვდებათ მიუკერძოებლობის და დამოუკიდებლობის შენარჩუნების თვალსაზრისით;

აღსანიშნავია ასევე საალსრულებო ეთიკის მნიშვნელობა იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ აღმასრულებლის პროფესია უფრო და

⁶⁹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრება, 2006 წლის 15 აპრილი, ცვლილებები და დამატებები მიღებულია 2012 წლის 8 დეკემბერს.

⁷⁰ ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 მოსაზრებას მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე.

უფრო აქტუალური ხდება მზარდი საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარების გამო. ამ ეტაპზე მიმდინარეობს აღმასრულებელთა ძირეული რეფორმა და სააღსრულებო კოდექსის დანერგვა. რეფორმით დაგეგმილი აღსრულების ორგანოების სტრუქტურა და ასევე, კერძო აღმასრულებლის პროფესიის მოდელი ნოტარიატიდანაა აღებული. როგორც ყველა პროფესია, აღსრულების სფეროს წარმომადგენლებიც ცდილობენ მსოფლიო მასშტაბით უფრო აქტუალური და მოთხოვნადი გახადონ პროფესია სხვადასხვა ფუნქციების დამატებით. ისეთ მნიშვნელოვან სფეროში რომელიც მართლმსაჯულების განხორციელების დამამთავრებელ რგოლს წარმოადგენს, ეთიკური პრინციპების მნიშვნელობა განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს, პირველ რიგში საზოგადოების კეთილგანწყობის მოსაპოვებლად. შესაბამისად როგორც საერთაშორისო რეკომენდაციები და სახელმძღვანელო დირექტივები, ასევე ეროვნული კანონმდებლობა ორიენტირებულია მხარეთა უფლებების დაცვაზე, მორიგებაზე, მოლაპარაკებაზე და ეთიკური პრინციპების დაცვაზე. გამომდინარე აღნიშნულიდან აღსრულების სფეროში ჩამოყალიბებულია გარკვეული ეთიკური სტანდარტები: აღსრულების აგენტები კეთილსინდისიერები უნდა იყვნენ თავიანთი მოვალეობების შესრულების პროცესში და მაღალი ეთიკური სტანდარტების დაცვით უნდა მოქმედებდნენ.⁷¹ აღმასრულებელთა შერჩევისას მნიშვნელოვანია კანდიდატების მორალური სტანდარტები (მაგალითად, ნასამართლეობა), რადგან აღმასრულებელს მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება მხარეებთან კომუნიკაციის განხორციელებისას.⁷² მხარეებთან ურთიერთობის პროცესში ისინი მიუკერძოებლები, პატივსაცემი, კეთილსინდისიერი და კარგი პროფესიონალები უნდა იყვნენ. პასუხისმგებლობით უნდა

⁷¹ CEPEJ-ის სახელმძღვანელო დირექტივები აღსრულების სფეროში ევროპის საბჭოს რეკომენდაციების ეფექტურად აღსრულების მიზნით, CEPEJ (2009) II REV.

⁷² საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დამშობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013, მთავარი ავტორები: იოს უითედუააგი, სოფიო ქურთაული, თანაავტორები: ჯერუნ ნიჯენჰუსი, ლია ყურაშვილი, დიმიტრი გუგუნავა, ეკატერინე ახალკაცი, თეონა მგელაძე, მაგდა ყვირალაშვილი, საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დამშობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013.

ეკიდებოდნენ მოსარჩელის ინტერესებს და ასევე განსაკუთრებით ითვალისწინებდნენ დაუცველი მოპასუხეების ინტერესებს და გარემოებებს.⁷³

რაც შეეხება ნოტარიუსს ჯერ კიდევ იუსტინიანეს დროს იყო განსაზღვრული კრიტერიუმები, რომლებიც ნოტარიუსს უნდა დაეკმაყოფილებინა. პირველ ადგილას იყო - ღირსება. მე-10 საუკუნეში ბიზანტიის იმპერატორის ლეონის წიგნში, რომელიც დასაბუთებულია როგორც სრულყოფილების წიგნი, მითითებულია, რომ ნოტარიუსს ირჩევდა ნოტარიუსთა საბჭო და თუ ეს ნოტარიუსი ვერ შეასრულებდა მოვალეობას, მაშინ პასუხისმგებლობა ეკისრებოდათ მის ამრჩევთ. სიმბოლურად ნოტარიუსი ყოველთვის დამჯდარ მდგომარეობაში უნდა ყოფილიყო წარმოდგენილი მოქალაქეთა წინაშე. მას ზედმინევნით უნდა სცოდნოდა სამართალი, კერძოდ ზეპირად უნდა სცოდნოდა 60 კანონთა წიგნი.⁷⁴ გამორჩეული უნდა ყოფილიყო სამართლებრივ წერაში, ბევრი უნდა ესმინა, მაგრამ, ცოტა ელაპარაკა და როცა საუბარს დაიწყებდა გამართულად უნდა ესაუბრა, ჩადენილი არ უნდა ჰქონოდა რაიმე დანაშაული. უნდა ყოფილიყო სერიოზული, ინტელექტუალური, ჭკვიანი, ფიზიკურად და სულიერად ძლიერი. ამ დროს სანოტარო მომსახურებისათვის დანესებული იყო ტარიფები და თუ ნოტარიუსი მეტს მოითხოვდა მისი სასჯელი გათავისუფლება იყო. ნოტარიუსი ვალდებული იყო პირადად შეესრულებინა სანოტარო მოქმედება, წინააღმდეგ შემთხვევაში ის უღირსად ითვლებოდა და თავისუფლდებოდა თანამდებობიდან. სანოტარო აქტის დასახასიათებლად შესაფერისი იყო გამოთქმა: „კარგად რომ ჩაითვალოს სრულყოფილი უნდა იყოს, ცუდად რომ ჩაითვალოს ერთი დეტალიც საკმარისია.“⁷⁵

სანოტარო დეონტოლოგიის მარეგულირებელი აქტებია:

საქართველოს კანონი ნოტარიატის შესახებ მუხლი 1,2,3,8.

ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის დეონტოლოგია და ნოტარიუსთა ორგანიზაციის წესები

ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი (04.02.1995, ნაპოლი)

⁷³ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია ლეც (2003) 16 ადმინისტრაციული სამართლის სფეროში მიღებული ადმინისტრაციული და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე.

⁷⁴ მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016.

⁷⁵ მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016.

საქართველოს ნოტარიუსთა დეონტოლოგიი (ეთიკის) კოდექსი

ნოტარიუსთა ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებულია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა 2011 წლის 06 ნოემბრის რიგგარეშე კრების მიერ; ნოტარიუსების პროფესიაში ერთმანეთისგან არ არის გამიჯნული დისციპლინური და ეთიკური გადაცდომები. დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულების შესაბამისად, საშუალო დისციპლინურ გადაცდომად მიიჩნევა თუ ნოტარიუსი არღვევს საქართველოს ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსის მოთხოვნებს. პალატის დისციპლინური კომისიის ფუნქციაა პალატის კომპეტენციაში არსებული „ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ“ დებულებისა და დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევების განხილვა. ვინაიდან ეთიკა თავისი არსით გულისხმობს შინაგან პიროვნულ განწყობას და დამოკიდებულებას და მისი ნორმები ნებაყოფლობით შესრულებას უნდა ექვემდებარებოდეს. შესაბამისად, მიზანშეწონილია სხვა იურიდიულ პროფესიებშიც დაინერგოს სასამართლო კორპუსში განხორციელებული ცვლილებების ანალოგიური პროფესიის მარეგულირებელი ცვლილებები. კერძოდ ეთიკის კოდექსიდან დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებაში იქნას გადატანილი ის ნორმები, რომლების დარღვევისთვისაც სანქციების მიზანშეწონილობა არსებობს, ხოლო ეთიკის კოდექსი დარჩეს ეთიკური ნებაყოფლობით შესასრულებელი სახით.⁷⁶

საქართველოს ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსი განსაზღვრავს ნოტარიუსის პროფესიული ეთიკის ძირითად პრინციპებს, ქცევის მორალურ-ეთიკურ სტანდარტებს, რომლითაც ნოტარიუსმა უნდა იხელმძღვანელოს სახელმწიფო ორგანოებთან, ნოტარიუსთა პალატასთან, კოლეგებთან, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან ურთიერთობისას, ადგენს ნოტარიუსზე მორალური ზემოქმედებისა და ნოტარიუსის ნახალისების მექანიზმებს.

⁷⁶ ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 მოსაზრება მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე.

კოდექსის ნორმები სავალდებულოა ნოტარიუსებისათვის და ნოტარიუსების შემცველი პირებისათვის. მისი მიზანია პროფესიული საქმიანობის განხორციელების პროცესში ეთიკური ქცევის უმაღლესი სტანდარტის დადგენა, სახელმწიფოსა და საზოგადოების მხრიდან საქართველოს ნოტარიატისადმი ნდობის განმტკიცება, ნოტარიუსის პროფესიის პრესტიჟისა და ავტორიტეტის დაცვა. მასში განთავსებულია შემდეგი საკითხების მარეგულირებელი თავები: ნოტარიუსის პროფესიული საქმიანობის ძირითადი პრინციპები, ნოტარიუსის დამოკიდებულება სახელმწიფო ორგანოებთან, ნოტარიუსის დამოკიდებულება ნოტარიუსთა პალატისადმი, ნოტარიუსის ურთიერთობა კოლეგებთან, ნოტარიუსის ურთიერთობა კლიენტთან, ნოტარიუსის არა სანოტარო საქმიანობა, ნოტარიუსის ნახალისება. ასევე მიზანშეწონილი იქნებოდა თუ ეთიკის კოდექსში კონკრეტულად განისაზღვრებოდა სანოტარო ბიუროში დასაქმებულ პირთა ეთიკური სტანდარტებიც.

საერთაშორისო კავშირის ეთიკის/დოქტოლოგიის კოდექსი

საერთაშორისო კავშირის მიერ შემუშავებული ეთიკის კოდექსი შეიცავს ყველა წევრი ქვეყნებისათვის ზოგად გლობალურ უნივერსალურ წესებს და სარეკომენდაციო ხასიათისაა. წარმოადგენს ღია „მოდელს“, რომელიც შედგება სამართლებრივი და ეთიკური წესების ნაკრებისგან და რომლებიც მიმართულია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის წევრი ნოტარიატებისთვის გარკვეული სახელმძღვანელო წესების უზრუნველსაყოფად.

მასში შემოთავაზებულია გამოყენების სხვადასხვა დონეები:

1 ნაწილში (ნოტარიატის პრინციპები და ორგანიზაცია): დებულებები, რომლებიც განსაზღვრავს ნოტარიატის არსს;

2 ნაწილში (ნოტარიატის ურთიერთობა სახელმწიფოსთან): დებულებები, რომლებიც აწესებს ნოტარიატის საქმიანობის ფარგლებს ქვეყნის სამართალმონაცობასა და მის სამართლებრივ სისტემაში.

3 და 4 ნაწილებში: კონკრეტული წესები, რომლებიც არსებითია ნოტარიატის არსებობის ფორმისთვის, როგორიცაა კოლეგიური ორგანოს წევრობის ვალდებულება, სანოტარო ინსპექტირებისა და აუდიტის სისტემა, ნოტარიული პასუხისმგებლობა, კონფიდენციალობა, ნოტარ-

ოუსის არჩევის თავისუფლება, შეუთავსებლობის სისტემა და სხვა ნესები, როგორიცაა ფინანსური სოლიდარობა, უწყვეტი განათლება, ავადმყოფი ნოტარიუსების დახმარება, რომლებიც განსხვავებულია სხვადასხვა ნოტარიატებში.

წ ნაწილი შეეხება დარღვევებს და სასჯელის სახეებს, რომელიც უნდა დამტკიცდეს თითოეულ ქვეყანაში სანოტარო ფუნქციის განხორციელების შესაბამისად.

ნოტარიუსს დეონტოლოგიის დაცვა არამარტო სამსახურში, არამედ სამსახურისაგან თავისუფალ დროსაც მოეთხოვება. დეონტოლოგიის დაცვა ნოტარიატის უპირველეს მიზანსა და ამოსავალ წერილს წარმოადგენს.

დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი

დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი მიღებულ იქნა ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში. აღნიშნული კოდექსი მიღებულ იქნა არა ნაციონალური კანონმდებლობის შეცვლის მიზნით, არამედ საანოტარო პრაქტიკის ყოველი ასპექტის ჰარმონიზირებისათვის, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმეში ჩართულია უცხო ელემენტი. ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი ადასტურებს ევროპელი ნოტარიატების ნებას, შეუქმნას ევროპელ მომხმარებელს დაცვის თანაბარი პირობები როგორც ნაციონალურ, ისე ტრანსნაციონალურ ოპერაციებში. იგი ადგენს პატიოსნებისა და მორალური სისუფთავის ვალდებულებას თავისი კლიენტის, სახელმწიფოსა და თავისი კოლეგების წინაშე.

კოლეგიალობის ვალდებულება ვრცელდება როგორც თანამემამულე, ისე უცხოელი კოლეგების მიმართ. კოდექსის თანახმად, როცა უცხოელი ნოტარიუსი თანამშრომლობს ნაციონალურ კოლეგასთან იგივე საქმეზე, ისინი ვალდებული არიან ერთობლივად იპოვონ საერთო გადაწყვეტილება, რომელიც უზრუნველყოფს მხარეების ინტერესების დაცვას და რომელიც შეესაბამება მოქმედი კანონმდებლობისა და მართლწესრიგის მოთხოვნებს.

კოდექსი ასევე ეხება მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობის პრინციპს და კლიენტისათვის რჩევის მიცემის ვალდებულებას. ნოტარიუსი ვალდებულია კონსულტაციის კანონიწრად მოთხოვნის შემთხვევაში მისცეს რჩევა ისე, რომ კონსულტაცია ზუსტად ითვალისწინებდეს თავისი ნაციონალური მართლწესრიგით დადგენილ აკრძალვებს.

კოდექსის 1.2.3. მუხლით დაცულია პროფესიული საიდუმლოება. თავისი კლიენტების აუცილებელი ნდობით აღჭურვილი პროფესიონალი ნოტარიუსი ვალდებულია დაიცვას პროფესიული საიდუმლოება კავშირის წევრი ყველა ქვეყნის მოქმედი კანონმდებლობის ნორმებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად. ეს ვალდებულებები აკისრიათ არა მხოლოდ ნოტარიუსებს, არამედ მის კომპანიონებსა და თანამშრომლებს კავშირის წევრი ყველა ქვეყნის მოქმედი კანონმდებლობის ნორმებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.

კოდექსი ეხება ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს როგორიცაა მუდმივი სწავლების აუცილებლობა, არა მხოლოდ საკუთარი, არამედ თავისი თანამშრომლებისთვისაც.

ის კრძალავს ინდივიდუალური რეკლამას, ხოლო კოლექტიური რეკლამას უშვებს თუ ის ორგანიზებული იქნება ნაციონალური საბჭოებისა და, უმთავრესად, რეგიონული ან ადგილობრივი პროფესიული ინსტიტუტების მიერ მომხმარებლებისათვის ადვილად ხელმისაწვდომი საუკეთესო საინფორმაციო წყაროს დაფუძნების საშუალებით.⁷⁷

ნოტარიუსმა უნდა გაითავისოს, რომ იგი არის საზოგადოების შემადგენელი ნაწილი და უნდა მოერგოს საზოგადოების ინტერესებს. თუმცა, მას ერთგვარი თავშეკავება მართებს პოლიტიკურ და რელიგიურ სფეროებში. საზოგადოების წევრების მოსმენა ნოტარიუსის ფუნქციის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია.

დეონტოლოგიისათვის მნიშვნელოვანი დებულებაა ის, რომ ნოტარიუსმა არ უნდა წაართვას სხვას კლიენტი.

სანოტარო დეონტოლოგიის საკითხთან დაკავშირებით საინტერესოა საერთაშორისო სასამართლოს მიდგომა. საქმეში ანა იონიტა რუმინეთის წინააღმდეგ მომჩივანი იყო ნოტარიუსი, რომელსაც სხვადასხვა დისციპლინური სანქცია დაეკისრა სხვებს შორის, იმის გამო, რომ ტელევიზიით გააკრიტიკა რუმინეთის ნოტარიუსთა კავშირისა და ბაკაუს ნოტარიუსთა პალატა (რომლის წევრი თვითონაც იყო). მომჩივანი დავობდა, რომ ზემოაღნიშნულით დაირღვა მისი გამოხატვის თავისუფლება. ევროპულმა სასამართლომ არ დაადგინა კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევა (გამოხატვის თავისუფლება). სასამართლომ მიიჩნია, რომ რუმინეთის სასამართლოებმა, ეროვნული კანონმდებლო-

⁷⁷ დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი მიღებულ იქნა ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში. მთარგმნელი ო. ზოიძე.

ბის გათვალისწინებით, დაიცვეს ბალანსი შეპირისპირებულ ინტერესებს შორის. ევროპულმა სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ მომჩივნამ გადააჭარბა კრიტიკის დაშვებულ ზღვარს, ხოლო ეროვნული ხელისუფლება სანქციის დაკისრებისას მოქმედებდა თავისუფალი შეფასების ფარგლებში.⁷⁸

ლათინური ნოტარიატის ეთიკის ძირითადი პრინციპები

დამოუკიდებლობა - ნოტარიუსი მისი ფუნქციებიდან გამომდინარე ვალდებულია აღასრულოს პრევენტული მართლმსაჯულების მისია: უზრუნველყოს მორიგება და სტაბილურობა, არ მისცეს დასაბამი ნებისმიერ უთანხმოებას. ნოტარიუსის დამოუკიდებლობა იგივე ხასიათისაა, როგორც მოსამართლის დამოუკიდებლობა: საქმე გვაქვს მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობასთან.

პროფესიული დამოუკიდებლობა ეს ის დამოუკიდებლობაა, რომელსაც უნდა ავლენდეს ნოტარიუსი თავისი პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას; თუ როგორ ინარჩუნებს თავისი პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას ნოტარიუსი დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსთან მიმართებაში, რამდენად დამოუკიდებელი იქნება იგი თავისი პროფესიული საქმიანობის ორგანიზაციისაგან, მომხმარებლებისა და საზოგადოებისაგან.

კონფიდენციალობის დაცვა - სანოტარო მოქმედების საიდუმლოება - ნდობის მისია გულისხმობს არა მხოლოდ მომხმარებლის ნდობას ნოტარიუსისადმი, არამედ თვით სახელმწიფოს ნდობასაც, რადგან ნოტარიუსს სწორედ სახელმწიფო ანიჭებს უფლებამოსილებას.

ნოტარიატი არ არსებობს ნდობის გარეშე, ხოლო ნდობა ვერ მიიღწევა კონფიდენციალობის დაცვის გარეშე. მოქალაქეს უნდა ჰქონდეს უფლება, მიენდოს თავის კონსულტანტს ისე, რომ მას არ ჰქონდეს თავისი საიდუმლოების გამჟღავნების შიში. ესაა ფუნდამენტი - მოქალაქემ ყოველგვარი შიშის გარეშე უნდა მიმართოს ნოტარიუსს. ნოტარიუსს საიდუმლოების დაცვის ვალდებულება ეკისრება სიცოცხლის ბოლომდე იმ დღიდან, როდესაც ნოტარიუსი იღებს საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებას, ხოლო ფუნქციების შეწყვეტისას მას ეს ვალდებულება

⁷⁸ ანა იონიტარუშინეთის ნინააღმდეგ საჩივარი №30655/09; 21/03/2017), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების თემატური საძიებელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლო ადამიანის უფლებათა ცენტრი თბილისი 2019.

მანაც ცრება იმ საქმეების მიმართ, რომლებიც შესრულდა ნოტარიუსის თანამდებობაზე ყოფნისას.⁷⁹ სანოტარო მოქმედების საიდუმლოებას განსაზღვრავს „ნოტარიატის შესახებ: საქართველოს კანონის მე-8 მუხლი, რომელიც წარმოადგენს ამოსავალ წერტილს სანოტარო საქმიანობისთვის: ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედების შესახებ ცნობებს აძლევს მხოლოდ იმ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს, რომლის თხოვნითაც ან რომლის მიმართაც შესრულდა სანოტარო მოქმედება, ან მის წარმომადგენელს. საგამოძიებო ორგანოს ან სასამართლოს მოთხოვნით ნოტარიუსი გასცემს ცნობებს სანოტარო მოქმედების შესახებ იმ სისხლის სამართლის და სამოქალაქო სამართლის საქმეებზე, რომლებიც საგამოძიებო ორგანოს ან სასამართლოს წარმოებაშია. ნოტარიუსი ვალდებულია, სათანადო მოთხოვნის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს ცნობა იმ ქონების ღირებულების შესახებ, რომელიც პირის საკუთრებაში გადავიდა. საგადასახადო ორგანოს ეკრძალება სასამართლოს გადანყევტილების გამოტანამდე ინფორმაციის გადაცემა სხვა პირებისათვის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ჩათვლით, აგრეთვე ამ ინფორმაციის გამოქვეყნება საჯარო გამოსვლებში. ნოტარიუსს შეუძლია ცნობა ანდერძის არსებობის ან შინაარსის შესახებ გაამხილოს მხოლოდ მოანდერძის გარდაცვალების შემდეგ.

კანონმდებლობა ითვალისწინებს საიდუმლოების დაცვისაგან გათავისუფლების საფუძვლებსაც: პირს, რომლის თხოვნითაც შესრულდა სანოტარო მოქმედება, ან მის უფლებამონაცვლეს ან წარმომადგენელს შეუძლია წერილობითი თანხმობის საფუძველზე გაათავისუფლოს ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებისაგან. თუ პირი გარდაიცვალა და მას უფლებამონაცვლე არ ჰყავს ან უფლებამონაცვლესთან დაკავშირება შეუძლებელია, ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებისაგან შეიძლება გაათავისუფლოს სასამართლომ. სასამართლოს შეუძლია ნოტარიუსი გაათავისუფლოს სანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებისაგან აგრეთვე სხვა საპატიო მიზეზებით.

აღნიშნული მუხლი იქვე ადგენს იმ საგამონაკლისო ნორმებს, რომლითაც ნოტარიუსებს ენიჭებათ უფლება კონკრეტულ ორგანოებს გადასცენ კანონით გათვალისწინებული ინფორმაცია: „ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედების შესახებ ცნობას „ფულის გათეთრებისა და ტერორ-

⁷⁹ ნოტარიატის თეორიული საფუძვლები, დონტოლოგია და სტრუქტურები, ნანილი მეორე, დონტოლოგია, ერიკ დეკერსი. ბელგიის ნოტარიუსთა სამეფო ფედერაციის საპატიო პრეზიდენტი. www.notary.ge.

იზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ" საქართველოს კანონით გათვალისწინებული გარიგების თაობაზე აწვდის საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს აღნიშნული კანონითა და შესაბამისი ნორმატიული აქტებით დადგენილი წესით. ასევე, „საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს — ციფრული მმართველობის სააგენტოს ნოტარიუსის მიერ შესრულებული სანოტარო მოქმედებების შესახებ ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში რეგისტრირებული ჩანაწერების საფუძველზე აწვდის ნოტარიუსის მიერ დამოწმებული გარიგებების თაობაზე ინფორმაციას საჯარო სამართლის იურიდიული პირისთვის — საჯარო სამსახურის ბიუროსთვის გადასაცემად, „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის 18¹ მუხლითა და შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით.

„სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის ინსტრუქციის მე-10 მუხლი კი განსაზღვრავს ნოტარიუსის პროფესიასთან დაკავშირებული პროფესიული საიდუმლოების ცნებას: „1. ნოტარიუსი და სანოტარო მოქმედების შემსრულებელი სხვა პირი ვალდებულია საიდუმლოდ შეინახოს კლიენტის პირადი ცხოვრების შესახებ ყველა ინფორმაცია, რაც მისთვის ცნობილი გახდა ნოტარიუსის ფუნქციების შესრულებისას. ეს ვალდებულება ძალაში რჩება ნოტარიუსის თანამდებობიდან გათავისუფლების შემდეგაც. 2. ანდერძის შესახებ ნებისმიერი ცნობა ან ინფორმაცია გაიცემა მხოლოდ მოანდერძის გარდაცვალების შემდეგ იმ პირობით, თუ წარდგენილი იქნება მოანდერძის გარდაცვალების მოწმობა.“

ამ მუხლის შესაბამისად, პროფესიული საიდუმლოების დაცვის ვალდებულება ნოტარიუსებს ეკისრებათ მთელი სიცოცხლის განმავლობაში.

მიუკერძოებლობა

ნოტარიუსი უნდა იყოს მიუკერძოებელი. იმისათვის, რომ ნოტარიუსი მიუკერძოებელი გახდეს, ამისათვის საჭიროა, რომ იგი დამოუკიდებელი იყოს. ნოტარიუსი, რომელიც დამოუკიდებელია, მაგრამ ემხრობა თავის კლიენტს, არ შეიძლება იყოს მიუკერძოებელი. ნოტარიუსი, რომელიც ზრუნავს დამოუკიდებლობის პრინციპის დაცვაზე, უფრო ადვილად გაატარებს მიუკერძოებლობის პრინციპს.

ნოტარიუსი ვალდებულია სრულიად მიუკერძოებლად გასცეს კონსულტაცია და შეადგინოს იურიდიული აქტი. ნოტარიუსის ნეიტრალურობა უმთავრესად გამომდინარეობს მისი უფლებამოსილების, ან საჯარო ძალაუფლების მფლობელის ხარისხიდან. აღსანიშნავია, რომ ეს ვალდებულება ორგანულია ნოტარიუსის პროფესიისათვის, განსხვავებით ადვოკატის პროფესიისაგან, რომლის არსი სწორედ კლიენტის მიკერძოებულად დაცვაში მდგომარეობს. მიუკერძოებლობის ვალდებულების დარღვევა ნოტარიუსის პროფესიის არსს ძირს უთხრის და აზარად აქცევს.

რჩევისა და ინფორმირების ვალდებულება

ინფორმირების ვალდებულებას პირველი შედეგი ის აქვს, რომ თავის განსაკუთრებულ ცოდნაზე დაყრდნობით, ნოტარიუსი ინფორმაციას აწოდებს კლიენტს — სამართლებრივ ქმედებასთან დაკავშირებულ რისკებზე კონკრეტული შემთხვევის გარემოებებიდან გამომდინარე გააკეთოს სიტუაციის გლობალური ანალიზი: ეს უზარმაზარი სამუშაოა, (ყოველწლიურად ათასობით კანონი და სხვადასხვა რეგულაცია ქვეყნდება ნოტარიუსმა არცერთის იგნორირება არ უნდა მოახდინოს.) ამ ანალიზის შემდეგ, ნოტარიუსმა მოქალაქეს უნდა მიანოდოს ზუსტი ინფორმაცია, რაც მას დაეხმარება საქმის სრული ცოდნით მიიღოს გადაწყვეტილება.⁸⁰

რეკლამირების აკრძალვა

ნოტარიუსმა თავი უნდა შიკავოს ყოველგვარი უფასო თუ ფასიანი, პირდაპირი თუ არაპირდაპირი რეკლამისგან. კოლექტიური რეკლამა შესაძლოა განხორციელდეს პროფესიული ინსტანციების, კერძოდ ნოტარიუსთა პალატების მომხმარებლების ინფორმირებისათვის. აღსანიშნავია რომ ნოტარიუსს არ აქვს როგორც ფასის გაზრდის, ასევე მისი შემცირების უფლება. ამგვარად, ამ შემთხვევაში ფასების თვალსაზრისით კონკურენცია არ არსებობს. ნოტარიუსი ვალდებულია ზედმინევენით დაიცვას საზღაურის ტარიფები. საქართველოში სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაური განსაზღვრულია მთავრობის 507-ე დადგენილებით და ნოტარიუსი მის ფარგლებს ვერ გაცდება, წინააღმდეგ შემთხვევაში დისციპლინარული სანქციები დაეკისრება.

⁸⁰ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციები ეროვნული პალატებისთვის და/ან საბჭოებისთვის სანოტარო კონსულტაციების და სათანადოდ ინფორმირების საფუძველზე გაცემულ თანხმობასთან დაკავშირებით. www.notary.ge; www.uinl.org

ნოტარიუსი და უწყვეტი თვითგანვითარება

ნოტარიუსი უნდა ფლობდეს თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას, რომელიც მოეთხოვება საზოგადოებრივი ინტერესიდან გამომდინარე. ნოტარიუსის პროფესიის გამოყენების აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ის გარემოება, რომ კანდიდატს უნდა ჰქონდეს იურიდიული განათლება. გარდა ამისა, ნოტარიუსთა ორგანიზაციის წესების მე-5 მუხლი მოითხოვს, რომ ნოტარიუსებმა მიიღონ უმაღლესი იურიდიული კვალიფიკაცია თავიანთ ქვეყნებში, რათა განახორციელონ იურიდიული საქმიანობა და ქონდეთ აუცილებელი იურიდიული ცოდნა იმისათვის, რომ ეფექტურად და ზუსტად შეამოწმონ მათ მიერ დასამოწმებელი აქტებისა და დოკუმენტების კანონიერება.⁸¹ გარდა ამისა, ნოტარიუსს აქვს ვალდებულება მუდმივად განაახლოს საკუთარი ცოდნა. ეცნობოდეს სიახლეებს სამართლის, ეკონომიკის სფეროში. ნოტარიუსი არ უნდა იშურებდეს ძალისხმევას განვითარებისათვის, რათა მუდმივად გააუმჯობესოს საკუთარი მომსახურება.⁸² აღსანიშნავია, რომ საქართველოში არსებულ სამართლის პროფესიებში საქართველოს ნოტარიატი იყო ერთ-ერთი პირველი, რომელმაც წესდებით დანერგა უწყვეტი ტრენინგის ვალდებულება, რომელიც წელიწადში 4 სავალდებულო დღით განისაზღვრა.⁸³ ამით, ისევე როგორც ტრენინგებისათვის დანესებული დღეების რაოდენობით, გაუსწრო მოსამართლეთა კორპუსს.

⁸¹ კავშირის წევრ ნოტარიატთა 2005 წლის ნოემბერში რომში ჩატარებული საერთო კრების რეზოლუცია ნომ. 7

⁸² ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

⁸³ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდება, 27 იანვარი, 2018 წელი, WWW.NOTARY.GE

ნოტარიუსის პროფესიის ზედამხედველობა და კონტროლი

ლათინური ნოტარიატის ერთ ერთი მახასიათებელია მასზე ზედამხედველობისა და კონტროლის განხორციელება. იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ნოტარიატი ახორციელებს სახელმწიფოს მიერ დელეგირებულ ფუნქციას, ის სახელმწიფოს წინაშე ანგარიშვალდებულია ამ ფუნქციის სწორად განხორციელებაზე. ამიტომ, მიუხედავად იმისა, რომ ნოტარიუსები არიან თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენლები, ისინი ექვემდებარებიან სახელმწიფო კონტროლს. სანოტარო საქმიანობაზე სრულყოფილი და სისტემატური კონტროლის განხორციელების მიზანია სამართლებრივი ხარვეზების პრევენცია, ვინაიდან სახელმწიფო კონტროლის არ არსებობამ, არაპროგნოზირებადი შედეგები შეიძლება გამოიწვიოს.

ნოტარიუსის პროფესიის კონტროლის სისტემების თაობაზე CEPEJ — ს ბოლო მონაცემებით, 46 ქვეყნიდან 45 — ში არსებობს ნოტარიუსების საზედამხედველო ორგანოები. ლათინური ტიპის / სამოქალაქო სამართლის ყველა ნოტარიატი ექვემდებარება ზედამხედველობას და კონტროლს. თუმცა, განსხვავებულია სამეთვალყურეო და საკონტროლო კომპეტენციები, სტრუქტურები და ამოცანები. ხშირ შემთხვევაში, ნოტარიუსთა ეროვნულ ან რეგიონალურ პალატას კანონის საფუძველზე ევალება საკონტროლო და სამეთვალყურეო მოვალეობები.⁸⁴

სანოტარო სექტორზე სახელმწიფო კონტროლის რამოდენიმე ფუნქციის გამოყოფა შეიძლება:

- სახელმწიფო მუდმივად ინფორმირებულია მის მიერ დელეგირებული ფუნქციის განხორციელებაზე;
- ნოტარიუსის მუდმივი თვითკონტროლის მექანიზმია - ნოტარიუსმა იცის რა, რომ შემონიშნავს ექვემდებარება, ცდილობს, იმუშაოს დადგენილ სტანდარტში.

⁸⁴ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>,

• უზრუნველყოფს უსაფრთხო სამოქალაქო ბრუნვას და ამით განამტკიცებს ნდობას საზოგადოებაში. დარღვევის შემთხვევაში, მოქალაქემ იცის, რომ შესაძლებელია ნოტარიუსის ქმედების გასაჩივრება. კანონმდებლობა გარდა იმისა, რომ ადგენს სანოტარო სექტორზე სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების აუცილებლობას, ის ასევე განსაზღვრავს კონტროლის ფარგლებს მაკონტროლებელი ორგანოებისათვის. ნოტარიუსის საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და კონტროლის განხორციელება ხდება ნოტარიუსის პროფესიული დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის, საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებების დარღვევის გარეშე. ზედამხედველობა გულისხმობს ზედამხედველი ორგანოების მხრიდან თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებების გატარებას, ნოტარიუსის საქმიანობისა და ქცევის შესახებ ფიზიკური და იურიდიული პირების, სასამართლო და ადმინისტრაციული ორგანოების განცხადებებისა და წარდგინებების განხილვას, აგრეთვე ნოტარიუსის საქმიანობის ორგანიზაციის მიმდინარე და რიგგარეშე კონტროლს.

სახელმწიფოს მიერ კონტროლის განხორციელებისას თავად ნოტარიატი მოიაზრება, როგორც სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების პარტნიორი, ამიტომ ის ხელს უწყობს კონტროლის განხორციელებას. სამართლებრივი ურთიერთობის ეს ფორმა უზრუნველყოფს პროფესიის განვითარების პერსპექტივას და ნოტარიუსების უფლებების დაცვას. გარდა იმისა რომ ორგანიზაცია თვითკონტროლს მუდმივად ახორციელებს, ის ცდილობს რომ გარე კონტროლის დროსაც მაღალი შედეგი აჩვენოს და ამით განამტკიცოს ამ დარგის პრესტიჟი. ნოტარიუსი ვალდებულია ხელი შეუწყოს ზედამხედველ ორგანოებს საზედამხედველო ღონისძიებების განხორციელებაში. საზედამხედველო ორგანოთა უფლებამოსილება არ ვრცელდება სანოტარო აქტის შინაარსზე, რაც უპირველესად სწორედ რომ ნოტარიუსის საქმიანობის დამოუკიდებლობითაა გამოწვეული.

კონტროლის სახეები

კონტროლი შეიძლება იყოს ვერტიკალური და ჰორიზონტალური სახის. ვერტიკალური კონტროლის სახეს წარმოადგენს მაკონტროლებელი ორგანოს მიერ ზედამხედველობის განხორციელება. ლათინური ტიპის ნოტარიატებში ზედამხედველობის კომპეტენციები ნაწილდება

პროფესიულ სანოტარო ორგანოებში, სამინისტროებში - უმეტესად იუსტიციის სამინისტროებში - და / ან სასამართლოებში (მაგალითად ავსტრიაში, ბელგიაში, ბულგარეთში, გერმანიაში, საბერძნეთში, უნგრეთში, ლატვიაში, ლუქსემბურგში, რუმინეთში, სლოვაკეთში, სლოვენიაში, ესპანეთი).⁸⁵

რაც შეეხება ჰორიზონტალურ კონტროლს, ის თავად თვითმმართველობის ნევრების მიერ ხორციელდება. აღნიშნული თვითკონტროლის ერთ-ერთი სახეა საქართველოს პალატის მიერ ნოტარიუსის მიერ გაწეული მომსახურების ხარისხისა და მომხმარებლის კმაყოფილების კვლევის მიზნით, ყოველ 2 წელიწადში ერთხელ განხორციელებული „მისტიური მომხმარებლის“ კვლევა.

კონტროლის სახეები როგორც ვხედავთ მისი განმახორციელებელი ორგანოების მიხედვით გამოიყოფა. მაგალითად, ბელგიაში, ნოტარიუსთა პალატა, უზრუნველყოფს ნოტარიუსების მიერ პროფესიული ვალდებულებების კეთილსინდისიერად, პასუხისმგებლობითა და კანონის შესაბამისად შესრულებას. გერმანიაში ნოტარიუსებზე ზედამხედველობას ახორციელებენ იუსტიციის მინისტრის ადმინისტრაცია, უმაღლესი საოლქო სასამართლოებისა და რაიონული სასამართლოების თავმჯდომარეები.

საზედამხედველო და საკონტროლო კომპეტენციების მრავალფეროვნების კიდევ ერთი მაგალითია ჰოლანდიის ნოტარიატში, სადაც ნოტარიუსების ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი ორგანოები არიან სადისციპლინო საბჭო და ფინანსური ზედამხედველობის სამსახური. ფინანსური ზედამხედველობის სამსახური ახორციელებს ზედამხედველობას მოქმედი წესებისა და რეგულაციების შესაბამისად და უზრუნველყოფს ნოტარიუსის მოქმედებას მთლიანობაში და პასუხისმგებლობით ეკიდება კლიენტების მიერ მათთვის დროებით მინდობილ სახსრებს. ამ ვერტიკალური მეთვალყურეობის გარდა, ჰოლანდიის ნოტარიატი ახდებს სავალდებულო შეფასებას, ჰორიზონტალური ზედამხედველობის კუთხით.

ლატვიაში იმ ნოტარიუსთა მიმართ, რომლებმაც არ შეასრულეს იურიდიული მოვალეობები და ვალდებულებები და დისციპლინური

⁸⁵ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

სახდელის დაკისრებიდან ერთი წლის განმავლობაში განმეორებით დაეკისრათ დისციპლინური სახდელი, დადგენილია სანქცია საგანგებო საკვალიფიკაციო ტესტის გავლის სახით.⁸⁶

ნოტარიატის სახელმწიფო კონტროლი საქართველოში

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლი განსაზღვრავს სახელმწიფო კონტროლის წესებს: „საჯარო სამართლის იურიდიული პირი ექვემდებარება სახელმწიფო კონტროლს, რაც გულისხმობს მის მიერ განხორციელებული საქმიანობის კანონიერების, მიზანშეწონილობის, ეფექტიანობისა და საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის ზედამხედველობას. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სახელმწიფო კონტროლს ახორციელებს კანონით ან საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული სახელმწიფო მმართველობის ორგანო, საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს მთავრობა ან სახელმწიფო მინისტრი (ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანოს მიერ დაფუძნების შემთხვევაში — მისი სათანადო ნორმატიული აქტით განსაზღვრული შესაბამისი ავტონომიური რესპუბლიკის მმართველობის ორგანო), რომელსაც უფლება აქვს, მოითხოვოს კონტროლის განსახორციელებლად საჭირო მასალებისა და ინფორმაციის წარმოდგენა. სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი ორგანო უფლებამოსილია შეაჩეროს ან გააუქმოს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის არამართლზომიერი გადაწყვეტილება.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-10 მუხლი ადგენს ნოტარიუსის სამსახურებრივ საქმიანობაზე ზედამხედველობის საფუძვლებს: „1. ნოტარიუსის სამსახურებრივ საქმიანობაზე ზედამხედველობას ახორციელებს იუსტიციის სამინისტრო, რომელიც თავისი კომპეტენციის ფარგლებში: ა) აკონტროლებს ნოტარიუსის საქმიანობის შესაბამისობას საქართველოს კანონმდებლობასთან და სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის განკუთვნილი საზღაურის გადახდევინების სისწორეს; ბ) ნოტარიუსისაგან მოითხოვს ზედამხედველობის განხორციელებისათვის აუცილებელ ინფორმაციასა და მასალებს; გ) ახდენს ზედამხედველობის უფლებამოსილების დელე-

⁸⁶ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1 rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

გირებას საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის ნოტარიუსების სამსახურებრივი საქმიანობის ცალკეულ საკითხებზე. 2. ნოტარიუსს შეუძლია იუსტიციის მინისტრის ან საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გადაწყვეტილებები, რომლებიც ზედამხედველობის მასალებს ემყარება, გაასაჩივროს სასამართლოში. 3. იუსტიციის სამინისტრო „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად ახორციელებს ნოტარიუსებზე ზედამხედველობას აღნიშნული კანონითა და შესაბამისი ნორმატიული აქტებით დადგენილი წესით.

ზემოაღნიშნული ნორმის საფუძველზე გამოცემულია შემდეგი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები:

„დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ“/საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №69 ბრძანება/.

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2005 წლის 1 თებერვლის ბრძანება №177 „ნოტარიუსის საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და კონტროლის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე. ამ ნორმატიული აქტების საფუძველზე საქართველოს იუსტიციის მინისტრი და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა უფლებამოსილნი არიან თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში ნოტარიუსს (შემცვლელ პირს) შეუფარდონ დისციპლინური სახდელი.

სახელმწიფო კონტროლის სახეები

პრევენციული კონტროლის სახეს წარმოადგენს ახლადდანიშნული ნოტარიუსის შემოწმება. იმ ნოტარიუსის საქმიანობის შემოწმება, რომელიც პირველად დაინიშნა თანამდებობაზე, სავალდებულო წესით ხორციელდება საქმიანობის დაწყებიდან 6 თვის განმავლობაში. ნოტარიუსთა პალატის მიერ. მას ძირითადად ახლადდანიშნული ნოტარიუსების საქმიანობის სწორად წარმართვის მიზანი აქვს.

ფიზიკური ან იურიდიული პირის განცხადების, სხვა ოფიციალური გზით მიღებული (მოპოვებული) ცნობისა ან ინფორმაციის საფუძველიანობის გადამოწმების მიზნით იუსტიციის სამინისტროსა და გამგეობის უფლებამოსილ წარმომადგენელს უფლება აქვს განახორციელოს ნოტარიუსის საქმიანობის კონტროლი. ასეთ შემთხვევაში უნდა შემოწმდეს უშუალოდ ის სანოტარო საქმე და მასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია, რომელიც მითითებულია შესაბამის საჩივარში (ცნობაში, განცხადებაში). კონტროლი არ ეხება სანოტარო აქტებს, დოკუმენტაციასა და რეესტრის წიგნებს, რომლებსაც კავშირი არ აქვს განსახილველ საქმესთან.

ნოტარიუსის (შემცვლელი პირის) საქმიანობაზე კონტროლი ხორციელდება მიმდინარე და რიგგარეშე ინსპექციის (შემოწმების) სახით.

ნოტარიუსის შემოწმების მიზნით იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით იქმნება კომისია, რომლის შემადგენლობაში შედიან იუსტიციის სამინისტროსა და ნოტარიუსთა პალატის წარმომადგენლები. აგრეთვე შეიძლება შეყვანილ იქნენ მოწვეული სპეციალისტები.

მიმდინარე შემოწმება

მიმდინარე კონტროლი სავალდებულო წესით ხორციელდება ყოველ 3 წელიწადში ერთხელ და მოწმდება:

ა) სანოტარო ბიუროს მოწყობის კანონმდებლობასთან და დადგენილ სტანდარტებთან შესაბამისობა;

ბ) სანოტარო ბიუროში დასაქმებულ პირებთან შესაბამისი შრომითი ხელშეკრულებების არსებობა;

გ) სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების წარმოების ფორმალური წესების დაცვა;

დ) სანოტარო არქივის სისტემატიზაციისა და შენახვის წესების დაცვა;

ე) სანოტარო მოქმედების მონაწილეთა იდენტიფიკაციის ვალდებულების შესრულების მდგომარეობა;

ვ) სანოტარო აქტების შედგენის (გარდა გამოუქვეყნებელი ანდერძებისა) კანონმდებლობით დადგენილი ფორმალური წესების დაცვა;

ზ) სამემკვიდრეო საქმეთა წარმოების კანონმდებლობასთან შესაბამისობა;

თ) ნოტარიუსის მიერ საზღაურის გადახდევინების სისწორე, სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურის ტარიფების საჯაროობის უზრუნველყოფა;

ი) საქართველოს კანონების, საქართველოს იუსტიციის მინისტრის, ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის უფროსის ბრძანებების, სხვა ნორმატიული აქტების, აგრეთვე საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრების რეზოლუციების შესრულების მდგომარეობა;

კ) სანოტარო საქმიანობასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები.

მიმდინარე კონტროლის დასრულებისთანავე უნდა შედგეს შემოწმების აქტი. შემოწმების აქტს ხელს აწერენ კომისიის ის წევრები, რომლებიც ესწრებოდნენ შემოწმებას, აგრეთვე ნოტარიუსი, რომელიც უფლებამოსილია ოქმს დაურთოს თავისი წერილობითი შენიშვნები, მაგრამ არა აქვს უფლება უარი თქვას ხელმოწერაზე.

რიგგარეშე შემონმება

ნოტარიუსის რიგგარეშე შემონმების საფუძველია:

ა) ნოტარიუსის სამსახურებრივ საქმიანობაზე ზედამხედველობის პროცესში გამოვლენილი სისტემატიური ხასიათის ნაკლოვანებანი;

ა¹) სანოტარო რეესტრში აღმოჩენილი დარღვევა, რაც შეიძლება დისციპლინური წარმოების დაწყების საფუძველი იყოს;

ბ) გამომძიებლის, პროკურორის, საგადასახადო ორგანოს დასაბუთებული მოთხოვნა (წარდგინება), რომელიც ითხოვს ნოტარიუსის სამსახურებრივი საქმიანობის შემონმებას.

გ) საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის მმართველთა (ცნობა), რომელიც ქმნის ვარაუდის საფუძველს, რომ ნოტარიუსი ან ნოტარიუსის შემცვლელი პირი არ ასრულებს, ან არაჯეროვნად ასრულებს „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს.

შემონმების აქტი

შემონმების აქტი წარედგინება საქართველოს იუსტიციის მინისტრს. შემონმების აქტი, რომელიც შეიცავს ნოტარიუსის მხრიდან კანონმდებლობის მოთხოვნათა დარღვევის ვარაუდის საფუძველს, ნოტარიუსის (შემცვლელი პირის) მიმართ დისციპლინური წარმოების აღძვრის საფუძველია.

შემონმების აქტის გაცნობის შემდეგ საქართველოს იუსტიციის მინისტრი:

ა) დამაკმაყოფილებლად მიიჩნევს ნოტარიუსის სამსახურებრივი საქმიანობას;

ბ) იღებს გადაწყვეტილებას ნოტარიუსის მიმართ დისციპლინური წარმოების დაწყების თაობაზე და ქმნის სადისციპლინო კომისიას დისციპლინური საქმის განხილვის მიზნით;

გ) იღებს გადაწყვეტილებას ნოტარიუსის მიმართ დისციპლინური წარმოების დაწყების თაობაზე და საქმეს განსახილველად გადასცემს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სადისციპლინო კომისიას.

დისციპლინური წარმოება

არ შეიძლება ნოტარიუსს დაეკისროს დისციპლინური სახდელი ისეთი ქმედებისათვის, რომელიც კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობას არ შეიცავს ან არ მიიჩნევა გადაცდომად ამ დებულების შესაბამისად,

აგრეთვე თუ გადაცდომის ფაქტი არ არის დადასტურებული ამ დებულებით და კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ნოტარიუსისათვის შეფარდებული დისციპლინური სახდელი სამართლიან შესაბამისობაში უნდა იყოს ნოტარიუსის მიერ ჩადენილი დისციპლინური გადაცდომის საზოგადოებრივი საშიშროების ხარისხთან. დისციპლინური სახდელის შეფარდება არ უნდა იწვევდეს ნოტარიუსის კანონით დაცული უფლებებისა და ინტერესების დაუსაბუთებელ შეზღუდვას.

ყველა ნოტარიუსი თანაბრად აგებს პასუხს ამ დებულებით გათვალისწინებული დისციპლინური გადაცდომისათვის. ის გარემოებები, რომლებიც მხედველობაში მიიღება უფლებამოსილი ორგანოს (თანამდებობის პირის) მიერ დისციპლინური სამართალწარმოებისას გადანყვეტილების მისაღებად, თანაბრად უნდა იქნეს გათვალისწინებული ყველა სხვა ნოტარიუსთან მიმართებაში.

დისციპლინური გადაცდომა

დისციპლინური გადაცდომა და შესაბამისი სახდელები იყოფა მათი სიმძიმის ხარისხის შესაბამისად:

- ა) მსუბუქ გადაცდომად;
 - ბ) საშუალო გადაცდომად;
 - გ) მძიმე გადაცდომად;
 - დ) განსაკუთრებით მძიმე გადაცდომად.
- მსუბუქი დისციპლინური გადაცდომა**

ნოტარიუსი (შემცვლელი პირი) სჩადის მსუბუქ დისციპლინურ გადაცდომას, თუ:

ა) დაუდევრად ასრულებს სამსახურებრივ მოვალეობებს. დაუდევრობად ჩაითვლება სანოტარო საქმიანობისას დაშვებული მსუბუქი ხასიათის შეცდომა, რასაც არ მოჰყოლია მძიმე შედეგი;

ბ) არღვევს სანოტარო მოქმედების შესრულების (სანოტარო აქტის შედგენის) კანონმდებლობით დადგენილ წესებს, გარდა დებულების მე-6 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

გ) სანოტარო ბიუროში თვალსაჩინო ადგილზე არა აქვს გამოკრული სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის საზღაურის ტარიფები და/ან სამინისტროს „ცხელი ხაზის“ ნომერი;

დ) ხელს არ აწერს ნოტარიუსის საქმიანობის შემოწმების აქტს;

ე) არაეთიკურად ექცევა თავის კოლეგას ან/და სანოტარო ბიუროში დასაქმებულ პირებს.

საშუალო დისციპლინური გადაცდომა

ნოტარიუსი (შემცველი პირი) სჩადის საშუალო დისციპლინურ გადაცდომას, თუ:

ა) არაჯეროვნად ზედამხედველობს თავისი სანოტარო ბიუროს თანამშრომლებს ან ჰყავს სანოტარო ბიუროს თანამშრომელი მასთან ნერილობითი ხელშეკრულების გარეშე;

ბ) უსაფუძვლოდ აცხადებს უარს სანოტარო ბიუროს ფარგლებს გარეთ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე;

გ) არ ასრულებს ან არაჯეროვნად ასრულებს ნოტარიუსთა პალატის მითითებებს/გადაწყვეტილებებს (აქტებს), დადგენილ ვადაში არ აწვდის მას აუცილებელ ინფორმაციას;

დ) არასაპატიო მიზეზით არ ესწრება ნოტარიუსთა პალატის წევრთა საერთო კრებას, აგრეთვე ნოტარიუსთა პალატის მიერ მოწყობილ კვალიფიკაციის ასამაღლებელ სემინარებს/კურსებს, გარდა დებულების მე-6 მუხლის „ნ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

ვ) არღვევს „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის 34-ე მუხლით დადგენილ სანოტარო რეესტრის წარმოებისა და ამავ ე ინსტრუქციის 35-ე მუხლით დადგენილ სანოტარო რეესტრში სანოტარო მოქმედებათა რეგისტრაციის წესებს;

ზ) კანონმდებლობით დადგენილი წესით არ უზრუნველყოფს სანოტარო აქტების კლასიფიცირებას და/ან შენახვას;

თ) არღვევს „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის მე-12 მუხლის მე-6 პუნქტის მოთხოვნებს საინფორმაციო აბრის შესახებ.

კ) „მისტიური მომხმარებლის“ მიერ შედგენილი მომსახურების ხარისხის ანგარიშის მიხედვით, ნოტარიუსს განესაზღვრა არაღამაკმაყოფილებელი შედეგი (0-59 ქულა).

მძიმე დისციპლინური გადაცდომა

ა) არღვევს სანოტარო მოქმედების შესრულების (სანოტარო აქტების შედგენის) კანონმდებლობით დადგენილ წესებს, რასაც სისტემატური ხასიათი აქვს ან რასაც მძიმე შედეგი მოჰყვა;

ბ) ადგენს გაურკვეველი შინაარსის სანოტარო აქტს;

გ) ასრულებს სანოტარო მოქმედებას ისეთი დოკუმენტის საფუძველზე, რომლის ფორმაც არ შეესაბამება სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციით დადგენილ მოთხოვნებს;

დ) არღვევს „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის მე-12 მუხლის მე-4 პუნქტის მოთხოვნებს ბიუროს შესახებ;

ე) არღვევს სანოტარო აქტში ცვლილების (შესწორების) შეტანის წესს, თუ ცვლილება გარიგების შინაარსის არსებით შეცვლას იწვევს;

ვ) არასწორად ახდენს სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის საზღაურის ოდენობის გაანგარიშებას, ან სანოტარო აქტზე გარკვევით არ უთითებს გადახდევინებული საზღაურის ზუსტ ოდენობას, რასაც სისტემატური ხასიათი აქვს;

ზ) სანოტარო მომსახურებისათვის განზრახ ახდევინებს ან სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის საზღაურის გრაფაში განზრახ შეცდომით ასახავს სანოტარო ტარიფით დადგენილზე ნაკლებ ან მეტ საზღაურს;

თ) ახდენს თავისი სანოტარო საქმიანობისა და პროფესიული თვისებების რეკლამირებას;

ი) არასაპატიო მიზეზით არ იხდის სანევრო შენატანს ან კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა გადასახდელებს;

კ) ასრულებს სანოტარო მოქმედებას კანონმდებლობით დადგენილი სავალდებულო დოკუმენტების გამოთხოვის გარეშე, გარდა ამ დებულების მე-7 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

ლ) დაუდევრად ახდენს სანოტარო დოკუმენტაციის შენახვას, რამაც სანოტარო აქტების, სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების დაკარგვა ან განადგურება გამოიწვია (თუ შესაძლებელია მათი აღდგენა-მოძიება);

მ) სანოტარო დოკუმენტებს ინახავს სანოტარო ბიუროს ფარგლებს გარეთ, გარდა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივისა. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივში სანოტარო დოკუმენტების შენახვის წესი და პირობები განისაზღვრება საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის გადაწყვეტილებით;

ნ) არასაპატიო მიზეზით არ ესწრება პალატის ან/და — საქართველოს ოუსტიციის სასწავლო ცენტრის მიერ მოწყობილ კვალიფიკაციის ასამაღლებელ სავალდებულო სემინარებს/კურსებს;

ო) არღვევს პროფესიული საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებას, გარდა ამ დებულების მე-7 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

პ) არღვევს ნოტარიუსის სავალდებულო პროფესიულ დაზღვევასთან დაკავშირებით საქართველოს ოუსტიციის მინისტრის ბრძანებით განსაზღვრულ მოთხოვნებს;

ჟ) სანოტარო ბიუროში სამუშაო დღეების განმავლობაში ნოტარიუსის არყოფნის გამო მომსახურების მიღება სისტემატურად არის შეუძლებელი;

რ) არღვევს ცალკეული სამართლებრივი აქტებით/შეთანხმებებით მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების განხორციელებისას შესაბამისი კანონმდებლობის შეთანხმების მოთხოვნებს;

ს) „მისტიური მომხმარებლის“ მიერ შედგენილი მომსახურების ხარისხის ანგარიშის მიხედვით, ნოტარიუსს ზედიზედ ორჯერ განესაზღვრა არაღმარებლობის განცხადება (0-59 ქულა);

ტ) არღვევს საქართველოს ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსის მოთხოვნებს, მათ შორის, როდესაც არსებობს მოქალაქის საჩივარი ნოტარიუსის მიერ არასათანადო ხარისხის მომსახურების მიწოდების შესახებ;

უ) არღვევს პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის პრინციპს;

ფ) უსაფუძვლოდ აცხადებს უარს სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე (გარდა ამ დებულების მე-5 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა) ან პროფესიული მომსახურების განევაზე;

ქ) არ ასრულებს ან არაჯეროვნად ასრულებს ზედამხედველი ორგანოს ან სასამართლოს მითითებებს/გადანყვეტილებებს (აქტებს), დადგენილ ვადაში არ აწვდის მათ აუცილებელ ინფორმაციას;

ღ) არაჯეროვნად ასრულებს „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის ნორმატიული აქტების მოთხოვნებს, გარდა ამ დებულების მე-7 მუხლის „ნ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

განსაკუთრებით მძიმე დისციპლინური გადაცდომა

ნოტარიუსი (შემცვლელი პირი) სჩადის განსაკუთრებით მძიმე დისციპლინურ გადაცდომას თუ:

ა) ასრულებს სანოტარო მოქმედებას კანონმდებლობით დადგენილი სავალდებულო დოკუმენტების გამოთხოვის გარეშე, რასაც სისტიმატური ხასიათი აქვს ან რასაც მძიმე შედეგი მოჰყვა, ანდა ასრულებს სანოტარო მოქმედებას, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონს, მორალს და/ან საჯარო წესრიგს;

ბ) არღვევს პროფესიული საიდუმლოების დაცვის ვალდებულებას, რასაც მძიმე შედეგი მოჰყვა;

გ) ამოწმებს ან ადასტურებს ფაქტს, რომელსაც ადგილი არ ჰქონია;

დ) ეწევა სანოტარო საქმიანობას მაშინ, როცა ეს აკრძალული აქვს;

ე) კანონიერი საფუძვლის გარეშე უარს აცხადებს ზედამხედველი ორგანოებისათვის ან სასამართლოსათვის სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების, სანოტარო აქტების ან მათი ასლების წარდგენაზე,

მაღავს ან ანადგურებს სანოტარო მოქმედებათა რეესტრებსა და სანოტარო აქტებს;

ვ) სანოტარო მოქმედებებს არ არეგისტრირებს ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში;

ზ) დროულად არ აბარებს ან უარს აცხადებს ნოტარიუსის ბეჭდის, სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების, სანოტარო აქტების, შესანახად მიღებული დოკუმენტების, ფულის ან სხვა ფასიანი ქაღალდების ჩაბარებაზე, როდესაც უფლებამოსილება შეჩერებული აქვს;

თ) სანოტარო საქმიანობის პარალელურად ეწევა სხვა ანაზღაურებად სამუშაოს, გარდა პედაგოგიური, სამეცნიერო, შემოქმედებითი საქმიანობისა;

ი) ასრულებს სანოტარო მოქმედებას თავისი და/ან იმ პირების მონაწილეობით (პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით), რომლების მიმართაც ნოტარიუსს აკრძალული აქვს სანოტარო მოქმედების შესრულება;

განსაკუთრებით მძიმე დისციპლინური გადაცდომა

კ) სხვა პირისათვის გადასაცემად მიღებულ ფულსა და/ან სხვა ფასიან ქაღალდებს იყენებს როგორც საკუთარს, შესანახად მიღებულ დოკუმენტს გადასცემს არაუფლებამოსილ პირს;

ლ) სანოტარო აქტი არ შეაქვს სანოტარო მოქმედებათა რეესტრში ან სხვადასხვა სანოტარო მოქმედებას ანიჭებს ერთსა და იმავე სარეგისტრაციო ნომერს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ნომრის გამეორებას მექანიკური ხასიათი აქვს და ამ უკანასკნელის შესახებ ნოტარიუსის მიერ გაკეთებულია აღნიშვნა კანონმდებლობით დადგენილი წესით;

მ) თავისი ხელმოწერითა და ბეჭდის დასმით წინასწარ ამზადებს შეუსვებელ სანოტარო აქტს (ე.წ. „ცარიელ ბლანკს“) ან პირს წინასწარ აწერინებს ხელს სანოტარო აქტის შეუსვებელ ბლანკზე;

ნ) სისტემატურად (არაერთგზის) არ ასრულებს მონიტორინგს დაქვემდებარებული გარიგების შესახებ ანგარიშგების წარდგენასთან, აგრეთვე ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის მოთხოვნის შესაბამისად სამსახურსათვის დამატებითი ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებით მასზე „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის ნორმატიული აქტით დაკისრებულ მოვალეობებს;

ო) დაუდევრად ახდენს სანოტარო დოკუმენტაციის შენახვას, რამაც სანოტარო აქტების, სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების დაკარგვა ან განადგურება გამოიწვია (თუ არ არსებობს მათი აღდგენისა და მოძიების შესაძლებლობა);

პ) სისტემატურად დაკეტილი აქვს სანოტარო ბიურო, რის გამოც სანოტარო მომსახურება ხელმისაწვდომი არ არის;

ჟ) არღვევს მხარვთა შორის ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებისა და მიღწეულ უკერძოებლობის დაცვის პრინციპს;

რ) „მისტიური მომხმარებლის“ მიერ შედგენილი მომსახურების ხარისხის ანგარიშის მიხედვით, ნოტარიუსს ზედიზედ სამჯერ განესაზღვრა არაღამაკმაყოფილებელი შედეგი (0-59 ქულა).

დისციპლინური სახდელის სახეები

დაშვებული დისციპლინური გადაცდომისათვის, სიმძიმის ხარისხის გათვალისწინებით, ნოტარიუსს შეეფარდება შემდეგი დისციპლინური სახდელები:

ა) გაფრთხილება; გაფრთხილება უნდა გამოეცხადოს უშუალოდ ნოტარიუსს.

ბ) საყვედური; საყვედური ნაკითხულ უნდა იქნეს ნოტარიუსის თანდასწრებით.

ნოტარიუსს მსუბუქი ან საშუალო გადაცდომისათვის, გარემოებების გათვალისწინებით, შეიძლება შეეფარდოს გაფრთხილება ან საყვედური. გაფრთხილებისა და საყვედურის შეფარდებისას ნოტარიუსს უნდა განემარტოს მისი გადაცდომის არსი და გაფრთხილდეს, რომ არ გაიმეოროს გადაცდომა; შეფარდების უფლება აქვს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობას.

გ) უფლებამოსილების შეჩერება - ნოტარიუსს მძიმე გადაცდომისათვის შეიძლება შეუჩერდეს უფლებამოსილება. უფლებამოსილების შეჩერება ნიშნავს განსაზღვრული ვადით სანოტარო მოქმედებათა შესრულების აკრძალვას. უფლებამოსილების შეჩერების ვადა არანაკლებ ერთი თვე და არაუმეტეს 2 წელი. უფლებამოსილების შეჩერების ვადადგინდება გადაცდომის სიმძიმის, ნოტარიუსის პიროვნებისა და საქმისათვის მნიშვნელოვანი სხვა გარემოებების შეფასების საფუძველზე.

სანქციების კუთხით საინტერესოა გერმანიის მაგალითის განხილვა: ნოტარიუსები, რომლებიც სამსახურებრივ ვალდებულებას არღვევენ, ჩადიან სამსახურებრივ გადაცდომას. გადაცდომას დისციპლინურ პროცესში სანქციის სახით შეიძლება მოჰყვეს შემდეგი ღონისძიებები: – შენიშვნა, როგორც უმსუბუქესი დისციპლინური ღონისძიება, – ჯარიმა, როგორც საშუალო სიმძიმის დისციპლინური ღონისძიება, მაქსიმუმ 100.000 ევროს ოდენობით, – თანამდებობიდან გადაყენება, როგორც ყველაზე მძიმე დისციპლინური სასჯელი. ლათინური ყაიღის ნოტარიატის სისტემის მქონე ბევრი სხვა ქვეყნისაგან განსხვავებით, თანამდებობიდან დროებით

ჩამოცილება შეუძლებელია, რადგან ნოტარიუსის თანამდებობრივი ადგილი მუდმივად დაკავებული უნდა იყოს ნოტარიუსის მიერ მონაწილეთა აღსრულების ვალდებულების გამო.⁸⁷

აღსანიშნავია, რომ სახდელის ეს სახე არაეფექტურია როგორც სახელმწიფოსთვის, ვინაიდან ის შეჩერების პერიოდში კარგავს ნოტარიუსისგან გადასახადის მიღების შესაძლებლობას, ასევე ნოტარიუსისთვის, ვინაიდან ის კარგავს შემოსავალს და რიგ შემთხვევებში მათ აქვთ კრედიტები და ემუქრებათ გადახდისუუნარობის საფრთხე, და რაც მთავარია მოქალაქეებისთვის, რომლებიც იძულებულნი არიან დაელოდონ თვეობით ან წლობით ერთი ნოტარიუსის მიერ დაწყებულ საქმისწარმოების დამთავრებას. აღნიშნული ხშირ შემთხვევაში უკმაყოფილებას იწვევს მოქალაქეებში, განსაკუთრებით სამკვიდრო საქმისწარმოების დროს. შესაბამისად, მიზანშეწონილია გადახდილ იქნას სანქციის ეს სახე და მოხდეს მისი ჩანაცვლება მაგალითად გერმანიაში არსებული სანქციის - ჯარიმის სახით. მითუმეტეს რომ ქართული მატერიალური სამართალი ეყრდნობა გერმანულ მაგალითებს.

დ) თანამდებობიდან გათავისუფლება - 1. ნოტარიუსი განსაკუთრებით მძიმე გადაცდომისათვის შეიძლება გათავისუფლდეს თანამდებობიდან. ნოტარიუსს უფლებამოსილება უწყდება თანამდებობიდან გათავისუფლების მომენტიდან.

ნოტარიუსის უფლებამოსილების შეჩერებისა და თანამდებობიდან გათავისუფლების უფლება აქვს საქართველოს იუსტიციის მინისტრს.

ნოტარიუსს, რომელსაც შეეფარდა დისციპლინური სახდელი, უფლება აქვს დისციპლინური სახდელის შეფარდების შესახებ გადანაცვტილება გაასაჩივროს სასამართლოში კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

რეციდივი

რეციდივი არის დისციპლინური სახდელის გაქარწყლებამდე იგივე ან უფრო მძიმე დისციპლინური გადაცდომის განმეორებით ჩადენა. რეციდივის შემთხვევაში გამოიყენება დებულებით დადგენილ იმ სახდელზე უფრო მძიმე სახდელი, რომელიც გამოყენებულია ამ დისციპლინური გადაცდომის პირველად ჩადენის შემთხვევაში.

⁸⁷ გერმანული ნოტარიატის სისტემა*1 რიხარდ ბოკი იუსტიციის მრჩეველი, ნოტარიუსი გერმანიის ფედერალური სანოტარო პალატის გენერალური რწმუნებული საერთაშორისო ურთიერთობებში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, Deutsch-Georgische Zeitschrift für Rechtsvergleichung 8/2020, <http://openlibrary.ge/bitstream/123456789/8768/1/DGZR%208-2020.pdf>.

თუ დისციპლინური გადაცდომა ჩადენილია დისციპლინური სახდელის გაქარწყლების შემდეგ, დისციპლინური სახდელის შეფარდებისას პირველი დისციპლინური სახდელი მხედველობაში არ მიიღება:

თუ სახდელი ითვალისწინებს მინიმალურ და მაქსიმალურ ზღვარს, რეციდივის შემთხვევაში ნოტარიუსს შეიძლება იგივე სახდელის ფარგლებში შეეფარდოს სახდელის იმაზე მეტი ზომა, რომელიც გამოყენებულია დისციპლინური გადაცდომის პირველად ჩადენის შემთხვევაში.

დისციპლინური სახდელის აღრიცხვა - ნოტარიუსისთვის შეუფარდებული დისციპლინური სახდელი შეიტანება ნოტარიუსის პირად საქმეში. პალატა ვალდებულია მის მიერ შეფარდებული დისციპლინური სახდელის ძალაში შესვლიდან 5 დღის ვადაში შესაბამისი დოკუმენტაცია გაუგზავნოს იუსტიციის მინისტრს.

დისციპლინური სახდელის გამოყენების ხანდაზმულობა

ნოტარიუსს (შემცვლელ პირს) არ შეიძლება დაეკისროს დისციპლინური სახდელი, თუ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის დღიდან გასულია 3 წელი. ამ ვადაში არ შედის სასამართლოში საქმის წარმოების დრო.

ხანდაზმულობის ვადის დენა იწყება დისციპლინური გადაცდომის დღიდან, ხოლო ანდერძთან დაკავშირებული დისციპლინური გადაცდომის მიმართ — ანდერძის გამოქვეყნების დღიდან.

ხანდაზმულობის ვადის დენაწყდება დისციპლინური წარმოების დაწყების დღიდან.

დისციპლინური სახდელის გაქარწყლება - დისციპლინური სახდელი გაქარწყლდება, თუ:

ა) გაფრთხილების ძალაში შესვლიდან 6 თვის განმავლობაში ნოტარიუსს არ შეეფარდება სხვა დისციპლინური სახდელი;

ბ) საყვედურის ძალაში შესვლიდან 1 წლის განმავლობაში ნოტარიუსს არ შეეფარდება სხვა დისციპლინური სახდელი;

გ) უფლებამოსილების აღდგენიდან 2 წლის განმავლობაში ნოტარიუსს არ შეეფარდება სხვა დისციპლინური სახდელი.

ეს ვადები შეიძლება შემცირდეს სახდელის შემფარდებელი პირის/ორგანოს გადაწყვეტილებით.

დისციპლინური წარმოება

დისციპლინური წარმოების დაწყების საფუძვლებია:

ა) ნოტარიუსის სამსახურებრივ საქმიანობაზე ზედამხედველობის პროცესში გამოვლენილი ნაკლოვანებანი;

ბ) პირის განცხადება ან საჩივარი;

გ) ოფიციალურად მიღებული სხვა დოკუმენტი ან ცნობა, რომელიც ქმნის ნოტარიუსის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის ვარაუდის საფუძველს.

დისციპლინური წარმოების დაწყების წესი

დადგენილი საფუძვლების არსებობისას დისციპლინური წარმოების დაწყების უფლება აქვს იუსტიციის მინისტრს ან პალატის გამგეობას.

დისციპლინური წარმოების დაწყება ფორმდება:

ა) იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით;

ბ) ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის გადაწყვეტილებით.

დისციპლინური წარმოების დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებული მასალების წინასწარი შემოწმებით იკვეთება ნოტარიუსის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის ფაქტი.

დისციპლინური წარმოების დაწყების შესახებ ბრძანების (გადაწყვეტილების) გამოთხოვა (გაუქმება) დაიშვება მხოლოდ დისციპლინური კომისიის მიერ საქმის მოსმენის დანიშვნამდე.

დისციპლინური წარმოება იუსტიციის მინისტრის მიერ

იუსტიციის მინისტრის მიერ დისციპლინური წარმოების დაწყების შემდეგ საქმე განსახილველად გადაეცემა კომისიას. კომისიაში შედის სამი წევრი, რომელთაგან ერთ-ერთი ასრულებს კომისიის თავმჯდომარის ფუნქციებს. კომისიის წევრებს ნიშნავს იუსტიციის მინისტრი. კომისიის ერთი წევრი მაინც უნდა იყოს ნოტარიუსი. იმ შემთხვევაში, თუ საქმის გარემოებიდან გამომდინარე, ზეპირი მოსმენის ჩატარება გააჭიანურებს საქმის განხილვას და გადაწყვეტას, ან საქმის გარემოებები დასტურდება უტყუარი მტკიცებულებებით, კომისიის თავმჯდომარე უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება საქმის ზეპირი მოსმენის გარეშე განხილვის შესახებ.

ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი, რომლის მიმართაც აღძრულია დისციპლინური საქმისწარმოება, არ მონაწილეობს საქმის განხილვაში.

კომისიის დასკვნის მიღების შემდეგ იუსტიციის მინისტრი გამოსცემს ბრძანებას, რომლითაც:

ა) დადასტურებულად თვლის დისციპლინურ გადაცდომას და ნოტარიუსს უფარდებს დისციპლინურ სახდელს;

ბ) დადასტურებულად არ მიიჩნევს დისციპლინური გადაცდომის ფაქტს და წყვეტს დისციპლინურ დევნას.

მინისტრის ბრძანების ასლი დაუყოვნებლივ უნდა გაეგზავნოს ნოტარიუსს, რომლის მიმართაც იყო აღძრული დისციპლინური დევნა. ბრძანების ასლი აგრეთვე უნდა გაეგზავნოს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

ნოტარიუსთა პალატის დისციპლინური კომისიის მიერ დისციპლინური საქმისწარმოება

საქმის მომზადების სტადიაზე კომისია უფლებამოსილია გამოითხოვოს საქმის განხილვისათვის საჭირო დოკუმენტაცია, მიიღოს ახსნა-განმარტებანი ნოტარიუსისაგან და სხვა პირებისაგან.

საქმის მომზადების დასრულების შემდეგ კომისია ნიშნავს საქმის განხილვის დღეს, რომელსაც წერილობით აცნობებს ნოტარიუსს და იმ პირებს, რომელთა მონაწილეობა კომისია მიზანშეწონილად თვლის. საქმის მოსმენას უნდა ესწრებოდეს ნოტარიუსი. არასაპატიო მიზეზით ნოტარიუსის დაუსწრებლობა არ არის საქმის მოსმენის გადადების საფუძველი.

კომისია საქმეს განიხილავს საქმის წარმოებაში მიღებიდან არა უგვიანეს ერთი თვის ვადაში. კომისია საქმის შესახებ ადგენს დასკვნას. დასკვნა მიიღება დამსწრე წევრთა ხმების უმრავლესობით. კომისიის სხდომის მიმდინარეობისა და დასკვნის შესახებ დგება ოქმი, რომელსაც ხელს აწერს კომისიის თავმჯდომარე და მდივანი. კომისიის წევრს, რომელიც არ ეთანხმება კომისიის დასკვნას, უფლება აქვს დასკვნას დაურთოს თავისი განსხვავებული აზრი.

კომისიის დასკვნა, მისი მიღებიდან სამი სამუშაო დღის განმავლობაში, წარედგინება პალატის გამგეობის თავმჯდომარეს. გამგეობა საქმის შესახებ იღებს გადაწყვეტილებას დასკვნის მიღებიდან არა უგვიანეს 14 დღისა.

გამგეობის სხდომას უნდა დაესწროს ნოტარიუსი. გამგეობის თავმჯდომარე ვალდებულია ნოტარიუსს აცნობოს გამგეობის სხდომის დანიშვნის თარიღი. არასაპატიო მიზეზით ნოტარიუსის დაუსწრებლობა არ არის საქმის მოსმენის გადადების საფუძველი.

იმ შემთხვევაში, თუ საქმის განხილვისას დადგინდება, რომ ნოტარიუსის გადაცდომის სიმძიმის ხარისხის გამო ნოტარიუსთა პალატას არა აქვს დისციპლინური სახდელის შეფარდების უფლება, პალატის გამგეობა ვალდებულია დისციპლინური საქმისწარმოების მასალები გადაუგზავნოს საქართველოს იუსტიციის მინისტრს.

ელექტრონული მმართველობა ნოტარიატში

საქართველოს ნოტარიატი საქმისწარმოებას ახორციელებს ელექტრონულად ჯერ კიდევ 2009 წლის 24 მარტიდან. ამ დროიდან დაინერგა ელექტრონული მმართველობა ნოტარიატში და სანოტარო აქტების რეგისტრაციის მიზნით, დაიწყო სანოტარო მოქმედებათა ელექტრონული რეესტრის ამოქმედების პროცესი. აღნიშნულ პროცესში 2009 წლის 1 სექტემბრიდან საქართველოს ყველა ნოტრიუსი ჩაერთო ერთიან ელექტრონულ რეესტრში სანოტარო აქტების რეგისტრაციისათვის. ხოლო, 2010 წლის 1 აპრილიდან ერთიან ელექტრონულ რეესტრში ჩაერთო საზღვარგარეთის ქვეყნებში საქართველოს საკონსულო დანესებულებები, ასევე პენიტენციური დანესებულებები.

ელექტრონული ფორმით სანოტარო რეესტრების წარმოებას მრავალი უპირატესობა აქვს. სანოტარო აქტს ავტომატურად ენიჭება სარეგისტრაციო ნომერი; გამოირიცხა სანოტარო დოკუმენტების გაყალბების რისკი, ვინაიდან შესაძლებელი გახდა სანოტარო აქტის ელექტრონულ რეესტრში რეგისტრაციის გადამოწმება. ინტერნეტით შესაძლებელია შემოწმდეს სანოტარო აქტი რეგისტრირებული არის თუ არა ერთიან ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე www.notary.ge-ზე განთავსებული ელექტრონული პროგრამა „ერთიანი ელექტრონული რეესტრის“ მეშვეობით. აღნიშნული ბანერის საშუალებით გადამოწმებისას დაცულია სანოტარო მოქმედების საუდუმლოების დაცვის პრინციპი. გადამოწმება შეუძლია იმ პირს, რომელსაც ხელთ აქვს სანოტარო აქტის საიდენტიფიკაციო და სარეგისტრაციო ნომრები და იღებს მისთვის საჭირო ინფორმაციას. აღნიშნული ფორმა გამოირიცხავს ინფორმაციისადმი არავტორიზებულ წვდომას. იმ შემთხვევაში თუ სამოქალაქო ბრუნვაში ჩააშვებული სანოტარო აქტი არ აღმოჩნდება რეესტრში რეგისტრირებული, ის ბათილად ითვლება. გარდა ამისა შესაძლებელია არა მხოლოდ რეესტრში რეგისტრაციის ფაქტის გადამოწმება, არამედ, სანოტარო აქტის ელექტრონული ვერსიის ნახვა სანოტარო მოქმედება, რომელიც არ არის რეგისტრირებული რეესტრში. ვინაიდან, სანოტარო რეესტრში რეგისტრაციისას ნოტარიუსის მიერ საჯარო აქტის ფორმით შესრულებულ სანოტარო მოქმედებას იმავე სამუშაო დღეს უნდა დაერთოს დოკუმენტის (სანოტარო აქტის) დედნის ელექტრონული ასლი (დას-

კანერებული რედაქცია), დაიწყო მინდობილობების ერთიან რეესტრში წარმოება და მინდობილობების გაუქმების ფაქტების აღრიცხვა. აღნიშნული განსაკუთრებით მოსახერხებელი აღმოჩნდა ციფრულ ფორმატში სანოტარო აქტების დაარქივების მიზნებისთვის. ელექტრონული რეესტრი ასევე იძლევა სტატისტიკური მონაცემების და შედარებითი ანალიზის სწრაფად მიღების შესაძლებლობას. გამარტივდა კომუნიკაცია ნოტარიუსებს შორის და შესაძლებელი გახდა ელექტრონული გზით ნოტარიუსებს შორის დოკუმენტის გადაგზავნა და ინფორმაციის გაცვლა.

ელექტრონული მმართველობა დანერგილია ასევე საფრანგეთის ნოტარიატში, სადაც 2005 წლის 19 დეკემბერს, თორმეტმა ფრანგმა ნოტარიუსმა, პირველად განახორციელა ყიდვა-გაყიდვის აქტის იპოთეკების ბიუროში გამოქვეყნება მთლიანად ელექტრონული ფორმით. კომუნიკაციის საშუალება უკვე ქალაქის ნაცვლად ხელმოწერილი, ინფორმაციული მონაცემების მიმოქცევა იყო. ამ თარიღიდან მოყოლებული, ფრანგული ნოტარიატი გადანაცვლებად შემობრუნდა დემატერიალიზაციისკენ (ელექტრონულ ფორმაზე გადასვლისაკენ). 2016 წელს, ნოტარიუსების მიერ გადაცემული დოკუმენტების 80% დემატერიალიზებულია (ელექტრონული ფორმისა). კერძოდ, ნოტარიუსები ელექტრონულად აქვეყნებენ ყიდვა-გაყიდვის აქტებს, იპოთეკის ხელშეკრულებებს და უძრავი ქონების ფასნამატის დეკლარაციებს საფრანგეთის იპოთეკის ყველა ბიუროში. ეს ელექტრონული გადაცემა სავალდებულო გახდა 2018 წლიდან. ეს დიდი პროექტი წინ უსწრებდა საფრანგეთის ნოტარიუსების ცენტრალური ელექტრონული რეესტრის (ორიგინალი აქტების რეესტრი) შექმნას, რომლის განხორციელებაც შესაძლებელი გახდა 2005 წლის 10 აგვისტოს დეკრეტით ელექტრონულ მატარებელზე ავთენტური აქტის შესახებ 2000 წლის მარტის კანონის განხორციელებით. მას შემდეგ, რაც 2011 წლის სექტემბრიდან მისი ჩაშლა მოხდა ბიუროებში, საფრანგეთის ნოტარიუსები ავთენტურ ელექტრონულ აქტებს ანთავსებენ საფრანგეთის ნოტარიუსთა ცენტრალური რეესტრის არქივში, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მისი შენახვა და აღდგენა 75 წლის განმავლობაში, სანამ ისინი არქივში გადაიგზავნება. 2011 წლის სექტემბერსა და 2017 წლის ნოემბერს შორის, 4000 სანოტარო ბიუროზე მეტს შეუძლია თავისი ავთენტური აქტების ელექტრონულ მატარებელზე შედგენა, დაახლოებით 6 000 000 ელექტრონული ავთენტური აქტი დაარქივდა.⁸⁸

⁸⁸ ელექტრონული აქტი (TELE@CTES) და ავთენტური აქტი ელექტრონულ მატარებელზე რედაქტორები: ფ. ბარი ბოლო განახლება: 2017 წლის ნოემბერია ვერსია: 6. https://www.notary.ge/rcs/docs/shida/menu/biblioteka/2018/elektronuli_aqti.pdf.

ნოტარიუსი ვალდებულია აწარმოოს საანოტარო რეესტრი, რომელშიც რეგისტრირდება მის მიერ შესრულებული ყველა საანოტარო მოქმედება, დადგენილებები და სხვა მოქმედებები (აქტები). საანოტარო რეესტრი ინარმოვბა ელექტრონული ფორმით. ბათილია საანოტარო მოქმედება, რომელიც არ არის რეგისტრირებული რეესტრში.

ერთიანი ელექტრონული საანოტარო რეესტრი შედგება შემდეგი რეესტრებისაგან:

- საერთო რეესტრი;
- სამემკვიდრეო საქმეთა რეესტრი;
- ანდერძების რეესტრი;
- თამასუქებისა და ჩეკების გაპროტესტების რეესტრი;
- ფულისა და ფასიანი ქაღალდების რეესტრი;
- დადგენილებათა რეესტრი.

სამემკვიდრეო საქმეთა და ანდერძების რეესტრებში რეგისტრირებულ საანოტარო მოქმედებებთან წვდომა გააჩნია ყველა ნოტარიუსს, მიუხედავად იმისა, თუ ვის მიერ არის განხორციელებული ჩანაწერი. დანარჩენ რეესტრებთან წვდომა გააჩნია მხოლოდ იმ ნოტარიუსს, რომლის მიერაც არის განხორციელებული ჩანაწერი საანოტარო რეესტრში.

საანოტარო რეესტრში საანოტარო მოქმედება რეგისტრაციაში ტარდება დოკუმენტზე ნოტარიუსის ხელმოწერისა და ბეჭდის დასმისთანავე ნოტარიუსის ან ბიუროს თანამშრომლის მიერ, რომელსაც ნოტარიუსთან წერილობითი ხელშეკრულებით ნაკისრი აქვს საანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის ვალდებულება.

საანოტარო რეესტრში რეგისტრირებულ თითოეულ საანოტარო მოქმედებას ენიჭება სარეგისტრაციო ნომერი, რომელიც შედგება მიმდინარე კალენდარული წლის აღმნიშვნელი ნაწილისა (მაგ., „10“) და რეესტრში ჩანაწერის რიგითი ნომრისაგან. ყოველი კალენდარული წლის დასაწყისში საანოტარო მოქმედებათა ნუმერაცია იწყება ერთიდან. საანოტარო აქტებს რეესტრი ასევე ანიჭებს უნიკალურ ნომრებს რომლებიც განთავსებულია მარჯვენა ზედა კუთხეში შტრიხკოდის ქვეშ.

დოკუმენტს, რომლის საანოტარო წესით დადასტურება სავალდებულოა, ან იმ დოკუმენტს, რომლის საანოტარო წესით დადასტურება არ არის სავალდებულო, მაგრამ დაინტერესებული პირი ითხოვს მის დადასტურებას (საჯარო აქტს), უნდა დაერთოს თავფურცელი, ხოლო დოკუმენტს, რომელზეც ნოტარიუსი ამონმებს მხოლოდ მხარეთა ხელმოწერებს (კერძო აქტს), უნდა დაერთოს ფორმულარი.

რეესტრის ადმინისტრირება

ელექტრონული სანოტარო რეესტრის ადმინისტრირებას და ტექნიკურ მეთვალყურეობას უზრუნველყოფს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა:

ა) გასცემს ნოტარიუსზე (ნოტარიუსის შემცვლელ პირზე) სანოტარო რეესტრთან დაშვების ავტორიზაციას;

ბ) შეაჩერებს ან წყვეტს სანოტარო რეესტრთან დაშვების ავტორიზაციას ნოტარიუსის (შემცვლელი პირის) უფლებამოსილების შეჩერების ან შეწყვეტის შემთხვევაში;

გ) უზრუნველყოფს სანოტარო რეესტრის მონაცემების უსაფრთხოებას და დაცვას;

დ) უზრუნველყოფს ნოტარიუსების (შემცვლელი პირების) და მათი დაქირავებული თანამშრომლების სწავლებას სანოტარო რეესტრთან მუშაობის საკითხებზე;

ე) ამტკიცებს სანოტარო რეესტრის წარმოების ტექნიკურ ინსტრუქციას.

სამკვიდრო საქმის წარმოების რეესტრი

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატამ მოქალაქეთა ინტერესების გათვალისწინებით 2017 წელს შექმნა ახალი ვებ-პროგრამა www.memkvudreoba.ge - სამემკვიდრეო საქმეთა და ანდერძების ერთიანი ელექტრონული რეესტრი; სამემკვიდრეო საქმეთა ელექტრონულ რეესტრში ნებისმიერ მსურველს საშუალება აქვს ელექტრონული ფორმით მიიღოს ინფორმაცია სამემკვიდრეო საქმის წარმოების თაობაზე. დაინტერესებული პირი უთითებს მემკვიდრეობის სახელს და გვარს ან პირადი ნომერს, რის შემდეგაც გაარკვევს, მიმდინარეობს თუ არა სამემკვიდრეო საქმის წარმოება გარდაცვლილის დანატოვარ ქონებაზე. რეესტრის მეშვეობით, ასევე ხელმისაწვდომია ინფორმაცია, არსებობს თუ არა განაცხადი სამკვიდრო მონუმბის გაცემის თაობაზე, უკვე გაცემულია თუ არა სამკვიდრო მონუმბა ან დანიშნულია თუ არა სამკვიდროს მმართველი. ელექტრონულ პროგრამაში დაინტერესებული პირი ასევე იღებს მონაცემებს იმ სანოტარო ბიუროს შესახებ, სადაც დაწყებულია სამკვიდროს საქმის წარმოება.

ელექტრონული აქტი

ნოტარიუსის სამომავლოდ დაგეგმილი უფლებამოსილება - კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებით შეასრულოს სანოტარო მოქმედება „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული

სანდო მომსახურების შესახებ" საქართველოს კანონით გათვალისწინებული წესითა და საშუალებებით. ამ მომსახურების განევისას ნოტარიუსი შესაბამის პროგრამაში შექმნის ელექტრონულ სანოტარო აქტს.

ნოტარიუსის მიერ სარეგისტრაციო მომსახურების განევის უფლებამოსილება

დღესდღეობით ნოტარიატში დანერგილია „ერთი ფანჯრის პრინციპი, რაც იმას გულისხმობს, რომ ნოტარიუსი უფლებამოსილია უზრუნველყოს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით განაცხადის, სარეგისტრაციო დოკუმენტის ელექტრონული ან/და მატერიალური სახით წარდგენა სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელი ორგანოსათვის, თუ სანოტარო მომსახურების შედეგად დამონებული დოკუმენტი ექვემდებარება რეგისტრაციას.

სურვილისა და შესაბამისი ტრენინგის გავლის შემდეგ, სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელი ორგანოსაგან დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში ნოტარიუსს შეუძლია განახორციელოს უფლების, უფლებაში ცვლილების ან/და უფლების შეწყვეტის შესახებ არა მხოლოდ განაცხადის წარდგენა, არამედ აღნიშნული ჩანაწერის რეგისტრაცია (უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში, მწარმეთა და არასამწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრში, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა რეესტრებში). „ერთი ფანჯრის“ პრინციპი დაინტერესებულ პირს აძლევს საშუალებას გადაჭრას მისთვის საინტერესო საკითხი მინიმალური რაოდენობის ადმინისტრაციული ორგანოებისათვის მიმართვის საშუალებით. თუ პირს სანოტარო მოქმედების შესრულების შემდეგ დამოუკიდებლად უნდა მოეხდინა სანოტარო აქტის სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელ ორგანოში, კერძოდ, საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში რეგისტრაცია, რაც დამატებით დროით და ადამიანური რესურსის დანახარჯს მოითხოვდა, ამჟამად, აღნიშნულის შესაძლებლობა პირდაპირ ნოტარიუსთან არსებობს.

დისტანციური სანოტარო აქტები

2010 წლის 20 იანვრიდან, ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით შესაძლებელია განცხადების დამონშება, ხოლო 2010 წლის 1 აპრილიდან, დასაშვებია გახდა მინდობილობების/რწმუნებულებების გაცემა ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით.

დისტანციური სანოტარო მოქმედებების შესრულება - მსოფლიოს ნებისმიერი ადგილიდან დასაშვებია იმ შემთხვევაში, თუ ელექტრონული კომუნიკაცია სანოტარო მოქმედების შესრულებისას იძლევა მოქალაქისა და ნოტარიუსის პირდაპირი ვიზუალური კონტაქტის საშუალებას და შესაძლებელია მისი იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურება სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მონაცემთა ბაზაში.

დისტანციური სანოტარო აქტების დამოწმებისას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პიროვნების იდენტიფიცირება. სანოტარო მოქმედების მონაწილე ფიზიკური პირის პირადობას, ნოტარიუსი ადგენს პირის მიერ წარდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტით: მოქალაქის პასპორტით, პირადობის მოწმობით ან სამშობლოში დაბრუნების დროებითი მოწმობით, სატრანსპორტო საშუალების მართვის მოწმობით.

2017 წლის 17 მარტის ცვლილებებამდე დისტანციური სანოტარო მოქმედებების შესრულება შესაძლებელი იყო იმ უცხო ქვეყნის მოქალაქის მიერაც, რომელსაც არ ჰქონდა ბინადრობის მოწმობა. ამ შემთხვევაში მას, ერთჯერადად და უშუალოდ უნდა ჰქონდა შესრულებული სანოტარო მოქმედება საქართველოს ნოტარიუსთან და ნოტარიუსს განხორციელებული ჰქონდა მისი იდენტიფიცირება. 2017 წლის 17 მარტიდან უცხოელ მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა იდენტიფიცირება ხდება სსიპ — სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული ბინადრობის მოწმობის მონაცემების გამოყენებით.

ყველა შემთხვევაში დისტანციური სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი ვალდებულია, პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტთან ერთად, დამატებით გამოიყენოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული პირადობის (ბინადრობის) მოწმობის მონაცემები.

ხელმოწერი პირი და მონაწილე

დისტანციური მინდობილობის/განცხადების დამოწმებისას გამცემი პირის ნაცვლად და მისი თხოვნით, ხელს აწერს სხვა პირი. ეს პირი უნდა ესწრებოდეს სანოტარო მოქმედების შესრულებას. ხელმოწერი შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილის ნათესავი, მაგრამ ამავე დროულად არ შეიძლება იყოს სანოტარო აქტის მონაწილე. ნოტარიუსი ვალდებულია დაადგინოს ამ პირის პირადობაც დადგენილი წესით.

ხელმოწერი პირის გარდა, სავალდებულოა დამატებით მონშის დასწრებაც, რომელიც ხელს აწერს სანოტარო აქტს. მონშე უნდა იყოს სრულწლოვანი და ქმედუნარიანი, წერა-კითხვის მცოდნე პირი. მას არ უნდა ჰქონდეს შეზღუდული სამოქალაქო ქმედუნარიანობა და სანოტარო მოქმედებით არ უნდა იღებდეს სარგებელს პირდაპირი ან არაპირდაპირი სახით. მონშე არ შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილე რომელიმე მხარის და/ან ნოტარიუსის ნათესავი აღმავალი და დამავალი ხაზით მესამე რიგის ჩათვლით, ან სანოტარო მოქმედების მონაწილე იურიდიული პირის დაქირავებული პირი.

სანოტარო მოქმედების შესრულებას მონშეები უნდა ესწრებოდნენ ნოტარიუსის მიერ დოკუმენტის ნაკითხვის დაწყებიდან - დასრულებამდე. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილე (მონშის ჩათვლით) გააფრთხილოს მონშეობის გამომრიცხავი გარემოებების შესახებ. მხარემ და მონშემ უნდა დაადასტურონ მონშეობის გამომრიცხავი გარემოებების არარსებობის შესახებ.

ტელე-კონფერენციისათვის დასაწყისში, ძირითადად გამოიყენებოდა „სკაიპი“-ს პლატფორმა, თუმცა დღეისათვის დასაშვებია სხვა პოპულარული და ფართოდ გავრცელებული ისეთი საშუალებების გამოყენება, როგორიცაა „მესენჯერი“, „ვაიბერ“, „ვოტსაფ“ თუ სხვა.

ნოტარიუსი აფრთხილებს მოქალაქეებს, რომ მიმდინარეობს ელექტრონული კომუნიკაციის ვიდეო-ჩანერა. ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში პირდაპირი ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით შესრულებული სანოტარო მოქმედების რეგისტრაციის თაობაზე კონკრეტულ ჩანაწერს უნდა მიმაგრდეს ამ მოქმედების შედეგად ჩანერილი ვიდეოფაილი. ვიდეოფაილები დაცულია არასანქცირებული წვდომისაგან. პალატაში მზადდება მობილური აპლიკაცია, რომელიც ჩაანაცვლებს სხვა კომუნიკაციის საშუალებებს.

დისტანციური კრები ოქმი

ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაესწროს სამენარმეო და არა-სამენარმეო იურიდიული პირების მმართველი ორგანოების კრებებს (სხდომებს), რომლებიც ტარდება კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით და შეადგინოს კრების ოქმი იმ შემთხვევაში, თუ პირდაპირი ელექტრონული კომუნიკაცია იძლევა კრებაში გადამწყვეტი ხმის უფლებით მონაწილე ყველა პირის და ნოტარიუსის ერთდროული პირდაპირი ვიზუალური კონტაქტის საშუალებას (ტელეკონფერენცია) და შესაძლებელია კრებაში მონაწილე პირთა იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურება დადგენილი წესით.

ასეთ შემთხვევაში სავალდებულოა სანოტარო მოქმედების ჩან-
ერა ვიდეოფაილის სახით. ვიდეოფაილი უნდა ჩაინეროს ელექტრონული
მონაცემების შემნახველ საშუალებაზე (მაგ., კომპაქტდისკზე), რომელ-
იც თან უნდა დაერთოს სანოტარო აქტს ან სანოტარო რეესტრს.

ნოტარიუსი ვალდებულია ოქმში მიუთითოთ, რომ სხდომა
ჩატარებულია კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყ-
ენებით. ოქმს ხელს ანერს კრების თავმჯდომარე და მონმე, რომელიც
სრულად უნდა დაესწროს სხდომას.

გარიგების დადება დისტანციურად

დისტანციურად ასევე შესაძლებელია გარიგების დამოწმება
მხოლოდ საქართველოს ტერიტორიაზე - გარიგება, რომელშიც მონა-
ნილობს ორი ან მეტი მხარე, შეიძლება დამოწმდეს საჯარო აქტის ფორ-
მით ორი ან მეტი ნოტარიუსის მონაწილეობით, პირდაპირი ელექტრონუ-
ლი კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებით. სანოტარო მოქმედების
მონაწილე ყველა პირი ხელს ანერს გარიგების იდენტურ ტექსტს. დგება
ორი ან რამდენიმე სანოტარო აქტი (რამდენი ნოტარიუსიც მონაწილე-
ობს), საიდანაც თითოეულზე ხელს ანერს ის პირი, რომელიც ნოტარი-
უსთან იმყოფებოდა. სხვადასხვა ნოტარიუსების მიერ შესრულებულ
თითოეულ სანოტარო აქტს ენიჭება დამოუკიდებელი სარეგისტრაციო
ნომერი. ამ წესით დამოწმებული გარიგება მესამე პირისათვის ნამდვილ-
ია მხოლოდ ყველა სანოტარო აქტის წარდგენის შემთხვევაში.

ბლოკჩეინი და ჭკვიანი კონტრაქტები

ნოტარიატებმა ინტერესი გამოავლინეს ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის
მიმართ, მას შემდეგ, რაც რიგმა სახელმწიფოებმა და მათ შორის
საქართველომ მოახდინა მისი ინტეგრირება სახელმწიფო სერვისებში.
საქართველო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანაა, რომელმაც ბლოკჩეინის
ტექნოლოგიური მიღწევა უძრავი ქონებისა და ბიზნესის რეგისტრაციი-
სას გამოიყენა. Bitfury Group-თან თანაშრომლობა საჯარო რეესტრმა 2016
წლიდან დაიწყო და უძრავი ქონების რეგისტრაციის ბლოკჩეინ ტექნო-
ლოგიაზე დაფუძნებული სისტემის საცდელი პროექტი შეიმუშავა. დღე-
ისათვის უძრავ ქონებაზე ამონაწერის შესახებ ინფორმაცია ბლოკჩეინ
სისტემაში აისახება. ბლოკჩეინის ქსელში უძრავ ქონებაზე ამონაწერის
ნამდვილობის გადამოწმება ნებისმიერ მოქალაქეს სპეციალურ ვებგვერ-
დებზე: www.blockchain.info, www.blocktrail.com, www.btc.com SeuZlia⁸⁹

⁸⁹ <https://napr.gov.ge/p/1515>.

ამ თანამშრომლობის არსის გასაგებად, უპირველესად მნიშვნელოვანია ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის მიმოხილვა: ბლოკჩეინი არის - ბლოკების ჯაჭვი – მუდმივად მზარდი ჩანაწერების სია, რომლებიც დაცულია კრიპტოგრაფიულად. თითოეული ბლოკი, როგორც წესი, შეიცავს ჰეშ-მაჩვენებელს, როგორც წინა ბლოკთან დამაკავშირებელ ნიშანს, დროის ნიშნულს და ტრანზაქციის მონაცემებს. ის ისეა შექმნილი, რომ მასში მონაცემების შეცვლა თითქმის შეუძლებელია. ერთხელ განხორციელებული ტრანზაქციის ჩანაწერის შეცვლა შეუძლებელია ყველა მომდევნო ტრანზაქციის ბლოკის შეცვლის გარეშე. ბლოკჩეინის უსაფრთხოება უზრუნველყოფილია კრიპტოგრაფიულად დაცული პირადი გასაღებით. პირადი-გასაღები (გრძელი, შემთხვევით შერჩეული რიცხვები) არის მისამართი ბლოკჩეინზე. ბლოკჩეინ სისტემის 2008 წელს შექმნა უკავშირდება ანონიმურ პიროვნებას ან პიროვნებების ჯგუფს, რომელიც ცნობილია როგორც სატოში ნააკამოტო. შემდეგ წელს კი ბლოკჩეინი გამოცხადდა კრიპტოვალუტა ბიტკოინის მთავარ შემადგენელ ნაწილად, რომელიც აღრიცხავს და ბლოკებად გარდაქმნის განხორციელებულ ტრანზაქციებს.⁹⁰ ერთ კონკრეტულ მონაცემში უკანონო მანიპულაციის ნებისმიერი მცდელობისას ქსელის ყველა კომპიუტერი საეჭვო მოქმედებას ავტომატურად ბლოკავს. ის დაცულია, როგორც კიბერშეტევებისგან, ისე ფიზიკური განადგურებისგან. მასში არსებული ჩანაწერები ინახება არა ერთ კონკრეტულ ადგილას, არამედ მთელს მსოფლიოში არსებულ ათიათასობით კომპიუტერში.⁹¹

ბლოკჩეინი დამოუკიდებლად მართვადი მონაცემთა ბაზაა, მონაცემთა ბაზა არ იმყოფება (ცენტრალური) პირის ან ინსტიტუციის კონტროლის ქვეშ; ბლოკჩეინი დაფუძნებულია არა სახელმწიფოებრივ იდეოლოგიაზე, რამდენადაც არც ერთი ცენტრალური (სახელმწიფო) ხელისუფლება არ იღებს პასუხისმგებლობას სისტემაში მონაწილე პირების ვინაობაზე, შესრულებული ტრანზაქციების ავთენტურობაზე და ბლოკჩეინში შენახული ჰეშ-მნიშვნელობის ერთიანობაზე (უცვლელობაზე). ბლოკჩეინი არ ექვემდებარება სახელმწიფო ზედამხედველობას და კონტროლს და მიეყვარათ ინდივიდუალური და ორგანიზაციული პასუხისმგებლობის ნაკლებობამდე, თუ მის მართვას და კონტროლს ცენტრალიზებული სახით არ ახორციელებს სახელმწიფო. ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის სწრაფი განვითარება იძლევა ერთგვარი პარადოქსული სა-

⁹⁰ <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%91%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A9%E1%83%94%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%98>.

⁹¹ <https://npr.gov/gp/1515>.

კითხის წინ ნამოწევას. ბოლო ორი საუკუნეა მსოფლიოს ნამყვანი სახელმწიფოების ინსტიტუტები ანუ ანალოგია მონეტის კიეს ხელისუფლების დანაწილების თეორიაზე. თუმცა დღეს სახელმწიფო კონტროლისაგან თავის დასაღწევადაც ვირტუალურ სამყაროში შექმნილი თავისუფალი სივრცე.

საქართველოში ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის განვითარების მეორე ფაზა ჭკვიანი კონტრაქტების (Smart Contracts) დანერგვას გულისხმობს. გონიერი კონტრაქტების სისტემის საშუალებით ყიდვა-გაყიდვის შეთანხმებას მხარეები ციფრულ ფორმატში, განაწილებული სააღრიცხვო სისტემის მეშვეობით განახორციელებენ.⁹² ამგვარი კონტრაქტების უპირატესობად მიჩნეულია ორ მხარეს შორის დადებული გარიგების მესამე მხარის მიერ დადასტურებისაგან გათავისუფლება: კლასიკური გაგებით ხელშეკრულება, როგორც ორ პირს შორის გარიგება არ წარმოადგენს ავტონომიურ მოვლენას, მის შესრულებაში უმრავლეს შემთხვევებში ერევა მესამე პირი, რომელიც ახდენს გარიგების პირობათა ფორმირებას (ადვოკატი), დაადასტურებს ხელშეკრულების პირობებს (ნოტარიუსი), ან/და ახორციელებს საშუამავლო ფუნქციებს (კომერციული ბანკი, სახელმწიფო დანესებულება ან სხვა სახის შუამავალი).⁹³

ვინაიდან ნოტარიუსები მიჩნეულ არიან სანდო მესამე მხარეებად მოქალაქეებისთვის, ბიზნესისა და სახელმწიფოსთვის,⁹⁴ თავდაპირველად იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების მიერ ერთგვარ საფრთხედ შეიძლება აღქმულიყო ჭკვიანი კონტრაქტების ზემოაღნიშნული მახასიათებელი, სახელმწიფო სერვისებში მისი დანერგვა იძლევა იმის ვარაუდის საფუძველს, რომ იურიდიული პროფესიებში და მათ შორის ნოტარიატში, შესაძლებელია აღნიშნული ტექნოლოგიის ინტეგრირება, ვინაიდან მოქალაქეთათვის შესაძლებელია ერთნაირად გაუგებარი იყოს როგორც სამართლებრივი, ასევე ის კომპიუტერული ენა, რომლითაც იქმნება ე.წ. ჭკვიანი კონტრაქტი. მით უმეტეს, რომ თანამედროვე

⁹² <https://napr.gov.ge/p/1712>.

⁹³ ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში ხიზაძე ლალი ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი. <https://dspace.tsu.ge/bitstream/handle/123456789/568/Future%20development%20of%20blockchain%20technology%20and%20digital%20communications%20in%20the%20modern%20global%20business.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁹⁴ რეკომენდაციები ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის (UINL), წევრ ნოტარიუსთა ეროვნული პალატებისა და ეროვნული საბჭოების მიმართ, ნოტარიუსთა საერთაშორისო 28-ე კონგრესი 2016 წლის 19-22 ოქტომბერი, პარიზი.

ეტაპზე ყველაზე გავრცელებულია კონტრაქტების შერეული მოდელი, როდესაც ხელშეკრულების ნაწილი შედგენილია ბუნებრივ ენაზე, ხოლო ნაწილი მოცემულია სმარტ კონტრაქტის სახით. მაგალითად ალგორითმის ნაწილში მხარეები აფიქსირებენ ფასის გადახდის წესს და გადახდის საშუალებებს. დანარჩენი ნაწილი, მათ შორის დავის გადაჭრის წესი, ხელშეკრულების შეწყვეტის პირობები, საქონლის აღწერილობა, ფორს-მაჟორული გარემოებები და სხვა პირობები.⁵⁵ ეფექტიანობა და ხარჯი ცენტრალური ასპექტებია დისკუსიისა, თუ რატომ შეიძლება, მხარეებს სურდეთ გონიერი კონტრაქტების გამოყენება. ეფექტიანობის პოტენციური წყაროა ის ფაქტი, რომ გონიერი კონტრაქტები პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებით, ავტომატიზებული პროცესის შედეგად, ასრულებენ ხელშეკრულებასთან დაკავშირებულ გარკვეულ ამოცანებს.⁵⁶ აღნიშნულმა გარემოებამ შესაძლებელია იურიდიულ პროფესიებსაც გაუმარტივოს საქმიანობა. ჭკვიანი კონტრაქტების შემოღების შემთხვევაში, განსაკუთრებით საწყის ეტაპზე მიზანშეწონილი იქნება მისი იურიდიულ პროფესიასთან ინტეგრაცია, რათა არ იქონიოს იგივე შედეგი, რაც მოჰყვა უძრავ ქონებაზე სავალდებულო სანოტარო დამონების გაუქმებას - ე.წ. იპოთეკით დაზარალებულთა, უკანასკნელი საცხოვრისის გარეშე დარჩენილ პირთა რაოდენობის ზრდა, იმ გარემოების გამო რომ ხელშეკრულების მეორე მხარემ ისარგებლა მათი მოწყვლადობით და დაბალი სამართლებრივი ცნობიერებით. მითუმეტეს, რომ ჭკვიან კონტრაქტებში მონაწილეობა დაკავშირებულია გარკვეულ ტექნოლოგიურ ცოდნასთან, რაც შესაძლებელია არ გააჩნდეს ყველა მოქალაქეს. შესაბამისად, მოსახლეობის ქონებრივი ინტერესების დაცვის მიზნით მიზანშეწონილი იქნება ტექნოლოგიების დანერგვა მოხდეს განსაკუთრებით ფრთხილად და ინფორმირებულად.

⁵⁵ ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში ხიხაძე ლალი ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი. <https://dspace.tsu.ge/bitstream/handle/123456789/568/Future%20development%20of%20blockchain%20technology%20and%20digital%20communications%20in%20the%20modern%20global%20business.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁵⁶ გონიერი კონტრაქტები: სამართლებრივი ჩარჩო და სახელმძღვანელო მითითებები კანონმდებლისთვის ოქტომბერი 2018 მოხსენება ითარგმნა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) ფინანსური მხარდაჭერით. <http://lawlibrary.info/ge/books/2019GIZ-GE-Smart-Contracts.pdf>.

ნოტარიუსის სანოტარო არქივში დოკუმენტების შენახვა

ნოტარიუსის სანოტარო არქივში სავალდებულო შენახვას ექვემდებარება საჯარო აქტის ფორმით დამოწმებული: ა) ხელშეკრულებები; ბ) მინდობილობები (რწმუნებულებები); გ) სამკვიდრო მონმოვები; დ) საკუთრების მონმოვები; ე) ანდერძები; ვ) დადგენილებები. თუმცა, ნოტარიუსი უფლებამოსილია საკუთარი სურვილით ან მხარის მოთხოვნით სანოტარო არქივში დაიტოვოს ის აქტებიც, რომელთა შენახვა სანოტარო არქივში არ არის სავალდებულო.

სავალდებულო შენახვას დაქვემდებარებული დოკუმენტები ნოტარიუსთან ინახება თანამდებობაზე ყოფნის ვადით, თუ ამ ინსტრუქციით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ხოლო უფლებამოსილების შეწყვეტის შემდეგ კი ეს დოკუმენტები შესაძლავად გადაეცემა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

„ეროვნული საარქივო ფონდისა და ეროვნული არქივის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, „1. სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს ან სახელმწიფო დაწესებულების საქმიანობის პროცესში შექმნილი დოკუმენტი სახელმწიფო საკუთრებაა.“ შესაბამისად, ვინაიდან ნოტარიუსი საქმიანობს სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული ფუნქციების ფარგლებში, მის მიერ ნაწარმოები დოკუმენტაციის შენახვაც განსაკუთრებულ რეჟიმს ექვემდებარება. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2007 წლის 22 ნოემბრის №362 ბრძანებით დამტკიცებული „დაწესებულებებში ეროვნული საარქივო ფონდის დოკუმენტების დროებით შენახვის ზღვრული ვადების შესახებ“ ბრძანების პირველი პუნქტის „გ.ა“ პუნქტის შესაბამისად, ეროვნული საარქივო ფონდის დოკუმენტების საქართველოს ეროვნული არქივისა და მისი ტერიტორიული ორგანოებისათვის — ადგილობრივი არქივებისათვის გადაცემამდე სანოტარო მოქმედებათა რეესტრების და სანოტარო აქტების დროებით შენახვის ზღვრული ვადაა 75 წელი.

სანოტარო არქივიდან დოკუმენტების გაცემა

ნოტარიუსს (სანოტარო პალატას) უფლება აქვს სანოტარო აქტის ან სანოტარო ბიუროში დაცული სხვა დოკუმენტის დედანი, შესა-

ბამისი აქტის საფუძველზე დროებით გადასცეს სასამართლოს ან სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ სხვა პირს (გარდა ცოცხალი მოქალაქის ანდერძისა). სასამართლო ან სასამართლოს აქტის საფუძველზე განსაზღვრული სხვა პირი ვალდებულია ნოტარიუსს მისცეს ცნობა დოკუმენტის დედნის მიღების შესახებ. ნოტარიუსი (სანოტარო პალატა) ვალდებულია დედნის ადგილზე მოათავსოს დედნის დამონმებული ფოტოასლი, რომელსაც უნდა დაერთოს სასამართლოს შესაბამისი აქტი (ბრძანება, განჩინება, დადგენილება, გადწყვეტილება...). საქმის წარმოების დასრულებისთანავე სასამართლო ან სხვა შესაბამისი პირი ვალდებულია დოკუმენტის დედანი დაუბრუნოს სანოტარო არქივს. სანოტარო არქივში ან სხვა საჯარო არქივში დაცული სანოტარო აქტის დამონმებულ ასლს აქვს დედნის იურიდიული ძალა.

სანოტარო არქივის ნოტარიუსთა პალატისთვის გადაცემა ნოტარიუსი, რომელსაც შეუწყდა უფლებამოსილება, ვალდებულია რეესტრები, სანოტარო აქტები, ბეჭედი, მის მიერ მიღებული ფული და სხვა ფასიანი ქალაქები გადასცეს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატას.

ნოტარიუსთა პალატა ვალდებულია: ა) აღწეროს დოკუმენტები, რეესტრები, ნოტარიუსის ბეჭდები, ფული, სხვა ფასიანი ქალაქები, სხვა საგნები და უზრუნველყოს მათი დაცვა; ბ) ამინსტრუქციით დადგენილი წესით გაანადგუროს ნოტარიუსის ბეჭედი; ნოტარიუსის უფლებამოსილების შეჩერების შემთხვევაში, სანოტარო არქივში დაცული დოკუმენტების ასლების, დუბლიკატებისა და დოკუმენტებიდან ამონაწერების გაცემას უზრუნველყოფს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

თუ დადგინდება, რომ ადგილზე არ არის რომელიღაც დოკუმენტი, ან თუ აღმოჩნდება, რომ დოკუმენტი დაკარგულია, პროცედურის შემსრულებელი ამის შესახებ წერილობით აცნობებს დაინტერესებულ პირს, რათა მას მიეცეს თავისი უფლებების დაცვის შესაძლებლობა. თუ დაკარგული სანოტარო აქტის მონაწილე მხარეს, სხვა ნოტარიუსს, ან სხვა სახელმწიფოს ორგანოს აქვს დაკარგული დოკუმენტის ასლი ან ამონაწერი, ასლის ან ამონაწერის მფლობელი ვალდებულია ასლი ან ამონაწერი გადასცეს შესაბამის სანოტარო არქივს სანოტარო წესით დამონმებული ასლის დასამზადებლად. დამონმებული ასლი შენახულ უნდა იქნეს დაკარგული აქტის ნაცვლად, ხოლო ასლი ან ამონაწერი დაუყოვნებლივ უნდა დაუბრუნდეს მფლობელს.

დოკუმენტების გაცემა პალატის არქივიდან

ნოტარიუსთა პალატის არქივში ინახება უფლებამოსილება შენ-
ყვეტილი ნოტარიუსების, მიერ ნაწარმოები სანოტარო საქმეები. ნო-
ტარიუსთა პალატის არქივიდან ინფორმაცია/ცნობა გაცივმა იმ სა-
ხით რა სახითაც ისინი ინახება პალატის არქივში. საქართველოს ნო-
ტარიუსთა პალატის არქივიდან ინფორმაციის/დოკუმენტის დამონშე-
ბული ასლი გაცივმა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის
თავმჯდომარის 2017 წლის 29 დეკემბრის №165/ს ბრძანებით დამტკი-
ცებული „საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სანოტარო არქივიდან
დოკუმენტის ასლის და ინფორმაციის გაცივმის წესის შესახებ“ სამსახ-
ურებრივი ინსტრუქციის და „სანოტარო მოქმედებათა შესრულები-
სათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის
დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და
მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრო-
ბის 2011 წლის 29 დეკემბრის №507 დადგენილების მოთხოვნათა შესა-
ბამისად. ნოტარიუსთა პალატიდან დოკუმენტის/ინფორმაციის მიღე-
ბის მსურველმა დაინტერესებულმა პირმა განცხადებას უნდა დაურ-
თოს წინასწარი გადახდის ქვითარი.

სანოტარო საქმისწარმოება

სანოტარო მოქმედებას „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ასრულებს ნოტარიუსი ფიზიკური ან იურიდიული პირის თხოვნით და მას აქვს იურიდიული შედეგი. სანოტარო წესით დამოწმებულ დოკუმენტს აქვს უდავო მტკიცებულებითი ძალა. სანოტარო მოქმედების შესრულების წესი განისაზღვრება ინსტრუქციით, რომელსაც საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წარდგინებით ამტკიცებს იუსტიციის მინისტრი საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ამ ეტაპზე მოქმედებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე.

სანოტარო მოქმედებათა კლასიფიკაცია

სანოტარო მოქმედებათა კლასიფიკაცია მეცნიერული განსჯის საგანია და პირობითია. კლასიფიკაცია შესაძლებელია შემდეგი კრიტერიუმებით: სამართალურთიერთობის განვითარების თუ რომელ სტადიაზე წარმოიშობა (სამართალურთიერთობის წარმოშობა, განხორციელება, უზრუნველყოფა-დაცვა და სხვა ყველა), თუ რას ისახავს მიზნად (უდავო უფლებების დამოწმებას, სააღსრულებლო ძალის მინიჭებას, უდავო ფაქტების დადასტურებას და ა.შ.⁹⁷ ასევე შესაძლებელია მათი დაყოფა შინაარსის მიხედვით: 1. გარიგების დამოწმება; 2. უდავო უფლებების დამოწმების შესახებ - სამკვიდრო და საკუთრების მოწმობა. 3. სამეწარმეო და არასამეწარმეო პირების სადამფუძნებლო დოკუმენტაციის დამოწმება; 4. უდავო ფაქტების დამოწმების შესახებ. 5. სავალო და საგადასახადო დოკუმენტებისთვის სააღსრულებლო ძალის მინიჭება; 6. სამართალურთიერთობის უზრუნველყოფის მიზნით (სამკვიდროს დაცვა).⁹⁸ თუმცა აღსანიშნავია, რომ კანონმდებლობა არ იცნობს მათ ამგვარ დაყოფას და ახდენს სანოტარო აქტების მხოლოდ ორ სახედ კერძო და საჯარო აქტებად დაყოფას. ეს დაყოფა ასევე ცნო-

⁹⁷ სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012.

⁹⁸ სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012.

ბილია როგორც რთული და მარტივი სასოტარო აქტების ფორმა, ხოლო საზღვარგარეთ იგივე კრიტერიუმით განასხვავებენ სასოტარო აქტების დადასტურებას და სასოტარო აქტების დამონმებას.

სასოტარო მოქმედებათა კლასიფიკაცია საკანონმდებლო კუთხით - საჯარო და კერძო აქტები

გერმანიაში ნოტარიუსთა საქმიანობის შესახებ ფედერალური კანონისა და დამონმების შესახებ კანონის თანახმად (სასოტარო საქმიანობის მომწესრიგებელი ორი ძირითადი კანონი), ნოტარიუსის უფლებამოსილება მოიცავს სასოტარო აქტის დამონმებასა და დადასტურებას. ეს ორი ცნება მკაცრადაა გამიჯნული. დადასტურებაში მხოლოდ როცა ნოტარიუსი ხელმოწერას ადასტურებს, იგი ამტკიცებს, რომ დარწმუნდა ხელმოწერის ვინაობასა და ქმედუნარიანობაში. ხელმოწერათა დადასტურება იგულისხმება და სხვა რამეს არ მოიცავს. დამონმება ლათინური ყაიდის ნოტარიატის სპეციფიური საქმიანობაა. სასოტარო დამონმების პროდუქტი კი საჯარო მონმობაა. ინგლისურ თარგმანებში დამონმების მნიშვნელობით გამოყენებული სიტყვები „ratification“, „notarisation“ ან „approval“ სათანადოდ არ ასახავენ პროცედურას (მართებული თარგმანი იქნებოდა „authentication“).⁷⁷

სწორედ იმ კრიტერიუმის შესაბამისად, ახდენს ნოტარიუსი მხოლოდ დოკუმენტზე ხელმოწერის დამონმებას, თუ სრული დოკუმენტის შენაარსის დამონმებას საქართველოს კანონმდებლობა განასხვავებს საჯარო და კერძო აქტებს.

საჯარო აქტი - იმ აქტის დასამონმებლად (გარიგების, მონმობის და სხვა), რომლის ნამდვილობისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილია სასოტარო ფორმის დაცვა, ნოტარიუსი ვალდებულია შეამონმოს მხარეთა (ნარმომადგენელთა) ვინაობა, უფლებამოსილება, ქმედუნარიანობა, ნების გამოვლენის ნამდვილობა და უზრუნველყოს გარიგების კანონმდებლობასთან შესაბამისობა, მხარეთა ნების ადეკვატური ასახვა გარიგებაში, მხარეთათვის გარიგების შინაარსის და სამართლებრივი შედეგების განმარტება, რჩევის მიცემა.

პირს უფლება აქვს, საჯარო აქტის ფორმის დაცვით დადოს ის გარიგება, ან ნოტარიუსისაგან მოითხოვოს სხვა დოკუმენტის შედგე-

⁷⁷ გერმანული ნოტარიატის სისტემა*1 რიხარდ ბოკი იუსტიციის მრჩეველი, ნოტარიუსი გერმანიის ფედერალური სასოტარო პალატის გენერალური რწმუნებული საერთაშორისო ურთიერთობებში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, Deutsch-Georgische Zeitschrift für Rechtsvergleichung 8/2020, <http://openlibrary.ge/bitstream/123456789/8768/1/DGZR%208-2020.pdf>.

ნა, რომლის ნამდვილობისათვის საქართველოს კანონმდებლობით არ არის დადგენილი სანოტარო ფორმის დაცვა. ნოტარიუსი ვალდებულია, საჯარო აქტის ფორმით დოკუმენტის დამონმებისას სანოტარო მოქმედების მონაწილეს განუმარტოს სანოტარო აქტის შინაარსი და მისი სამართლებრივი შედეგები. განმარტება შეიძლება ატარებდეს ზეპირ ხასიათს და იგი შეიძლება არ აისახოს სანოტარო აქტში, გარდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, როდესაც სავალდებულოა წერილობითი განმარტება. ივარაუდება, რომ მხარეებმა სანოტარო აქტის ხელმოწერამდე მიიღეს ჯეროვანი განმარტებანი.

საჯარო აქტის სავალდებულო რეკვიზიტები - საჯარო აქტს უნდა დაერთოს თავფურცელი, რომელზეც აისახება საქართველოს მცირე სახელწიფო გერბი, სიტყვა „საქართველო“, ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში აქტის რეგისტრაციის ნომერი და თარიღი, სანოტარო აქტის სახე (გარიგების, მონმობის დასახელება), ნოტარიუსის ვინაობა, სანოტარო ბიუროს მდებარეობა, აგრეთვე ინსტრუქციით გათვალისწინებული სხვა სავალდებულო რეკვიზიტები.

საჯარო აქტი უნდა შეიცავდეს: ა) სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს. თუ სანოტარო მოქმედების მონაწილე წარმოდგენილია მინდობილი პირით, სანოტარო აქტში უნდა მიეთითოს მინდობილი პირის იგივე მონაცემები; ბ) ნოტარიუსის მითითებას წინა ქვეპუნქტში მითითებული პირების ქმედუნარიანობისა და ამ პირთა განცხადებების შესახებ; გ) საკუთრივ გარიგების (მონმობის) ნორმებს (მუხლობრივად დაყოფილი ან ამის გარეშე); დ) დანართი დოკუმენტების ჩამონათვალს და მათ რეკვიზიტებს; ე) მითითებას სანოტარო მოქმედების შესრულების ადგილის შესახებ, თუ სანოტარო მოქმედება შესრულდა სანოტარო ბიუროს გარეთ; ვ) სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის საზღაურის (გარდა იმ შემთხვევისა, თუ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს სანოტარო მოქმედებებისთვის საზღაურის გადახდას), მათ შორის, სანოტარო მომსახურებასთან დაკავშირებული ტექნიკური სამუშაოსა და სხვა ხარჯების ზუსტ ოდენობას, აგრეთვე, მითითებას ნორმატიული აქტების იმ მუხლებზე, რომელთა საფუძველზე მოხდა მათი გამოანგარიშება; ზ) მითითებას იმის შესახებ, რომ სანოტარო აქტი მხარეს (მხარეებს) წაეკითხა (ნოტარიუსის, ან სანოტარო ბიუროს თანამშრომლის) მიერ, მხარეებმა ნაიკითხეს აქტი, მოიწონეს აქტი და ნოტარიუსის თანდასწრებით ხელი მოაწერეს აქტს. თ) სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილის ხელმოწერას; ი) ნოტარიუსის ხელმოწერას და ბეჭედს.

სავალდებულოა საჯარო აქტში ანდერძის შედგენის დაწყებისა და დამთავრების დროის მითითება, სხვა საჯარო აქტებში აქტის შედგენის დაწყებისა და დამთავრების დრო უნდა მითითდეს, თუ ამას მოითხოვს სანოტარო მოქმედების რომელიმე მონაწილე. საჯარო აქტი უნდა შეიცავდეს კანონმდებლობით დადგენილ სხვა რეკვიზიტებს, აგრეთვე მითითებას იმ პროცედურების შესრულების შესახებ, რაც დადგენილია ინსტრუქციით, სხვა ნორმატიული აქტებით და რისი მითითებაც სავალდებულოა.

კერძო აქტი - გარიგებაზე ან სხვა დოკუმენტზე ხელმოწერების დამოწმებისას, ნოტარიუსი ვალდებულია შეამოწმოს მხოლოდ მხარეთა (ნარმომადგენელთა) პირადობა, ქმედუნარიანობა და დაამოწმოს ხელმოწერა პირთა ხელმოწერების ნამდვილობა. ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა კერძო აქტის კანონმდებლობასთან შეუსაბამობის ან კერძო აქტში ხელმოწერის ნების არაადეკვატურად ასახვის გამო. აღნიშნულ აქტს უთანაბრდება ე.წ. ელექტრონული ფორმით ხელშეკრულებების დადება. თუმცა, ერთმანეთისგან განასხვავებენ ელექტრონული ფორმით დადებულ ხელშეკრულებას და ელექტრონულად ტექსტუალური ფორმით დადებულ ხელშეკრულებას. ელექტრონულად დადებული ხელშეკრულება შეფასებულია როგორც მარტივი წერილობითი ფორმით დადებულ ხელშეკრულებასთან გათანაბრებული ხელშეკრულება. ამ მხრივ მნიშვნელოვანი ნორმატიული აქტია 2008 წლის 14 მარტის კანონი „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტების შესახებ“.¹⁰⁰

თუ მოწმდება კერძო აქტზე ხელმოწერის ნამდვილობა, ან ასლის შესატყვისობა დედანთან (ან დამოწმებულ ასლთან), ან ამონაწერი დოკუმენტიდან, ან სხვა ნებისმიერი მოქმედება, გარდა საჯარო აქტისა, უნდა შედგეს დამადასტურებელი წარწერა (ფორმულარი). ფორმულარი შეიძლება დაიბეჭდოს უშუალოდ დოკუმენტზე ან განთავსდეს ცალკე ფურცელზე და აიკინდოს დოკუმენტთან (კერძო აქტთან ერთად, ასლთან ერთად). ფორმულარი შეიძლება განთავსდეს როგორც სანოტარო აქტის დასაწყისში, ისე ბოლოში, თუ ამ ინსტრუქციით სხვა რამ არ არის დადგენილი. ფორმულარში უნდა მიეთითოს: ა) კერძო აქტზე ხელმოწერის ყველა პირის (მათ შორის, მონმისა და თარჯიმნის ხელმოწერის) საიდენტიფიკაციო მონაცემები. თუ კერძო აქტის მონაწილე წარმოდ-

¹⁰⁰ დარჯანია თ. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, გვ. 394-395, მუხლი 69

გენილია უფლებამოსილი პირით, ფორმულარში შეიძლება მიეთითოს წარმომადგენლის განცხადება (ასეთი განცხადების შემთხვევაში) იმის შესახებ, რომ მან ხელი მოაწერა იმ სუბიექტის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს; ბ) ნოტარიუსის მითითება წინა ქვეპუნქტში მითითებული პირების ქმედუნარიანობის შესახებ; (სავალდებულო არ არის დოკუმენტის ასლის (ფოტოასლის) შესაბამისობის ან დოკუმენტიდან ამონაწერის ნამდვილობის დამოწმებისას.) გ) შესრულებული სანოტარო მოქმედების შინაარსი; დ) სანოტარო მოქმედების შესრულების ადგილი. ე) სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის საზღაურის (გარდა იმ შემთხვევისა, თუ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს სანოტარო მოქმედებებისთვის საზღაურის გადახდას), მათ შორის, სანოტარო მომსახურებასთან დაკავშირებული ტექნიკური სამუშაოსა და სხვა ხარჯების ზუსტი ოდენობა, აგრეთვე, ნორმატიული აქტების ის მუხლები, რომელთა საფუძველზე მოხდა მათი გამოანგარიშება; ვ) ნოტარიუსის ხელმოწერა და ბეჭედი. სხვა მონაცემების მითითებაც. დასაშვებია რამდენიმე სანოტარო მოქმედების შესრულება აისახოს ერთ ფორმულარში (ასლისა და ხელმოწერის დამოწმება, პროექტის მომზადება და ხელმოწერის ნამდვილობის დამოწმება და სხვა).

სანოტარო მოქმედების მონაწილე პირები

სანოტარო მოქმედების მონაწილის პირადობისა და ქმედუნარიანობის დადგენა

სანოტარო მოქმედებებში მონაწილეობს პირთა ფართო წრე, საქართველოს მოქალაქე და მოქალაქეობის არ მქონე, უცხო ქვეყნის მოქალაქე ფიზიკური პირები, მათ შორის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ფიზიკური პირები, კერძო და საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, სახელმწიფო ორგანოები და ა.შ. შესაბამისად, სანოტარო მოქმედების განხორციელებისას საკვანძო მნიშვნელობა აქვს სანოტარო მოქმედების მონაწილის პირადობისა და ქმედუნარიანობის დადგენას. სწორედ ამიტომ ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო მოქმედების შესრულებისას სანოტარო მოქმედების შინაარსი და სამართლებრივი შედეგები განუმარტოს იმ პირებს, რომლებიც

ითხოვენ სანოტარო მოქმედების შესრულებას. ისე რომ არ შეილახოს იმ პირთა ინტერესები, რომლებიც არ იცნობენ საქართველოს კანონმდებლობას და საჭიროებენ სამართლებრივ კონსულტაციას. სანოტარო მოქმედების შესრულების დროს ნოტარიუსი და სხვა თანამდებობის პირი, რომლებიც სანოტარო მოქმედებას ასრულებენ, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტების მიხედვით ადგენენ იმ პირების ან მათი წარმომადგენლების ვინაობას, რომლებიც ითხოვენ სანოტარო მოქმედების შესრულებას. ნოტარიუსს უფლება აქვს, გამოითხოვოს სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის აუცილებელი დოკუმენტები დანესებულებისაგან, საწარმოსაგან და ორგანიზაციისაგან.

ინსტრუქციის მე-19 მუხლის თანახმად, სანოტარო მოქმედების მონაწილე ფიზიკური პირის პირადობას, მათ შორის, სანოტარო მოქმედების კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით შესრულებისას, ნოტარიუსი ადგენს პირის მიერ წარდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის მეშვეობით. საქართველოს მოქალაქის პირადობის დამადასტურებელ ძირითად დოკუმენტად მიიჩნევა საქართველოს მოქალაქის პასპორტი, პირადობის მონმობა ან სამშობლოში დაბრუნების დროებითი მონმობა. დასაშვებია სანოტარო მოქმედების მონაწილის პირადობის დადგენა სატრანსპორტო საშუალების მართვის მონმობის ერთიანი ნიშნის ეროვნული ან საერთაშორისო მონმობის საფუძველზე, რომელიც გაცემულია საქართველოს შესაბამისი უფლებამოსილი სამსახურების მიერ. უცხოელ მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტად მიიჩნევა შესაბამისი ქვეყნის მიერ გაცემული პასპორტი, რომელიც განკუთვნილია უცხოეთში სამოქმედოდ, ბინადრობის მონმობა ან სამშობლოში დაბრუნების დროებითი მონმობა.

დასაშვებია საქართველოს მოქალაქის ან საქართველოში მცხოვრები უცხოელის იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის — სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზიდან შესაბამისი პირის პირადობის (ბინადრობის) მონმობის მონაცემების გამოყენებით. აღსანიშნავია, რომ ახლად მიღებული „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლი საქართველოს მოქალაქეობის არმქონე ფიზიკური პირის ან უცხო სახელმწიფოს იურიდიული პირის მიერ სამეწარმეო საზოგადოების დაფუძნებისას ადგენს, რომ სამე-

წარმოადგენს საზოგადოების სადამფუძნებლო დოკუმენტი უნდა შეიცავდეს საქართველოს მოქალაქისთვის ან საქართველოში რეგისტრირებული სამეწარმეო საზოგადოებისთვის დადგენილ ეკვივალენტურ მონაცემებს, რომლებიც გამოიყენება საქართველოში საანოტარო მოქმედებების შესრულების დროს პირის იდენტიფიკაციისთვის.

თუ ნოტარიუსს ექვსი ეპარება წარდგენილი დოკუმენტის წარმდგენისადმი კუთვნილებაში, ან ექვს ინვევს პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ნამდვილობა, ანდა ექვს ინვევს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის — სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული პირის პირადობის (ბინადრობის) მოწმობის მონაცემების შესაბამისობა იმ პირთან, რომლის იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურებაც უნდა მოხდეს ნოტარიუსის მიერ, ანდა არსებობს რაიმე სხვა გარემოება, რომელიც ნოტარიუსს ხელს უშლის პირის იდენტიფიცირებასა და პირადობის დადასტურებაში, ნოტარიუსი ვალდებულია უარი თქვას საანოტარო მოქმედების შესრულებაზე.

ნოტარიუსი ვალდებულია საანოტარო აქტში მიუთითოს საანოტარო მოქმედების მონაწილეთა სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი, გაცხადებული საცხოვრებელი ადგილი, პირადი ნომერი (უცხო ქვეყნის მოქალაქის შემთხვევაში, თუ მას არ გააჩნია პირადი ნომერი, მიუთითება პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ნომერი და გაცემის თარიღი).

ნოტარიუსი ვალდებულია დარწმუნდეს საანოტარო აქტის მონაწილის ქმედუნარიანობაში და თავისი რწმენის შესახებ მიუთითოს დამადასტურებელ წარწერაში. ნოტარიუსი ვალდებულია არ შეასრულოს საანოტარო მოქმედება, თუ ექვსი ეპარება მასში მონაწილე პირის ქმედუნარიანობაში. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება.¹⁰¹ გადაწყვეტილებიდან იკვეთება რომ ც. გ-ემ მოიპოვა მ. კ-ის პირადობის მოწმობა და 2009 წელის აპრილში ქ. თბილისში, მეტროსადგურ „ახმეტელის თეატრის“ მიმდებარედ განთავსებული უძრავი ქონების სააგენტოს დახმარებით დაუკავშირდა ჯ. ა-ას, რომელსაც გაეცნო, როგორც მ. კ-ი და მხარეები შეთანხმდნენ სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულების გაფორმებაზე. ც. გ-ემ ჯ. ა-ას დაათვალიერებინა მ. კ-ის კუთვნილი

¹⁰¹ სუსგ, საქმე №ას-182-169-2015, 27 აპრილი, 2015 წელი.

საცხოვრებელი სახლი, რომელიც იმ პერიოდში ნაქირავები პქონდათ მის ნაცნობებს და აღნიშნულის შემდეგ მან ჯ. ა-ასთან ერთად მიმართა ნოტარიუს ე. მ-ას და 2009 წლის 16 აპრილს გააფორმეს სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება. განაჩენის მიხედვით, სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულების გასაფორმებლად ნოტარიუსთან მივიდა ც. გ-ე, რომელმაც განაცხადა, რომ იყო მ. კ-ი და წარადგინა მისივე პირადობის მოწმობა. საქმეში წარმოდგენილი პირადობის მოწმობებით დადგენილია, რომ მოსარჩელე მ. კ-ი დაბადებულია 1944 წლის 15 ოქტომბერს, ხოლო ც. გ-ე - 1962 წლის 04 სექტემბერს. დიდი ასაკობრივი განსხვავების გამო ნოტარიუსს დაეკისრა გაუფრთხილებელი მოქმედების შედეგად მიყენებული ზიანი ანაზღაურება სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლის საფუძველზე (დელიქტური პასუხისმგებლობის დაკისრების მარეგულირებელი ნორმა). საკასაციო პალატამ მოუთითა, „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანების მე-8 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტზე, რომლის შესაბამისად, სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი ვალდებულია დაადგინოს სანოტარო მოქმედების მონაწილე ფიზიკური და იურიდიული პირის ან მათი წარმომადგენლის ვინაობა, უფლებამოსილება და ქმედუნარიანობა, ნების თავისუფალი გამოვლენის ნამდვილობა, სანოტარო მოქმედების მონაწილეს განუმარტოს მისი უფლებები და ვალდებულებები, გააფრთხილოს სანოტარო მოქმედების იურიდიული შედეგების შესახებ. ამავე მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი ვალდებულია, არ შეასრულოს სანოტარო მოქმედება, თუ იგი ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას, მორალს ანდა საჯარო წესრიგს. საჯარო წესრიგად სასამართლომ მიიჩნია სოციალური და ეკონომიკური საჯარო წესრიგი, კერძოდ სამოქალაქო ბრუნვის ფუნდამენტური პრინციპები, რომლებშიც მოიაზრება ასევე საკუთრების ხელშეუხებლობა. გარიგება, რითაც უარყოფილი იქნება საკუთრების ხელშეუხებლობის სოციალური ფუნქცია, უნდა ჩაითვალოს საჯარო წესრიგის დამრღვევ გარიგებად. აქედან გამომდინარე, სასამართლომ დაასკვნა, რომ გარკვეულწილად ნოტარიუსის ქმედებამ, რომელმაც სათანადოდ ვერ უზრუნველყო სანოტარო მოქმედების შესრულება კანონის შესაბამისად (ვერ მოახდინა სანოტარო მოქმედებაში მონაწილე პირის იდენტიფიცირება), გამოიწვია ის შედეგი, რამაც დაარღვია უძრავი ნივთის მესაკუთრის — მოსარჩელე მ. კ-ის უფლებები, რის გამოც ნოტარი-

უსს დაეკისრა სამოქალაქო პასუხისმგებლობა მოსარჩელის დარღვეული უფლებისათვის.

სანოტარო მოქმედებაში არასრულწლოვნის მონაწილეობა

სანოტარო მოქმედების შესრულება ხელმისაწვდომია ყველა ადამიანისათვის განურჩევლად მისი ასაკისა. 14 წლამდე არასრულწლოვნის პირადობას, რომელსაც არა აქვს პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი, ნოტაროუსი ადგენს დაბადების მონმობით, არასრულწლოვნის კანონიერი წარმომადგენლის (მშობლის, მშვილებლის, მეურვის, მზრუნველის) თანდასწრებით, რომელიც ადასტურებს არასრულწლოვნის პირადობას.

გარიგებაში არასრულწლოვნის მონაწილეობის საკითხებს არეგულირებს სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის 25-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც არასრულწლოვანს გარიგების დადებისას წარმოადგენს კანონისმიერი წარმომადგენელი, ხოლო კანონისმიერი წარმომადგენლის არარსებობის შემთხვევაში — სხვა წარმომადგენელი, რომელიც დანიშნულია კანონით დადგენილი წესით და აქვს უფლებამოსილების დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტი. კანონისმიერი წარმომადგენლის უფლებამოსილება დასტურდება არასრულწლოვნის დაბადების მონმობით. მნიშვნელოვანია მითითებული 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დათქმა, რომლის თანახმადაც, არასრულწლოვანს სანოტარო მოქმედებაში წარმოადგენს ერთ-ერთი კანონისმიერი წარმომადგენელი, თუ არასრულწლოვნის მშობელთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის დადგენილი. არასრულწლოვნის საკუთრებაში არსებულ რეგისტრაციას დაქვემდებარებულ ნივთზე გარიგების დამონმებისას ივარაუდება, რომ არასრულწლოვნის მშობელთა შეთანხმება ერთობლივი წარმომადგენლობის შესახებ არ არსებობს, თუკი ეს შეთანხმება არ არის რეგისტრირებული მარეგისტრირებელ ორგანოში. ამასთან, არასრულწლოვნის კანონისმიერ წარმომადგენელს უფლება აქვს რაიმე სპეციალური ნებართვის, ან თანხმობის გარეშე გარიგების დადებისას ერთდროულად იმოქმედოს არასრულწლოვნის სახელითა და საკუთარი სახელით, თუკი არ არსებობს ამ მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილი შეზღუდვა.

აღნიშნული მუხლი ასაკობრივი ცენზის მიხედვით განასხვავებს არასრულწლოვნების გარიგებაში მონაწილეობას: თექვსმეტ წლამდე

ასაკის არასრულწლოვანი გარიგებაში, რომელიც მოწმდება სანოტარო წესით (კერძო, ან საჯარო აქტის ფორმით), მონაწილეობს მხოლოდ კანონისმიერი წარმომადგენლის მეშვეობით და არა უშუალოდ. ხოლო, თექვსმეტიდან თვრამეტ წლამდე ასაკის არასრულწლოვანი უფლებამოსილია გარიგება, რომელიც მოწმდება სანოტარო წესით (კერძო ან საჯარო აქტის ფორმით), დადოს პირადად (უშუალოდ) კანონისმიერი წარმომადგენლის თანხმობით. თანხმობა შეიძლება გამოიხატოს სანოტარო მოქმედების შესრულებისას კანონისმიერი წარმომადგენლის უშუალოდ დასწრებით ან სანოტარო წესით დამონმებული თანხმობის წარმოდგენის გზით. დასწრების ფაქტი აღინიშნება სანოტარო აქტში და თანხმობის დასტურად აქტს ხელს აწერს არასრულწლოვნის კანონისმიერი წარმომადგენელიც, როგორც სანოტარო მოქმედების დამსწრე პირი. ამასთან, თექვსმეტიდან თვრამეტ წლამდე ასაკის არასრულწლოვნის მონაწილეობით გარიგება, რომელიც მოწმდება სანოტარო წესით (კერძო ან საჯარო აქტის ფორმით), შეიძლება დაიდოს არასრულწლოვანი პირის უშუალო (პირადი) მონაწილეობის გარეშე კანონისმიერი წარმომადგენლის მონაწილეობითა და არასრულწლოვანი პირის თანხმობის გამოთხოვით ან თანხმობის გამოთხოვის გარეშე.

კანონით დადგენილ შემთხვევაში არასრულწლოვანი პირის თანხმობის სანოტარო წესით დამონმებისას სავალდებულოა არასრულწლოვნის კანონისმიერი წარმომადგენლის დასწრება, რაც უნდა აისახოს თანხმობის აქტში. არასრულწლოვნის თანხმობა ყველა შემთხვევაში უნდა შედგეს საჯარო აქტის ფორმით. თანხმობის აქტს ხელი უნდა მოაწეროს არასრულწლოვნის კანონისმიერმა წარმომადგენელმა და თვით არასრულწლოვანმა პირმა. ამ შემთხვევაში სავალდებულოა არასრულწლოვნის კანონისმიერი წარმომადგენლის უფლებამოსილების შემოწმება, რის თაობაზეც სავალდებულოა აღინიშნოს სანოტარო აქტში.

თუმცა აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული მუხლი მოქმედებულია და მასში არ არის ასახული ბოლო პერიოდში საქართველოს კანონმდებლობაში ბავშვთა უფლებათა დაცვისათვის მიღებული მიდგომები. მაგალითად სამოქალაქო კოდექსის 183-ე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული შეზღუდვა, რომლის შესაბამისადაც ბავშვის საკუთრებაში არსებული უძრავი ნივთის მისი მშობლის ან სხვა კანონიერი წარმომადგენლის მიერ განკარგვა დასაშვებია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად, სასამართლოს თანხმობის საფუძველზე. ასევე, 186-ე მუხლის 1¹ პუნქტით გათვალისწინებული დათქმა, რომლის თანახ-

მადაც ბავშვის საკუთრებაში არსებული 1 000 ლარზე მეტი ღირებულების მოძრავი ნივთის მისი მშობლის ან სხვა კანონიერი წარმომადგენლის მიერ განკარგვა დასაშვებია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად, სასამართლოს თანხმობის საფუძველზე.

ცალსახად ამოსაღებია ინსტრუქციის 25-ე მუხლის მე-9 პუნქტი, რომელიც ამბობს, რომ არასრულწლოვანი, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით დაქორწინდა სრულწლოვნების მიღწევამდე, სამართლებრივ ურთიერთობაში მონაწილეობს როგორც სრულწლოვანი. ამასთანავე, მან ნოტარიუსს უნდა წარუდგინოს ქორწინების მონაწილეობა. 2017 წლის 1 იანვრიდან აიკრძალა 18 წლამდე ქორწინება. შესაბამისად ამ დროიდან არასრულწლოვნის ემანსიპაცია დაქორწინებით აღარ ხდება. კანონმდებელი ქვეყანაში არსებული მდგომარეობიდან და როგორც რეგიონებში არსებული მცირე ასაკში დაქორწინების ტრადიციიდან გამომდინარე მკაცრად და ხისტად მიუდგა საქორწინო ასაკს, რაც გამართლებულია იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ 18 წლამდე პირები ბავშვებად ითვლებიან, როგორც ეროვნული, ასევე საერთაშორისო კანონმდებლობით.¹⁰²

აღსანიშნავია, რომ ამგვარი ცვლილებები მოდერნიზაციის მიზნით საჭიროა არა მხოლოდ სანოტარო კანონმდებლობაში, არამედ სამოქალაქო კოდექსის საოჯახო სამართლის მარეგულირებელ ნორმებშიც. რომელშიც, მიუხედავად საქორწინო ასაკის შემცირებისა დარჩენილია მუხლები, რომლებიც საუბრობს საქორწინო ასაკის შემცირებაზე. მაგალითად: 1142-ე მუხლის თანახმად, „იმ პირთან ქორწინება, რომელსაც საქორწინო ასაკისათვის არ მიუღწევია და არც საქორწინო ასაკი ჰქონია შემცირებული, შეიძლება ცნობილ იქნეს ბათილად, თუ ამას მოითხოვს იმ მეუღლის ინტერესები, რომელიც დაქორწინდა საქორწინო ასაკის მიღწევამდე.“ ასევე, 1304-ე მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტი ითვალისწინებს მზრუნველობის შეწყვეტას იმ შემთხვევაში თუ სამზრუნველო პირი დაქორწინდა.“ აღნიშნული მუხლები ცხადია სანოტარო ინსტრუქციის მსგავსად უმოქმედო მუხლებია, მაგრამ მიზანშეწონილია მოხდეს მათი კორექტირება, რათა შეცდომაში არ შევიდეს თუნდაც ის პირი, რომელიც სწავლობს სამართალმცოდნეობას. იგივე საკითხთან დაკავშირებით ყურადსაღებია ასევე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, რომელიც მატერიალურის ანალოგიურად კვლავ შეიცავს სპეციალური კანონით აკრძალული ნაადრევი ქორწინების თაობაზე ნორმებს.

¹⁰² გაერო, ბავშვის უფლებათა კონვენცია, მუხლი 1.

სანოტარო მოქმედებებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა მონაწილეობა

2013 წლის 26 დეკემბერს, საქართველოს პარლამენტმა გაეროს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის რატიფიცირება მოახდინა დამატებითი ოქმის რატიფიცირების გარეშე. მე-12 მუხლი სახელმწიფოს მხრიდან თანაბარი სამართალსუბიექტობის უფლების რეალიზების განსხვავებულ მონესრიგებას გულისხმობდა. თანაბარი სამართალსუბიექტობის უფლებაზე დეკლარაციის გაკეთების მიუხედავად, საქართველოს პარლამენტმა განახორციელა ქმედუნარიანობის ინსტიტუტის ძირეული რეფორმა, რომლის საფუძველიც გახდა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში კონვენციის რატიფიცირებამდე დაწყებული სამართალწარმოება და მისი შედეგი. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 8 ოქტომბრის №2/4/532,533 გადაწყვეტილებით, არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი სამოქალაქო კოდექსისა და სხვა კანონთა ნორმები, რომლებიც ქმედუნარიანობის სისტემას და მის თანმდევ სამართლებრივ შედეგებს ადგენდა. საქართველოს პარლამენტს განესაზღვრა 6 თვე ქმედუნარიანობის ინსტიტუტის კომპლექსური ცვლილებისა და კანონმდებლობის სასამართლოს გადაწყვეტილებასთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით. შედეგად, ქმედუნარიანობის მექანიზმის ახლებური მონესრიგება ძალაში შევიდა 2015 წლის 1 აპრილიდან.

ძველი მოდელის პირობებში საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი „ჭკუასუსტობისა“ და „სულით ავადმყოფობის“ გამო პირებს უზღუდავდა თავისუფლებას, თავისი ნებითა და მოქმედებით სრული მოცულობით შეეძინათ და განეხორციელებინათ სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები. ქმედუნარიოდ აღიარებულ პირს არ ჰქონდათ უფლება, წარმოედგინათ საკუთარი თავი მესამე პირებთან ურთიერთობაში, იგი ვერ დებდა გარიგებებს, ვინაიდან მისი ნება ბათილი იყო. მისი სახელით გარიგებებს დებდა მეურვე. ასევე ითვალისწინებდა ქმედუნარიოდ აღიარებული პირის ქორწინების აკრძალვას მისი ინდივიდუალური გონებრივი შესაძლებლობების გათვალისწინების გარეშე და სხვ.

ქმედუნარიანობის ახალმა მოდელმა ფუნდამენტურად შეცვალა ძველი მიდგომა. ახალი მოდელის მიხედვით, ყველა ქმედუნარიანია და ქმედუნარიანობა არის უფლება, რომელსაც კანონი მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში ზღუდავს. ყველა სხვა შემთხვევაში, ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირს შესაძლოა დაენიშნოს მხარდამჭერი და

არა უფლების ჩამნაცვლებელი. მხარდამჭერის მოდელი ამბობს, რომ ადამიანს თავისი უფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა აქვს, მაგრამ შეიძლება გარკვეულ მომენტში სხვისი დახმარება დასჭირდეს. ასევე, მნიშვნელოვანი ფაქტორია ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირების სასამართლო პროცესში ჩართულობა, რასაც ძველი მოდელი სრულიად გამორიცხავდა.

2020 წლის 14 ივლისს მიღებულ იქნა კანონი შშმ პირთა უფლებების შესახებ, რომელიც ამოქმედდა 2021 წლის 01 იანვრიდან. მისი მიზანია შშმ პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის მონესრიგება, მათი უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად საკანონმდებლო გარანტიების შექმნა და „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების შესახებ“ გაერო-ს კონვენციის ძირითადი პრინციპებისა და ღირებულებების საქართველოს კანონმდებლობაში იმპლემენტაცია.

ევროკავშირის რვა ქვეყანაში მიმდინარე საპილოტე გამოცდილების საფუძველზე, 2023 წლის ბოლოს ევროკომისია ევროკავშირის ყველა ქვეყანას შესთავაზებს ევროპულ ინვალიდობის ბარათს, რაც ხელს შეუწყობს წევრ სახელმწიფოებს შორის ინვალიდობის სტატუსის ორმხრივ აღიარებას, შშმ პირთა თავისუფალ მოძრაობას.¹⁰³

რაც შეეხება სანოტარო სექტორს, საქართველოს ნოტარიატი-ორიენტირებულია ყველა სახის შეზღუდული შესაძლებლობის პირებისათვის მომსახურების გაწევაზე. „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის რიგი მუხლების დამოუბილი აქვს შშმ პირებისათვის სანოტარო მოქმედების შესრულების წესებს, რაც წარმოადგენს ყველა სახის შშმ პირების მიერ უფლებათა განხორციელების სრულყოფილ შესაძლებლობას.

შშმ პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის მონესრიგების, მათი უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად საკანონმდებლო გარანტიების შექმნის მიზნით რიგი ცვლილებები შევიდა „ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონში“,¹⁰⁴ რომლის თანახმადაც ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის თხოვნით სანოტარო მოქმედება სრულდება უესტური ენის მცოდნე თარჯიმნის (სურდოთარჯიმნის) მონაწილეობით, გარდა საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც პირს უფლება აქვს, გარიგება თარჯიმნის მონაწილეობის გარეშე დადოს. ასევე ცვლილებები¹⁰⁵ შევიდა „სან-

¹⁰³ <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=18144>.

¹⁰⁴ ამოქმედდა 2021 წლის 1 იანვრიდან.

¹⁰⁵ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2018 წლის 3 დეკემბრის №356 ბრძანება.

ოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციაში, რომლითაც დადგინდა უსინათლო, ყრუ, სმენადაქვეითებული ან წერა-კითხვის არმცოდნე პირის მონაწილეობით შესრულებული საანოტარო მოქმედებების დამონმების სპეციალური წესი. ამ წესის ფარგლებში პირის მონაწილეობით მონმის დასწრება ყველა შემთხვევაში სავალდებულო აღარ არის. შშმ პირი შესაძლებლობის შეზღუდვის სახისა და ხარისხის მიხედვით და საამისოდ შესაფერისი კომუნიკაციის სხვადასხვა საშუალების გამოყენებით პირადად უზრუნველყოფს ნოტარიუსთან საკუთარი ნების გამოვლენას და დაიცავს საანოტარო მოქმედების კონფიდენციალობას. მონმეს ცვლის საანოტარო მოქმედების მიმდინარეობის პროცესის ვიდეოჩანაწერი, რომელიც თან ერთვება საანოტარო აქტს. მონმის მონაწილეობა მხოლოდ მაშინ არის სავალდებულო, თუ თავად საანოტარო მოქმედების მონაწილე შშმ პირი მოითხოვს მონმის დასწრებას, ან თუ ვიდეოჩანაწერის გაკეთება შეუძლებელია ობიექტური გარემოებებიდან გამომდინარე. წერა-კითხვის არმცოდნე უსინათლო პირისაგან განსხვავებით, წერა-კითხვის მცოდნე უსინათლო პირი გარიგებას ხელს აწერს პირადად ან მექანიკური ხელმოწერის (ფაქსიმილეს) საშუალებით.

ნოტარიატის საქმიანობის მარეგულირებელ სამართლებრივ ნორმების თანახმად: „1. საანოტარო მოქმედების მონაწილე წერა-კითხვის მცოდნე ყრუმ თავად უნდა წაიკითხოს აქტი და მკაფიოდ უნდა განაცხადოს, რომ დოკუმენტი თავად წაიკითხა, აქტი შეესაბამება მის ნებას და იგი იწონებს აქტს. 2. საანოტარო მოქმედების მონაწილე წერა-კითხვის მცოდნე სმენადაქვეითებულმა პირმა თავად უნდა წაიკითხოს აქტი და აქტის ბოლოს ნოტარიუსის ხელმოწერამდე თავისი ხელით უნდა დანეროს, რომ დოკუმენტი თავად წაიკითხა, აქტი შეესაბამება მის ნებას და იგი იწონებს აქტს. 3. საანოტარო მოქმედების მონაწილე წერა-კითხვის მცოდნე ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის მოთხოვნით, ნოტარიუსი ვალდებულია საანოტარო მოქმედების შესრულებისას დაისწროს სპეციალისტი ან ის პირი, რომელმაც იცის ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის ენა და რომელიც დაადასტურებს მისი ნების შესაბამისობას საანოტარო მოქმედების შინაარსთან. ასეთი პირის მონაწილეობას უზრუნველყოფს საანოტარო მოქმედების მონაწილე წერა-კითხვის მცოდნე ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირი. სხვა შემთხვევაში, საანოტარო მოქმედება სრულდება ნოტარიუსსა და წერა-კითხვის მცოდნე ყრუ ან სმენადაქვეითებულ პირს შორის წერილობითი კომუნიკაციის საშუალებით. 4. თუ საანოტარო მოქმედება სრულდება წერა-კითხვის

მცოდნე უსინათლო პირის მონაწილეობით, ნოტარიუსი ვალდებულია წაუკითხოს მას სანოტარო აქტის ტექსტი, რის შესახებაც უნდა აღნიშნოს აქტში. უსინათლო პირის მოთხოვნის შემთხვევაში, სანოტარო მოქმედების შესრულებას ესწრება არანაკლებ ერთი მოწმე, რომელიც ნოტარიუსის თანდასწრებით აცნობს გარიგების ტექსტს უსინათლო პირს. უსინათლო პირი გარიგებას ხელს აწერს პირადად ან მექანიკური ხელმოწერის (ფაქსიმილეს) საშუალებით. მექანიკური ხელმოწერის (ფაქსიმილეს) საშუალებით გარიგებაზე ხელის მოწერისას ხელმომწერმა წერა-კითხვის მცოდნე უსინათლო პირმა აგრეთვე უნდა წარმოადგინოს სანოტარო დოკუმენტი მექანიკური ხელმოწერის (ფაქსიმილეს) ნამდვილობის თაობაზე. 5. თუ სანოტარო მოქმედების მონაწილე უსინათლოს აქვს ბრაილის შრიფტით კითხვის უნარი, ასეთ შემთხვევაში, მისი სურვილისამებრ შესაძლებელია ამ შრიფტის გამოყენებით სანოტარო მოქმედების შესრულება. ბრაილის შრიფტის გამოყენებით სანოტარო მოქმედების შესრულებისას გამოიყენება ინსტრუქციით თარჯიმნის მიმართ დადგენილი წესები. უსინათლო პირის მოთხოვნის შემთხვევაში, სანოტარო მოქმედების შესრულებას ესწრება არანაკლებ ერთი მოწმე. წერა-კითხვის მცოდნე უსინათლო პირი გარიგებას ხელს აწერს პირადად ან მექანიკური ხელმოწერის (ფაქსიმილეს) საშუალებით. 6. თუ სანოტარო აქტი ფორმდება წერა-კითხვის არმცოდნე პირის, წერა-კითხვის არმცოდნე უსინათლო, ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის მონაწილეობით, ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო მოქმედება შეასრულოს მოწმის ან/და თარჯიმნის დახმარებით, რომელსაც შეუძლია მოცემულ პირს გააგებინოს საქმის არსი და დაადასტუროს თავისი ხელის მოწერით, რომ გარიგების შინაარსი შეესაბამება წერა-კითხვის არმცოდნე პირის, წერა-კითხვის არმცოდნე უსინათლო, ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის ნებას. აღნიშნულის შესახებ უნდა მიეთითოს სანოტარო აქტში. მოწმის ან/და თარჯიმნის მონაწილეობას უზრუნველყოფს წერა-კითხვის არმცოდნე პირი, წერა-კითხვის არმცოდნე უსინათლო, ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირი. 7. თუ ანდერძი ფორმდება ყრუ, სმენადაქვეითებული, უსინათლო ან წერა-კითხვის არმცოდნე პირის მონაწილეობით, ნოტარიუსი მოქმედებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1361-ე მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად. 8. ნოტარიუსი ვალდებულია ინსტრუქციით დადგენილი წესით დაადგინოს მოწმის ან/და თარჯიმნის ვინაობა. მოწვეული პირი ვალდებულია ნოტარიუსს დაუდასტუროს, რომ მან იცის ყრუ ან სმენადაქვეითებული პირის ენა და იძლევა ამ პირის ნების სრული და სწორი

განმარტების გარანტიას. ნოტარიუსი აფრთხილებს მოწვეულ პირს არასწორი თარგმანისათვის პასუხისმგებლობის შესახებ, რის თაობაზეც სპეციალურად აღნიშნება გარიგების ტექსტში. ამ საანოტარო მოქმედებების შესრულებისას ნოტარიუსი ვალდებულია დარწმუნდეს, რომ საანოტარო აქტის მონაწილე პირებისათვის გასაგებია საანოტარო მოქმედების შინაარსი და მისი შედეგები, ასევე მათ მიერ გამოხატული ნების შესაბამისობა იმ ტექსტთან, რომელთან დაკავშირებითაც იქნა იგი გამოვლენილი. ნოტარიუსი ვალდებულია არ შეასრულოს საანოტარო მოქმედება, თუ ეჭვი ეპარება ამ მუხლით დადგენილი პირობების დაცულობაში და ვერ ადგენს ამ მუხლით გათვალისწინებული პირის ნების გამოვლენის ნამდვილობას.

რაც შეეხება ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირებს, მათი მონაწილეობა საანოტარო მოქმედებებში ხდება სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადანყვეტილების საფუძველზე მხარდამჭერის დანიშვნის თაობაზე. აღნიშნული გადანყვეტილების გადანდობის უფლება მხარდამჭერს აქვს მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ ამის შესახებ პირდაპირ არის აღნიშნული სასამართლო გადანყვეტილებაში.

გარდა სამართლებრივი რეგულირებისა, შშმ პირებისთვის ტექნიკური კუთხითაც არის გათვალისწინებული საანოტარო სერვისების მიღება. კერძოდ:

- შშმ პირს აქვს შესაძლებლობა წინასწარ დაჯავშნოს ვიზიტი ნოტარიუსთან ელექტრონული ფორმით. ამის შესაძლებლობას იძლევა ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდზე განთავსებული აპლიკაცია.

- ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდზე განთავსებულია იმ საანოტარო ბიუროთა სია, სადაც ეტლით მოსარგებლე პირს შეუძლია დაუბრკოლებლად მიიღოს საანოტარო მომსახურება. საიტზე მითითებულია ინფორმაცია, თუ რამდენადაა ეტლით მოსარგებლზე შშმ პირების ხელმისაწვდომი კონკრეტული საანოტარო ბიუროს ფიზიკური გარემო (აღჭურვილია თუ არა პანდუსით, დაუბრკოლებლად არის თუ არა შესვლა შესაძლებელი და სხვ.)

- შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის დამოუკიდებელ ცხოვრებისა და კომუნიკაციის საშუალებების ხელმისაწვდომობის კუთხით გადაიდგა შემდეგი ნაბიჯები: ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდი www.notary.ge სრულად არის ადაპტირებული უსინათლო და მცირემხედველი პირებისათვის. ვებგვერდი არის ხმოვანი, რომლის საშუალებითაც შშმ პირები ნოტარიუსთა პალატის ვებგვერდიდან ინფორმაციას მიიღებენ ხმოვან რეჟიმში. აღნიშნული პროექტის განხორ-

ციელებით შშმ პირებს აქვთ შესაძლებლობა, გაიგონ უფრო მეტი სანოტარო მომსახურების შესახებ, დაბრკოლების გარეშე მიიღონ მათთვის საჭირო მომსახურება და უზრუნველყონ თავიანთი უფლებების რეალიზება.

სანოტარო აქტის შედგენა იურიდიული პირის მონაწილეობით

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის მე-20 მუხლის შესაბამისად, თუ სანოტარო აქტის მონაწილე არის იურიდიული პირი, ნოტარიუსი ვალდებულია მოითხოვოს იურიდიული პირის წარმომადგენლის უფლებამოსილების დამადასტურებელი შემდეგი დოკუმენტაცია:

ა) რეზიდენტი იურიდიული პირებისაგან — ამონაწერი მენარმეთა და არასამენარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების მარეგისტრირებელი ორგანოს მიერ წარმოებული რეესტრიდან;

ბ) არარეზიდენტი იურიდიული პირებისაგან — უცხოეთის ქვეყნის შესაბამისი ორგანოს მიერ გაცემული და კანონმდებლობით დადგენილი წესით ლეგალიზებული ან აპოსტილით დამოწმებული დოკუმენტი, რომელიც ცვლის რეესტრის ამონაწერს; ეს დოკუმენტები მიიღება გაცემიდან ექვსი თვის განმავლობაში მიუხედავად იმისა, შესაბამისი ქვეყანაში რა ვადაა დადგენილი ამ დოკუმენტის მოქმედებისათვის. გამონაკლისის სახით, ნოტარიუსი უფლებამოსილია მიიღოს ეს დოკუმენტები მიუხედავად მათი გაცემის თარიღისა, თუ გარიგების მონაწილე ყველა მხარე ათავისუფლებს ნოტარიუსს ამ ვალდებულებისაგან იმ საფუძველზე, რომ მათთვის ცნობილია არარეზიდენტი იურიდიული პირის მონაცემთა ცვლილებების არარსებობის შესახებ. ამ შემთხვევაში შესაძლო შედეგებზე სრული პასუხისმგებლობა ეკისრებათ მხარეებს. ამასთანავე, ნოტარიუსი ვალდებულია მხარეები გააფრთხილოს შესაძლო შედეგების შესახებ და ამ გაფრთხილების შესახებ აღნიშნოს სანოტარო აქტში.

გ) რეზიდენტი და არარეზიდენტი იურიდიული პირის წესდება (დებულება ან მისი შემცველი დოკუმენტი, თუკი შესაბამისი ქვეყნის კანონმდებლობა ითვალისწინებს მათ არსებობას), რომელიც უნდა იყოს დედანი ან დამოწმებული ასლი.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია, იურიდიული პირისაგან არ მოითხოვოს უფლებამოსილების დამდგენი ყველა დოკუმენტის (წესდება,

ამონაწერი შესაბამისი რეესტრიდან და სხვა) წარდგენა იმ შემთხვევაში, თუ მასთან წარდგენილი უფლებამოსილების დამადასტურებელი სანოტარო წესით დამოწმებული დოკუმენტიდან (მაგ., მინდობილობა) უტყუარად დასტურდება, რომ ნოტარიუსმა, რომელმაც დაამოწმა ეს დოკუმენტი, შეამოწმა უფლებამოსილების მიმნიჭებელი დოკუმენტის გამცემი პირის უფლებამოსილება და დოკუმენტში სრულფასოვნადაა მითითებული ყველა ის მონაცემი (მაგ., რწმუნებულების გამცემი იურიდიული პირის რეკვიზიტები, მინდობილობის გამცემი პირის უფლებამოსილება და სხვა), რაც აუცილებელია სანოტარო აქტის შესადგენად. ამასთანავე, ეს უფლებამოსილება შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საქმის გარემოებები არ წარმოშობს სხვა დოკუმენტების გამოთხოვის აუცილებლობას.

საქართველოში უცხო ქვეყნის სანარმოს და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფილიალის (წარმომადგენლობის) მონაწილეობით გარიგების დამოწმებისას, წარდგენილი უნდა იქნეს ამონაწერი მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრიდან, აგრეთვე წარმომადგენლობის დამადასტურებელი დოკუმენტი (ფილიალის დებულება, ფილიალის წარმომადგენლის უფლებამოსილების განსაზღვრის დოკუმენტი ან სხვა).

სანოტარო მოქმედების შესრულება მინდობილობის საფუძველზე

სანოტარო მოქმედებას კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ასრულებს ნოტარიუსი ფიზიკური ან იურიდიული პირის თხოვნით და მას აქვს იურიდიული შედეგი. სანოტარო მოქმედება შესაძლებელია შესრულდეს როგორც უშუალოდ იმ პირის მიერ, რომელიც დაინტერესებულია ამ მოქმედების შესრულებით, ასევე მისი წარმომადგენლის მეშვეობით. სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის 28-ე მუხლის თანახმად, მინდობილობის (რწმუნებულების, დავალების ხელშეკრულების) საფუძველზე საჯარო აქტის შედგენისას აქტში უნდა მითითოს იმ მინდობილობის (რწმუნებულების, დავალების ხელშეკრულების) რეკვიზიტები, რომლის საფუძველზეც შესრულდა სანოტარო მოქმედება. საჯარო აქტის შედგენისას ნოტარიუსი ვალდებულია შეამოწმოს წარმომადგენლის უფლებამოსილების ფარგლები.

კერძო აქტზე ხელმოწერის დამოწმებისას არ არის სავალდებულო წარმომადგენლის უფლებამოსილების შემოწმება და უფლებამოსილების დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტის (მინდობილობა და სხვა) გამოთხოვა, ან მისი რეკვიზიტების მითითება ხელმოწერის დამადასტურებელ წარწერაში (ნოტარიუსის ფორმულიარში), ან მის დართვა კერძო აქტისათვის.

გადანდობის უფლებამოსილების საფუძველზე შედგენილი მინდობილობის (რწმუნებულების, დავალების ხელშეკრულების) მოქმედების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს წარმომადგენლობის უფლების დამადასტურებელ იმ დოკუმენტში დათქმულ უფლებამოსილების ვადას, რომლის საფუძველზეც ხორციელდება გადანდობა. თუ საწარმოო მოქმედება უნდა შესრულდეს სხვა პირის თანხმობის საფუძველზე, თანხმობა უნდა დამოწმდეს საწარმოო წესით.

მიუხედავად იმისა, რომ „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონი ადგენს საწარმოო აქტის უდავო მტკიცებულებით ძალას, აღსანიშნავია რომ სასამართლო პრაქტიკაში ასევე დაფიქსირებულია მოსაზრება, რომ სისრულისა და უტყუარობის პრეზუმფცია ნოტარიულად დამოწმებულ მინდობილობაზე არ მოქმედებს¹⁰⁶. 2002 წელს დიდი პალატის მიერ განხილულ საქმეში დაფიქსირებულია პოზიცია „საწარმოო წესით დამოწმებული მინდობილობა თავისთავად არ ნიშნავს მარწმუნებლის მიერ წარმომადგენლისათვის უფლებამოსილების მინიჭების არსებობას“¹⁰⁷ დიდი პალატის განმარტებით, მიუხედავად საწარმოო წესით დამოწმებული მინდობილობისა, მხარემ წინდახედულობა უნდა გამოიჩინოს და დაუკავშირდეს წარმოდგენილ პირს. ამ შემთხვევაში არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ სამოქალაქო კოდექსის კომენტარების ავტორების მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც ასეთი მოსაზრება შეუსაბამოაში მოდის 104 II და 104 III მუხლებთან, კეთილსინდისიერების პრინციპთან და სხვ.¹⁰⁸ მითუმეტეს, რომ ლათინური ტიპის ნოტარიატებისათვის დამახასიათებელია ავთენტური დოკუმენტების არსებობა, რომელთაც არამართო უდავო მტკიცებულებითი, არამედ აღსრულებითი ძალაც გააჩნიათ.

¹⁰⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 9 იანვრის №ას-1531-1537-2011 განჩინება.

¹⁰⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 2002 წლის 9 სექტემბრის №3კ/624-02 გადაწყვეტილება.

¹⁰⁸ სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, გვ. 594.

სანოტარო მოქმედების შესრულება სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებისა და მოქალაქეობის არმქონე პირთათვის

სანოტარო საქმიანობას ახასიათებს მნიშვნელოვანი ტრანსნაციონალური მახასიათებელი: სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებს და მოქალაქეობის არმქონე პირებს შეუძლიათ პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით მოითხოვონ სანოტარო მოქმედების შესრულება იმავე წესით, როგორც საქართველოს მოქალაქეებს. „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 54-ე მუხლის შესაბამისად 1998 წლის 29 აპრილის „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“, საქართველოს კანონის 21 მუხლი ადგენს კანონის წინაშე თანასწორობას: უცხო ქვეყნის ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, აგრეთვე მოქალაქეობის არმქონე პირებს აქვთ ისეთივე უფლებაუნარიანობა და ქმედუნარიანობა, როგორც საქართველოს მოქალაქეებს. ამ წესიდან გამონაკლისი დაიშვება, თუ უცხო ქვეყანაში მოქმედებს საქართველოს ფიზიკური ან იურიდიული პირების უფლებების შემზღუდველი ნორმები. გამომდინარე აღნიშნულიდან, სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებს შეუძლიათ სანოტარო მომსახურების მიღება შეუფერხებლად ნოტარიუსისათვის მათი საზღვარგარეთის პასპორტის დამადასტურებელი დოკუმენტით იდენტიფიცირების შესაძლებლობის შემთხვევაში.

უცხო სახელმწიფოს სანოტარო დოკუმენტების ცირკულაცია

ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 55-ე მუხლი არეგულირებს ნოტარიუსის მიერ ნოტარიუსის მიერ სხვა სახელმწიფოში გაცემული დოკუმენტის მიღების წესს: სხვა სახელმწიფოში გაცემულ დოკუმენტს ნოტარიუსი მიიღებს, თუ ის ლეგალიზებულია ან დამოწმებულია აპოსტილით, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებით დოკუმენტის ლეგალიზაცია არ მოითხოვება. შესაბამისად, მინსკის კონვენციის წევრ ქვეყნებში გამოცემული დოკუმენტების გარდა სხვა სახელმწიფოებში გამოცემული დოკუმენტები, ისევე, როგორც საქართველოში გაცემული დოკუმენტი სხვა ქვეყანაში გამოყენების მიზნით საჭიროებს ლეგალიზაციას ან აპოსტილით დამოწმებას.

ლეგალიზაცია/აპოსტილით დამონმება გულისხმობს დოკუმენტებზე არსებული ხელმოწერის ნამდვილობის, ხელმოწერი პირის უფლებამოსილების, ხოლო დოკუმენტის ბეჭდით ან შტამპით დამონმების შემთხვევაში, მათი ავთენტურობის (ნამდვილობის) დამონმებას.

აღნიშნული დოკუმენტები მიიღება გაცემიდან ექვსი თვის განმავლობაში მიუხედავად იმისა, შესაბამის ქვეყანაში რა ვადაა დადგენილი ამ დოკუმენტის მოქმედებისათვის.

დოკუმენტის ლეგალიზაცია

•დოკუმენტის ლეგალიზაციის წესის დამტკიცების შესახებ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს №404 დადგენილების თანახმად, ლეგალიზაცია, დოკუმენტის აპოსტილით დამონმებისაგან განსხვავებით, წარმოადგენს ქვეყნის შიგნით ორ ეტაპიან პროცედურას, რომელშიც რამდენიმე უწყება მონაწილეობს.

პირველ ეტაპზე ხდება ხელმოწერის/ხელმოწერის უფლებამოსილების/შტამპის ნამდვილობის დამონმება შესაბამისი ორგანოების მიერ.

მეორე ეტაპზე - საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი ახდენს ხელმოწერის, ხელმოწერის უფლებამოსილების, შტამპის ნამდვილობის დამონმებას. დოკუმენტის ლეგალიზაცია საჭიროა იმ სახელმწიფოებისთვის, რომლებიც არ წარმოადგენენ შააგის კონვენციის წევრ სახელმწიფოებს.¹⁰⁹ აღსანიშნავია, რომ საზღვარგარეთ მყოფ პირს შეუძლია ელექტრონული ფორმით მოითხოვოს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსგან დოკუმენტის გაცემა. პირი უფლებამოსილია, ელექტრონული ფორმითვე მოითხოვოს ხსენებული დოკუმენტის ლეგალიზაცია. ამ შემთხვევაში მოქმედებს იგივე წესები, რაც დისტანციური სანოტარო აქტების შესრულებისთვისაა დადგენილი.

აპოსტილით დამონმება

2007 წლის 14 მაისიდან საქართველოსთვის ძალაში შევიდა შააგის 1961 წლის 5 ოქტომბრის კონვენცია, რომელიც აუქმებს უცხოეთის ოფიციალური დოკუმენტების ლეგალიზაციის მოთხოვნას. შააგის კონვენციის წევრია ევროპის უმეტესი სახელმწიფო და მათ შორის აზიის ქვეყნების გარკვეული ნაწილი. თუ დოკუმენტი წარმოდგენილია სხვა სახელმწიფოდან, რომელიც არაა მიერთებული ამ კონვენციას იგი

¹⁰⁹ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს №404 დადგენილება „დოკუმენტის ლეგალიზაციის წესის დამტკიცების შესახებ“, www.matsne.gov.ge.

ექვემდებარება ლეგალიზაციას. „დოკუმენტის აპოსტილით დამოწმების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს 405 დადგენილების თანახმად დოკუმენტის აპოსტილით დამოწმება ერთსაფეხურიანი პროცედურაა და გულისხმობს მხოლოდ ერთი კონკრეტული უწყების მიერ მის დამოწმებას, აპოსტილით დამოწმებული დოკუმენტის გამოყენება შესაძლებელია ჰააგის კონვენციის ნებისმიერ წევრი სახელმწიფოს ტერიტორიაზე.¹¹⁰

სანოტარო აქტები შესულია იმ დოკუმენტების ნუსხაში, რომლებიც საზღვარგარეთ გამოყენებისას ექვემდებარებიან აპოსტილით დამოწმებას/ლეგალიზაციას გარდა იმ სანოტარო აქტებისა, რომლებიც ახდენენ ასლის დედანთან სისწორისა და ერთი ენიდან მეორეზე თარგმნის სისწორის ნამდვილობის დამოწმებას;

სანოტარო აქტების აპოსტილით დამოწმებას ახდენს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველოს სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო.

¹¹⁰ მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს 405 დადგენილება დოკუმენტის აპოსტილით დამოწმების წესის დამტკიცების შესახებ.

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების ზოგადი ნესები

სანოტარო დოკუმენტზე ხელმოწერის წესი

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის 29-ე მუხლი ადგენს სანოტარო დოკუმენტზე სანოტარო აქტზე ხელმოწერის წესს. ამ წესის მკაფიოდ დადგენა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ის მნიშვნელოვან სამართლებრივ შედეგებს უკავშირდება. გარიგებას ან სხვა დოკუმენტს ხელს აწერენ ნოტარიუსის თანდასწრებით. თუ ხელმოწერას ნოტარიუსი არ დასწრებია, ხელმოწერმა პირადად უნდა დაადასტუროს, რომ ხელმოწერა მისია. თუ სანოტარო დოკუმენტი შეიცავს სანოტარო მოქმედების მონაწილის ნების გამოვლენას, ნოტარიუსმა დოკუმენტის ხელმოწერამდე უნდა წაუკითხოს მას დოკუმენტის ტექსტი.

სანოტარო აქტს ტექსტის ბოლოს ხელი უნდა მოაწეროს სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილემ (მხარე, მოწმე, თარჯიმანი, სპეციალისტი) ნოტარიუსის თანდასწრებით. ხელმოწერა უნდა შეიცავდეს ხელმოწერის სახელსა და გვარს. სახელი და გვარი უნდა დაიწეროს სრულად და გარკვევით. სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილის მიერ ხელმოწერის შემდეგ სანოტარო აქტს ხელს აწერს ნოტარიუსი.

თუ პირს ავადმყოფობის ან ფიზიკური ნაკლის გამო არ შეუძლია ხელმოწერა, მაგრამ შეუძლია დოკუმენტის წაკითხვა, მის ნაცვლად და მისი თხოვნით დოკუმენტს ხელს აწერს სხვა პირი, რომელიც უნდა ესწრებოდეს სანოტარო მოქმედების შესრულებას. ხელმოწერი შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილის ნათესავი, მაგრამ ამავედროულად არ შეიძლება იყოს სანოტარო აქტის მონაწილე. ნოტარიუსი ვალდებულია დაადგინოს სხვის ნაცვლად ხელმოწერი პირის პირადობა ამ ინსტრუქციით დადგენილი წესით. ნოტარიუსმა უნდა მიუთითოს პირის მიერ გაცხადებული ის მიზეზი, რის გამოც მას არ შეუძლია ხელმოწერა, აგრეთვე, მის ნაცვლად ხელმოწერი პირის საიდენტიფიკაციო მონაცემები.

თუ პირმა არ იცის ის ენა, ან მისი დამწერლობა, რომელზეც შედგენილია დოკუმენტი, იგი ხელს აწერს იმ ენაზე, რომელიც მან იცის. თუ

ნოტარიუსს დოკუმენტი წარედგინა ხელმოწერილი სახით და ხელმოწერმა მოითხოვა დოკუმენტზე მისი ხელმოწერის ნამდვილობის დამოწმება, ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაამოწმოს პირის განცხადება იმის შესახებ, რომ დოკუმენტზე არსებული ხელმოწერა ეკუთვნის განმცხადებელს. განცხადებას, რომელიც თან ერთვის ხელმოწერილ დოკუმენტს, ხელს აწერს განმცხადებელი და მისი ხელმოწერა მოწმდება ნოტარიალურად. ნოტარიუსმა და სანოტარო აქტის ყველა მონაწილემ (მხარე, თარჯიმანი, მონძე) ხელი უნდა მოაწეროს სხვადასხვა ენაზე შედგენილ ყველა ტექსტს. დასაშვებია მხარეთა შეთანხმებით ორ ან რამდენიმე ენაზე შედგენილ აქტში მიეთითოს, თუ რომელ ენაზე (მათ შორის, არასახელმწიფო ენაზე) შედგენილ ტექსტს შეიძლება მიენიჭოს უპირატესობა სხვადასხვაენოვან ტექსტებს შორის განსხვავების არსებობისას.

სანოტარო აქტზე ხელმოწერის წესის დარღვევასთან დაკავშირებით სასამართლომ იმსჯელა შემდეგ გადანყვეტილებაში: სანოტარო წესით დამოწმებული იქნა იპოთეკის, იპოთეკაში ცვლილებების და ნასყიდობის ხელშეკრულება, მესაკუთრე ხელშეკრულებებში მონაწილეობდა წარმომადგენლის მეშვეობით, ექსპერტიზის დასკვნის შედეგად მიმდობილობაზე საკუთრების მიმდობის ხელმოწერა შესრულებული იყო არა სანერო საშუალების ქალაქზე უშუალო შეხებით, არამედ ფერადი ასლგადამღები ტექნიკის გამოყენებით. სასამართლომ ბათილად სცნო სადავო სესხისა და იპოთეკის, აგრეთვე, ნასყიდობის ხელშეკრულებები.¹¹¹

სანოტარო საქმის წარმოების ენა

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად სანოტარო მოქმედება სრულდება სახელმწიფო ენაზე. თუ პირი, რომელიც ითხოვს სანოტარო მოქმედების შესრულებას, ვერ ფლობს სახელმწიფო ენას, ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედებას ასრულებს თარჯიმნის მონაწილეობით.

კანონმდებლობა განსაზღვრავს საჯარო და კერძო აქტის ენას. ინსტრუქციის 24-ე მუხლის თანახმად, საჯარო სანოტარო აქტი უნდა შედგეს სახელმწიფო ენაზე. ამასთანავე, სანოტარო მოქმედების მონაწილის (მონაწილეების) მიერ სახელმწიფო ენის ან მისი დამწერ-

¹¹¹ სუსგ. №ას-706-669-2013, 22 ოქტომბერი, 2013 წელი.

ლობის არცოდნისას, თუ ნოტარიუსმა იცის შესაბამისი ენა, დოკუმენტს თარგმნის თვითონ და ამის შესახებ მიუთითებს აქტში, თუკი ამის წინააღმდეგი არ არის სანოტარო მოქმედების მონაწილე. ამასთანავე, სანოტარო მოქმედების მონაწილის თანხმობის გაცხადების შესახებ მითითება სავალდებულო არ არის. ივარაუდება, რომ მან ნოტარიუსის მიერ დოკუმენტის თარგმნის შესახებ თანხმობა გამოხატა. ხოლო თუ ნოტარიუსმა არ იცის შესაბამისი ენა, ის სანოტარო მოქმედებას ასრულებს თარჯიმნის მონაწილეობით. ასეთ შემთხვევაში სავალდებულოა სანოტარო აქტი შედგეს კლიენტისთვის გასაგებ ენაზეც.

რაც შეეხება კერძო აქტს, მასზე ხელმოწერის ნამდვილობა შეიძლება დამოწმდეს ისე, რომ კერძო აქტი შედგენილი იყოს არასახელმწიფო ენაზე, თუკი ხელმომწერი ნოტარიუსის წინაშე აცხადებს, რომ მან იცის ის ენა, რომელზედაც შედგენილია კერძო აქტი ან გაცნობილია დოკუმენტის შინაარსს და არ საჭიროებს დოკუმენტის თარგმანს. ხელმომწერის ეს განცხადება შეტანილ უნდა იქნეს ნოტარიუსის დამადასტურებელ წარწერაში, რომელიც ყველა შემთხვევაში უნდა შედგეს სახელმწიფო ენაზეც. ამ შემთხვევაში სანოტარო მოქმედების შესრულებისას თარჯიმნის მონაწილეობა არ არის სავალდებულო, თუკი ნოტარიუსს თარჯიმნის გარეშე შეუძლია დაადგინოს ხელმომწერის ნების გამოვლენის ნამდვილობა. ამის შესახებ ნოტარიუსმა უნდა მიუთითოს დამადასტურებელ წარწერაში. თუკი ნოტარიუსს ენის არცოდნის გამო არ შეუძლია ხელმომწერის ნების დადგენა, სანოტარო მოქმედება უნდა შესრულდეს თარჯიმნის მონაწილეობით. თარჯიმნის მონაწილეობის შესახებ ინფორმაცია უნდა აისახოს ნოტარიუსის დამადასტურებელ წარწერაში, ხოლო თარჯიმანმა ხელი უნდა მოაწეროს კერძო აქტზე.

კანონმდებლობა არა მხოლოდ სანოტარო აქტების ენას არეგულირებს, არამედ სანოტარო აქტის დანართებისასაც. ინსტრუქციის 22-ე მუხლის თანახმად, სანოტარო აქტს შეიძლება დაერთოს დოკუმენტი ქართულ და/ან ნოტარიუსისათვის გასაგებ უცხოურ ენაზე სავალდებულო თარგმანის გარეშე, თუ ეს დოკუმენტები ადასტურებს მხარეების უფლებამოსილებას და სხვა მსგავს საკითხებს (მაგ., ამონაწერი სამეწარმეო რეესტრიდან, ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან უძრავი ქონების შესახებ და სხვა). ამ დოკუმენტების თარგმანი სანოტარო მოქმედების მონაწილის გასაგებ ენაზე სავალდებულოა ამ პირის მოთხოვნის შემთხვევაში. თუ სანოტარო აქტში მითითებული არ არის სანოტარო მოქმედების მონაწილის მოთხოვნის შესახებ, ივარაუდება, რომ მან არ მოითხოვა დანართის თარგმნა მისთვის გასაგებ ენაზე. თუ დან-

ართი დოკუმენტის ენა არ იცის ნოტარიუსმა, მან უნდა მოითხოვოს ამ დოკუმენტის თარგმანი და მისი დამოწმება ქართულ ენაზე. ეს ნორმა არ მოქმედებს და დანართი დოკუმენტის თარგმანა ქართულ ენაზე და/ან სანოტარო მოქმედების მონაწილისათვის გასაგებ ენაზე სავალდებულოა იმ შემთხვევაში, თუ დანართი წარმოადგენს სანოტარო აქტის არსებით ნაწილს და დანართით წესრიგდება სახელმეკრულებო ურთიერთობების ესა თუ ის საკითხი (მაგალითად, დაფუძნების აქტს დანართის სახით თან ერთვის იურიდიული პირის წესდება, დანართით მონესრიგებულია დავების გადაწყვეტის წესი, დანართით დადგენილია შესრულებულ სამუშაოთა მიღების პროცედურები და სხვა). იურიდიული პირების კრების ოქმებს, რომელსაც ადგენს ნოტარიუსი, შეიძლება დაერთოს კრებაზე წარდგენილი ნებისმიერი დოკუმენტი ქართულ და/ან სანოტარო მოქმედების მონაწილისათვის გასაგებ უცხოურ ენაზე სავალდებულო თარგმანის გარეშე. კერძო აქტის დანართების ენას განსაზღვრავენ უშუალოდ მხარეები.

ვინაიდან სამართალწარმოების ენა წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული სამართლიანი სასამართლოს ერთ-ერთ კომპონენტს, მას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ასევე პრევენციული მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესშიც. აღნიშნულთან დაკავშირებით საინტერესოა აჭარის უმაღლესი სასამართლოს გადაწყვეტილება სანოტარო აქტის ბათილად ცნობის ¹¹² თაობაზე: სანოტარო აქტი ბათილად იქნა ცნობილი, რადგან ნების გამოძვლენი პირი ეროვნებით რუსი იყო, ხოლო ნოტარიუსმა მას არ შესთავაზა თარჯიმანი. ¹¹³

სანოტარო მოქმედების შესრულების ადგილი

საქართველოს კანონმდებლობა არ იცნობს ნოტარიუსების სამუშაო უბნებად დაყოფას, შესაბამისად, სანოტარო მოქმედება პირის თხოვნით შეიძლება შეასრულოს ნებისმიერმა ნოტარიუსმა. ნოტარიუსი სანოტარო მოქმედებას ასრულებს თავის სანოტარო ბიუროში. ამასთანავე, ნოტარიუსი უფლებამოსილია კლიენტის მოთხოვნით, კლი-

¹¹² 6 ჭანტურია, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, 2011, გვ. 341. 7 Sdr. MülKo/Einsele, BGB, 6. Aufl., 2012, § 126, ლნ. 6 ფფ. 8 ჭანტურია, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, 2011, გვ. 346 – ეყრდნობა Flume, Rechtsgelehrn, S. 250 მოსაზრებას. 7 8 თორნიკე დარჯანია მუხლი 69 397.

¹¹³ კომენტარი 397 სუსგ სამოქ., 9/2005, გვ. 12-13; ციტი. ასევე ჭანტურია, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, 2011, გვ. 346. 10 საქ. უზენაესი სასამართლო, საქმე №ას-1317-1444-04, 12.04.2005.

ენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, სანოტარო მოქმედება შეასრულოს სანოტარო ბიუროს ფარგლებს გარეთ. იმ შემთხვევაში, თუ სანოტარო მოქმედება სრულდება სანოტარო ბიუროს გარეთ, დოკუმენტში უნდა მიეთითოს სანოტარო მოქმედების შესრულების ადგილი. ამასთანავე, ამ ნორმის დარღვევა არ იწვევს დოკუმენტის ბათილობას.

სანოტარო მოქმედების შესრულების ვადა, გადადება და შეჩერება

მოქმედი კანონმდებლობით კონკრეტული ვადები ამა თუ იმ სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის არ არის დადგენილი. ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 45-ე მუხლის თანახმად, სანოტარო მოქმედება სრულდება ამისათვის საჭირო ყველა დოკუმენტის წარდგენის შემდეგ. კანონმდებლობა ითვალისწინებს ასევე სანოტარო მოქმედების შესრულების გადადებასაც შემდეგ შემთხვევებში:

ა) თუ გამოთხოვილია დამატებითი მონაცემები ან დოკუმენტები — მათ მიღებამდე;

ბ) თუ ტარდება ექსპერტიზა — ექსპერტიზის დასკვნის მიღებამდე;

გ) დაინტერესებული პირის თხოვნით, რომელსაც სურს მიმართოს სასამართლოს იმ უფლებაზე ან ფაქტზე შედავებისათვის, რომლის დადასტურებასაც ითხოვს მეორე პირი. ამ შემთხვევაში ნოტარიუსს უფლება აქვს, გადადოს სანოტარო მოქმედების შესრულება არა უმეტეს 10 დღის ვადით. თუ ნოტარიუსის მიერ დადგენილ ვადაში სასამართლოდან მიღებული არ იქნა ცნობა დაინტერესებული პირის განცხადების შეტანის შესახებ, ნოტარიუსი ასრულებს სანოტარო მოქმედებას.

რაც შეეხება სანოტარო მოქმედების შესრულების შეჩერებას, ეს შესაძლებელია სასამართლოს შესაბამისი შეტყობინების საფუძველზე, სასამართლოში სამართლებრივი დავის გადანაცველამდე.

სანოტარო მოქმედების შესრულების გადადებისას ან შეჩერებისას ნოტარიუსი არ გასცემს სანოტარო წესით დამონშემულ დოკუმენტს ან მონშობას და სანოტარო მოქმედების შესრულების გადადებიდან ან შეჩერებიდან 2 დღის ვადაში გამოსცემს დადგენილებას სანოტარო მოქმედების შესრულების გადადების ან შეჩერების შესახებ. საჭიროების შემთხვევაში ნოტარიუსი დადგენილებაში აღნიშნავს, რომ შემონშებულია პირთა უფლებამოსილება და ქმედუნარიანობა.

ნოტარიუსი თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენელია. იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ის საკუთარ რისკებს თავად აზღვევს, მისი ყველაზე მნიშვნელოვანი დამცავი მექანიზმია სანოტარო მოქმედებების შესრულებაზე უარის განცხადების საფუძვლები, რომლებიც გათვალისწინებულია „ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 52-ე მუხლით:

ნოტარიუსი და მასთან გათანაბრებული პირები უარს ამბობენ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, თუ:

ა) სანოტარო მოქმედების შესრულება ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას;

ბ) სანოტარო მოქმედების შესასრულებლად წარმოდგენილი დოკუმენტები არ შეესაბამება დადგენილ მოთხოვნებს, ან შეიცავს პირთა პატივისა და ღირსების შემლახველ ცნობებს, ან ეწინააღმდეგება ზნეობის საყოველთაოდ აღიარებულ ნორმებს;

გ) სანოტარო მოქმედების მონაწილე არ არის უფლებამოსილი პირი ან ქმედუნარიანი, ან სანოტარო მოქმედების შესრულების შესახებ თხოვნა შემოსულია იმ ენაზე, რომელსაც ნოტარიუსი არ ფლობს, და არ არის თარჯიმნის გამოყენების შესაძლებლობა.

ასევე, ნოტარიუსი ვალდებულია უარი თქვას სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე თუ ეჭვი ეპარება:

- წარდგენილი დოკუმენტის წარმდგენისადმი კუთვნილებაში;

- ინვესტორადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ნამდვილობაში;

- სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული პირის პირადობის (ბინადრობის) მოწმობის მონაცემების შესაბამისობაში იმ პირთან, რომლის იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურებაც უნდა მოხდეს ნოტარიუსის მიერ;

- არსებობს რაიმე სხვა გარემოება, რომელიც ნოტარიუსს ხელს უშლის პირის იდენტიფიცირებასა და პირადობის დადასტურებაში;¹¹⁴

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქცია, ასევე ითვალისწინებს სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის განცხადების კიდევ ერთ შემთხვევას: ნოტარიუსი უფლებამო-

¹¹⁴ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, მუხლი 19.

სილია უარი განაცხადოს სანოტარო მომსახურების განევაზე მის მიმართ ან სანოტარო ბიუროს სხვა თანამშრომლის მიმართ კლიენტის არაეთიკური დამოკიდებულების გამო.¹¹⁵ თუმცა, აღნიშნული ნორმა ნოტარიუსების მიერ ფრთხილად გამოსაყენებელია, ვინაიდან გასთვალისწინებელია ის გარემოება, რომ კანონქვემდებარე აქტი უნდა შეესაბამებოდეს კანონს, ამ საფუძველს კი კანონი არ ითვალისწინებს. ამასთან, არაეთიკური ქცევა შესაძლოა იყოს შეფასებითი კატეგორია და მიზანშეწონილი იქნებოდა, თუ დაკონკრეტდებოდა ის კონკრეტული ქმედებები, რომლების ჩადენისასაც ნოტარიუსებს ცალახად ექნებოდათ უარის თქმის საფუძველი.

დადგენილება უარის შესახებ

კანონმდებლობა ამომწურავად განსაზღვრავს უარის თქმის საფუძველს. ნოტარიუსს ეკრძალება უსაფუძვლო უარის თქმა სანოტარო მოქმედების შესრულებასა და/ან პროფესიული მომსახურების განევაზე.

სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის გაცხადებისას, კლიენტის მოთხოვნით, ნოტარიუსი გამოსცემს წერილობით დადგენილებას. ნოტარიუსის დადგენილება სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ უნდა იყოს წერილობით დასაბუთებული. მასში მოეთითება:

- ა) ნოტარიუსის სახელი და გვარი, სანოტარო ბიუროს მისამართი;
- ბ) დადგენილების მიღების თარიღი;
- გ) იმ პირის მონაცემები, რომელსაც ეთქვა უარი სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე;
- დ) საქმის გარემოებები და სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის საფუძველები;
- ე) გასაჩივრების წესი.

დადგენილების გაცემას არ აბრკოლებს სანოტარო მოქმედების მოთხოვნილი პირის არაქმედუნარიანობის/შეზღუდულქმედუნარიანობის შესახებ ეჭვის არსებობა.

დადგენილება სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის შესახებ გაიცემა კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში და შედგენიდან არა უგვიანეს 3 დღისა უნდა გადაეცეს პირს, რომელსაც უარი ეთქვა სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე.

¹¹⁵ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე; მუხლი 9, პუნქტი 2.

ნოტარიუსის მოქმედების ან დადგენილების გასაჩივრება

ნოტარიუსი ვალდებულია პირს, რომელსაც უარი ეთქვა სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, განუმარტოს დადგენილების გასაჩივრების წესი და ვადა.¹¹⁶

იმ შემთხვევაში თუ სანოტარო მოქმედების შესრულებისას წარმოიშობა სამართლებრივი დავა, განიხილება სასამართლო წესით. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“ 52-ე მუხლის თანახმად, პირს, რომლის ინტერესებსაც შეეხება სანოტარო მოქმედება, ან პირს, რომელსაც უარი ეთქვა სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, შეუძლია სანოტარო მოქმედება ან დადგენილება სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ გაასაჩივროს სასამართლოში სანოტარო ბიუროს ადგილმდებარეობის მიხედვით. ხოლო, საჩივარს ნოტარიუსის იმ საქმიანობაზე, რომელიც გათვალისწინებული არ არის ამ მუხლის პირველი პუნქტით, განიხილავს იუსტიციის სამინისტრო ან მისი დავალებით — საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

ნოტარიუსთან გათანაბრებული ცალკეული პირების მიერ სანოტარო მოქმედების შესრულების ზოგადი წესი

ნოტარიუსთან გათანაბრებული პირი, რომელსაც საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული აქვს ცალკეულ სანოტარო მოქმედებათა შესრულების ფუნქცია და რომელსაც არ გააჩნია იურისტის კვალიფიკაცია და სპეციალური ცოდნა სანოტარო საქმიანობის ირგვლივ, უფლებამოსილია განახორციელოს კერძო აქტებზე მხარის (მხარეთა) ხელმოწერების დამოწმება, საჯარო აქტის შედგენის ვალდებულების გარეშე.

სანოტარო წესით დადასტურებულ დოკუმენტებს უთანაბრდება:

ა) საავადმყოფოში, სხვა სტაციონარულ სამკურნალო-პროფილაქტიკურ დაწესებულებაში, სანატორიუმში სამკურნალოდ მყოფ ან მოხუცებულთა და ინვალიდთა სახლებში მცხოვრებ მოქალაქეთა ანდერძები, რომლებიც დადასტურებულია მთავარი ექიმის, მისი მოადგილის ან მორიგე ექიმის მიერ;

ბ) საქართველოს აღმით მცურავ საზღვაო გემზე ან საჰაერო ხომალდზე მყოფ მოქალაქეთა ანდერძები, რომლებიც დადასტურებულია ამ საზღვაო გემის კაპიტნის ან საჰაერო ხომალდის მეთაურის მიერ;

¹¹⁶ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, მუხლი 52.

გ) საძიებო-სადაზვერვო და სხვა, მათ მსგავს ექსპედიციებში მყოფ მოქალაქეთა ანდერძები, რომლებიც დადასტურებულია შესაბამისი ექსპედიციის უფროსის მიერ;

დ) სამხედრო მოსამსახურეთა ანდერძები და რწმუნებულებანი, ხოლო იმ ჯარის ნაწილის, შენაერთის, დანესებულებისა და სამხედრო სასწავლებლის დისლოკაციის პუნქტებში, სადაც არ არის სანოტარო ბიურო — აგრეთვე მუშა-მოსამსახურეთა, მათი ოჯახის წევრებისა და სამხედრო მოსამსახურეთა ოჯახის წევრების ანდერძები და რწმუნებულებანი, რომლებიც დადასტურებულია ამ ნაწილის, მეთაურის მიერ;

ე) პენიტენციურ დანესებულებაში მოთავსებულ პირთა ანდერძები და რწმუნებულებანი, რომლებიც დადასტურებულია ამ დანესებულების დირექტორის მიერ.

გემისა და ექსპედიციის შემთხვევაში ანდერძი დაბრუნებისას ნარედგინება ნოტარიუსს, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამისი სანოტარო მოქმედების რეგისტრაციას ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში.

უფლებამოსილ თანამდებობის პირებს სანოტარო მოქმედების შესრულება შეუძლიათ მხოლოდ ელექტრონული სანოტარო რეესტრის ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში. დღეისათვის ელექტრონულ სანოტარო რეესტრთან ხელმისაწვდომობა გააჩნიათ საზღვარგარეთ საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საკონსულო დანესებულებების სათანადოდ უფლებამოსილმა თანამდებობის პირებს, ასევე სასჯელალსრულების დანესებულებების დირექტორებს, ხოლო სხვა პირების მიერ სანოტარო მოქმედებები ფაქტობრივად არ სრულდება.

სანოტარო მოქმედების შესრულების ფორმალური საფუძვლები

სანოტარო მოქმედება სრულდება შესაბამისი მოქმედების შესრულებისათვის სავალდებულო ყველა პროცედურის დასრულების შემდეგ. თუ სანოტარო მოქმედება უნდა შესრულდეს კანონმდებლობით დადგენილი დოკუმენტის საფუძველზე, ეს დოკუმენტი უნდა აკმაყოფილებდეს კანონით დადგენილ ნორმებს. თუ კანონმდებლობით სხვა რამ არის გათვალისწინებული, სანოტარო მოქმედების შესრულების საფუძველი შეიძლება იყოს მხოლოდ ადმინისტრაციული ორგანოს, ნოტარიუსის ან საჯარო უფლებამოსილებით აღჭურვილი სხვა პირის მიერ კანონმდებლობით დადგენილი წესით გაცემული (შესრულებული, დამოწმებული) დოკუმენტი (მათ შორის, მართვის ავტომატური საშუალებებით გამოცემული დოკუმენტი) ან ნოტარიუსის მიერ ფაქტების და მოვლენების უშუალოდ აღქმა. ნოტარიუსთან წარდგენილი დოკუმენტი უნდა იყოს დედანი ან დამოწმებული ასლი, ან მართვის ავტომატური საშუალებებით მიღებული დოკუმენტის ელექტრონული ასლი, რომლის ნამდვილობის გადამოწმება შესაძლებელია ნოტარიუსის მიერ საჯარო მონაცემთა ბაზასთან უშუალო კავშირით. ნოტარიუსისათვის წარდგენილი დოკუმენტის დედანი უნდა შეესაბამებოდეს კანონმდებლობით დადგენილ სავალდებულო ფორმას. იმ შემთხვევაში, თუ ნოტარიუსთან წარდგენილი დოკუმენტისათვის კანონმდებლობით არ არის დადგენილი სავალდებულო სანოტარო ფორმა, დოკუმენტზე არსებული ხელმოწერის ნამდვილობა დამოწმებული უნდა იყოს ნოტარიუსის ან სხვა უფლებამოსილი პირის მიერ. ხელმოწერის ნამდვილობის დამოწმების წესის დაცვა არ არის აუცილებელი, თუ დოკუმენტი შედგენილია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ, გარდა რელიგიური და პოლიტიკური გაერთიანებებისა. სანოტარო მოქმედება არ სრულდება იმ დოკუმენტის საფუძველზე, რომელშიც არის ამოშლილი, ამოფხეკილი და/ან გადახაზული (გადაშლილი) სიტყვები, წინადადებები და მსგავსი გადასწორებანი და აღნიშნული შესწორებანი არ არის დათქმული. არ მიიღება, აგრეთვე, ფანქრით შედგენილი დოკუმენტები. ამასთან, ეს აკრძალვა არ გამოორიცხავს ამგვარი დოკუმენტების ფოტოასლების დედანთან შესაბამისობის დამოწმებას ამ ინსტრუქციით დადგენილი წესით. თუ ინსტრუქციით ან სხვა ნორმატიული აქტით სხვა რამ არ არის

დადგენილი, საჯარო აქტის დამონშემებისა ფაქსით ან სხვა ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით გამოგზავნილი დოკუმენტები მიიღება მხოლოდ მაშინ, როდესაც შესაძლებელია გამოგზავნის (წყაროს) უტყუარი იდენტიფიკაცია და დოკუმენტი მიღებულია ისეთი არხებით ან საშუალებებით, რაც გამორიცხავს მის შინაარსში მესამე პირთა არაავტორიზებულ ჩარევას.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია მიიღოს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მართვის ერთიანი ავტომატური საშუალებების გამოყენებით გაცემული/გამოცემული დოკუმენტი (დედანი ან კანონმდებლობის შესაბამისად დამზადებული ასლი). აღნიშნული დათქმა ვრცელდება ელექტრონული დოკუმენტების (მათი ქალაქის ასლების) მიმართაც.

დოკუმენტის შედგენის ფორმალური და ტექნიკური ნიშნები

სანოტარო აქტი უნდა შედგეს მკაფიო და ნათელი ენით ისე, რომ გამოირიცხოს მისი არაერთგვაროვანი განმარტება. სანოტარო აქტი უნდა დაიბეჭდოს ტექნიკური საშუალების გამოყენებით ან უნდა დაინეროს ხელით (ხელნაწერი დოკუმენტი). სანოტარო აქტის სრულად ან ნაწილობრივ ხელით დაწერისას ან ხელმოწერების შესრულებისას გამოყენებულ უნდა იქნეს მხოლოდ ბურთულიანი, სინათლემდეგი და წყალმდეგი მელნის ავტოკალამი. ხელნაწერი უნდა იკითხებოდეს ადვილად.

დასაშვებია დამადასტურებელი წარწერის კომბინირებული საშუალებით (ტექნიკური საშუალებითა და ხელნაწერის გამოყენებით) შედგენა. მაგრამ საჯარო აქტის ფორმით შედგენილი გარიგების ან მოწმობის ტექსტი შედგენილი უნდა იყოს ერთგვაროვანი საშუალებით (ან მთლიანად ერთი და იმავე სახის ტექნიკური საშუალების გამოყენებით, ან მთლიანად ხელნაწერის სახით).

სანოტარო აქტი სრულდება A4 ფორმატის ((210X297 მმ) მყარ თეთრი ფერის ქაღალდზე, რომლის სიმკვრივეა არანაკლებ 80 გრ/კვ.მ. ამასთანავე, სანოტარო აქტის ყდისათვის დასაშვებია სხვა ფერის ქაღალდის გამოყენება. დოკუმენტის გაყალბებისაგან დაცვის მიზნით, ნოტარიუსი უფლებამოსილია აქტი შეასრულოს დამცავი ნიშნების მქონე ქაღალდის გამოყენებით. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის

გამგეობის გადანყეტილებით შეიძლება დადგინდეს საჯარო აქტების გაფორმების სტანდარტული წესები (დოკუმენტების ერთგვაროვანი თავფურცელი, თავფურცელზე მისათითებელი ინფორმაცია, დოკუმენტების აკინძვის ერთგვაროვანი წესები...).

სიტყვათა და ტერმინთა შემოკლება აქტში დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შემოკლება საყოველთაოდ მიღებული და ცნობილია. დოკუმენტები, რომელთა საფუძველზე შედგა საჯარო სანოტარო აქტი და რომლებიც უნდა დარჩეს ნოტარიუსთან, დაერთვის აქტის იმ ეგზემპლარს, რომელიც ინახება სანოტარო არქივში. აქტის მონაწილის მოთხოვნით, დანართი შეიძლება დაერთოს აქტის სხვა ეგზემპლარსაც.

თუ ნოტარიუსთან წარდგენილი დოკუმენტი შედგება რამდენიმე ფურცლისაგან, დოკუმენტი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ ერთ-ერთ პირობას მაინც:

ა) ფურცლები უნდა იყოს აკინძული, ზონარგაყრილი და ზონარ-დანებებული. ამასთანავე, ზონარს ქაღალდი ისე უნდა ჰქონდეს გადაკრული, რომ ქაღალდის მთლიანობის დარღვევის გარეშე შეუძლებელი იყოს ზონრის გახსნა. ქაღალდის მთლიანობა არ უნდა იყოს დარღვეული. ზონარზე დანებებულ ქაღალდზე დასმული უნდა იყოს დოკუმენტის გამცემი ორგანოს ბეჭედი და უფლებამოსილი პირის ხელმოწერა ისე, რომ ბეჭდის ანაბეჭდისა და ხელმოწერის ნაწილი ასახული იყოს დანებებულ ფურცელზე, ხოლო ნაწილი დოკუმენტის ფურცელზე. დოკუმენტზე მითითებული უნდა იყოს აკინძული ფურცლების რაოდენობა;

ბ) თითოეული გვერდი უნდა იყოს დანომრილი, ხელმოწერილი და ბეჭედდასმული, აგრეთვე მითითებული უნდა იყოს გვერდების საერთო რაოდენობა, ხოლო თუ დოკუმენტის ნამდვილობისათვის არ არის აუცილებელი ბეჭედი, ამ შემთხვევაში თითოეული გვერდი უნდა იყოს დანომრილი, ხელმოწერილი, აგრეთვე მითითებული უნდა იყოს გვერდების საერთო რაოდენობა.

საჯარო სანოტარო აქტს, რომელიც ინახება სანოტარო არქივში, უნდა დაერთოს (აკინძოს სანოტარო აქტთან ერთად ამ მუხლით დადგენილი წესით) ყველა დოკუმენტი, რომლის საფუძველზეც შესრულდა სანოტარო მოქმედება, გარდა ავტომოტოტრანსპორტის სარეგისტრაციო მოწმობისა, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტისა, აგრეთვე დოკუმენტისა, რომელიც უკვე ინახება ნოტარიუსის სანოტარო არქივში. სანოტარო აქტში უნდა მიეთითოს აღნიშნული დოკუმენტების რეკვიზიტები.

თუ გარიგების დამოწმება, ან მოწმობის გაცემა საჭიროებს სხვა დოკუმენტის წარდგენას, სანოტარო მოქმედების მონაწილე ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს საჭირო დოკუმენტის დედანი, რომელიც აკმაყოფილებს ინსტრუქციის მოთხოვნებს, ან დამოწმებული ასლის სახით, თუ კანონმდებლობით ან ინსტრუქციით სხვა რამ არ არის დადგენილი. სანოტარო აქტს დაერთვის დოკუმენტის დედანი ან წარდგენილი დედნის ასლი. დოკუმენტის ასლი რომელიც ინახება სანოტარო არქივში და აკინძულია სანოტარო აქტთან ერთად ინსტრუქციით დადგენილი წესით, მიიჩნევა დოკუმენტის დამოწმებული ასლად და დასაშვებია სანოტარო არქივიდან მისი დამოწმებული ასლების ან ამ დოკუმენტებიდან ამონაწერების გაცემა კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

დადგენილი წესი არ ვრცელდება დოკუმენტების მიმართ, რომლებიც მიღებულია ისეთი სახელმწიფოდან, სადაც არ მოქმედებს დოკუმენტის სავალდებულო აკინძვის წესი (მაგალითად, აშშ). ასეთი დოკუმენტის ნამდვილობაზე სრული პასუხისმგებლობა (მათ შორის, სისხლისსამართლებრივი) ეკისრება დოკუმენტის წარმომდგენ პირს. ნოტარიუსი ვალდებულია მხარეები გააფრთხილოს ამ ვალდებულების არარსებობისა და მისი შესაძლო შედეგების შესახებ და ამ გაფრთხილების შესახებ აღნიშნოს სანოტარო აქტში.

სანოტარო აქტში რიცხვები უნდა დაინეროს სიტყვებით იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი ასახავს სანოტარო მოქმედების შესრულების თარიღსა და გარიგების ღირებულებას. კერძო აქტში რიცხვები ინერება ისე, როგორც მიზანშეწონილად მიიჩნევა მხარე.

სანოტარო აქტში შესწორება (ამოღება, ცვლილება, დამატება)

საჯარო სანოტარო აქტში შესწორება (ამოღება, ცვლილება, დამატება) შეიტანება შემდეგი წესით: სიტყვა (ასო-ნიშნის, წინადადება, ციფრი), რომელიც ამოღებულ უნდა იქნეს, შემოიხაზება იმგვარად, რომ შესაძლებელი იყოს შემოხაზული სიტყვის (ასო-ნიშნის, წინადადების, ციფრის) წაკითხვა. ამგვარად მონიშნულის გვერდით დაისმება ციფრი. ეს ციფრი უნდა დაისვას აგრეთვე დოკუმენტის ტექსტის ბოლოს, მაგრამ მხარეთა ხელმოწერამდე. ციფრის გვერდით უნდა მიეთითოს: „ამოღებულია“, ხოლო შემდეგ უნდა განმეორდეს მონიშნული სიტყვა;

თუ სანოტარო აქტი უნდა შესწორდეს, ზემოაღნიშნული წესი მასზეც ვრცელდება და უნდა მიეთითოს: „ამოღებულია“, შემდეგ უნდა

გამეორდეს მონიშნული სიტყვა ხოლო შემდეგ უნდა მიეთითოს: „უნდა იყოს“ და უნდა დაინეროს ის სიტყვა რომლითაც იცვლება ამოღებული სიტყვა.

გამოტოვებული სიტყვის (ასო-ნიშნის, წინადადების, ციფრის) ადგილზე ანალოგიური წესი ვრცელდება. ტექსტის ბოლოს დასმული ციფრის გვერდით უნდა მიეთითოს: „დამატებულია“ და უნდა დაინეროს ის სიტყვა, რომელიც უნდა ჩაისვას ციფრით აღნიშნულ ადგილზე;

შესწორებების ბოლოს ხელს აწერს მხარე და ნოტარიუსი. ხელმოწერათა შემდეგ უნდა დაისვას ნოტარიუსის ბეჭედი.

შესწორებები იმ სანოტარო აქტში, რომელიც უკვე ხელმოწერილია მხარეთა მიერ, შეიტანება იგივე წესით იმ განსხვავებით, რომ სანოტარო აქტის ტექსტის ბოლოს ცვლილებების შესახებ არსებული მითითებების შემდეგ სავალდებულოა მხარეებისა და ნოტარიუსის განმეორებითი ხელმოწერები და ნოტარიუსის ბეჭდის დასმა; ან დამოუკიდებელი საჯარო აქტის შედგენითა და დამოწმებით.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია სანოტარო მოქმედების მონაწილის, დაინტერესებული პირის მოთხოვნით, ან საკუთარი ინიციატივით, სანოტარო აქტის ტექსტში შეასწოროს სანოტარო აქტის შედგენისას დაშვებული აშკარა მექანიკური შეცდომები. აშკარა მექანიკურ შეცდომად ჩაითვლება სანოტარო აქტის ტექსტში დაშვებული კალმისმიერი, ორთოგრაფიული, არითმეტიკული ან სხვა სახის ხარვეზები, რომელთა მექანიკური ხასიათი თვალნათლივ დასტურდება ამავე სანოტარო აქტის სხვა ნაწილებიდან და/ან თანდართული დოკუმენტებიდან და რომელთა გასწორებაც არ იწვევს სანოტარო აქტის შინაარსის არსებით შეცვლას. ამ შემთხვევაში მხარეების განმეორებითი ხელმოწერები სავალდებულო არ არის. შესწორებულ ვარიანტზე დაისმება ნოტარიუსის ხელმოწერა და ბეჭედი. ნოტარიუსი უფლებამოსილია სანოტარო აქტის ასლში დოკუმენტის დედნის ტექსტი გადმოსცეს საბოლოოდ გასწორებული სახით დედანში შეტანილ ცვლილებებზე მითითებების გარეშე.

კერძო აქტში დაშვებული შეცდომა სწორდება:

ა) დამოუკიდებელი კერძო აქტის შედგენითა და ამ აქტზე მხარის (მხარეების) ხელმოწერის (ხელმოწერების) ნამდვილობის დამოწმებით, ან

ბ) იმავე აქტზე მხარის (მხარეების) შესაბამისი შინაარსის მინაწერითა და მინაწერზე მხარის (მხარეების) ხელმოწერის (ხელმოწერების) ნამდვილობის დამოწმებით.

კერძო აქტის დამადასტურებელ წარწერაში (ნოტარიუსის ფორმულიარში) დაშვებულ შეცდომებს ნოტარიუსი ასწორებს საკუთარი ინიციატივით, ან დაინტერესებული პირის თხოვნით. შესწორებისას გამოიყენება იგივე წესები იმ განსხვავებით, რომ შესწორების დამადასტურებელ წარწერაზე დაისმება მხოლოდ ნოტარიუსის ბეჭედი და ხელმოწერა.

თუკი შეცდომა არ სწორდება დამოუკიდებელი საჯარო ან კერძო აქტის შედგენით, არ არის დამოუკიდებელი (განცალკევებული) სანოტარო მოქმედება, არ ტარდება სანოტარო მოქმედებათა რეგისტრაციის რეესტრში.

თემა 15.

სანოტარო მოქმედებები, გარიგების დამოწმების საფუძვლები

სანოტარო მოქმედებების ჩამონათვალს ადგენს „ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 38-ე მუხლი, თუმცა აღსანიშნავია რომ აღნიშნული ჩამონათვალი არ არის ამომწურავი და გარკვეული სამართლებრივ ქმედებებზე სავალდებულო სანოტარო დამოწმებას ითვალისწინებს მატერიალური სამართლის რიგი აქტები. ამ კანონით გათვალისწინებული სანოტარო მოქმედებების გარდა, ნოტარიუსი ასრულებს აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა სანოტარო მოქმედებებს.

აღნიშნული მუხლის თანახმად, ნოტარიუსი ასრულებს შემდეგ სანოტარო მოქმედებებს:

ა) კანონით დადგენილ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით ადასტურებს გარიგებებს;

ბ) გასცემს საკუთრების უფლების მონმობას;

გ) გასცემს მემკვიდრეობის უფლების მონმობას;

დ) გასცემს მეუღლეთა საერთო ქონებაში წილზე საკუთრების უფლების მონმობას;

ე) იღებს ზომებს სამემკვიდრეო ქონების დასაცავად;

ვ) ამონმებს დოკუმენტის ასლისა და ამონაწერის სისწორეს დედანთან;

ზ) ამონმებს დოკუმენტზე ხელმოწერის ნამდვილობას;

თ) ამონმებს დოკუმენტის ერთი ენიდან მეორეზე თარგმნის სისწორეს;

ი) ადასტურებს მოქალაქის ცოცხლად ყოფნის ფაქტს;

კ) ადასტურებს მოქალაქის განსაზღვრულ ადგილას ყოფნის ფაქტს;

ლ) ადასტურებს მოქალაქის იგივეობას ფოტოსურათზე გამოსახულ პირთან;

მ) ადასტურებს დოკუმენტის წარდგენის დროს;

ნ) გადასცემს პირის განცხადებას და ცნობას სხვა პირს;

ო) დებო ზიტში იღებს ფულს, ფასიან ქალაქებსა და ფასეულობებს;

პ) გასცემს სააღსრულებო ფურცელს;

ე) ასრულებს თამასუქის პროტესტს;
რ) გასანაღდებლად წარადგენს ჩეკს და ადასტურებს ჩეკის გაუნაღდებლობას;
ს) შესანახად იღებს დოკუმენტებს;
ტ) ასრულებს საზღვაო პროტესტს.
გაცემს სააღსრულებო ფურცელს;
ამასთან, სანოტარო მოქმედებებთან დაკავშირებით ნოტარიუსი სამართლებრივ კონსულტაციას უწევს პირებს და მათი თხოვნით ადგენს დოკუმენტების პროექტებს. ასევე, ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაინტერესებულ პირს გაუწიოს სამართლებრივი კონსულტაცია, რომელიც არ არის დაკავშირებული სანოტარო მოქმედების შესრულებასთან.

მითითებული მუხლის მე-4¹. პუნქტის თანახმად ნოტარიუსს აქვს ასევე მინიჭებული ნივთის საჯაროდ შეთავაზების უფლება. ნივთის საჯაროდ შეთავაზება ხდება ელექტრონული აუქციონის ან/და სხვა ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. საჯარო შეთავაზების ფორმებს, აგრეთვე საჯარო შეთავაზებისათვის გამოყენებულ ელექტრონულ საშუალებებს განსაზღვრავს იუსტიციის მინისტრი. ნივთის საჯაროდ შეთავაზების უფლებიდან გამომდინარე, ნოტარიუსი ასევე უფლებამოსილია კონსულტაცია გაუწიოს დაინტერესებულ მხარეს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ დღეისათვის აღნიშნული უფლებამოსილება არ ხორციელდება პრაქტიკაში, ვინაიდან არ არის გამოცემული შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი.

ზოგადი დებულებები გარიგებების დამოწმების შესახებ

გარიგების დამოწმებისას ნოტარიუსი ვალდებულია გამოითხოვოს ყველა დოკუმენტი და ინფორმაცია, რაც აუცილებელია:

- ა) გარიგების მხარეთა უფლებამოსილების დასადაგენად;
- ბ) გარიგების საგნის უფლებრივი მდგომარეობის შესამოწმებლად (ყადალა, დატვირთვა, შეზღუდვა, აკრძალვა და სხვა);
- გ) საქართველოს კანონმდებლობით ან/და მხარეთა შეთანხმებით გარიგების ნამდვილობისათვის დადგენილი ყველა პროცედურის დაცულობის შესამოწმებლად.

საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ნოტარიუსი უფლებამოსილია დამატებით მოითხოვოს სანოტარო მოქმედებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი დოკუმენტის

ან ინფორმაციის წარმოდგენა, რომელიც აუცილებელია გარიგების კანონიერების ან მხარის ინტერესების დაცვის უზრუნველსაყოფად ან რაც გათვალისწინებულია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის მეთოდური რეკომენდაციებით.

ნოტარიუსი არ არის ვალდებული შეამოწმოს ამ მუხლში მითითებული უფლებრივი მდგომარეობა, თუ გარიგების მონაწილე ყველა მხარე ათავისუფლებს ნოტარიუსს ამ ვალდებულებისაგან იმ საფუძველით, რომ მათთვის ცნობილია უფლების უნაკლობის შესახებ. ამასთანავე, ნოტარიუსი ვალდებულია მხარეები გააფრთხილოს ამ ვალდებულების არარსებობისა და მისი შესაძლო შედეგების შესახებ და ამ გაფრთხილების შესახებ აღნიშნოს სანოტარო აქტში.

გარიგების გაუქმების (მოშლის, შეწყვეტის) წესი, გარიგებაში ცვლილებები

გარიგება უნდა გაუქმდეს (მოიშალოს, შეწყდეს) დამოუკიდებელი აქტის შედგენით სანოტარო მოქმედების შესრულების ზოგადი წესების დაცვით.

გარიგება უნდა გაუქმდეს გარიგების დამონშებისათვის დადგენილი წესების დაცვით. სანოტარო რეესტრში და სანოტარო აქტზე, რომლის გაუქმება (მოშლა, შეწყვეტა) ხდება, წარწერით უნდა აღინიშნოს გარიგების გაუქმების (მოშლის, შეწყვეტის) თაობაზე. წარწერაში მითითებული უნდა იყოს გაუქმების (მოშლის, შეწყვეტის) აქტის რეკვიზიტები. ანდერძი უნდა გაუქმდეს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად. იმ შემთხვევაში, თუ უქმდება გარიგება, რომელიც დამონშებული იყო სხვა ნოტარიუსის მიერ, ნოტარიუსი, რომელმაც დაამონშა გარიგების გაუქმება, ვალდებულია ამის შესახებ აცნობოს იმ ნოტარიუსს, რომლის მიერ შედგენილი სანოტარო აქტიც გაუქმდა. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო რეესტრში ან/და თავის არქივში დაცულ დოკუმენტზე გააკეთოს შესაბამისი აღნიშვნა ამ დოკუმენტში ცვლილებების შეტანის შესახებ.

თუ ნოტარიუსმა დაამონშა გარიგება, რომლითაც შევიდა ცვლილება სხვა ნოტარიუსთან დაცულ დოკუმენტში, ნოტარიუსი ვალდებულია ცვლილების შესახებ აცნობოს იმ ნოტარიუსს, რომლის მიერ შედგენილ აქტშიც განხორციელდა ცვლილებები.

გარიგების გაუქმებისა ანდა ცვლილების შეტანის შემთხვევაში შეტყობინება შეიძლება გაიგზავნოს ელექტრონული ფორმით. შეტყობინებაში მითითებული უნდა იყოს ცვლილების აქტის ყველა რეკვიზიტი. იმ შემთხვევაში, თუ ცვლილება ან გაუქმება (მოშლა, შეწყვეტა)

ეხება დოკუმენტს, რომელიც დამონებულია უფლებამოსილებაშენ-
ყვეტილი ნოტარიუსის მიერ და დოკუმენტი ინახება საქართველოს
ნოტარიუსთა პალატის არქივში, მითითებული შეტყობინება უნდა გაე-
გზავნოს შესაბამის საარქივო სამსახურს.

უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული გარიგებების დამოწმება

უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საჯარო აქტის ფორმით
გარიგებების შედგენისას ნოტარიუსი ვალდებულია უძრავ ქონებასთან
დაკავშირებით გამოითხოვოს ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან. საჯა-
რო რეესტრის მონაცემების მიმართ მოქმედებს უტყუარობისა და სის-
რულის პრეზუმფიცია. დაუშვებელია სანოტარო მოქმედების შესრულებ-
ისას უძრავი ქონებისა და მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრირე-
ბული მოძრავი ქონების მესაკუთრედ რეგისტრირებული პირის გარდა
სხვა პირის თანხმობის გამოთხოვა, იმ გარემოებიდან გამომდინარე,
რომ სამოქალაქო ბრუნვა სათანადო სიმარტივით უნდა გამოირჩეოდეს
და არ შეფერხდეს ზედმეტი ტრანზაქციული ხარჯებითა და არა-
გონივრული დაყოვნებებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში საფრთხე შეექმ-
ნება უძრავი ქონების ეფექტიანად განკარგვას. სახელმწიფომ თავი
უნდა შეიკავოს საკუთრების უფლებით სარგებლობასა და განკარგვაზე
ზედმეტი ბარიერების შემოღებისგან. უძრავ ქონებაზე საკუთრების
შეძენისას ნარმოშობილ კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში სახ-
ელმწიფო, როგორც საჯარო ხელისუფლების განმახორციელებელი
პირი, არ მონაწილეობს როგორც საკუთრების შემძენი ან გამსხვისე-
ბელი. ამ თვალსაზრისით, სახელმწიფოს ჩართულობა მხოლოდ ურთ-
იერთობის მონესრიგებით შემოიფარგლება.¹⁷ საჯარო რეესტრის
უტყუარობის პრეზუმფიციასთან დაკავშირებით საინტერესოა საკონ-
სტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც სასამართ-
ლომ სკ-ის 185-ე მუხლის ის ნორმატიული შინაარსი: „გამსხვისებელი
ითვლება მესაკუთრედ, თუ იგი ასეთად არის რეგისტრირებული საჯა-
რო რეესტრში“ მიიჩნია არაკონსტიტუციურად იმ შემთხვევაში, თუ
რეგისტრაციის ჩანაწერის წინააღმდეგ შეტანილია საჩივარი და ამის
შესახებ შემძენი ინფორმირებულია. სკ-ის 185-ე მუხლი 312-სთან ურთ-

¹⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება №3/4/
550 ქ. ბათუმი, 2017 წლის 17 ოქტომბერი.

იერთკავშირში უნდა იქნეს გამოყენებული. ხოლო თუ შემძენი ინფორმირებულია ჩანაწერის წინააღმდეგ შეტანილი საჩივრის შესახებ, სადავო ნორმებით დადგენილი „შეზღუდვა“ (რეესტრის უტყუარობის პრეზუმფციაზე) მას არ დაიცავს.¹¹⁸

ნოტარიუსების ექსკლუზიური უფლებამოსილებები უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული გარიგებების დამოწმებასთან მიმართებაში

2007 წლის საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად საქართველოში ნოტარიუსებს ჩამოერთვათ რიგი ექსკლუზიური უფლებებისა. კერძოდ, გაუქმდა უძრავ ნივთებზე გარიგებების სავალდებულო სანოტარო წესით დამოწმება.¹¹⁹ აღნიშნული უფლება მიენიჭათ ასევე საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ავტორიზებულ პირებს და უძრავ ქონებაზე გარიგებების დამოწმება შესაძლებელი გახდა ხელშეკრულებაზე ხელმოწერის დამოწმების საფუძველზე. საერთო სამართლის ამ ელემენტების ქართულ რეალობაში შემოტანამ, მართალია გააიფა და გაადვილა უძრავ ქონებაზე ტრანზაქციები, მაგრამ გაზარდა რისკის შემცველი გარიგებები, რის შედეგადაც უთანასწორო მდგომარეობაში აღმოჩნდა ბევრი სამართლებრივად გაუცნობიერებელი მოქალაქე, რომლებიც დადგნენ უძრავი ქონების დაკარგვის საფრთხეების წინაშე, ვინაიდან სამართლებრივი მტკიცების ტვირთი მოქალაქემ თვითონ იტვირთა. ამ პერიოდისათვის ექსპერტთა შეფასებით სწრაფი ნებართვები და უფლებათა რეგისტრაცია უპირატეს მიზნად იქნა დანახული. შედეგად საქართველომ 2016 წელს „დუინგ ბიზნესის“ ანგარიშში დაიკავა 24-ე ადგილს მსოფლიოში. გერმანიაში მიწის ნაკვეთის საკუთრების რეგისტრაციის ვადად „დუინგ ბიზნესის“ ანგარიშში მითითებულია 39 დღე. საქართველოში ამისათვის საჭირო დრო შეადგენს საშუალოდ 1 დღეს, რადგან 2009/10 წელს დაინერგა ელექტრონული საჯარო რეესტრი.¹²⁰ „დუინგ ბიზნესის“ ანგარიშში საქართველოს რეიტინგის გაუმჯობესების მუდმივ მცდელობებს

¹¹⁸ ჩაჩავა ს. საჯარო რეესტრის პრეზუმფციასთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 ოქტომბრის გადაწყვეტილების შეფასება.

¹¹⁹ საქართველოს 2007 წლის 11 მაისის კანონი №4744 - სსმ I, №18, 22.05.2007წ., მუხ.158; საქართველოს 2007 წლის 29 ივნისის კანონი №5127 - სსმ I, №27, 17.07.2007წ., მუხ.260.

¹²⁰ რეფორმები საქართველოს სამოქალაქო და ეკონომიკურ სამართალში - საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული უახლოესი განვითარების მიმოხილვა დოქტორი იენს დეპე, თბილისი, ეკონომიკა და სამართალი აღმოსავლეთ ევროპაში WIRO 4/2016 20. აპრილი · 25. გამოცემა · გვერდი 97-128 რედაქტორი: რეზიდენტ-ასისტენტი, დოქტორი პ. ბოპატა, Leopoldstr. 141, 80804 მიუნხენი, www.bohata.com.

ასევე აქვს თავისი ფასი. როცა ხარისხისა და სამართლებრივი უსაფრთხოების ინტერესი ეწირება სამართლებრივ ურთიერთობებში ტრანზაქციების სისწრაფესა და სიმარტივეს, რადგან აღნიშნული იქნეს მიჩნეული რეფორმების მთავარ მიზნად, ბუნებრივია, აღნიშნული გარდაუვლად იწვევს განსაკუთრებულ საფრთხის შემცველ მდგომარეობას ყველა რიგითი სპეციალური ცოდნის არმქონე მოქალაქისა და ბაზრის მონაწილისათვის.¹²¹

საკითხზე მსჯელობისას გასათვალისწინებელია ასევე სამოქალაქო კოდექსის კომენტარების ავტორების მოსაზრება: 2006 წლის 8 დეკემბრის ცვლილებების შედეგად აღარ არის სავალდებულო უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების ნოტარიუსის მიერ დამოწმება და მხარეებს შეუძლიათ ხელშეკრულების გაფორმება და მისი საჯარო რეგისტრში რეგისტრაცია ნოტარიუსისგან დამოუკიდებლად (მდრ. 183-ე და 289 I მუხლების 2006 წლის 8 დეკემბრამდე არსებული რედაქცია). ეს, ერთი მხრივ, შესაძლოა შეფასდეს, როგორც წინ გადადგმული ნაბიჯი, გარიგების ფორმის გამარტივებისა და მხარისათვის დანესებული ბარიერის გაუქმების და ხარჯების შემცირების კუთხით, თუმცა, მეორე მხრივ, უნდა აღინიშნოს, რომ ლიბერალურმა მიდგომამ შესაძლოა გამოიწვიოს პირის (განსაკუთრებით მომხმარებლების) დაცვის სტანდარტის შეუსაბამოდ შესუსტება. სანოტარო დამოწმების ფაქულტატურობა იწვევს გარიგების ფორმის ინფორმაციის მინოდებისა და კონსულტაციის განევის ფუნქციების უგულვებელყოფას და საფრთხის წინაშე აყენებს ბაზარზე გამოუცდელ პირს.¹²²

აღსანიშნავია, რომ 2013 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების საფუძველზე, ნოტარიუსებს დაუბრუნდათ რიგი უფლებებისა, კერძოდ სავალდებულო გახდა კერძო პირებს შორის ქონების უფლებრივად დატვირთვის გარიგებების სავალდებულო სანოტარო დამოწმება.¹²³ ასეთი ცვლილება განპირობებული იყო საფრთხიანი გარიგებების დადებისაგან მოქალაქეთა დაცვის აუცილებლობით. პირთა შორის ინტერესთა ბალანსის დაცვის აუცილებლობამ წარმოშვა ნოტარიუსებისათვის კერძო იპოთეკების ხელშეკრულებების დამოწ-

¹²¹ R. Knieper, პრევენციული მართლმსაჯულების ეკონომიკური ღირებულება, მოხსენება პამბურგის ნოტარიუსთა პალატის წინაშე, 2012 წლის 13 ნოემბერი.

¹²² დარჯანია თ. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, გვ. 387.

¹²³ საქართველოს 2013 წლის 25 დეკემბრის კანონი №1864 - ვებგვერდი, 30.12.2013წ.

მეზაზე ექსკლუზიური უფლებების დაბრუნება.¹²⁴ დღეისათვის სსკ-ის 289.1.1 მუხლის შესაბამისად, სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველსაყოფად დადებული იპოთეკის ხელშეკრულება უნდა დამონმდეს სანოტარო წესით. იპოთეკის ხელშეკრულების დამონმებისას ნოტარიუსი ვალდებულია განუმარტოს ხელშეკრულების მხარეებს ის სამართლებრივი შედეგები, რომლებიც მოჰყვება მათ მიერ სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ვალდებულებების დარღვევას.

ავტორიზებული ნოტარიუსი, რომელმაც სანოტარო წესით დამონმა ხელშეკრულება იპოთეკის წარმოშობის/ცვლილების შესახებ, ვალდებულია უზრუნველყოს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს შესაბამის ელექტრონულ პროგრამაში დაინტერესებული პირის განცხადების მიღების რეგისტრაცია, თუ ეს პირი არ არის ნოტარიუსის მიერ განცხადების მიღების რეგისტრაციის წინააღმდეგი. სააგენტოსგან სათანადო ავტორიზაციის არსებობისას, ნოტარიუსი აგრეთვე უფლებამოსილია განახორციელოს იპოთეკის წარმოშობის/ცვლილების რეგისტრაცია.

მოგვიანებით ე.წ. „იპოთეკით დაზარალებულთა“ პრობლემის გადაწყვეტისათვის კანონმდებელი უფრო შორს წავიდა და განახორციელა საკუთრების უფლებაში საკმაოდ რადიკალური ჩარევა¹²⁵, და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსს დაემატა 286-ე მუხლის მე-4 ნაწილი, რომელიც ადგენს, რომ ფიზიკურ პირზე (მათ შორის, ინდივიდუალურ მენარმეზე) გასაცემი/გაცემული სესხის/კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მის ან სხვა ფიზიკური პირის საკუთრებაში არსებული უძრავი ნივთი. გამონაკლისს ამ წესიდან ადგენს იგივე მუხლის მე-6 პუნქტი, რომლის თანახმად, იპოთეკით დატვირთული უძრავი ნივთი საცხოვრებელ სადგომად გამოყენების მიზნით სარგებლობაში გადაეცემა იპოთეკარ ფიზიკურ პირს (ი/მ) ან ადგილსამყოფლად იურიდიულ პირს. ამასთანავე, თუ ერთი და პირის სასარგებლოდ რეგისტრირებულია ორი იპოთეკის უფლება, მესამე და ყოველი მომდევნო იპოთეკის ხელშეკრულების დადებისას მასზე ვრცელდება გათვალისწინებული შეზღუდვა. აღსანიშნავია, რომ საკონ-

¹²⁴ საქართველოს 2013 წლის 25 დეკემბრის კანონი №1864 - ვებგვერდი, 30.12.2013.

¹²⁵ საქართველოს 2019 წლის 25 ივნისის კანონი №4851 - ვებგვერდი, 02.07.2019წ.

სტიტუციო სასამართლომ იმსჯელა ზემოაღნიშნული მუხლის კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით და დაადგინა, რომ: მიუხედავად სამოქალაქო სამართალში კერძო საკუთრებით სარგებლობის და სუბიექტებს შორის ავტონომიური სახელშეკრულებო ურთიერთობის მნიშვნელობისა, ამკარაა, რომ საკანონმდებლო რეგულირების არარსებობამ და სრული სახელშეკრულებო თავისუფლების დადგენამ შესაძლოა, წარმოქმნას ისეთი რისკი, რომელიც სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ისეთ საჯარო ინტერესებს, როგორიცაა ფიზიკურ პირთა, როგორც მომხმარებელთა უფლებების დაცვა სასესხო/საკრედიტო ურთიერთობებში, მათი გადახდისუნარიანობის უზრუნველყოფა (ა), ჭარბვალიანობის რისკების შემცირება და ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველყოფა. ხოლო სადავო ნორმით დანესებული ღონისძიება არ არის იმდენად მძიმე, რომ შეუთავსებელი იყოს თავისუფალი ბაზრის პრინციპებთან. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო ნორმით კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის დადგენილი ბალანსი არ არის უსამართლო. შესაბამისად, შეზღუდვა აკმაყოფილებს თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნებს და სადავო ნორმა არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებს.¹²⁶ თუმცა, საკონსტიტუციო სასამართლოს არ გაუთვალისწინებია საკანონმდებლო რეგულაციებისაგან თავის არიდების ის საშუალება, როგორიცაა თვალთმაქცური გარიგების დადება. აღნიშნულს პრაქტიკაში ხშირად აქვს ადგილი, ვინაიდან, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მხარეები, მაგალითად, ნასყიდობის ხელშეკრულებით, სადაც განსაზღვრული იყო უკან გამოსყიდვის პირობა, ფარავდნენ სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულებას. ამ შემთხვევაში, თუ დადგინდება თვალთმაქცური გარიგების არსებობა, ვერ იმოქმედებს დაფარული გარიგების მიმართ მოქმედი ნესები, ვინაიდან სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულების ნამდვილობისთვის აუცილებელია ნერილობითი ფორმა და საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია. შესაბამისად, მთლიანი გარიგება ბათილად ჩაითვლება.¹²⁷ სსკ-ის 56-ე მუხლის მეორე ნაწილის შინაარსი და მისი სამართლებრივი შედეგები საკასაციო სასამართლოს არაერთ გადანყვეტილებასა და განჩინებაშია განმარტებული: „თვალთმაქცური გარიგების დროს, მართალია, ნების გამოვლენა მიმართულია სამართლებრივი შედეგების დადგომისაკენ,

¹²⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი კოლეგიის გადაწყვეტილება № 1/4/1380 2020 წლის 18 დეკემბერი ქ. ბათუმი.

¹²⁷ სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, გვ. 444.

თუმცა არა იმ ხელშეკრულების შესაბამისად, რომელზეც მხარეები თანხმდებიან. ამგვარი გარიგების მიზანს წარმოადგენს იმ გარიგების დაფარვა, რომლის მიღწევის სურვილი მხარეებს რეალურად გააჩნიათ. ამ შემთხვევაში არსებობს ორი გარიგება, ერთი თვალთმაქცური და მეორე — რომელიც მხარეებმა უშუალოდ გაითვალისწინეს. ამდენად, თვალთმაქცური გარიგება ერთგვარად ფარავს ნამდვილ გარიგებას, შესაბამისად, მას არ გააჩნია სამართლებრივი საფუძველი და იგი ბათილია. თუმცა, ამ საფუძველით გარიგების ბათილობას გარკვეული სპეციფიკურობა ახასიათებს. კანონმდებლის ასეთი დამოკიდებულება განპირობებულია მხარეთა რეალური ნების გათვალისწინებით. ხშირ შემთხვევაში, მხარეები ვერ ერკვევიან, რა შინაარსის ხელშეკრულების გაფორმება სურთ ან კიდევ ვერ ასხვავებენ ერთმანეთისაგან გარიგების სხვადასხვა ტიპებს. სამოქალაქო კოდექსი შესაძლებლობას ანიჭებს ხელშეკრულების სუბიექტებს, გამოასწორონ დაშვებული შეცდომები თვალთმაქცური გარიგების ბათილად ცნობით და მხარეთა შეთანხმების მიმართ გამოიყენონ ის მოთხოვნები, რაც დამახასიათებელია იმ გარიგებისათვის, რომლის მიღწევაც მხარეებს სურდათ" (იხ. სუსგ ას № 487-461-2015, 17.06.2015წ, №ას-474-455-2016, 7.07.2016, №ას-871-821-2015, 2.02.2016). გამომდინარე აღნიშნულიდან, სასამართლო პრაქტიკა ადგენს შემდეგს: თვალთმაქცური გარიგების ბათილად ცნობის შემთხვევაში, მის ადგილს დაიკავებს სწორედ დაფარული გარიგება და იპოთეკის ძალაში შესვლისათვის, სსკ-ის 289-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, უნდა განხორციელდეს მისი რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში.¹²⁸

გარკვეული შეზღუდვებია გათვალისწინებული ასევე სესხის ხელშეკრულების დამონმებასთან დაკავშირებითაც, რომელთა სანოტარო წესით დამონმებისას, გასათვალისწინებელია სამოქალაქო კოდექსის შემდეგი მოთხოვნები: 625-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, იპოთეკით უზრუნველყოფილი სესხის ხელშეკრულებაში მითითებული, მხარეთა შეთანხმებით გათვალისწინებული ყოველთვიური საპროცენტო განაკვეთი, სესხით სარგებლობასთან დაკავშირებული ხარჯების (გარდა სანოტარო წესით იპოთეკის დამონმებასთან და იპოთეკის რეგისტრაციასთან დაკავშირებული ხარჯებისა) ჩათვლით, არ უნდა აღემატებოდეს საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე ყოველთვიურად გამოქვეყნებული კომერციული ბანკების მიერ გაცემული სესხების საბაზრო საპროცენტო განაკვეთების წინა კალენ-

¹²⁸ სუსგ, საქმე № ას-60-58-2016, 12.07.16 .

დარული წლის საშუალო არითმეტიკულის 2.5-მაგი ოდენობის ერთ მე-
თორმეტედს, რომელიც ძალაშია ყოველი წლის 1 მარტიდან. შესაბამის-
ად ყოველი წლის პირველი მარტისათვის სსიპ საქართველოს ნოტარი-
უსთა პალატა საქართველოს ეროვნულ ბანკთან კოორდინაციით ნოტარ-
იუსთა კორპუსს ანუ ინფორმაციას იმ მაქსიმალური საპროცენტო
განაკვეთის ოდენობის თაობაზე, რომლის მითითებაც დასაშვებია ხე-
ლშეკრულებაში. ხოლო, 625-ე მუხლის მე-7 ნაწილის თანახმად, თუ
საქართველოს კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი, 200 000
(ორასი ათას) ლარამდე სესხი უნდა გაიცეს მხოლოდ ლარით, გარდა იმ
შემთხვევისა, როდესაც სესხის გაცემის შედეგად მსესხებლის ჯამური
ვალდებულებები ამავე გამსესხებლის მიმართ 200 000 (ორასი ათას) ლარს
აღემატება.

ყოველივე ზემოაღნიშნული იძლევა იმ მოსაზრების გამოთქმის
საფუძველს, რომ ნოტარიუსის თანამდებობა იძლევა კერძო და სახელმ-
წიფოებრივი ინტერესების დაბალანსების საშუალებას და მისი სწორად
და ევროპული მიდგომით გამოყენება მოახდენდა წამოჭრილი პრობ-
ლემატიკის თავიდან არიდებას.

სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულების დადასტურება

სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულების პირობებს ადგენს სამო-
ქალაქო კოდექსის 941-ე მუხლი, რომლის შესაბამისად პირი, რომელიც
კისრულობს სამისდღეშიო სარჩოს გადახდას (მარჩენალი), მოვალეა
გადაუხადოს იგი სარჩოს მიმღებს (სარჩენს) მთელი სიცოცხლის მან-
ძილზე, თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს. სამის-
დღეშიო სარჩო შეიძლება დადგინდეს ფულადი ან ნატურალური სახით
(ბინით, კვებით, მოვლით და სხვა აუცილებელი დახმარებით).

სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს წერილობით.
უძრავი ქონების გადაცემის შემთხვევაში ხელშეკრულება უნდა დამოწ-
მდეს სანოტარო წესით.

სარჩენის სიცოცხლეში მარჩენალს უფლება არა აქვს გაასხვისოს,
დააგირაოს ან სხვაგვარად დატვირთოს გადაცემული ქონება სარჩენის
წერილობითი თანხმობის გარეშე. მარჩენალის ვალეების გამო გადა-
ხდეუინების მიქცევა ამ ქონებაზე დაუშვებელია. სამისდღეშიო სარჩოს
გადახდა შეიძლება საცილო გახადონ სხვა პირებმა, რომელთაც ჰქონ-
დათ კანონიერი უფლება მიეღოთ სარჩო მარჩენალისაგან, მაგრამ ვერ
მიიღეს იმის გამო, რომ მარჩენალი იხდის სამისდღეშიო სარჩოს. მარჩე-

ნალისათვის გადაცემული ქონების შემთხვევით დაღუპვა ან დაზიანება არ ათავისუფლებს მას სარჩოს გადახდისაგან. მარჩენალის გარდაცვალებისას რჩენის უალღებულება გადადის მის იმ მემკვიდრეებზე, რომლებმაც მიიღეს გადაცემული ქონება. მემკვიდრის მიერ ამ ვალდებულებაზე უარის თქმის შემთხვევაში ეს ქონება უბრუნდება სარჩენს. ამდროს ხელშეკრულება წყდება. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულების სანოტარო წესით დამოწმება ნოტაროუსების ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას წარმოადგენს და მისი დამოწმებისას, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექციოს იმას, რომ, როცა სარჩენი მარჩენალს გადასცემს უძრავ ქონებას, მაშინ მოთხოვნის უზრუნველსაყოფად მას აქვს იპოთეკის უფლება ამ ქონებაზე.

წინარე ხელშეკრულება

სანოტარო წესით შესაძლებელია დამოწმდეს წინარე გარიგება, რომელსაც სს.კ-ის 327-ე მუხლის მე-3 პუნქტი არეგულირებს. წინარე ხელშეკრულების მიზანი სამომავლო, ძირითადი ხელშეკრულების დადების უზრუნველყოფაა. ასეთი ხელშეკრულება სამართლებრივად მხოტავი ძალის მქონეა და მისი შეუსრულებლობა იწვევს პასუხისმგებლობას ზოგადი წესებით (394).¹²⁹

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის 51-ე მუხლი ადგენს საჯარო აქტის ფორმით წინარე გარიგების დამოწმების წესს: სანოტარო აქტის ფორმით წინარე გარიგების დამოწმებისას აგრეთვე სამომავლო ქონებასთან დაკავშირებული გარიგების სანოტარო აქტის ფორმით დამოწმებისას არ არის სავალდებულო იმ ქონების შესახებ დოკუმენტების წარდგენა, რომელიც გარიგების საგანია. სანოტარო აქტის ფორმით წინარე გარიგების დამოწმებას არ აბრკოლებს იმ ქონებაზე/უფლებაზე ყადაღის ან სხვაგვარი შეზღუდვის არსებობა, რომელსაც შეეხება გარიგება, აგრეთვე ამ ქონების არარსებობა. შესაბამისად, სანოტარო აქტის ფორმით შეიძლება შედგეს წინარე გარიგება იმ ქონებასთან დაკავშირებით, რომელიც უნდა შეიქმნას მომავალში.

¹²⁹ სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი ნიგნი III ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი თბილისი 2019, შესავალი ვალდებულებით სამართალში გიორგი ვაშაქიძე, გვ. 13.

სანოტარო წესით შესაძლებელია დამოწმებულ იქნას ქონებასთან (მათ შორის, უძრავ ქონებასთან, სატრანსპორტო საშუალებასთან და რეგისტრაციას დაქვემდებარებულ სხვა ქონებასთან) დაკავშირებით გაცემული როგორც მინდობილობა/რწმუნებულება, ასევე სამოქალაქო კოდექსის 727-ე მუხლით გათვალისწინებული საკუთრების მინდობის ხელშეკრულება. სანოტარო წესით დამოწმებისას მნიშვნელოვანია ამ ორ დოკუმენტს შორის არსებული განსხვავებების გათვალისწინება. საკუთრების მინდობის ხელშეკრულება წარმოადგენს წერილობითი სახის ფორმასავალდებულო ხელშეკრულებას, რაც სამოქალაქო კოდექსის 68-ე მუხლის მიხედვით ნიშნავს იმას, რომ საკუთრების მინდობის ხელშეკრულების ნამდვილობისათვის აუცილებელია წერილობითი ფორმის დაცვა. სანოტარო წესით გაფორმებული აქტის „საკუთრების მინდობის ხელშეკრულებად“ კვალიფიკაციისათვის უნდა არსებობდეს ორივე მხარის ნების წერილობითი ფორმით გამოვლენა - ხელმოწერა. ასევე, საკუთრების მინდობის ურთიერთობიდან გამომდინარე, მინდობილი მესაკუთრე მესამე პირებთან ურთიერთობაში გამოდის მხოლოდ თავისი სახელით¹³⁰ ქონების მართვის ან/და განკარგვის უფლებით გადაცემის შესახებ ხელშეკრულების საჯარო აქტის ფორმით დამოწმებისას სავალდებულოა ყველა იმ დოკუმენტის გამოთხოვა, რაც ადასტურებს მართვაში გადაცემული ქონების უფლებრივ მდგომარეობას.

რაც შეეხება მინდობილობის/რწმუნებულების სანოტარო წესით დამოწმების შემთხვევაში ნების ცალმხრივი გამოვლენა საკმარისია იმისათვის, რომ რწმუნებულმა იმოქმედოს მარწმუნებლის სახელით. ქონებასთან (მათ შორის, უძრავ ქონებასთან, სატრანსპორტო საშუალებასთან და რეგისტრაციას დაქვემდებარებულ სხვა ქონებასთან) დაკავშირებით გაცემული როგორც მინდობილობის/რწმუნებულების სანოტარო აქტის ფორმით დამოწმების დროს არ მოითხოვება დოკუმენტები იმ ქონების შესახებ, რომელსაც შეეხება მინდობილობა/რწმუნებულება.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ მინდობილობის შედგენისას და შემდგომში ამ მინდობილობის საფუძველზე ხელშეკრულების დამოწმებისას, მასში ყველა დავალება კონკრეტულად

¹³⁰ ს.უსგ №ას-411-388-2014, 22 აპრილი, 2015 წელი.

უნდა იყოს მითითებული. აღნიშნულთან დაკავშირებით არსებობს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადანყვეტილება: მესაკუთრე მ. ბ-ემ მ. ნ-ს მიანიჭა რა თავისი უძრავ-მოძრავი ქონების მართვისა და განკარგვის უფლებამოსილება, იქვე დააზუსტა, რომელ სამართლებრივ მოქმედებებს გულისხმობდა თითოეულ მათგანში. „მართვაში“ იგულისხმებოდა ყველა ის მოქმედება, რაც აუცილებელი იყო მინდობილი ქონების ჯეროვანი მოვლისა და დაცვისათვის ან სასარგებლო იყო საკუთრების მიმდრობისათვის ნაყოფის მიღების (შემოსავლის) თვალსაზრისით (გაქირავება, იჯარა, აღნაგობა, უზუფრუქტი...), ხოლო „განკარგვაში“ კი, - მინდობილი ქონების გასხვისება ნებისმიერი ფორმით (ჩუქება. გაცემა, ყიდვა, გაყიდვა..). მ. ნ-მა ვალი აიღო ფიზიკური პირისაგან (ი. კ-ისაგან) და უზრუნველყოფის მიზნით დატვირთა მარნმუნებლის ქონება, რის უფლებამოსილებასაც მესაკუთრე არ ანიჭებდა რმუნებულს, რადგან გარიგების მე-2 მუხლში სპეციალური აღნიშვნა იყო მოცემული იმის თაობაზე, რომ მ. ნ-ი უფლებამოსილი იყო საქართველოს ნებისმერ ბანკში ენარმოვინა ყველა სახის საბანკო ოპერაცია, ხელი მოეწერა საკრედიტო ხაზთან დაკავშირებული დოკუმენტაციისათვის, იპოთეკური და სადაზღვევო ხელშეკრულებებისათვის. შესაბამისად დავის გადანყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონეა ის გარემოებაც, რომ მესაკუთრემ მხოლოდ საკრედიტო დანესებულებებთან წარმოდგენის უფლება მიანიჭა მ. ნ-ს, შესაბამისად, სასესხო ვალდებულების ალების - თუნდაც ფართო განმარტების საშუალებას ეს დათქმა არ იძლევა. კონკრეტულ საქმეზე დადგენილია, რომ სესხი აღებულია ფიზიკური პირისაგან, რომლისგანაც ვალის ალების და მით უფრო, ამ ვალდებულების შესრულების უზრუნველსაყოფად თავისი ქონების იპოთეკით დატვირთვის უფლებამოსილებას მ. ბ-ე არ ანიჭებდა მ. ნ-ს. უზენაესმა სასამართლომ მართებულად მიიჩნია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მიერ მოცემულ საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები იმის თაობაზე, რომ 2009 წლის 10 აგვისტოს გაფორმებული სანოტარო აქტით - რმუნებულებით მ. ნ-ის არ ჰქონდა უფლებამოსილება ფიზიკური პირების სასარგებლოდ იპოთეკით დაეტვირთა მარნმუნებელ - მ. ბ-ის საკუთრების უფლებით რეგისტრირებული უძრავი ქონება და არ დააკმაყოფილა ი. კ-ის საკასაციო საჩივარი, უცვლელად დატოვა მოცემულ საქმეზე თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადანყვეტილება.¹³¹

¹³¹ სუსგ. საქმე №ას-411-388-2014, 22 აპრილი, 2015 წელი.

ავტოტრანსპორთან დაკავშირებული გარიგების სანოტარო წესით დამონშება

თუ გარიგება, რომელიც სანოტარო წესით უნდა დამონშდეს, ეხება ავტოტრანსპორტს, საქართველოში რეგისტრირებული ავტოტრანსპორტის მესაკუთრე დგინდება ავტოტრანსპორტის სარეგისტრაციო მოწმობით, ან მარეგისტრირებული ორგანოს მიერ გაცემული ცნობით. რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში არსებულ ავტოტრანსპორტთან დაკავშირებული გარიგების საჯარო ფორმით დადებისას ავტოტრანსპორტზე საკუთრების უფლების დამდგენ დოკუმენტებად მიიჩნევა მხოლოდ საგადასახადო დოკუმენტები. საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ საქართველოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლის პირველ და მეორე პუნქტებთან მიმართებით არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 254-ე მუხლის მე-6 ნაწილი, რომელიც ადგენდა შემდეგს: ფიზიკურ პირზე (მათ შორის, ინდივიდუალურ მენარმეზე) გასაცემი/გაცემული სესხის/კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს „საგზაო მოძრაობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 53-ე მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული სატრანსპორტო საშუალება ან/და სასოფლო-სამეურნეო მანქანის დამხმარე ტექნიკური საშუალება, აგრეთვე სარკინიგზო სატრანსპორტო საშუალება.¹²

რეგისტრაციას დაუქვემდებარებელ მოძრავ ნივთთან დაკავშირებული გარიგების დამონშება

რეგისტრაციას დაუქვემდებარებელ მოძრავ ნივთთან დაკავშირებული გარიგების სანოტარო აქტის ფორმით შედგენისას, ნოტარიუსი ხელმძღვანელობს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 158-ე მუხლით, კერძოს „მესაკუთრედ ყოფნის პრეზუმფციით“.

საქორწინო კონტრაქტის დამონშება

ევროპაში საქორწინო ხელშეკრულებები შუა საუკუნეებიდან არის ცნობილი. ქორწინება განიხილებოდა როგორც ეკონომიკური კავშირი და მას ერთვოდა შესაბამისი ქონებრივი ხელშეკრულების

¹² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი კოლეგიის გადაწყვეტილება № 1/4/1380 2020 წლის 18 დეკემბერი ქ. ბათუმი.

გაფორმება.¹³³ აღსანიშნავია, რომ ევროპის კონტინენტზე ერთ-ერთ პირველ საქორწინო კონტრაქტად მიიჩნევა ბიზანტიის დედოფლის მართა-მარიამ ბაგრატიონ-დუკასის ბრძანებით, პირველად შედგა საქორწინო კონტრაქტი.¹³⁴ აღნიშნული კონტრაქტის ღირსშესანიშნაობა, გარდა იმისა რომ მისი მონაწილე ქართველი იყო, არის ასევე ის, რომ მისი ინიცირება ქალის მხრიდან მოხდა, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს ამ პერიოდში ქალთა უფლებების განვითარებას საქართველოში. ამასთან, აქვე ხაზგასასმელია, რომ კონტრაქტით გათვალისწინებული ვალდებულება მიაწინებს ჰიგიენასთან დაკავშირებული განვითარების აღმოსავლეთიდან შეტანას.

იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ საბჭოთა კავშირი არ აღიარებდა კერძო საკუთრებას, შესაბამისად არც არსებობდა მეუღლეთა ქონებრივი ურთიერთობის რეგულირების კანონისაგან განსხვავებული მონესრიგების აუცილებლობა. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში საქორწინო კონტრაქტის მარეგულირებელი ნორმები მოცემულია საოჯახო სამართალში. 1172-ე მუხლის თანახმად მეუღლეებს შეუძლიათ დადონ საქორწინო ხელშეკრულება, რომლითაც განისაზღვრება მათი ქონებრივი უფლებები და მოვალეობები როგორც ქორწინების განმავლობაში, ისე განქორწინებისას.

საქორწინო ხელშეკრულება არის ორმხრივი ხელშეკრულება, რომელიც შეიძლება დაიდოს როგორც ქორწინების რეგისტრაციამდე,

¹³³ რომან შენგელია, ეკატერინე შენგელია, საოჯახო სამართალი, თბილისი, 2011 წელი, გამომცემლობა „მერიდიანი“.

¹³⁴ (მართა-საქართველოს მეფე ბაგრატ IV-ისა და დედოფალ ბორენას ქალიშვილი, ბიზანტიის ორგზის დედოფალი 1071-1081 წლებში ჯერ როგორც იმპერატორ მიხეილ VII-ის, ხოლო შემდგომში როგორც ნიკიფორე III-ის მეუღლე. მეფე დავით IV აღმაშენებლის მამიდა.) XI საუკუნეში ბიზანტიის იმპერიის ერთადერთი არაბიზანტიური წარმოშობის დედოფალი და მსოფლიოს უძლიერეს და ერთ-ერთ ყველაზე გავლენიან ქალად აღიარებული. 3 სახემწიფო გადატრიალების შემდეგ შვილის გარდაცვალების გამო მონაზვნად აღიკვეცა. მან მოახერხა რამდენიმე დინასტიური ქორწინება ბიზანტიისა და საქართველოს სამეფო კარებს შორის. პირადად ესწრებოდა რუს-ურბნისის საეკლესიო კრებას, მისივე რჩევით დავით აღმაშენებელმა დააარსა იყალთოს და გელათის სამეცნიერო აკადემიები.

¹³⁵ [https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98_\(%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%98%E1%83%A1_%E1%83%93%E1%83%94%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%A4%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98\)](https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98_(%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%98%E1%83%A1_%E1%83%93%E1%83%94%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%A4%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98)).

ისე მისი რეგისტრაციის შემდეგ ნებისმიერ დროს. დადების დროის მიხედვით ის შეიძლება იყოს ან კონსენსულური ან პირობითი გარიგება. საქორწინო ხელშეკრულება კონსენსულურია თუ იდება უკვე დაქორწინებულ მეუღლეებს შორის. ის იურიდიულ ძალას იძენს სანოტარო რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან. რაც შეეხება ქორწინების რეგისტრაციამდე დადებულ საქორწინო ხელშეკრულებას, ის ძალაში შედის ქორწინების რეგისტრაციიდან და წარმოადგენს პირობით გარიგებას, ვინაიდან მისი ძალაში შესვლა დამოკიდებულია დაქორწინების პირობაზე.

ხელშეკრულების ფორმა

საქორწინო ხელშეკრულება იდება წერილობით დასტურდება სანოტარო წესით, საჯარო აქტის ფორმით და მოწმდება შინაარსობრივად. ის უნდა შეიცავდეს ყველა ხელშეკრულებისათვის საჭირო რეკვიზიტს. ხელშეკრულების ერთი ეგზემპლარი რჩება სანოტარო ბიუროში და რეგისტრირდება ერთიან ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში.

იმ შემთხვევაში, თუ კონტრაქტის საგანს წარმოადგენს უძრავი ქონება და მასთან დაკავშირებული უფლებები, მნიშვნელოვანია მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებულ ქონებაზე საკუთრების უფლების წარმოშობის, ცვლილების და შეწყვეტის რეგისტრაციისათვის, დაინტერესებულმა პირმა (ერთ-ერთმა მეუღლემ) უნდა მიმართოს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ტერიტორიულ სამსახურს, იუსტიციის სახლს, ნოტარიუსს ან სხვა ავტორიზებულ პირს. აღნიშნული საჭიროება არ იქნებოდა, რომ არა სამოქალაქო კოდექსის 1160-ე მუხლი, რომელიც 2007 წლის ცვლილების შემდეგ ბუნდოვან მდგომარეობას ქმნის მეუღლეთა თანასაკუთრების განკარგვისას, თუ ეს ქონება მხოლოდ ერთი მეუღლის სახელზეა რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში. სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით მეუღლეთა ერთობლივი თანაცხოვრების პერიოდში შეძენილი ქონება წარმოადგენს საერთო ქონებას, თუ საქორწინო კონტრაქტით რაიმე განსხვავებული არ არის გათვალისწინებული. საქართველოში მოქმედებს საჯარო რეესტრის უტყუარობის პრეზუმფცია. იმ შემთხვევაში თუ ქონება წარმოადგენს მეუღლეთა თანასაკუთრებას, მაგრამ რეესტრში რეგისტრირებულია ერთ-ერთი მეუღლის სახელზე, მას შეუძლია დამოუკიდებლად განკარგოს იგი, რაც ლახავს მეორე მეუღლის საკუთრების უფლებას. ევროპის ყველა წამყვან ქვეყანაში გარიგების დადებისას მოითხოვება მეუღლის თანხმობა ან ცნობა, რომ პირი არ არის ქორ-

წინებაში ან მეუღლის გარდაცვალების მოწმობა. ასევე არსებობს გარიგების გაუქმებისათვის გარკვეული ვადა და მხოლოდ ამ ვადის გასვლის შემდეგაა შესაძლებელი კონტრაქტის საჯარო რეგისტრში რეგისტრაცია. აღნიშნული მუხლი ბოლო წლებში განსაკუთრებით მაღალი საზოგადოებრივი საშიშროების მქონე გახდა იმ პირობებში, რომ არ არის აკრძალული აზარტული თამაშები, ასევე თუ ერთ-ერთი მეუღლე არის ალკოჰოლ ან ნამალ დამოკიდებული. ყოველდღიურ ცხოვრებაში ვხვდებით უამრავ ოჯახს, რომელიც მისი რომელიმე წევრის უპასუხისმგებლობის გამო დარჩა უსახლკაროდ, მხოლოდ იმიტომ რომ ქორწინებისას შეძენილი ქონება რეგისტრირებული იყო მხოლოდ ერთ, როგორც წესი ოჯახის უფრო ძლიერ წევრზე. აღნიშნული ნორმა ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით უზრუნველყოფილი საკუთრებით მშვიდობიანი სარგებლობისა და საქართველოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლით გარანტირებულ საკუთრების უფლებას. მეუღლეთა მიერ ქორწინების პერიოდში შეძენილ ქონებაზე თანასაკუთრების რეჟიმის წარმოშობისთვის კანონი, თუ საქორწინო ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს, ადგენს, მხოლოდ ერთ პირობას - ქონება შეძენილია ქორწინების შემდეგ. ქორწინების შემდეგ შეძენილი ქონება შესაძლებელია რეგისტრირებული იყოს მხოლოდ ერთ მეუღლეზე, თუმცა მიზანშეწონილი იქნებოდა კანონმდებლობით მოითხოვებოდას ორივე მეუღლეზე რეგისტრაცია, თუ ის არ არის მემკვიდრეობით ან ჩუქებით შეძენილი. დღესდღეობით ოჯახის, როგორც საერთაშორისო აქტებით აღიარებული საზოგადოების ძირითადი უჯრედის დაცვას, კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს და მხოლოდ მისი ცალკეული წევრების უფლებათა რეგულირებას ახდენს. კანონმდებლობით მხოლოდ მეუღლეთა ქორწინების დროს შეძენილი ქონება შეიძლება ჩაითვალოს თანასაკუთრებად, თუმცა იმავე ლოგიკით შესაძლებელია, რომ ოჯახის მატერიალური დოვლათის შექმნაში არასრულწლოვანი ბავშვებიც მონაწილეობდნენ, მაგრამ მათთვის კანონმდებლობა არ ადგენს რაიმე სახით საოჯახო საკუთრებაში მონაწილეობის უფლებას მშობლების გარდაცვალებამდე. თუ დავუშვებთ რამდენიმე შესაძლო ვერსიას და მათ შორის ყველაზე ხშირად განმეორებადს, როგორც წესი ქორწინების დროს შეძენილი ქონება რეგისტრირდება მხოლოდ ერთ მეუღლეზე, რაც მას შემდგომში შეუზღუდავი განკარგვის საშუალებას აძლევს და მეტიც კანონი ადგენს განკარგვაზე შეთანხმების პრეზუმფციას და მეორე მეუღლეს უსპობს შედავების შესაძლებლობას. ხოლო ამ მუხ-

ლის მესამე პუნქტით გათვალსწინებული სარგებელი ხშირად აღარ არსებობს და მეორე მეუღლე ძირითადად სრულიად დაუცველი რჩება. აღნიშნული შესაძლებლობა თავისთავად იძლევა მისი ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობას, რაც ძირს უთხრის სოციალური სახელმწიფოს ძირითარ ბუნებრივ უჯრედ - ოჯახის კეთილდღეობას. ერთი უპასუხისმგებლო ოჯახის წევრის გამო არაერთი ოჯახი დარჩენილა უკანასკნელი საცხოვრისის გარეშე. გარდა ამისა, აღნიშნული მუხლი წინააღმდეგობაში მოდის კონსტიტუციით დაცული თანასწორობის უფლებასთან, ვინაიდან უთანასწორო მდგომარეობაში აყენებს მეუღლეებს რეგისტრაციის ნიშნით. ერთ მეუღლეს ენიჭება საკუთრების განკარგვის უფლება ისე, რომ არ მოითხოვება მეორე მეუღლის თანხმობა. მაშინ როდესაც სხვა საზიარო საკუთრების განკარგვისათვის საჭიროა ყველა თანამესაკუთრის თანხმობა. ის ასევე არღვევს კონსტიტუციის 30-ე მუხლით დაცულ ქორწინების უფლებას, რომელიც აცხადებს რომ ემყარება ემყარება მეუღლეთა უფლებრივ თანასწორობასა და ნებაყოფლობას, ვინაიდან ნორმა ცალსახად უშვებს ერთი მეუღლის ნების გარეშე არანებაყოფლობით საკუთრების უფლების დათმობას, ზღუდავს მის უფლებას და ქმნის ბავშვების უფლებათა დარღვევის რისკს.

-საქორწინო ხელშეკრულების შინაარსი

საქორწინო ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს როგორც უკვე არსებულ, ისე მომავალში შეძენილ ქონებაზე. საქორწინო ხელშეკრულებით მეუღლეებს შეუძლიათ შეცვალონ მეუღლეთა საერთო საკუთრებისათვის კანონით დადგენილი წესი. საქორწინო ხელშეკრულებას უპირატესობა ენიჭება და ის სამართლებრივი რეგულირების სპეციალურ წყაროს წარმოადგენს. მეუღლეებს შეუძლიათ გააერთიანონ მთელი თავიანთი ქონება, რომელშიც ჩაირიცხება ქორწინების განმავლობაში შეძენილი ქონებაც (საერთო ქონება), ანდა მთლიანად ან ნაწილობრივ თქვან უარი ამგვარ გაერთიანებაზე და დაადგინონ თითოეულის, ნილობრივი ან განცალკევებული საკუთრება ქონებაზე.

საქორწინო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები შეიძლება შეიზღუდოს განსაზღვრული ვადით ანდა ამა თუ იმ პირობების დადგომით. კანონმდებლობა ასევე არეგულირებს საოჯახო ხარჯების განევის წესს, მეუღლეებს უფლება აქვთ საქორწინო ხელშეკრულებით განსაზღვრონ შემოსავლებში მონაწილეობის პირობები, თითოეულის მიერ საოჯახო ხარჯების განევის წესი და ქონება, რომელიც გადაეცემა თითოეულ მეუღლეს ქორწინების შეწყვეტისას.

კონტინენტური სამართლის ერთგვარ ღირსებად უნდა მივიჩნიოთ ის, რომ კანონმდებლობით დადგენილია ის გარკვეული უფლება-მოვალეობები, რომელთა შეცვლაც საქორწინო ხელშეკრულებით დაუშვებელია. კერძოდ, საქორწინო ხელშეკრულებით არ შეიძლება შეიცვალოს მეუღლეთა ურთიერთრჩენის მოვალეობა, მშობლების უფლება-მოვალეობანი შვილების მიმართ, საალიმენტო მოვალეობანი და — დავის შემთხვევაში — სასამართლოში მიმართვის უფლება. ხელშეკრულებით ასევე არ შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს ისეთი პირობები, რომლებიც მძიმე მდგომარეობაში აყენებენ ერთ-ერთ მეუღლეს.

იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქცია ადგენს გარიგების გაუქმების იმავე წესს, რასაც გარიგების დადებისთვის ითვალისწინებს საქორწინო ხელშეკრულებაში მეუღლეთა ურთიერთშეთანხმებით ცვლილების შეტანა ან შეწყვეტა უნდა დამონმდეს ნოტარიუსის მიერ. ცალმხრივი უარი საქორწინო ხელშეკრულებაზე დაუშვებელია. საქორწინო ხელშეკრულება წყდება განქორწინებისას. საქორწინო კონტრაქტში ნოტარიუსის მონაწილეობა უზრუნველყოფს მასში ორივე მეუღლის ინტერესების თანაბარ უზრუნველყოფას. მაგრამ თუ ნოტარიუსი ვერ შეასრულებს აღნიშნულ ვალდებულებულებას და კონტრაქტში რომელიმე მხარის ინტერესების დისბალანსს ექნება ადგილი, ან შეიცვლება გარემოებები და საქორწინო ხელშეკრულების პირობები უკიდურესად არახელსაყრელ მდგომარეობაში ჩააყენებს ერთ-ერთ მეუღლეს, ასეთ შემთხვევაში დაინტერესებული მეუღლის განცხადების საფუძველზე, პატივსაღები მიზეზების არსებობისას, სასამართლოს შეუძლია შეცვალოს პირობები.

მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ინტერესთა თანაბრობა ძირითადად უზრუნველყოფილია ლათინური ნოტარიატის ფარგლებში. რაც შეეხება საერთო სამართლის ქვეყნებს, სადაც ნოტარიუსს არ აქვს მხარეთა კონსულტირების და კონტრაქტში ორივე მხარის ინტერესების დაბალანსების ვალდებულება, აღნიშნული ნაკლებად მოსალოდნელია.

სავალდებულო საქორწინო კონტრაქტი

საქორწინო ხელშეკრულების დადება როგორც წესი ნებაყოფლობითია. შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირს ქორწინების რეგისტრაციამდე შეუძლია დადოს საქორწინო ხელშეკრულება მხოლოდ კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობით.

თუმცა სავალდებულოა საქორწინო ხელშეკრულება ქორწინების რეგისტრაციამდე დაიდოს, თუ ერთ-ერთი მეუღლე მაინც მხარდაჭე-

ერის მიმღებია. საქორწინო ხელშეკრულების დადების პროცესში აუცილებელია მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს, აგრეთვე მხარდამჭერის ჩაბმა იმ ნაწილში, რომელიც განსაზღვრულია სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებით.

მხარდაჭერის მიმღებთან დადებული საქორწინო ხელშეკრულების შესრულებისას მხარდამჭერის მიერ თავისი მოვალეობების განხორციელებაზე ზედამხედველობისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს.

მხარდაჭერის მიმღებთან დადებული საქორწინო ხელშეკრულება იმაზე მეტად არ უნდა ზღუდავდეს მის ქონებრივ უფლებებს, ვიდრე ეს განსაზღვრულია სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებით.

თუ საქორწინო ხელშეკრულება მხარდამჭერსა და მხარდაჭერის მიმღებს შორის იდება, მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო მხარდაჭერის მიმღებს მისი დადების პროცესში დროებით მხარდამჭერად მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს უფლებამოსილ პირს უნიშნავს.

საქორწინო ხელშეკრულებების დადასტურების თაობაზე სტატისტიკური მონაცემები საქართველოს ნოტარიუსთა პალატაში სისტემატიზებული სახით ინახება 2009 წლის 23 მარტიდან, როდესაც დაიწყო ელექტრონული სანოტარო რეესტრის წარმოება. შესაბამისად, საქართველოს ნოტარიუსების მიერ ელექტრონულ რეესტრში სანოტარო მოქმედებები, მათ შორის, საქორწინო ხელშეკრულებები ელექტრონულად რეგისტრირდება მითითებული პერიოდიდან.

2009 წელს დამონმდა 15 საქორწინო ხელშეკრულება; 2010 წელს დამონმდა 7 საქორწინო ხელშეკრულება; 2011 წელი - დამონმდა 14 საქორწინო ხელშეკრულება; 2012 წელი - დამონმდა 20 საქორწინო ხელშეკრულება; 2013 წელი - დამონმდა 32 საქორწინო ხელშეკრულება; 2014 წელი - დამონმდა 37 საქორწინო ხელშეკრულება; 2015 წელი - დამონმდა 32 საქორწინო ხელშეკრულება; 2016 წელი - დამონმდა 34 საქორწინო ხელშეკრულება; 2017 წელი - დამონმდა 44 საქორწინო ხელშეკრულება; 2018 წელი - დამონმდა 45 საქორწინო ხელშეკრულება;

2009 წლის 23 მარტიდან 2019 წლის 14 თებერვლამდე პერიოდში დადასტურებულია 2 სანოტარო აქტი საქორწინო ხელშეკრულებაში ცვლილების შეტანის შესახებ.

2009 წლის 23 მარტიდან 2019 წლის 14 თებერვლამდე პერიოდში დადასტურებულია 5 სანოტარო აქტი საქორწინო ხელშეკრულების გაუქმების შესახებ.

ქორწინებისა და განქორწინების რეგისტრაცია სანოტარო ორგანოში

აღსანიშნავია, რომ 2012 წლის 16 მარტის კანონით ნოტარიუსს მიენიჭა ისეთი სამოქალაქო აქტის რეგისტრაციის უფლება როგორცაა ქორწინება. ნოტარიუსებისათვის ამგვარი ფუნქციის დელეგირება არ არის უცხო ევროპული კავშირის ქვეყნებში. მეტიც ნოტარიატების სულ უფრო მეტ რაოდენობას ეძლევა ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე არამხოლოდ ქორწინების, არამედ, განქორწინების კომპეტენციაც.¹³⁶ ასეთი უფლებამოსილების ნოტარიატისათვის დელეგირება უცხო არაა კონტინენტური სამართლის სისტემებისათვის. მაგალითად, ლატვიაში, რუმინეთსა და ესპანეთში მეუღლეებს, რომელთაც სურთ განქორწინება ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე, შეუძლიათ განქორწინდნენ ნოტარიუსთან. რუმინეთში, 2010 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, კანონმდებლობის ცვლილებამ საშუალება მისცა ნოტარიუსებსა და სამოქალაქო რეესტრის ოფიცრებს, მოახდინონ ქორწინების შეწყვეტა განქორწინების გზით, ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე, თუ საქმეში არ არიან ჩართული მცირეწლოვანი ბავშვები. 2011 წლის ოქტომბრისთვის მეუღლეებს მიეცათ განქორწინების შესაძლებლობა სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსის წინაშე, თუნდაც იმ შემთხვევებში, როდესაც მასში არასრულწლოვანი ბავშვები მონაწილეობენ. ნოტარიუსის მიერ განქორწინების საქმის წარმოება საშუალებას იძლევა განქორწინება დასრულდეს სხვა პროფესიონალი იურისტის (ადვოკატების, მედიატორების და ა.შ.) და მოსამართლის მონაწილეობის გარეშე. როდესაც კანონი ითხოვს არასრულწლოვანი ბავშვების მოსმენას განქორწინების პროცესში, მოსმენას ატარებს სამოქალაქო სამართლის ნოტარიუსი. სანოტარო და ადმინისტრაციული განქორწინების საქმის წარმოება მიღებულ იქნა რუმინეთის სასამართლოების განტვირთვის მიზეზით.¹³⁷

საქართველოს 2012 წლის 16 მარტის კანონით „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონში დამატებული 40 პირველი პრიმა მუხლის თანახმად, ნოტარიუსი სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელი ორ-

¹³⁶ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

¹³⁷ CEPEJ's evaluation report on judicial systems (cycle 2016-2018).

განოსაგან დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში ახორციელებს ქორწინებისა და განქორწინების რეგისტრაციას „სამოქალაქო აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით. დაქორწინების მსურველ პირებთან შეთანხმებით ქორწინების რეგისტრაცია ნოტარიუსმა შეიძლება განახორციელოს საზეიმო ვითარებაში. თუმცა აღნიშნული ნორმა არასდროს ამოქმედებულა. იმისათვის, რომ კანონით გაცხადებული ნორმა მოქმედებაში მოვიდეს, საჭიროა, რომ შეიქმნას კანონქვემდებარე აქტი, რომელშიც განისაზღვრება უფლებამოსილების განხორციელებისათვის საჭირო დეტალები. ვინაიდან არ მიღებულა ამ ნორმის ამოქმედებისათვის საჭირო კანონქვემდებარე აქტი. შესაბამისად, ამ უფლებამოსილებას დღეს ფორმალური ხასიათი გააჩნია.

ნიმუში

სანოტარო აქტი

--- წლის ---, მე, ნოტარიუს ---ს, ჩემს სანოტარო ბიუროში, მდებარე ქ. ---, მომმართეს: ---მ (დაბ. --- წ. პ№ ---, მცხ. ---) და ---მ (დაბ. --- წ. პ№ ---, მცხ. ---) რომელთაც მოითხოვეს საქორწინო ხელშეკრულების შედგენა და მისი სანოტარო წესით დადასტურება. მე, დაუდგინე მხარეთა პირადობა მათ მიერ წარმოდგენილი პირადობის დადასტურებელი დოკუმენტებით, რომელთა რეკვიზიტებიც ავლნიშნე სანოტარო აქტში, ასევე შევამოწმე მათი უფლებამოსილება, ქმედუნარიანობა, რომელშიც ეჭვის შეტანის საფუძველი არ მქონია, წინამდებარე ხელშეკრულება, მხარეებს ნაფუკითხე და განვუმარტე მისი სამართლებრივი შედეგები, მათ შორის განვუმარტე სსკ 1172 და 1181 მუხლების შინაარსი.

ამ განმარტებების მოსმენის შემდეგ მხარეებმა თავადაც წაითხეს წინამდებარე ხელშეკრულება და ნათლად, მკაფიოდ განაცხადეს, რომ: იგი ზუსტად გამოხატავს მათ ნებას, რომ მიიღეს ნოტარიუსისაგან ჯეროვანი და სრული სამართლებრივი განმარტებები.

ხელშეკრულების გაცნობის შემდეგ მხარეებმა ჩემი თანდასწრებით ხელი მოაწერეს ქორწინების ხელშეკრულებას. მე, ნოტარიუსი --- სანოტარო აქტის იმ ეგზემპლარს, რომელიც ინახება ჩემს სანოტარო არქივში დანართად ვურთავ:

1. ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, მიწის (უძრავი ქონების) საკა-
დასტრო კოდი № --- რომლის მომზადების თარიღია: -----.

2. ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, მიწის (უძრავი ქონების) საკა-
დასტრო კოდი № --- რომლის მომზადების თარიღია: -----.

3. ---ს ---სთან ქორწინების მოწმობა, გაცემული ---წ. ---
ხელშეკრულება შედგენილია 4 (ოთხი), თანაბარმნიშვნელოვან
ეგზემპლარად, რომელთაგანაც ერთი ინახება ჩემს სასოტარო არქივში
ხოლო დანარჩენი ეგზემპლარები გადაეცათ მხარეებს.

ნოტარიუსი -----

საქორწინო ხელშეკრულება

ქ. ---

--- 202-წ.

ერთი მხრივ --- (დაბ. -----წ. ---, მცხ. ---) და მეორე მხრივ ---
(დაბ. --- წ. პ№---, მცხ. ---) ორივე „მხარეებად“ წოდებული, შეთანხმ-
დნენ შემდეგზე:

1. ხელშეკრულების საგანი

1.1. ხელშეკრულება არეგულირებს მეუღლეებს შორის ქონებრივ
ურთიერთობებს ქორწინების პერიოდში და განქორწინების შემთხვევაში;

1.2. მხარეები აცხადებენ, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებუ-
ლი ქონება არის იმ უძრავი ქონების სრული ჩამონათვალი, რომელიც ხე-
ლშეკრულების ხელმოწერის მომენტისათვის არის მეუღლეთა თანა-
საკუთრებაში. იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული
ქონების გარდა მეუღლეებს ხელშეკრულების ხელმოწერის მომენტისათვის
გააჩნიათ სხვა უძრავი ქონება, მათზე ვრცელდება ხელშეკრულების ის
პირობები, რომლებიც დადგენილია უძრავი ნივთების მიმართ.

2. მეუღლეთა ქონებრივი ურთიერთობები

2.1. მხარეებს გააჩნიათ ქორწინების პერიოდში შეძენილი ქონე-
ბა. ამ ქონების მიმართ მხარეები ერთმანეთის უფლებებს ადგენენ
წინამდებარე ხელშეკრულების მეშვეობით;

2.2. მხარეები თანხმდებიან, რომ ---ის (პ№ ---) საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება (ჩამონათვალი იხ. ქვევით) ითვლება ---ის (პ№ ---) ინდივიდუალურ (განცალკევებულ) ქონებად და მასზე არ ვრცელდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1158-ე მუხლით დადგენილი მეუღლეთა თანასაკუთრების წესები, ქონების წარმოშობის წყაროს, დროის და გარემოებების მიუხედავად.

2.3. შესაბამისად მეუღლეები ადგენენ, რომ:

---ის ინდივიდუალურ (განცალკევებულ) ქონებას წარმოადგენს:

– საცხოვრებელი ბინა, მდებარე ქ. ---, რომლის მახასიათებლებია:

ზონა --, სექტორი ---, კვარტალი ---, ნაკვეთი ---, ნაკვეთის საკუთრების ტიპი — საკუთრება, ნაკვეთის ფუნქცია — სასოფლო-სამეურნეო, დაზუსტებული ფართობი — --- კვ.მ, შენობა-ნაგებობების ჩამონათვალი № --- კვ.მ. მისამართი — ---, სოფელი ---, შესაკუთრე — --- პ№ ---,

ა) მეუღლეთა განქორწინების შემთხვევაში, მხარეები თანხმდებიან რომ ეს ქონება არ გაიყოფა.

ბ) მეუღლეები თანხმდებიან, რომ მათ შორის ქორწინების განმავლობაში, ამ უძრავ ქონებათა გასხვისების შემთხვევაში, ამ ქონების გაყიდვით მიღებული თანხა არ გაიყოფა.

2.4 მეუღლეები თავისი ინდივიდუალური ქონებით პასუხს არ აგებენ ერთმანეთის ვალდებულებებზე მესამე პირების წინაშე მათი წარმოშობის დროის, საფუძვლებისა და მიზეზების მიუხედავად;

2.5. მეუღლეთა ყველა სახის პირადი ნივთი, ქორწინებამდე შეძენილი საკუთრება, ქორწინების შემდგომ შეძენილი ინდივიდუალური ხასიათის და სხვა სახის მოძრავი ნივთები ითვლება იმ მეუღლის საკუთრებად, რომელიც ახდენს მის გამოყენებას და განკარგვას. უძრავი ნივთის შეძენის ან მასზე საკუთრების უფლების სხვაგვარად მოპოვების შემთხვევაში მხარეები ხელშეკრულებაში შესაბამისი ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის მეშვეობით არეგულირებენ მათ უფლებრივ დამოკიდებულებას ამ ნივთთან;

2.6. წინამდებარე ხელშეკრულება გავლენას არ ახდენს საერთო საოჯახო მეურნეობაზე და მეუღლეები ერთობლივად ეწევიან საოჯახო მეურნეობას და ერთობლივად ახდენენ საოჯახო ხარჯების განევას.

3. ხელშეკრულების მოქმედების ვადა

3.1. ხელშეკრულება ძალაში შედის მისი ხელმოწერის მომენტიდან და ძალაშია მხარეთა მიერ მის შეწყვეტამდე;

3.2. მხარეთა მიერ ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში მათ ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული უძრავი და მოძრავი ქონება დაექვემდებარება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიერ დადგენილ ნორმებს მეუღლეთა საკუთრების შესახებ;

3.3. განქორწინების შემთხვევაში ქორწინების ხელშეკრულება წყდება, მაგრამ მეუღლეებს შორის ქონებრივ ურთიერთობების რეგულირება მოხდება ამ ხელშეკრულებს საფუძველზე;

3.4. მხარეებს უფლება არა აქვთ ცალმხრივად შეწყვიტონ ხელშეკრულება

4. დავათა გადანყვეტა

4.1. მხარეები იღებენ ყველა ზომას, რათა ამ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ყველა დავა ან წინააღმდეგობა გადანყდეს მოლაპარაკების გზით.

4.2. საკითხის მოლაპარაკების საფუძველზე გადანყვეტის შეუძლებლობის შემთხვევაში, ყველა სახის დავა, რომლებიც წარმოიშვა მხარეებს ან მათ წარმომადგენლებს შორის წინამდებარე შეთანხმების საფუძველზე ან მისგან გამომდინარე განიხილება და გადაწყდება საერთო სასამართლოების მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

4.3. დავის არსებობა არ წარმოადგენს ხელშეკრულების შეწყვეტის საფუძველს და მხარეები ვალდებული არიან გააგრძელონ ნაიხრი ვალდებულებების შესრულება გარდა სადავო საკითხისა.

5. დასკვნითი დებულებანი

5.1. წინამდებარე ხელშეკრულება არ ცვლის მეუღლეებს შორის ურთიერთრჩენის მოვალეობას, მშობლების უფლება-მოვალეობებს შვილების მიმართ და საალიმენტო მოვალეობებს;

5.2. წინამდებარე ხელშეკრულებაში დამატებების და ცვლილებების შეტანა შესაძლებელია მხოლოდ მხარეთა შეთანხმებით. ამასთან, ცვლილება ან დამატება შესრულებული უნდა იყოს წერილობით და სათანადოდ ხელმოწერილი მხარეთა მიერ და დამოწმებული სანოტარო ნესით.

5.2. ხელშეკრულება შედგენილია ოთხ თანაბარი ძალის მქონე ეგზემპლარად. თითოეულ მხარეს გადაეცემა ხელშეკრულების თითო

ეგზემპლარი, ხოლო ხელშეკრულების ერთი ეგზემპლარი გადაეცემა ნოტარიუსს.

6. მხარეთა რეკვიზიტები

**ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შესახებ
ხელშეკრულების (სუროგაცია) სანოტარო წესით
დამოწმება**

ბოლო პერიოდში საკითხის მაღალი მნიშვნელობიდან გამომდინარე ნოტარიუსების ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შესახებ ხელშეკრულების ე.წ. სუროგაციის ხელშეკრულების საჯარო სანოტარო აქტით დამოწმება დაემატა. სუროგაციის საკითხი უფრო და უფრო აქტუალური ხდება მედიცინის განვითარებასთან ერთად. აღსანიშნავია, რომ საქართველო მიეკუთვნება იმ ქვეყანათა რიგს, რომელიც ე.წ. „სუროგაციის ტურიზმით“ აინტერესებს მსოფლიოს იმ ძირითადი ქვეყნების მოსახლეობას, სადაც აკრძალული ან შეზღუდულია აღნიშნული სამედიცინო მანიპულაცია.

L. extracorporalis (ლათ. extra გარეთ, corpore სხეული) - სხეულის გარეთ მომხდარი პროცესი - იგულისხმება სინჯარაში, ინ ვიტრო განხორციელებული განაყოფიერება, რის შემდეგაც მიღებული ზიგოტის იმპლანტაცია ხდება საშვილოსნოში. სუროგაცია შესაძლებელია იყოს ალტრუისტული, როდესაც სუროგატული დედა უსასყიდლოდ თანხმდება ბავშვის გადაცემას დაბადების შემდეგ და კომერციული, რაც ითვალისწინებს განეული მომსახურების სანაცვლოდ შეთანხმებული საფასურის გადახდას.

საქართველოში სუროგატული დედობა დაშვებულია ორივე ზემოაღნიშნული ფორმით. ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ კანონის 143-ე მუხლის თანახმად:

„1. ა) ექსტრაკორპორული განაყოფიერება ნებადართულია, უშვილობის მკურნალობის მიზნით, აგრეთვე, ცოლის ან ქმრის მხრიდან გენეტიკური დაავადების რისკის არსებობისას, წყვილის ან დონორის

სასქესო უჯრედების ან ემბრიონის გამოყენებით, თუ მიღებულია წყვილის წერილობითი თანხმობა.

ბ) თუ ქალს არა აქვს საშვილოსნო, განაყოფიერების შედეგად მიღებული ემბრიონის სხვა ქალის („სუროგატული დედის“) საშვილოსნოში გადატანისა და გამოზრდის გზით; წყვილის წერილობითი თანხმობა აუცილებელია.

ამავე მუხლით დადგენილია, რომ სუროგატ დედას არ აქვს ბავშვის მშობლად აღიარების უფლება, დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლად დონორის ან სუროგატული დედის მითითება დაუშვებელია.

ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ბავშვის მშობლებად მიიჩნევიან:

ა) გენეტიკური მშობლები;

ბ) გენეტიკური მშობელი და ხელშეკრულების საფუძველზე დაბადების აქტის ჩანაწერში მშობლად ჩასაწერი მეორე პირი;

გ) წყვილი.

კანონი სუროგაციას ითვალისწინებს მხოლოდ „წყვილის“ სასარგებლოდ. მარტოხელა ქალს ან მამაკაცს არ აქვს უფლება სუროგაციის მეშვეობით იყოლიოს ბავშვი.¹³⁸ კანონში განმარტებული არ არის „წყვილი“ უნდა იყოს პეტერო თუ ჰომოსექსუალი თუმცა, ვინაიდან საქართველოს კანონმდებლობა, (კონსტიტუცია და სამოქალაქო კოდექსი) ქორწინებას განიხილავს, როგორც ქალისა და მამაკაცის ნებაყოფლობით კავშირს და ბავშვის რეგისტრაციისას მშობლად „დედა“ და „მამა“ რეგისტრირდება, მიიჩნევა რომ წყვილი უნდა იყოს პეტერო. თუმცა, აღნიშნულთან დაკავშირებით წარმოშობილი აზრთა სხვადასხვაობის თავიდან ასაცილებლად, ცვლილება შევიდა კანონქვემდებარე აქტშიც და სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ¹³⁹ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვრის № 18 ბრძანებების მე-19 მუხლით დაკონკრეტდა, რომ ამ ხელშეკრულების მხარე შეიძლება იყოს ქალისა და მამაკაცისაგან შემდგარი წყვილი, რომლის მიზანს წარმოადგენს ექსტრაკორპორული გზით დაბადებული ბავშვის აღზრდა და თუ ისინი:

ა) იმყოფებიან ქორწინებაში და ქორწინებიდან გასულია, სულ მცირე, 1 წელი;

¹³⁸ ამ ეტაპზე საკონსტიტუციო საამართლოში შეტანილია წმ. ვასილ. ჯ. გოცირიძის N1577 საკონსტიტუციო სარჩელი, რომელიც ითვალისწინებს აქტის უფლების მინიჭებას. <https://saamartlo.ge/ka/judicial-acts/?lang=1575>.

ბ) იმყოფებიან ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში, სულ მცირე, უკანასკნელი 1 წლის განმავლობაში.

სუროგაცია კანონით მიჩნეულია როგორც ადამიანის რეპროდუქციის უფლების რეალიზაციის საშუალება. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ საქმეში დიკსონი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, რომელიც ეხებოდა მომჩივნისათვის - პატიმრისა და მისი ცოლისათვის უარს, გამხდარიყვნენ მშობლები ხელოვნური განაყოფიერების გზით, სასამართლომ დაადგინა, რომ გამოყენებული უნდა ყოფილიყო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი, ვინაიდან უარი ხელოვნურ განაყოფიერებაზე წარმოადგენდა ჩარევას პირად და ოჯახური ცხოვრების უფლებაში და რომ პირადი ცხოვრების ცნება მოიცავს ადამიანის შესაძლებლობას, გახდეს გენეტიკური მშობელი.¹³⁹ ამ უფლების რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მისი სამართლებრივი რეგულირება და სახელმწიფოს ჩარევის ფარგლები. დღეისათვის საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს ამ ტიპის გარიგებისათვის რაიმე სპეციალურ მოთხოვნებს. ხელშეკრულება თავისი ნიშნებით შედარებით ახლოს დგას მომსახურების ხელშეკრულებასთან, რომელშიც ორივე მხარეს გააჩნია უფლებები და ნაკისრი აქვს ვალდებულებები. განსაკუთრებით საყურადღებოა საკითხი, ვალდებულებების დარღვევის შესახებ, ვინაიდან სახელმწიფო აღნიშნულ საკითხში არ ერევა და მათ პირთა კერძო ავტონომიას აკუთვნებს: ვალდებულება შეიძლება დაირღვეს სუროგატული დედის მიერაც, როცა იგი კეთილსინდისიერების პრინციპის საწინააღმდეგოდ მოქმედებს, მაგალითად, არ ასრულებს ექიმის დანიშნულებას, ეწევა თამბაქოს, იღებს ალკოჰოლსა თუ ნარკოტიკულ ნივთიერებებს. შესაბამისად, თუ სუროგატული დედის ბრალეულმა ქმედებამ გამოიწვია ჯანმრთელობის პრობლემის მქონე ბავშვის დაბადება, უფლებამოსილ პირებს მოვალის მიმართ ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების უფლება ექნებათ, თუმცა, ასეთ შემთხვევაში შემკვეთი წყვილი თუ უარს ამბობს „შესრულების“ მიღებაზე, დაბადებული ბავშვი მშობლების მზრუნველობის გარეშე რჩება, რაც წარმოადგენს ბავშვის უფლებების შელახვას. სახელმწიფო მკაცრად არეგულირებს შეილად აყვანასთან დაკავშირებულ პროცედურებას, მაგრამ რატომღაც პირთა კერძო ავტონომიის ფარგლებშია დატოვებული სუროგაციის შედეგად დაბადებული ბავშვების ბედი, ისევე

¹³⁹ (S.H. AND OTHERS v. AUSTRIA გადაწყვეტილების 81-ე პუნქტი).

როგორც თავად ამ ხელშეკრულების სამართლებრივი ასპექტები. 2020 წლამდე საქართველოში ხელშეკრულებები იდებოდა კერძო სანოტარო აქტით, რომელზეც ნოტარიუსი ამონმებდა მხოლოდ მხარეთა ხელმოწერებს. 2020 წელს კანონმდებლობაში შეტანილი ცვლილებით დაიწყო ამ სფეროს სამართლებრივი რეგულირების მცდელობა. დადგინდა სუროგაციის ხელშეკრულების საჯარო აქტით დამონმების ვალდებულება. სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციას დამატა 54¹ მუხლი, რომლითაც განისაზღვრა სუროგაციის ხელშეკრულების საჯარო სანოტარო აქტით სავალდებულო დამონმება. ამ მუხლის თანახმად, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დამონმებისას არ გამოიყენება ამ ინსტრუქციის 54-ე მუხლი - რაც გულისხმობს გარიგების დამონმებას ორ ნოტარიუსთან. მხარეები ვალდებული არიან, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დადების მოთხოვნით მიმართონ ერთ ნოტარიუსს და ხელი მოაწერონ სანოტარო აქტს.

ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დადებისას ბავშვის გამჩენი ქალი (სუროგატი დედა) ვალდებულია პირადად გამოცხადდეს ნოტარიუსთან ხელშეკრულებაზე ხელის მოსაწერად. მას არ აქვს უფლება, ასეთი გარიგება დადოს წარმომადგენლის მეშვეობით.

ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) შესახებ ხელშეკრულების დამონმებისას დონორი ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს ცნობა სამედიცინო დანესებულებიდან, რომელიც ადასტურებს ფაქტს მისი დონორობის შესახებ.

ინსტრუქციით გათვალისწინებული საკითხების ერთგვაროვნად დანერგვისათვის ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის მიერ შემუშავებულ იქნა რეკომენდაციები, რომელთა შესაბამისადაც, სუროგაციასთან დაკავშირებული სანოტარო აქტის შედგენისას ნოტარიუსმა უნდა დაადგინოს მხარეთა პირადობა (წარმომადგენლობის შემთხვევაში წარმომადგენლობის ფარგლები), ნების გამოვლენის ნამდვილობა, ქმედუნარიანობა და განახორციელოს საჯარო აქტის დამონმებისათვის კანონმდებლობით გათვალისწინებული ქმედებები. მხარეებს უნდა განემარტოთ ხელშეკრულების შინაარსი და სუროგატისა და დონორის ჯანმრთელობის გაუარესებასთან დაკავშირებული რისკები.

ხელშეკრულების დანართ დოკუმენტად წარმოდგენილ უნდა იქნას კლინიკის დირექტორის/ხელმძღვანელის მიერ გაცემული ხელმოწე-

ერილი ცნობა, რომელშიც ასახულ უნდა იქნეს ინფორმაცია მშობლად ჩასანერი პირების/წყვილის შესახებ, პოტენციური/გენეტიკური მამა, სუროგატი დედა, დონორი - სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი, პირადობის მოწმობის, პასპორტის ან სხვა დოკუმენტის სერია და ნომერი. ცნობის ვადაა მისი გაცემიდან არაუმეტეს 24 საათი. ცნობაში მითითებული დეტალები [მათ შორის: სუროგატისა და დონორის ჯანმრთელობის გაუარესებასთან დაკავშირებული რისკები] წერილობით უნდა აისახოს ხელშეკრულებაში.

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანებით დამტკიცებული „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის 54' მუხლის მე-4 პუნქტით და „სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვრის №18 ბრძანებით დამტკიცებული წესის მე-19 მუხლის „12“ პუნქტით განსაზღვრულია ჩამონათვალი, რომლის ფარგლებშიც ნოტარიუსს შეუძლია დაადგინოს უკანასკნელი ერთი წლის განმავლობაში წყვილის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტი შესაბამისი დოკუმენტების საფუძველზე: საინფორმაციო-სამისამართო ბარათი, რომლითაც დასტურდება ერთ მისამართზე რეგისტრაციის ფაქტი, ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, რომლითაც დასტურდება საერთო სარგებლობისთვის გამიზნულ ქონებაზე თანამესაკუთრების ფაქტი, რელიგიური ქორწინების დამადასტურებელი საბუთი ან სხვა ნებისმიერი საჯარო დოკუმენტი, რომლითაც დასტურდება წყვილის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტი. ამ გარემოებების დამადასტურებელი ცნობების/დოკუმენტების წარმოდგენლობის ან/და ასეთი დოკუმენტების არასარწმუნოდ მიჩნევის შემთხვევაში, ნოტარიუსი ვალდებულია უარი თქვას სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე.

ინსტრუქციით გათვალისწინებული საკითხის დაზუსტებისათვის პალატის რეკომენდაციით ექსტრაკორპორულ განაყოფიერებასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებების დამოწმების სანოტარო პრაქტიკის ანალიზის შედეგად განისაზღვრა ზოგადი პრინციპები, რომლის ფარგლებშიც ნოტარიუსი უზრუნველყოფს სუროგაციის ხელშეკრულების დამოწმებას: საქართველოს მოქალაქე წყვილებისთვის და უცხო ქვეყნის მოქალაქე წყვილებისთვის თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტის დამდგენ საბუთად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს შემდეგი შინაარსის დოკუმენტები: - რელიგიური ორგანიზაციიდან და/ან ნებისმიერი კონფესიის წარმომადგენლის მიერ გაცემული ქორწინების დამადასტურებელი

საბუთი. ამასთან, რელიგიურად ქორწინების ფაქტი წარმოშობილი უნდა იყოს არანაკლებ ერთი წლისა; - საბუთი შესაბამისი ფინანსური ორგანიზაციიდან ან სანოტარო წესით დამოწმებული ხელშეკრულება, რითაც დადასტურდება წყვილის მიერ ერთობლივი საკრედიტო/ფულადი ვალდებულებები. აღნიშნული ვალდებულებები წარმოშობილი უნდა იყოს არანაკლებ ერთი წლისა; - ხელშეკრულება ექსტრაკორპორული განაყოფიერების [სუროგაციის] შესახებ, რომელიც დადებულია არანაკლებ ერთი წლისა, ხელშეკრულების დადების პერიოდში მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად; - ბანკიდან გაცემული ცნობა, რითაც დადასტურება წყვილის საერთო საბანკო ანგარიში, რომელიც აქტიურია არანაკლებ ერთი წლისა და მასზე ფიქსირდება წყვილის მიერ ერთობლივად და/ან ცალ-ცალკე ჩატარებული ტრანზაქციები; - წყვილის საერთო შვილის არსებობის ფაქტი, რაც დადასტურდება დაბადების მოწმობით; - სასამართლოს აქტები, რომლებიც ადასტურებენ წყვილის არანაკლებ ერთი წლის განმავლობაში ერთად ცხოვრების ან საერთო მეურნეობის წარმოების ფაქტებს; - არანაკლებ ერთი წლის განმავლობაში წყვილის ერთი და იმავე საცხოვრებელ მისამართზე ცხოვრების ფაქტი, რაც დადასტურდება სათანადო წესით დამოწმებული ხელშეკრულებით [მაგ. ქირავენობის] და, რომლის ვადაც არ არის გასული; - წყვილს შორის სანოტარო წესით დამოწმებული საქორწინო კონტრაქტი, რომელიც დადებულია არანაკლებ ერთი წლისა; - ცნობა სამედიცინო დანესებულებიდან, რითაც დადასტურდება წყვილის მიერ შვილის ყოლის მიზნით უშედეგო მკურნალობის შესახებ ინფორმაცია და ასახავს არანაკლებ ერთი წლის მდგომარეობას; - საქართველოში და უცხო ქვეყანაში გაცემული სხვა საჯარო დოკუმენტები, რომლებიც არ არის ჩამონათვალში, მაგრამ მისი შინაარსით ადგენს წყვილის ფაქტობრივ თანაცხოვრებაში ყოფნის ფაქტს;¹⁴⁰

ექსტრაკორპორული განაყოფიერების ხელშეკრულებაზე საუბრისას აუცილებელია გათვალისწინებულ იქნას, ბავშვთა უფლებები, რომელთა დაცვა სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. ამ პროცესში უმნიშვნელოვანესია იმ მცირეწლოვანთა ინტერესების დაცვა, რომლებიც საქართველოს ტერიტორიაზე ექსტრაკორპორული განაყოფიერების გზით იბადებიან. აღსანიშნავია, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიდგომით აღნიშნული მანიპულაციის შედეგად დაბადებული ბავშვები უნდა ექვემდებარებოდნენ რეგისტრა-

¹⁴⁰ ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის რეკომენდაცია, „დამტკიცებულია“ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის 2021 წლის 14 ივლისის №9 §5 გადაწყვეტილებით.

ციას. სახელმწიფოს ვალდებულია, იზრუნოს გაყინული ემბრიონების ან სუროგაციის მეშვეობით დაბადებული ბავშვებით ვაჭრობის ტრანსნაციონალური დანაშაულის პრევენციაზე, ასევე სუროგაციის პროცესში ჩართული მესამე პირების (სუროგატი დედის, დონორის) ინტერესებზე. ზემომითითებული პრიორიტეტებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს, როგორც დაბადების იურიდიული ფაქტის მარეგისტრირებელი ორგანოს მიერ დაბადების რეგისტრაციისას კონკრეტული წესების დადგენა.

სწორედ რეგისტრაციასთან დაკავშირებული საკითხი გახდა პირველად სტრასბურგის სასამართლოსათვის კონვენციის მე-16 პროტოკოლით გათვალისწინებული საკონსულტაციო დასკვნის გაცემის მოთხოვნის საფუძველი.¹⁴¹ 2019 წლის 10 აპრილს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ისტორიაში - სასამართლომ გასცა პირველი საკონსულტაციო დასკვნა საფრანგეთის საკასაციო სასამართლოს მიმართვის საფუძველზე. საფრანგეთის საკასაციო სასამართლოს მიერ 2018 წლის 5 ოქტომბერს ევროპული სასამართლოსთვის მიმართვის საფუძველი სუროგატი დედის, ბავშვის არაბიოლოგიური დედისა და ბიოლოგიური მამის სამართლებრივი ურთიერთობების ასპექტებს შეეხებოდა.

დასკვნის შესაბამისად, საზღვარგარეთ სუროგატი დედის მეშვეობით გაჩენილი ბავშვის შემთხვევაში, ქვეყნის შიდა კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს შესაძლებლობას კანონიერად იქნას აღიარებული დედაშვილურ ურთიერთობად ბავშვისა და არაბიოლოგიური დედის ურთიერთობა, როდესაც ის საზღვარგარეთ გაცემულ დაბადების მონმობაში მითითებულია „კანონიერ დედად“ და როდესაც ამ უკანასკნელის მეუღლე ბავშვის ბიოლოგიური მამაა. საფუძველად დასახელებულია ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი (პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება);

სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზოგადი და აბსოლუტური შეუძლებლობა იმისა, რომ აღიარებულ იქნას სუროგაციის გზით საზღვარგარეთ დაბადებულ ბავშვსა და სავარაუდო დედას შორის ურთიერთობა, არათავსებადია ბავშვის საუკეთესო ინტერესის დაცვასთან;

¹⁴¹ ოქმი №16 ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 16 სტრასბურგი, 2. 10.2013. ძალაში შევიდა.

ბავშვის უფლებათა კონვენცია უპირობოდ ითვალისწინებს ბავშვის რეგისტრაციის უფლებას. კონვენციის მე-7 მუხლის თანახმად, ბავშვი რეგისტრაციას გადის დაბადებისთანავე და მას დაბადებიდანვე გააჩნია უფლება, ჰქონდეს სახელი და შეიძინოს მოქალაქეობა. შესაბამისად, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების გზით დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციისათვის წარდგენილ უნდა იქნეს სრულყოფილი ინფორმაცია, რაც სააგენტოს მისცემს შესაძლებლობას, თავიდან აიცილოს, სულ მცირე, სუროგაციით დაბადებული ბავშვებით ვაჭრობის ტრანსნაციონალური დანაშაულის შესაძლო ჩადენის რისკი. ჩვილით ვაჭრობის ტრანსნაციონალური დანაშაულის პრევენცია და აღკვეთა, სხვებს შორის, სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის რეგისტრაციის სრულყოფილი პროცედურის არსებობას მოითხოვს. ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად გაჩენილი ბავშვის დაბადების რეგისტრაცია ხორციელდება „სამოქალაქო აქტების შესახებ“ და „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 31 იანვრის №18 ბრძანების მე-19 მუხლით:

„1. ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შედეგად დაბადებული ბავშვის დაბადების რეგისტრაციისათვის, საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ საბუთებთან ერთად, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციის ორგანოს უნდა წარედგინოს:

ა) ექსტრაკორპორული განაყოფიერების დამადასტურებელი ცნობა (დანართი №2), რომელიც გაცემულია სამედიცინო დანესებულების მიერ ემბრიონის იმპლანტაციისთანავე, მაგრამ არაუგვიანეს მომდევნო სამუშაო დღეს. აღნიშნული ცნობა ხელმოწერილი/შტამპდამუხრებული უნდა იყოს „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერით/კვალიფიციური ელექტრონული შტამპით;

ბ) ემბრიონის შექმნამდე (ბიოლოგიური მასალის შერწყმის გზით ლაბორატორიის პირობებში ემბრიონის მიღება) დადებული (გარდა ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა), კონკრეტული შემთხვევის შესაბამისი, საჯარო სანოტარო აქტით დამოწმებული ხელშეკრულება;

ბ.ა) ბავშვის გამჩენ ქალსა (სუროგატული დედა) და წყვილს შორის, რომლებიც ბავშვის გენეტიკური მშობლები არიან, ან;

ბ.ბ) ბავშვის გამჩენ ქალს, წყვილის იმ წევრს, რომელიც ბავშვის გენეტიკური მშობელია, დაბადების აქტის ჩანაწერში ბავშვის მშობლად ჩასაწერ წყვილის მეორე წევრს, რომელიც არ არის ბავშვის გენეტიკური მშობელი, და დონორს შორის, ან;

ბ.გ) ბავშვის გამჩენ ქალს, წყვილსა და დონორებს შორის."

გარდა ამისა, იმისათვის, რომ მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი საქართველოში სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის სექსუალური ექსპლუატაციის, წამების ან არაადამიანური მოპყრობის რისკი და 2016 წლის მარტში „საქართველოს მოქალაქეების საქართველოდან გასვლისა და საქართველოში შემოსვლის წესების შესახებ“ და „უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს კანონებში შესული ცვლილებებით განისაზღვრა, რომ საქართველოში სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის ორივე მშობელია მითითებული. ამავე წლის აპრილში გამოიცა საქართველოს იუსტიციის მინისტრისა და საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის №133–№144 ერთობლივი ბრძანება საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლის წესი რომლითაც მონესრიგდა საქართველოში სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლის პროცედურა: სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს დაევალა საქართველოში სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვების აღრიცხვა, შესაბამის მონაცემთა ბაზის წარმოება და ამ მონაცემებზე შსს-ს მუდმივი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. იმ შემთხვევაში, თუ სასაზღვრო გამტარ პუნქტზე წარმოდგენილ ბავშვს, რომელიც ტოვებს საქართველოს ტერიტორიას, არ უფიქსირდება აღნიშვნა „შემოსვლა“ და მონაცემთა ბაზიდან ირკვევა, რომ ეს უკანასკნელი სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვია, ხოლო მისი დაბადების სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ორივე მშობელი არ არის მითითებული, ან მის სახელზე სააგენტოს მიერ საერთოდ არ არის რეგისტრირებული დაბადების სამოქალაქო აქტი, შსს-ს უფლებამოსილი თანამშრომელი მიიღებს გადანაცვტილებას ბავშვის საქართველოდან გაყვანაზე უარის შესახებ.

საერთო სამართლის ქვეყნების მიდგომა

საქართველოში სუროგაციის სამართლებრივ რეგულირების მიმოხილვასთან ერთად საინტერესოა მსოფლიოს სხვადასხვა კანონმდებლობების მიდგომების გათვალისწინებაც. სუროგაციის ფუძემდებლად

შეიძლება მიჩნეულ იქნეს საერთო სამართლის ქვეყნები, სადაც ამ ტიპის გარიგებები დაშვებულია, მაგრამ გარკვეული შეზღუდვებით. ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად შექმნილ ემბრიონთა კონსერვაცია-გაყინვა და მათი უსასყიდლო, ისე სასყიდლიანი დონაცია მოწმობს ემბრიონის სამოქალაქო ბრუნვაში მონაწილეობას.¹⁴²

დიდი ბრიტანეთის 2008 წლის კანონით „ადამიანის ფერტილიზაციისა და ემბრიოლოგიის შესახებ“ სუროგაცია ნებადართულია, მხოლოდ გარკვეული შეზღუდვებით: იგი უნდა იყოს უსასყიდლო, აკრძალულია სუროგატული დედისათვის რაიმე სარგებელისა თუ ჯილდოს შეთავაზება, გამართლებულად მიიჩნევა მხოლოდ განეული დანახარჯების ანაზღაურება.

არაერთგვაროვანია აშშ-ში სუროგატული დედობის ხელშეკრულებისადმი მიდგომა: შტატების ნაწილი სპეციალური კანონით თუ პრეცედენტული სამართლით დასაშვებად მიიჩნევს სუროგაციის ყოველგვარ, მათ შორის, კომერციულ ფორმას. ამ მხრივ განსაკუთრებით ლიბერალური კალიფორნიაა, სადაც პრეცედენტული სამართლით დადგინდა, რომ დედად უნდა იქნეს მიჩნეული პირი, რომელიც მიზნად ისახავდა ბავშვის საკუთარი შვილივით აღზრდას. შტატების დიდი ნაწილი, მაგალითად, კოლორადო, ჯორჯია, კანზასი, მისისიპი, მისური და ა.შ., სპეციალური კანონით არ არეგულირებს სუროგაციას და ამასთან დაკავშირებით არც პრეცედენტული სამართალი არსებობს, შტატების გარკვეულ ნაწილში ნებადართულია მხოლოდ ალტრუისტული სუროგაცია. მაგალითად, ვაშინგტონი, ფლორიდა, ნევადა, ლუიზიანა; ცალკეული შტატი კი საერთოდ კრძალავს მსგავს შეთანხმებებს, როგორც საჯარო წესრიგის საწინააღმდეგო გარიგებებს. მაგალითად, ნიუ-იორკი, მიჩიგანი, ინდიანა.

პირველი პრეცედენტი, როცა სუროგატულმა დედამ მერი უაიტჰედმა, რომელსაც თავისი 2 შვილი ჰყავდა, უარი განაცხადა შემკვეთი წყვილისათვის – სტერნებისათვის ბავშვის გადაცემაზე, ცნობილია Baby M - ის სახელით. ბავშვი გენეტიკურად ეკუთვნოდა შემკვეთი წყვილის მამაკაცსა და სუროგატულ დედას. პირველი ინსტანციის სასამართლომ, დადებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, მშობლებად აღიარა სტერნები, თუმცა ნიუ-ჯერსის უმაღლესმა სასამართლომ გააუქმა გადა-

¹⁴² გელაშვილი ი. სადისერტაციო ნაშრომი თემაზე „ჩანასახის სამოქალაქო-მართლებრივი მდგომარეობა (დაცულია 2012 წლის 11 მაისს). <https://library.tsu.ge/faculties/law/go8knyzegtmbhkfke/pvpprshsqbjhvh0pq/2i0jbcfgwL5fo1bzn/>

წყვეტილება, გარიგება მიიჩნია კანონისა და საჯარო წესრიგის საწინააღმდეგოდ, ქალის ღირსების შემლახველად და ხელშეკრულება ბათილად სცნო. ამასთან, მხედველობაში მიიღო მერი უაიტჰედის მიერ ბავშვის დაბადებისათვის 9 თვის მანძილზე განეული ძალისხმევა, საკუთარი სიცოცხლისათვის საფრთხის შექმნა და აღიარა იგი დედად, მეურვეობის უფლება ბავშვზე, მისი ინტერესებიდან გამომდინარე, მიანიჭა მამას – სტერნსს, ხოლო დედას – ბავშვის ხშირად მონახულების უფლება.¹⁴³

კონტინენტური სამართლის ქვეყნების მიდგომა

ევროსაბჭოს მე-15 პრინციპის მიხედვით, სუროგატულ დედად განიხილება ქალი, რომელიც მუცლად ატარებს ბავშვს სხვა პირთათვის და ორსულობამდე აქვს გაცხადებული თანხმობა ბავშვის გადაცემაზე უმაღლეს მშობიარობის შემდეგ.

ბავშვის უფლებათა კონვენციის მე-7 მუხლის თანახმად, აგრეთვე, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უფლებამოსილია იცნობდეს თავის მშობლებს და გარემოსილი იყოს მათი მზრუნველობით. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად იმისა, რომ კონვენცია რეგისტრაციასთან ერთად ასევე ითვალისწინებს ბავშვის უფლებას იცნობდეს თავის მშობლებს, აღნიშნული უფლება სუროგაციის გზით დაბადებული ბავშვებისათვის სპეციფიურობით ხასიათდება. ხელოვნური განაყოფიერების გზით (AID) დაბადებული ყველა მშობელსა და მათ შვილებს არ გააჩნიათ მე-8 მუხლით აღიარებული ბუნებრივ ოჯახური კავშირებით სარგებლობის უფლება მიუხედავად იმისა, რომ ნებისმიერი გამონაკლისი გამართლებულ უნდა იქნეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე მე-2 პუნქტის ქრილში.¹⁴⁴

საქმეში „X, Y & Z v. the United Kingdom“ სასამართლომ არ დაადგინა, რომ ოჯახური ცხოვრების პატივისცემა, რომლითაც უზრუნველყოფილი იყო ტრანსსექსუალი (რომელმაც მდებრობითი სქესი მამრობითით შეიცვალა), მისი პარტნიორი და მათი გოგონა (რომელიც დონორის მიერ ხელოვნური განაყოფიერების გზით (AID) დაიბადა), მოითხოვდა დაბადების მოწმობაში ტრანსსექსუალის ბავშვის მამად ცნობას. სასამართლომ დაასკვნა, რომ ბავშვისა და მისი სოციალური მამის მიერ განცდილი სოციალურად და იურიდიულად არახელსაყრელი მდგომარე-

¹⁴³ გელაშვილი ი. სადისერტაციო ნაშრომი თემაზე „ჩანასახის სამოქალაქო-მართლებრივი მდგომარეობა (დაცულია 2012 წლის 11 მაისს). <https://library.tsu.ge/faculties/law/go8lknzyegtmhfk/pvppr5hsgbjhv0pq/2i0jbcfgw15fo1bnzn/>

¹⁴⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები, „X, Y & Z v. the United Kingdom“, <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/arasrw.martl6.pdf>

ეობა ნაკლებად სავარაუდო იყო, რომ გამოიწვევდა ამ გარემოებების უადგილო სირთულეს. საბოლოო ჯამში, სასამართლო ვერ დარწმუნდა, რომ შესაბამისი ბავშვი, ან ზოგადად დონორის მიერ ხელოვნური განაყოფიერების გზით (AID) ჩასახული ბავშვები, რაიმე სარგებელს ნახავდნენ განმცხადებლის მამის სტატუსით დარეგისტრირებით. შედეგად, სასამართლომ არ დაადგინა, რომ მე-8 მუხლი ითვალისწინებდა შემდეგ ვალდებულებას: პირი, რომელიც არ იყო ბიოლოგიური მამა, ელიარებიანა მამად.

საინტერესოა ევროპული ქვეყნების შიდა კანონმდებლობების მიდგომები, ექსტრაკორპორული განაყოფიერების თაობაზე. ერთ-ერთი მათგანია სამოქალაქო სტატუსის განუსხვისებლობა (მშობლის სტატუსის ერთი პირიდან მეორეზე გადაცემის აკრძალვა). სუროგაციისათვის დამახასიათებელია ის, რომ სუროგატი დედა, სხვა ქალის სასარგებლოდ უარს აცხადებს ბავშვზე.¹⁴⁵ ეს სხვა არაფერია, თუ არა დედის სტატუსის ერთი პირიდან მეორეზე გადაცემა.¹⁴⁶ სამოქალაქო სტატუსის განუსხვისებლობა მჭიდროდ არის დაკავშირებული რომანულ-გერმანული სამართლის პრინციპთან *mater semper certa est* (ყოველთვის ნათელი უნდა იყოს, ვინ არის დედა). ექსტრაკორპორული განაყოფიერების შეზღუდვის ლეგიტიმურ არგუმენტად ასახელებენ ასევე ქალის სხეულის დაცვას კომერციულიზაციისაგან და ექსპლოატაციისაგან დაცვას.¹⁴⁷

საკუთრების უფლების აღიარება

ცოცხლად მყოფი მეუღლის ქონებაზე, რომელიც შეძენილია ქორწინების განმავლობაში, მეორე მეუღლის საკუთრების უფლების აღიარება ხდება ხელშეკრულებით, ან მეუღლეთა ერთობლივი განცხადების საფუძველზე, საკუთრების მონაპოვით გაცემით. ამ შეთანხმების/მონაპოვით დამონებისათვის ნოტარიუსს უნდა წარედგინოს ქორწინების მონაპოვა, აგრეთვე დოკუმენტები, რაც აუცილებელია შესაბამისი სახის ქონების გასხვისების შესახებ გარიგების სანოტარო წესით დამონებისათვის.

¹⁴⁵ გ. გოცირიძის N1577 საკონსტიტუციო სარჩელი, რომელიც ითხოვს სუროგაციის უფლების მინიჭებას. <https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=10850>

¹⁴⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *MEN-NESSON v. FRANCE* 27-ე პუნქტი.

¹⁴⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *S.H. AND OTHERS v. AUSTRIA*.

მონმობა ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის წილზე - საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი საფუძვლის არსებობისას ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის განცხადების შემთხვევაში ნოტარიუსი გასცემს საკუთრების მონმობას ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის წილზე, რომელიც მას ეკუთვნის ქორწინების განმავლობაში შეძენილი ქონებიდან და რაც აღრიცხული იყო გარდაცვლილი მეუღლის საკუთრებად. მონმობის გასაცემად ნოტარიუსს უნდა წარედგინოს გარდაცვლილი მეუღლის გარდაცვალების მონმობა, გარდაცვლილის ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის განცხადება, ქორწინების მონმობა. მონმობა უნდა გაიცეს სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადის ამოწურვის შემდეგ. დასაშვებია გაიცეს როგორც ზოგადი ხასიათის მონმობა (კონკრეტული ქონების/ფუძელების მითითების გარეშე), ისე მონმობა, რომელშიც მითითებულია კონკრეტული ქონება. კონკრეტული ქონების მითითებისას გამოთხოვილ უნდა იქნეს ის დოკუმენტები, რაც აუცილებელია ამ სახის ქონების გასხვისებისას.

ნოტარიუსი ვალდებულია ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის განცხადების შესახებ შეატყობინოს ყველა იმ განმცხადებელს, რომელსაც წარდგენილი აქვს განცხადება მამკვიდრებლის სამკვიდროს მიღების შესახებ. ნოტარიუსმა განმცხადებელს (ცოცხლად დარჩენილ მეუღლეს) შეიძლება მოსთხოვოს შესაბამისი განცხადების გაკეთება პრესაში. თუ შეტყობინებიდან (განცხადების გამოქვეყნებიდან) ოცდაათი დღის ვადის ამოწურვამდე ნოტარიუსს არ წარედგინა დოკუმენტი, რომელიც სანოტარო მოქმედების შეჩერების ან გადადების საფუძველია, ნოტარიუსი გასცემს საკუთრების მონმობას ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის წილზე.

ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობების (საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივების) სახლებში არსებულ ბინებზე საკუთრების უფლების დადასტურება

ნოტარიუსი გასცემს საკუთრების მონმობას ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობების (ყოფილი საბინაოსამშენებლო კოოპერატივების) სახლებში არსებულ იმ ბინებზე, რომლებიც საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 5 ივლისის № 519 დადგენილების შესაბამისად საკუთრებაში გადაეცათ ამ ბინების მფლობელებს და რომლებიც ინსტრუქციის ძალაში შესვლამდე არ არის აღრიცხული ამ ბინების მფლობელთა საკუთრებაში.

საკუთრების მონაწილეობა გაიცემა ბინის მფლობელთა განცხადების საფუძველზე. განცხადებაზე ხელმოწერა უნდა დამოწმდეს სანოტარო წესით.

საკუთრების მონაწილეობის მიღების უფლება აქვს ორდერში შეტანილ ყველა პირს, ან იმ პირებს, რომლებიც ცნობილი არიან ორდერში შეტანილი პირების მემკვიდრეებად. უფლებაზე უარის თქმა დაიშვება ამ უფლების დათმობით (ორმხრივი შეთანხმებით ან ცალმხრივი აქტით).

განმცხადებელი ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს: ა) ბინაზე უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტი (ბინის ორდერი ან ადამიანის-ტრადიციული ორგანოს გადაწყვეტილება მეპაიე-წევრად ცნობის შესახებ, ან სამკვიდრო მონაწილეობა, ან სასამართლოს გადაწყვეტილება, ან სხვა აქტი, რომელიც გაცემულია საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და რომელიც ადასტურებს უფლებას ბინაზე); ბ) ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან, ხოლო თუ ბინა აღრიცხული არ არის საჯარო რეესტრში — საჯარო რეესტრის ტექნიკური ინვენტარიზაციის არქივის მიერ გაცემული ცნობა-დახასიათება და ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის ოქმი საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის უფლებამონაცვლეობის შესახებ.

სანოტარო მოქმედებები უდავო ფაქტების დადასტურების შესახებ

**ნოტარიუსის არქივში დაცული აქტების ასლების,
აქტებიდან ამონაწერებისა და აქტების შესახებ
მონეშების გაცემა, ფაქტებისა და განცხადებების
დამოწმება**

სანოტარო არქივში დაცული დოკუმენტის ასლის ან ამონაწერის გაცემა -

ნოტარიუსი ვალდებულია გასცეს თავის არქივში დაცული დოკუმენტის ასლი (ასლის ასლი) და ამონაწერები დოკუმენტებიდან, აქტების შესახებ მონეშობები (გარდა ანდერძისა, რომლის გამოქვეყნების დრო არ არის დამდგარი) მხოლოდ სანოტარო აქტის მონაწილე პირებზე. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო ბიუროს არქივიდან არქივში დაცული დოკუმენტის ასლი (ასლის ასლი), დოკუმენტიდან ამონაწერი, ან მონეშობა გასცეს უმოკლეს დროში, მაგრამ მოთხოვნიდან არა უგვიანეს სამი დღისა.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია სანოტარო აქტის მონაწილის მოთხოვნით გასცეს შემდეგი დოკუმენტები:

- დოკუმენტის მხოლოდ დანართის ასლი (დამოწმებული, ან დამოწმების გარეშე), რაზეც დამადასტურებელ წარწერაში უთითებს, რომ ეს არის მის არქივში დაცული დოკუმენტის დანართი.

- სხვა ნოტარიუსის მიერ დამოქმედებული მაგრამ მის არქივში დანართ დოკუმენტად შენახული სანოტარო აქტის ასლი/ამონაწერი.

- სხვა ნოტარიუსის მიერ დამოწმებული აქტის ასლი/ამონაწერი, რომელიც შედგენილია (რეგისტრირებულია) და ხელმისაწვდომია ელექტრონული წესით. (მაგალითად მინდობილობა)

სანოტარო აქტის ნიმუში

არქივში დაცული დოკუმენტის ასლის დამოწმება

----- წლის -----, მე ნოტარიუს -----ს სანოტარო ბიუროში მდებარე ქ. ----- მომმართა: ----- (დაბ. ----- წელს, პ№ -----, მცხ. -----) და მოითხოვა ჩემს სანოტარო არქივში, მდებარე ----- ში, და-

ცული დოკუმენტის დედნის მოძიება, მისი ასლის დამზადება და ამ ასლის დედანთან სისწორის სანოტარო წესით დამოწმება.

მე შევამოწმე მისი უფლებამოსილება, რის შემდეგაც მოვიძიე ჩემს სანოტარო არქივში დაცული, ჩემს მიერ --- წლის -----ს დადასტურებული --- რ№--- და ვამოწმებ მისი ასლის შესაბამისობას დედანთან.

აღნიშნული დოკუმენტის დედანზე ამოშლილი, ამოფხეკილი, მიწერილი, გადახაზული (გადაშლილი) სიტყვები, წინადადებები და სხვა დაუთქმელი გასწორებები არ აღინიშნება.

(თუ დოკუმენტი დათქმული, ამოფხეკილი, აუკინძავი, აკინძული და/ან გადახაზულია კონკრეტულად მიეთითება რა ხარვეზი აღინიშნება დოკუმენტზე, მაგალითად:

დოკუმენტის დედანში შეტანილია შესწორება მდგრადი მელნით, რაც დათქმულია ნოტარიუსს -----ს ხელმოწერითა და ბეჭდით)

ამასთან განემარტავ, რომ ნოტარიუსის მიერ ასლის შესაბამისობის დამოწმება არ ნიშნავს დოკუმენტის დედნის (დამოწმებული ასლის) კანონიერებისა და ნამდვილობის დამოწმებას და შესაბამისად, ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა იმის გამო, თუკი დოკუმენტის დედანი კანონსაწინააღმდეგოა (ან შეიცავს კანონსაწინააღმდეგო დებულებებს), ან გაყალბებულია (მატერიალურად და/ან შინაარსობრივად).

მე, ნოტარიუსი ვამოწმებ ამ ასლის სრულ შესაბამისობას დოკუმენტის დედანთან.

გადახდილია ნოტარიუსის საზღაური: „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №507-ე დადგენილების (29.11.2011 წ.) 31-ე მუხლის პუნქტის საფუძველზე - () ლარი, 39-ე მუხლის საფუძველზე 2 (ორი) ლარი და საგადასახადო კოდექსის 169-ე მუხლის საფუძველზე დ.ლ.გ. — () ლარი, ჯამში: ----- () ლარი.

ნოტარიუსი -----

ასლისა და ამონაწერის შესაბამისობის (სისწორის) დამოწმება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაამოწმოს ასლის შესაბამისობა დედანთან ან დამოწმებულ ასლთან (ასლის ასლთან). დამოწმებულ ასლს აქვს დედნის შესაბამისი ძალმოსილება. (გარდა მკ.) ასლის დამოწმება

არ ნიშნავს დედნის კანონიერებისა და ნამდვილობის დამოწმებას და ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა თუ დოკუმენტის დედანი კანონსაწინააღმდეგოა ან გაყალბებულია.

ასლი შეიძლება დამზადდეს დოკუმენტის ფოტოასლის სახით - ასლგადამღები აპარატით, ან დოკუმენტის ტექსტური ასლის სახით - დოკუმენტის ტექსტი რეკვიზიტების შესაბამისი მინანქრით. დაუშვებელია ასლის დამზადება შერეული წესით.

ასლის დამოწმება შესაძლებელია იმ შემთხვევებშიც თუ დედანი არ არის დამოწმებული ნოტარიულად ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ, ან იგი არ არის საჯარო აქტი; ან შეიცავს ისეთ შესწორებებს, რომლებიც არ არის დათქმული კანონმდებლობით დადგენილი წესით, მაგრამ მათი არსებობა ადვილად აღიქმება დოკუმენტის ფოტოასლში; ან დოკუმენტის დედანი შეიცავს კანონსაწინააღმდეგო ან ამორალურ ნორმებს, ან დოკუმენტს აკლია კანონმდებლობით დადგენილი სავალდებულო რეკვიზიტები, ან დოკუმენტი შედგენილია არასახელმწიფო ენაზე და ეს ენა არ იცის ნოტარიუსმა. ასევე, თუ დოკუმენტი შედგება რამდენიმე ფურცლისაგან და იგი არ არის აკინძული, ან ყველა გვერდი არ არის დანომრილი და ხელმოწერილი. ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი ვალდებულია ფორმულარში მიუთითოს ეს გარემოებები; თუ დოკუმენტი შესრულებულია ტექნიკური საშუალებით (გარდა ნიგნებისა, გაზეთებისა, ჟურნალებისა და სხვა ბეჭდური გამოცემებისა) თუ მასზე არსებობს ხელმოწერა, ან ხელით მინანქრები დედანი (ჩასწორება, შენიშვნა და სხვა);

დასაშვებია პასპორტის, პირადობის მოწმობის, სატრანსპორტო საშუალების მართვის მოწმობის, მკაცრი აღრიცხვის დოკუმენტების ფოტოასლების დედანთან შესატყვისობის დამოწმება, თუმცა მას არ აქვს დედნის ძალმოსილება და ვერ ცვლის თვით დოკუმენტის დედანს.

შესაძლებელია დამოწმდეს ამონაწერი დოკუმენტიდან - დოკუმენტის ტექსტური სახით გადმოცემული ნაწილი. ამონაწერის დამზადებისას დაცულ უნდა იქნეს ასლის დამოწმებისათვის დადგენილი წესი. ასლის ან ამონაწერის დამოწმების ფორმულარი, გარდა ამ ინსტრუქციით დადგენილი აუცილებელი რეკვიზიტებისა, უნდა შეიცავდეს დამოწმებას, რომ ის დედნის იდენტურია ამონაწერის გაცემისას ფორმულარში უნდა მიუთითოს, რომ ამონაწერი ასახავს დოკუმენტის მხოლოდ ნაწილს.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია ფორმულარში მიუთითოს დოკუმენტის ხარვეზების შესახებ. ფოტოასლის (დამოწმებული ასლის ფო-

ტოასლის) დამონების ფორმულიარში მიეთითება იმის შესახებ, რომ ფოტოასლი შეესაბამება დოკუმენტის დედანს და დანართებს.

თუ ნოტარიუსმა სასამართლოში ან უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში უნდა წარადგინოს სანოტარო არქივში არსებული დოკუმენტების ასლები, ან ამ ორგანოებს უნდა მისცეს ახსნაგანმარტება, ჩვენება, ამ ორგანოებში უნდა წარადგინოს შესაგებელი, სარჩელი, საჩივარი და ა.შ., ნოტარიუსი უფლებამოსილია, თავის ახსნა-განმარტებას, შესაგებელს, სარჩელს, საჩივარს, ჩვენებას და ა.შ. დაურთოს თავის სანოტარო არქივში არსებული ნებისმიერი დოკუმენტის ასლი და დაამონმოს ამ დოკუმენტის ასლის შესატყვისობა არქივში არსებულ დედანთან/დამონებულ ასლთან ისე, რომ სანოტარო მოქმედება არ გაატაროს სანოტარო მოქმედებათა რეესტრში.

ფაქტების დამოწმება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია კანონმდებლობის შესაბამისად დაამონმოს ფაქტის ნამდვილობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ უშუალოდ ესწრებოდა ამ ფაქტის დადგომას, ან უშუალოდ აღიქვამს უკვე დამდგარ ფაქტს. ნოტარიუსი ვალდებულია ზუსტად აღწეროს ის ფაქტი, რომლის დადგომის ან არსებობის ნამდვილობასაც ამოწმებს. ამ სანოტარო მოქმედებას ასევე ეწოდება ფაქტების კონსტატაცია. აღსანიშნავია, რომ ანალოგიური სერვისი ასევე დაინერგა აღსრულების ეროვნულ ბიუროში. ის გამოიყენება ძირითადად სასამართლოში მტკიცებულებების წარდგენისათვის, მათი უტყუარობის დასადასტურებლად.

ნოტარიუსი ვალდებულია უარი თქვას ფაქტის დამოწმებაზე: თუ სანოტარო მოქმედების შესრულება ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას ან საყოველთაოდ აღიარებულ ზნეობის ნორმებს, გარდა (იურიდიული პირების ორგანოების სხდომებისა და/ან კრების ოქმების შედგენა და დამოწმება ნოტარიუსის მიერ) და იმ შემთხვევისა, როდესაც ფაქტი უკვე დამდგარია (მაგალითად, ვებგვერდზე განთავსებული ამა თუ იმ ინფორმაციის/სტატიის, ფოტოს, ან სხვა მსგავსი მასალის არსებობის ფაქტი);

განცხადებების დამოწმება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია კანონმდებლობის შესაბამისად დაამოწმოს პირის განცხადებები, სადაც ადასტურებს, რომ განცხადება და/ან ხელმოწერა მასზე უშუალოდ განმცხადებელს ეკუთვნის. ნოტარიუსი არ ადასტურებს განცხადებაში მოყვანილი ფაქტების ნამდვილობას და, შესაბამისად, პასუხს არ აგებს მათზე.

პირის სურვილის შემთხვევაში დასაშვებია მისი ხელმოწერის დამოწმება არასახელმწიფო ენაზე შედგენილი განცხადების ტექსტზე, მიუხედავად იმისა, ფლობს თუ არა ნოტარიუსი ან/და განმცხადებელი ენას, რომელზეც შესრულებულია განცხადების ტექსტი. ასეთ შემთხვევაში განმცხადებელმა ნოტარიუსს უნდა დაუდასტუროს, რომ მისთვის ცნობილია განცხადების შინაარსი და რომ იგი შეესაბამება მის ნებას.

ნოტარიუსი ამოწმებს პირის განცხადებას, რომელიც მიღებულია კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით

ფოტოსურათზე გამოსახულ პირთან ფიზიკური პირის იგივეობის დადასტურება

ნოტარიუსი ადასტურებს ფიზიკური პირის იგივეობას ფოტოსურათზე გამოსახულ პირთან შესაბამისი მოწმობის გაცემით. ფოტოსურათზე გამოსახული პირის არასრულწლოვანთან იგივეობის დადასტურებისას გამოიყენება ინსტრუქციის მე-19 მუხლით დადგენილი წესი.

მოწმობაში ეთითება: ფოტოსურათზე გამოსახული პირის სახელი და გვარი, დაბადების თარიღი და ადგილი, საცხოვრებელი ადგილი, იმ დოკუმენტის რეკვიზიტები, რომლის საფუძველზეც დადგინდა ფოტოსურათზე გამოსახული პირის პირადობა. მოწმობის ზედა მარცხენა კუთხეში უნდა განთავსდეს ფოტოსურათი და მას უნდა დაესვას ნოტარიუსის ბეჭედი ისე, რომ ბეჭდის ნაწილი აისახოს ფოტოსურათის ქვედა მარჯვენა მხარეს, ხოლო ნაწილი იმ ფურცელზე, რომელზედაც განთავსებულია ფოტოსურათი.

დოკუმენტის ნარდგენის დროის დადასტურება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაადასტუროს ნოტარიუსისათვის, ან ნოტარიუსის თანდასწრებით სხვა პირისათვის დოკუმენტის გადა-
208

ცემის დრო. ნოტარიუსი ვალდებულია დაადგინოს დოკუმენტის გადაცემისა და დოკუმენტის მიმღების პირადობა და მიუთითოს, რა წესით მოხდა დოკუმენტის გადაცემა. დოკუმენტის გადაცემის დროის შესახებ ნოტარიუსი გასცემს მონმობას, რომელშიც უნდა მიუთითოს დოკუმენტის გამცემ და მიმღებ პირთა სახელი და გვარი, დაბადების თარიღი და ადგილი, საცხოვრებელი ადგილი, პირადი ნომერი, იმ დოკუმენტის რეკვიზიტები, რომლის საფუძველზეც დადგინდა ამ პირთა ვინაობა, გადაცემული დოკუმენტების დასახელება და მათი რეკვიზიტები.

ფიზიკური პირის ცოცხლად ყოფნის დადასტურება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაადასტუროს, რომ პირი ცოცხალია, თუ ეს პირი პირადად წარსდგა ნოტარიუსთან.

ნოტარიუსი ვალდებულია გასცეს მონმობა, რომელშიც უნდა მიუთითოს: ცოცხლად მყოფი პირის სახელი და გვარი, დაბადების თარიღი და ადგილი, სქესი, საცხოვრებელი ადგილი, პირადი ნომერი, იმ დოკუმენტის რეკვიზიტები, რომლის საფუძველზეც დადგინდა პირის პირადობა. თუ პირი არ არის სრულწლოვანი, მაგრამ მას აქვს პირადობის მონმობა, ან პასპორტი, ნოტარიუსი უფლებამოსილია ეს სანოტარო მოქმედება შეასრულოს არასრულწლოვანი პირის მშობლების (სხვა კანონისმიერი წარმომადგენლის) მონაწილეობის გარეშე. პირადობის მონმობის ან პასპორტის უქონლობის შემთხვევაში ნოტარიუსი ასრულებს მხოლოდ არასრულწლოვანი პირის ერთ-ერთი მშობლის (სხვა კანონისმიერი წარმომადგენლის) მონაწილეობით.

კრების ოქმის დამოწმება

სპეციალური სავაჭრო დაწესებულების ან სპეციალისტის მოთხოვნით ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაესწროს აუქციონს და შეადგინოს ოქმი აუქციონის მიმდინარეობისა და შედეგების შესახებ. აუქციონის ოქმს ხელს აწერს აუქციონატორი (სპეციალისტი) და ნოტარიუსი. დასაშვებია ოქმზე აუქციონში მონაწილე სხვა პირთა ხელმოწერაც.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია გასცეს მონმობები იურიდიული პირების არსებობის, ადგილსამყოფლის, წარმომადგენლის, იურიდიული სტატუსისა და სხვა გარემოებების შესახებ საჯარო რეესტრის

(სამეწარმეო რეესტრის) მონაცემების საფუძველზე, აგრეთვე საჯარო რეესტრში (სამეწარმეო რეესტრის) არსებული სხვა მონაცემების შესახებ. მონმობაში უნდა მიეთითოს, რა დოკუმენტის საფუძველზე გაიცა მონმობა და უნდა აღინიშნოს ამ დოკუმენტის სრული რეკვიზიტები.

ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაამონმოს ელექტრონული საჯარო მონაცემთა ბაზებიდან ამონაბეჭდების შესაბამისობა ამ ელექტრონულ ბაზებში დაცულ მონაცემებთან.

სხვა პირისათვის დოკუმენტის გადაცემა

დაინტერესებული პირის მოთხოვნით ნოტარიუსი იღებს დოკუმენტს მესამე პირისათვის გადაცემის მიზნით თუკი ადრესატი არ არის საჯარო ორგანო ან საჯარო თანამდებობის პირი. ნოტარიუსი საჯარო აქტის ფორმით ადგენს სანოტარო აქტს მესამე პირისათვის დოკუმენტის გადაცემის შესახებ, რომელსაც დაერთვის მესამე პირისათვის გადასცემი დოკუმენტის დედანი/ ან დამონმებულო ფოტოასლი. (თუ ფოტოასლის დამონმება შეუძლებელია აქტში სიტყვა-სიტყვით უნდა აისახოს გადასაცემი დოკუმენტის ტექსტი.

დოკუმენტში აისახება პირის ვინაობა, რომელსაც უნდა გადაეცეს დოკუმენტი, გადაცემის წესი (საფოსტო გზავნილი, პირადად ჩაბარება და სხვა, მესამე პირისათვის გადაცემის საფუძვლები და საქმესთან დაკავშირებული სხვა გარემოებები, გაცხადებული დოკუმენტის გადაცემის მიერ. ნოტარიუსს არ ევალება ამ განცხადებების ნამდვილობის შემოწმება. დოკუმენტს ხელს აწერს დოკუმენტის გადამცემი და ნოტარიუსი. თუ ნოტარიუსი პირადად გადასცემს ადრესატს დოკუმენტს, დოკუმენტის მიმღებმა დოკუმენტზე დოკუმენტის მიღების დასტურად უნდა მოაწეროს ხელი და დაუსვას დოკუმენტის მიღების თარიღი და ზუსტი დრო. ამ ფაქტს ნოტარიუსი ამონმებს მინაწერით, თავისი ხელმოწერითა და ბეჭდის დასმით. თუ ადრესატი უარს აცხადებს დოკუმენტის მიღებაზე, ამის შესახებ ნოტარიუსი აკეთებს შესაბამის აღნიშვნას ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებულ დოკუმენტზე. დოკუმენტის გადაცემის, ან გადაცემის შეუძლებლობის შესახებ ნოტარიუსი გასცემს მონმობას, რომელშიც უნდა მიეთითოს: დოკუმენტის გამგზავნისა და მიმღების ვინაობა, დავალების საფუძველი, დავალების შესრულების შედეგები.

ნოტარიუსი ადასტურებს ერთი ენიდან მეორე ენაზე თარგმანის სისწორეს, თუ ნოტარიუსმა იცის ორივე ენა. თუ ნოტარიუსმა არ იცის ის ენა, რომელზედაც თარგმნილია დოკუმენტი, ნოტარიუსი ამონებებს მხოლოდ თარგმანის სისწორის (სიზუსტის) შესახებ თარჯიმნის განცხადებაზე ხელმოწერის ნამდვილობას. დოკუმენტის დედანს ან ასლს უნდა დაერთოს თარგმანი, თარგმანს ხელს უნდა აწერდეს თარჯიმანი.

თარჯიმანი ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს თავისი კვალიფიკაციის დამადასტურებელი დოკუმენტი. კვალიფიკაციის დამადასტურებელი დოკუმენტის წარმოდგენა სავალდებულო არ არის, თუ თარჯიმანი აკრედიტებულია კომპეტენტური ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ აპოსტილის (ლეგალიზაციის) მიზნებისათვის ოფიციალური დოკუმენტების სათარგმნელად.

თარჯიმნის მონაცემები შეიტანება სანოტარო მოქმედებათა რეგისტრაციის რეესტრსა და სანოტარო აქტში.

თარჯიმანი უნდა აირჩიოს სანოტარო მოქმედების მონაწილემ, ხოლო რამდენიმე მხარის არსებობისას თარჯიმნის არჩევისათვის აუცილებელია ყველა მათგანის თანხმობა. აკრძალულია სანოტარო მოქმედების მონაწილე მხარის, ან მოწმის მიერ თარჯიმნის ფუნქციის შესრულება. თარჯიმანი ვალდებულია ნოტარიუსს დაუდასტუროს, რომ მან იცის შესაბამისი ენა (ენები) და იძლევა სწორი თარგმნის გარანტიას. ამის შესახებ უნდა აღინიშნოს სანოტარო აქტში. უცხო ენის ცოდნის დამადასტურებელი დოკუმენტის წარდგენის ვალდებულება არ არსებობს, თუ თარჯიმანი არჩეულია გარიგების ყველა მხარის თანხმობით. თარჯიმნის მიმართ ვრცელდება მონმისათვის ამ ინსტრუქციით დადგენილი მოთხოვნები. ნოტარიუსი ვალდებულია სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილე (თარჯიმნის ჩათვლით) გააფრთხილოს თარჯიმნობის გამომრიცხავი გარემოებების შესახებ, მაგრამ არ არის ვალდებული დოკუმენტურად შეამოწმოს ამ გარემოებათა არსებობა-არარსებობა. მხარემ და თარჯიმანმა უნდა დაადასტურონ თარჯიმნობის გამომრიცხავი გარემოებების არარსებობის შესახებ.

ნოტარიუსი ვალდებულია თარჯიმანი გააფრთხილოს იმ პასუხისმგებლობის შესახებ, რაც დადგენილია არასწორი თარგმანის შემთხვევაში. ნოტარიუსის ფორმულარში მიეთითება გაფრთხილების ვალდებულების შესრულებისა და თარჯიმნის კვალიფიკაციის შესახ-

ებ. თარჯიმნის კვალიფიკაციის დამადასტურებელი დოკუმენტის ფოტოასლის დართვა თარგმანისათვის სავალდებულო არ არის.

ამ სანოტარო მოქმედების შესრულებისას აუცილებლად აღსანიშნავია ის, რომ ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა არასწორი თარგმანისათვის, ასევე ხაზგასასმელია ის გარემოება, რომ თარჯიმნებს ნოტარიუსებთან არ აკავშირებთ რაიმე სახის სამართლებრივი ურთიერთობა. ნოტარიუსი მხოლოდ მათ ხელმოწერას ადასტურებს ნათარგმნ დოკუმენტზე. აღნიშნული საჭიროებს სამართლებრივი გარკვეულობისა და მოქალაქის უფლებების დაცვის მიზნით გარკვეულ სამართლებრივ მოწესრიგებას. მიზანშეწონილი იქნება სანოტარო მოქმედება, რომელიც გულისხმობს მთარგმნელობითი სამუშაოს შესრულებას, განხორციელდეს ნოტარიუსთა პალატაში სანოტარო მთარგმნელთა სიაში რეგისტრირებული მთარგმნელის მონაწილეობით.

სანოტარო აქტის ნიმუში

საქართველო

----- წლის -----, მე ნოტარიუსს -----ს სანოტარო ბიუროში, მდებარე ქ. ----- მომმართა: ბ-ნ ----- (დაბ. ----- წელს, პN -----, მცხ. -----), რომელმაც წარმოადგინა ----- ენიდან -----ენაზე ნათარგმნი დოკუმენტი (-----ის ----- მოწმობის N--) და მოითხოვა მასზე თავისი ხელმოწერის სანოტარო წესით დამოწმება.

მე შევამოწმე მისი პირადობა მის მიერ წარმოდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტით და დავრწმუნდი, რომ მე ნამდვილად: ბ-ნმა ----- (დაბ. ----- ში, მცხ. -----, პ/ნ -----, პ/მN -----, გაც. ----- მიერ ----- წ.) მომმართა.

აგრეთვე შევამოწმე მისი ქმედუნარიანობა და ვადასტურებ, რომ მის ქმედუნარიანობაში ეჭვის შეტანის საფუძველი არ მაქვს. შევამოწმე ის ფაქტი, რომ იგი ჯეროვნად ფლობს ----- ენას, თანახმად დიპლომისა: დიპლომი: N -----, გაცემული ----- უნივერსიტეტის მიერ.

თარჯიმანი ჩემს მიერ გაფრთხილებული იქნა იმ პასუხისმგებლობის შესახებ, რომელიც შეიძლება მოჰყვეს არასწორ თარგმანს, მან განაცხადა, რომ ჯეროვნად ფლობს -- ენას და პასუხს აგებს თარგმნის სიზუსტეზე, რის შემდეგაც მან ჩემი თანდასწრებით პირადად შეასრულა თავისი ხელმოწერა ტექსტზე, რომელიც თან ერთვის სანოტარო აქტს.

გადახდილია ნოტარიუსის საზღაური: „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №507-ე დადგენილების (29.11.2011 წ.) 31 მუხლის პუნქტის საფუძველზე - () ლარი, 39-ე მუხლის საფუძველზე 2 (ორი) ლარი და საგადასახადო კოდექსის 169-ე მუხლის საფუძველზე დ.ღ.გ. — () ლარი, ჯამში: ----- () ლარი.

ნოტარიუსი: -----

საზღვაო პროტესტი

აღნიშნული სანოტარო მოქმედება რეგულირდება საზღვაო კოდექსის 356-362 მუხლებით. „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ მოქმედ ინსტრუქციაში ამ სანოტარო მოქმედების შესრულების წესები განსაზღვრული არ არის. 1998 წლის „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის შესაბამისად (ამჟამად ძალადაკარგულია): საზღვაო პროტესტი არის გემის მფლობელის ინტერესების დასაცავად მტკიცებულებათა უზრუნველყოფის მიზნით, გემის კაპიტანის განცხადება ნაოსნობის დროს მომხდარი შემთხვევის გამო მინდობილი ქონების დასაცავად განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ.

საქართველოს საზღვაო კოდექსის 356-ე მუხლის თანახმად, თუ გემის ნაოსნობის ან დგომის პერიოდში მოხდა ინციდენტი, რომელიც შეიძლება ჩაითვალოს გემთმფლობელისათვის ქონებრივი მოთხოვნის წაყენების საფუძველად, მაშინ გემთმფლობელის უფლებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის მტკიცებათა უზრუნველყოფის მიზნით გემის კაპიტანი აცხადებს საზღვაო პროტესტს დადგენილი წესით. საზღვაო პროტესტის განცხადებაში აღწერილი უნდა იყოს შემთხვევასთან დაკავშირებული გარემოებები, ასევე გემის კაპიტანის მიერ მასზე მინდობილი ქონების დასაცავად გატარებული ღონისძიებები.

საზღვაო პროტესტის შესახებ განცხადება აღრიცხვის მიზნით რეგისტრაციისთვის უნდა წარედგინოს:

ა) საქართველოს ნავსადგურში — სააგენტოს ნოტარიულად დამოწმებული წესით;

ბ) უცხო ქვეყნის ნავსადგურში — საქართველოს საკონსულო თანამდებობის პირს ან ადგილობრივ კომპეტენტურ პირს ამ ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად.

საქართველოს ნავსადგურში განცხადება საზღვაო პროტესტის შესახებ კეთდება ნავსადგურში შესვლის მომენტიდან 24 საათის განმავლობაში. თუ საზღვაო პროტესტის განცხადების აუცილებლობის გამომწვევი შემთხვევა ნავსადგურში მოხდა, პროტესტის განცხადება უნდა გაკეთდეს შემთხვევიდან 24 საათის განმავლობაში. პროტესტის დადგენილ ვადაში განცხადების შეუძლებლობის შემთხვევაში მიზეზები განცხადებაში უნდა აისახოს.

თუ მომხდარი შემთხვევის დროს არის გემზე არსებული ტვირთის დაზიანების საფუძველი, მაშინ განცხადება საზღვაო პროტესტის შესახებ უნდა გაკეთდეს ლიუკების გახსნამდე. საზღვაო პროტესტის განცხადებამდე ტვირთის გადმოტვირთვა შეიძლება მხოლოდ უკიდურესი აუცილებლობის შემთხვევაში.

საზღვაო პროტესტის განცხადებაში მოყვანილ გარემოებათა დასამტკიცებლად გემის კაპიტანი ვალდებულია ნავსადგურში გემის შესვლის მომენტიდან არა უგვიანეს შვიდი დღისა ან შემთხვევის მომენტიდან, თუ მას ადგილი ჰქონდა ნავსადგურში, განცხადებასთან ერთად ნოტარიუსს ან სხვა თანამდებობის პირს განსახილველად წარუდგინოს გემის ჟურნალი და გემის კაპიტნის მიერ დამოწმებული ამონაწერი ამ ჟურნალიდან.

ნოტარიუსი ან სხვა თანამდებობის პირი გემის კაპიტნის განცხადების, გემის ჟურნალის მონაცემებისა და გემის კაპიტნის გამოკითხვის საფუძველზე, აუცილებლობის შემთხვევაში კი გემის ეკიპაჟის წევრთაგან სხვა მონებების გამოკითხვის შედეგებზე დაყრდნობით ადგენს საზღვაო პროტესტის აქტს და მას თავისი ხელმოწერით და გერბიანი ბეჭდით ამოწმებს.

საზღვარგარეთის გემის კაპიტნებისაგან საზღვაო პროტესტის განცხადება შეიძლება მიიღონ საქართველოში მყოფმა უცხოეთის სახელმწიფოთა შესაბამისი საკონსულოს წარმომადგენლობებმა ურთიერთქმედების პირობებში ან კოდექსის 357-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტში აღნიშნულმა პირებმა.

აღნიშნული სანოტარო მოქმედება წარმოადგენს ერთ-ერთ იშვიათ სანოტარო მოქმედებას, რასაც ადასტურებს მისი სტატისტიკა: ათი წლის განმავლობაში, კერძოდ 2009-2019 წლებში შესრულებულია 11 საზღვაო პროტესტი.

სადამფუძნებლო დოკუმენტების სანოტარო დამოწმება

**სამენარმეო და არასამენარმეო იურიდიული პირების
ნასდაგებისა და სხვა სადამფუძნებლო დოკუმენტების
სანოტარო დამოწმება**

კონტინენტური სამართლის სისტემების მქონე საზღვარგარეთის ქვეყნებში ნოტარიუსის ჩართულობა სამენარმეო საზოგადოების საქმიანობაში გარდაუვალ აუცილებლობას წარმოადგენს. ახლად ამოქმედებული „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი¹⁴⁸ საკმაოდ ფართოდ მოიაზრებს ნოტარიუსის ჩართულობას, თუმცა რიგ შემთხვევებში დოკუმენტის დამოწმების უფლება სამენარმეო რეესტრს აქვს გადანაწილებული. მითითებული კანონის მე-4 მუხლის თანახმად სამენარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმებაზე ხელმოწერა სანოტარო წესით მოწმდება. ხელმოწერის სანოტარო წესით დამოწმება სავალდებულო არ არის, თუ იგი დადგენილი წესით დამოწმებულია საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ან მარეგისტრირებელი ორგანოს მიერ უფლებამოსილი სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს ან სხვა პირის მიერ, ან თუ ხელმოწერა შესრულებულია „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. ასევე, წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება მოითხოვს სანოტარო წესით დამოწმებას ან ხელმოწერის „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად შესრულებას. კანონის 38-ე მუხლის თანახმად ამ კანონით ან წესდებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში სამენარმეო საზოგადოების საერთო კრების ოქმს ადგენს და ამოწმებს ნოტარიუსი.

- ნოტარიუსი უფლებამოსილია კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში ან კრების (სხდომის) მონაწილეთა თხოვნით დაესწროს სამენარმეო (კომერციული) და არასამენარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების, ამხანაგობების, მოქალაქეთა პოლიტიკური

¹⁴⁸ „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2 აგვისტო 2021 წ. №875-VRს-XXმპ, ვებ გვერდი; <https://matsne.gov.ge/>

გაერთიანებებისა და სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნების დამფუძნებელ, აგრეთვე მმართველ ორგანოთა კრებებს (სხდომებს) და საჯარო აქტის ფორმით შეადგინოს ოქმი კრების (სხდომის) მიმდინარეობისა და მიღებული გადაწყვეტილებების, აგრეთვე კრების (სხდომის) ჩაშლის შესახებ.

ნოტარიუსს ეკრძალება უარი განაცხადოს კრებაზე (სხდომაზე) მომხდარი ფაქტებისა და განცხადებების ოქმში შეტანაზე ნებისმიერი მოტივით. ამასთან, იმ შემთხვევაში, თუ კრებაზე გაკეთებული განცხადებები აშკარად ეწინააღმდეგება ფაქტობრივ გარემოებებს (მაგალითად, კრებაზე გამოცხადებული და ფაქტობრივ დამსწრეთა რაოდენობა, კენჭისყრისას დაფიქსირებულ მომხრეთა და მოწინააღმდეგეთა რაოდენობა და სხვა მსგავსი), რომელთა აღქმა ნოტარიუსს შეუძლია სპეციალური შემოწმების და/ან დოკუმენტების შესწავლის გარეშე, ნოტარიუსი ვალდებულია ამის შესახებ თავისი შენიშვნები შეიტანოს კრების ოქმში და მიუთითოს, რომ ეს ინფორმაცია მისი უშუალო აღქმის შედეგია. ეს შენიშვნები შეტანილ უნდა იქნეს კრების ოქმის ბოლოს, კრების თავმჯდომარისა და ნოტარიუსის ხელმოწერამდე.

ოქმის რეკვიზიტები

ნოტარიუსი ვალდებულია ოქმში მიუთითოს კრების ჩატარების ადგილი და დრო, დანყების და დასრულების თარიღი, თავმჯდომარის საიდენტიფიკაციო მონაცემები, კრების საერთო მიმდინარეობა და მიღებული გადაწყვეტილებები, ოქმის გაცემის თარიღი. ნოტარიუსი უფლებამოსილია წინასწარი ჩანაწერი კრების ჩატარების შესახებ (შინაარსისა და გადაწყვეტილებების მითითების გარეშე) სანოტარო რეესტრში შეასრულოს კრების ჩატარების დღესვე, ხოლო დოკუმენტი შეიძლება გაციეს კრების ჩატარების დღის შემდგომ დღეებში ნებისმიერ დროს.

ოქმს ხელს აწერს ნოტარიუსი და თავმჯდომარე. თუ კრებამ დაამტკიცა წესდება, ან ცვლილებები წესდებაში, ის დანართის სახით დაერთვის კრების ოქმს და მას ხელს აწერს კრების თავმჯდომარე და ნოტარიუსი. სხვა დანართები ოქმს დაერთვის, თუ ამას მოითხოვს კრების თავმჯდომარე ან კრების (სხდომის) მოწინააღმდეგე სხვა პირი, ან თავად ნოტარიუსი. ოქმს უნდა დაერთოს ნოტარიუსისათვის წარდგენილი ყველა დოკუმენტი იმ სახით, რა სახითაც იგი წარედგინა ნოტარიუსს (დამოწმებული, ან დაუმოწმებელი ასლები, დედნები).

იმ შემთხვევაში, თუ კრების თავმჯდომარე ნებისმიერი მოტივით უარს აცხადებს, ხელი მოაწეროს კრების ოქმს, ან სხვადასხვა მიზეზის (დაპატიმრება, გარდაცვალება, ავადმყოფობა და სხვა) გამო მას არ შეუ-

ძლია ოქმზე ხელმოწერა, ნოტარიუსი ამის შესახებ აკეთებს აღნიშვნას ოქმსა და სანოტარო რეესტრში და ოქმს გასცემს მხოლოდ თავისი ხელმოწერით. ამგვარად გაცემულ ოქმს აქვს იურიდიული ძალა.

სააქციო საზოგადოების კრების ოქმის დამოწმებისას ნოტარიუსი არ არის ვალდებული შეამოწმოს სააქციო საზოგადოების აქციონერთა საერთო კრებაზე დამსწრე აქციონერთა უფლებამოსილება, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა გადანყევტილებას კანონმდებლობით დადგენილი წესით ერთპიროვნულად იღებს უფლებამოსილი აქციონერი (აქციათა სამოცდათხუთმეტ პროცენტზე მეტის მფლობელი). იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევაში გადანყევტილებას ერთპიროვნულად იღებს უფლებამოსილი აქციონერი (აქციათა სამოცდათხუთმეტ პროცენტზე მეტის მფლობელი), სანოტარო აქტი აქციონერის გადანყევტილების შესახებ დგება ამ წესით შესაბამისი თავისებურებების გათვალისწინებით (კრების თავმჯდომარის არარსებობა და სხვა).

თუ კრება გრძელდება რამდენიმე დღის განმავლობაში (შესვენებები, კრების სხდომის გადადება და სხვა), მოთხოვნის შემთხვევაში, ნოტარიუსი უფლებამოსილია დასრულებული სხდომების შესახებ გასცეს მოწმობა (შუალედური ოქმი), ხოლო კრების ერთიანი ოქმი გაიცემა კრების დასრულების შემდეგ.

თუ კრება არ შედგა ქვორუმის არარსებობის გამო, დაინტერესებული პირის მოთხოვნით, ნოტარიუსი გასცემს მოწმობას კრების ჩაშლის ფაქტის დადასტურების შესახებ. მოწმობა გაიცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოთხოვნა ნოტარიუსს წარედგინა კრების ჩაშლის დღეს და ამის შესახებ შესაბამისი ჩანაწერი გაკეთდა სანოტარო რეესტრში. ამ შემთხვევაში მოწმობა შეიძლება გაიცეს იმავე ან მომდევნო დღეებში.

თუ ნოტარიუსთან წარედგენილია სამენარმეო და არასამენარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების მმართველი ორგანოების კრების (სხდომის) ოქმი, ნოტარიუსი ადასტურებს ხელმოწერი პირების ხელმოწერის ნამდვილობას ამ ინსტრუქციით დადგენილი წესით.

კოოპერატივის საერთო კრების ოქმის დამოწმება

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 246-ე მუხლი ადგენს კოოპერატივის საერთო კრების ექსკლუზიურ კომპეტენციებს, რომელთაგან კოოპერატივის წესდებაში ცვლილების შეტანა; კოოპერატივის იურიდიული მისამართის შეცვლა; კოოპერატივის საფირმო სახელწოდების შეცვლა; წესდებაში ცვლილების შეტანა სანოტარო წესით უნდა დამოწმდეს.

სასამართლო პრაქტიკის შესაბამისად სანოტარო წესით დამონ-
მება საჯარო სანოტარო წესით დამონმებას გულისხმობს: საჯარო რე-
ესტრმა უარი უთხრა კოოპერატივს (რკ) წესდების ცვლილების რეგის-
ტრაციაზე, რაც კოოპერატივმა გაასაჩივრა სასამართლოში. დადგინ-
და, რომ კოოპერატივის საერთო კრების გადაწყვეტილება წესდებაში
ცვლილებების შეტანის თაობაზე დამონმებული იყო კერძო (მარტივი)
სანოტარო აქტის ფორმით. საქალაქო სასამართლოსგან განხვევებით,
სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში
აუცილებელი იყო საჯარო (რთული) სანოტარო აქტის ფორმის დაცვა.¹⁴⁹

პოლიტიკური პარტია

მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ საქართვე-
ლოს ორგანული კანონის თანახმად პარტიის რეგისტრაცია ხდება
საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში. პარტიის რეგისტრაცია
მოიცავს საგადასახადო რეგისტრაციასაც.

პარტიის შესაქმნელად მოქალაქეთა არანაკლებ 300-კაციანი
ჯგუფი წინასწარი ნებართვის გარეშე ატარებს პარტიის დამფუძნებელ
ყრილობას. დამფუძნებელი ყრილობა იღებს პარტიის წესდებას. დამ-
ფუძნებელ ყრილობას ესწრება და მის ოქმს ამონმებს ნოტარიუსი.

პარტია ვალდებულია წესდებაში ან/და მოქალაქეთა პოლიტი-
კური გაერთიანებების (პარტიების) რეესტრში რეგისტრაციისადმი
დაქვემდებარებულ მონაცემებში ცვლილების შეტანის შემთხვევაში 10
დღის ვადაში აცნობოს ამის თაობაზე საჯარო რეესტრის ეროვნულ
სააგენტოს და წარუდგინოს მას შესაბამისი დოკუმენტი (დოკუმენტე-
ბი). ცვლილების რეგისტრაციის საფუძველია პარტიის ყრილობის მიერ
სათანადო წესით მიღებული გადაწყვეტილება. ამ ყრილობასაც ესწრე-
ბა და მის ოქმს ამონმებს ნოტარიუსი.

¹⁴⁹ სუსტ 28/770-15 2016 წლის 21 იანვრის გადაწყვეტილება.

დოკუმენტების, ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და ფასეულობების დეპოზიტში მიღება

დეპონირების საკითხები რეგულირდება სამოქალაქო კოდექსის, „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის მოთხოვნათა შესაბამისად. ინსტრუქციის X თავი არეგულირებს და განსაზღვრავს დოკუმენტების, ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და/ან სხვა ფასეულობების დეპოზიტში მიღების წესს. „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 38-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტისა და ინსტრუქციის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის მოთხოვნათა შესაბამისად, ნოტარიუსის ერთ-ერთ ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს დოკუმენტების, ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და ფასეულობების დეპოზიტში მიღება.

სამოქალაქო კოდექსის 434-ე მუხლის თანახმად თუ კრედიტორი აყოვნებს შესრულების მიღებას, ან უცნობია მისი ადგილსამყოფელი, მოვალე უფლებამოსილია შესრულების საგანი შეინახოს სასამართლოსა ან ნოტარიატში, ხოლო ფული ან ფასიანი ქაღალდი შეიტანოს ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე. დეპონირებით მოვალე თავისუფლდება კრედიტორის წინაშე ვალდებულებისაგან.

ასევე, მენარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის 86-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად ლიკვიდაციის პროცესში კრედიტორთა დაცვისათვის შესაძლებელია ნოტარიუსის ანგარიშზე თანხის დეპონირება: თუ ცნობილი კრედიტორები არ განაცხადებენ თავიანთი მოთხოვნების შესახებ, ქონება შეიძლება განანილდეს მხოლოდ მათი მოთხოვნების შესაბამისი ღირებულების სასამართლოს ან ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე განთავსების შემდეგ.

დოკუმენტების, ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და/ან სხვა ფასეულობების დეპოზიტში მიღება;

- დოკუმენტების დეპოზიტში მიღება - ნოტარიუსი ვალდებულია პირის თხოვნით დეპოზიტში მიიღოს დოკუმენტები. ნოტარიუსი უფლებამოსილია უარი თქვას დოკუმენტების დეპოზიტში მიღებაზე, თუ აქვს პატივსაღები საფუძველი.

ნოტარიუსი ვალდებულია შეადგინოს დეპოზიტში მიღების ოქმი; ოქმს ხელი უნდა მოაწეროს ნოტარიუსმა და გადამცემმა. ნოტარიუსმა ოქმი უნდა შეინახოს თავის არქივში, ხოლო ასლი უნდა გადასცეს გადამცემს.

დოკუმენტი შეიძლება დაუბრუნდეს დეპონენტს ან მის მემკვიდრეებს ან დეპონირების მომენტში დასახელებულ სხვა პირს, თუ ამის შესახებ დეპონენტმა განაცხადა დოკუმენტის დეპონირების მომენტში და გაცხადება ასახულია დეპონირების ოქმში. ნოტარიუსი ვალდებულია დოკუმენტის დაბრუნების შემთხვევაში შეადგინოს დოკუმენტის დაბრუნების ოქმი.

ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და სხვა ფასეულობების დეპოზიტში მიღება

ნოტარიუსი დეპოზიტში (ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე) იღებს ფულს, ფასიან ქაღალდებსა და/ან სხვა ფასეულობებს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. ნოტარიუსი უფლებამოსილია დეპოზიტში მიიღოს ფული, თამასუქები, ჩეკები, სახელმწიფო ობლიგაციები და სხვა საკრედიტო და/ან ფასიანი ქაღალდები მათი კრედიტორისადმი გადაცემის მიზნით. ფული (ფასიანი ქაღალდები) შეტანილ უნდა იქნეს ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე. შეტანა შეიძლება განხორციელდეს როგორც ნაღდი ფულით, ასევე გადარიცხვით.

ნოტარიუსი ადგენს დეპონირების ოქმს, რომელშიც სხვა რეკვიზიტებთან ერთად აღინიშნება გადაცემის მიზეზი, და თუ რატომ უშუალოდ არ შეასრულა კრედიტორმა ვალდებულება.

ნოტარიუსი ვალდებულია: მიღებული ფული, ფასიანი ქაღალდები და/ან სხვა ფასეულობები გაატაროს რეესტრში და მიუთითოს ყველა ოქმში აღნიშნული ინფორმაცია.

დეპონირების იურიდიული შედეგები

ნოტარიუსი ვალდებულია აცნობოს კრედიტორს და გადასცეს ვალდებულების საგანი. იურიდიულ ლიტერატურაში დამკვიდრებულია მოსაზრება, რომ ნოტარიუსმა ან სასამართლომ ყველა იმ პირს უნდა შეატყობინოს, ვინც კი შეიძლება კრედიტორთან იყოს დაკავშირებული ან რაიმე სახის შემხებლობა ჰქონდეს შესაბამის მოთხოვნასთან, რათა უზრუნველყოს კრედიტორისთვის ინფორმაციის მინოდება.¹⁵⁰

¹⁵⁰ ჭანტურია, სკ-ისკომენტარი, ნიგნიIII, 2001, მუხ. 438, გვ. 540.12.

გადაცემის შეუძლებლობა - თუ კრედიტორი უარს აცხადებს ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და/ან სხვა ფასეულობების მიღებაზე, ნოტარიუსი აცნობებს მოვალეს და მოითხოვს შენატანის უკან დაბრუნებას. კრედიტორის უარი შენატანის მიღებაზე უნდა დამოწმდეს სანოტარო წესით. უარის თქმად ჩაითვლება, თუ კრედიტორი არ მიიღებს დეპოზიტის საგანს მისი შეტანიდან სამი წლის განმავლობაში. მოვალეს შენატანის დაბრუნებისათვის ნოტარიუსის მიერ განესაზღვრება ვადა, არანაკლებ სამი თვისა. თუ ამ ვადაში მოვალე არ დაიბრუნებს შენატანს ან თუ იგი უარს აცხადებს შენატანის დაბრუნებაზე, მაშინ ვალდებულების საგანი ჩაითვლება სახელმწიფო საკუთრებად. მოუკითხავი სადეპოზიტო თანხები ნოტარიუსის მიერ ჩაირიცხება სახელმწიფო ბიუჯეტში, გარდა სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის დაქვითული თანხისა.

ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და/ან სხვა ფასეულობების ნოტარიუსისათვის გადაცემის იურიდიული შედეგები - არის იგივე რაც სასამართლოსთვის გადაცემის. ეს წესები გამოიყენება მაშინაც, როცა ნოტარიუსი იღებს სამკვიდროში არსებულ დოკუმენტებს, აქტებს, ფულს, სხვა ფასიან ქაღალდებს, სხვა საგნებს და მაშინაც, როცა ქონების მართვა მინდობილი აქვს ნოტარიუსს. ამ შემთხვევებში გადაცემის ვადა დამოკიდებულია კანონით დადგენილი პროცედურების შესრულებასა და კანონით დადგენილი ვადების დაცვით ამ პროცედურების უმოკლეს დროში შესრულების აუცილებლობაზე.

ნომინალური მფლობელობის ანგარიში

ნოტარიუსი ვალდებულია გახსნას ნომინალური მფლობელობის სადეპოზიტო ანგარიში, რათა გადაცემული ნივთები შეინახოს თავისი ფულის, ფასიანი ქაღალდებისა და/ან სხვა ფასეულობებისგან განცალკევებით. სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 პირველი პრიმა მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად ნოტარიუსის როგორც გადამხდელის, მიმართ იძულებითი აღსრულების ღონისძიებების გამოყენებისას დაუშვებელია ამ ღონისძიებათა მიმართ იმ აქტივებზე, რომლებიც განთავსებულია ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე ან/და რომლებიც არ არის მისი საკუთრება და მიეკუთვნება მისი კლიენტის აქტივებს (კერძოდ, ნომინალურ მფლობელობაში არსებულ ფასიან ქაღალდებსა და ფულად სახსრებზე, აგრეთვე ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე დეპონირებულ ფულსა და ფასიან ქაღალდებზე. კლიენტის ასეთი აქტივები უნდა ირიცხებოდეს საკუთარი აქტივებისაგან განცალკევებულად, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

საერთაშორისო კანონმდებლობა ასეთივე ვალდებულებას აკისრებს აღმასრულებელსაც. იმ შემთხვევებში, როდესაც აღმასრულებლები დამოუკიდებელი პროფესიონალები არიან (კერძო პირები), მათ ცალკე ანგარიში უნდა გახსნან კლიენტებისთვის ამოღებული თანხების განსათავსებლად. მოცემული ანგარიში შემონმებას უნდა ექვემდებარებოდეს.¹⁵¹

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა ფულის დეპოზიტზე მიღებისას ნოტარიუსის საზღაურის განსაზღვრის საკითხთან, აგრეთვე, კრედიტორის მიერ დეპოზიტზე განთავსებული ფულის კანონით დადგენილ ვადაში მიუღებლობის შემთხვევაში, ნოტარიუსის ვალდებულებებთან დაკავშირებით¹⁵². საკასაციო სასამართლომ სამოქალაქო კოდექსის 434-ე, 435-ე, 438-ე და 441-ე მუხლებზე, ასევე საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანებით დამტკიცებული „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის (შემდგომში - „ინსტრუქცია“) 97-ე მუხლზე დაყრდნობით განმარტა, რომ დეპოზიტზე ფულის განთავსებიდან სამი წლის განმავლობაში კრედიტორის მიერ მისი არმიღების შემთხვევაში, ნოტარიუსს წარმოეშობა აღნიშნულის შესახებ მოვალისათვის შეტყობინების ვალდებულება, რაც მოიცავს: ა. სამწლიანი ვადის გასვლისთანავე მოვალისათვის შეტყობინების დაუყოვნებლივ გაგზავნას; ბ. აღნიშნული შეტყობინებით მოვალისათვის თანხის დაბრუნების ვადის განსაზღვრას, რომელიც არ უნდა იყოს სამ თვეზე ნაკლები; გ. მოვალის მიერ თანხის დაბრუნების ნების გამოხატვის შემთხვევაში, აღნიშნული თანხის მისთვის დაუყოვნებლივ დაბრუნების ვალდებულებას, ამასთან მოვალის უფლებას, რომ თანხის დაბრუნების ნება 3 თვეზე ნაკლებ ვადაში, ნებისმიერ დროს გამოხატოს; დ. სახელმძნელო ბიუჯეტში თანხის დაუყოვნებლივ გადარიცხვას, თუ მოვალე არ დაიბრუნებს შენატანს ნოტარიუსის მიერ განსაზღვრულ ვადაში ან უარს განაცხადებს შენატანის დაბრუნებაზე. საკასაციო სასამართლომ განმარტა,

¹⁵¹ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec (2003) 16 აღმინისტრაციული სამართლის სფეროში მიღებული აღმინისტრაციული და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე; ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე (მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის 851 შეხვედრაზე, რომელიც 2003 წლის 9 სექტემბერს გაიმართა); 2009 წლის 17 დეკემბრის CEPEJ სახელმძღვანელო დირექტივები ევროპის საბჭოს რეკომენდაციების ეფექტურად აღსრულების მიზნით.

¹⁵² საქმე №ას-468-468-2018 12 მარტი, 2020 წელი ქ. თბილისი.

რომ სადავოობისას, შეასრულა თუ არა ნოტარიუსმა შეტყობინების ვალდებულება და როდის, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლით დადგენილი, მტკიცების ტვირთის განაწილების ზოგადი სტანდარტის შესაბამისად, აღნიშნული ფაქტის დამტკიცება ევალება ნოტარიუსს. საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოვალისათვის შეტყობინების წერილობითი ფორმით განხორციელების ვალდებულება ცალსახად გამომდინარეობს თავად ვალდებულების არსიდან. ნოტარიუსმა არა მხოლოდ უნდა აცნობოს მოვალეს პ-ნლიანი ვადის გასვლის შესახებ, არამედ უნდა მოსთხოვოს ჩაბარებული საგნის უკან დაბრუნება და განუსაზღვროს შესაბამისი ვადა. ამავდროულად, ამ ვადის დაუცველობის შემთხვევაში, ქონებაზე სახელმწიფო საკუთრება წარმოიშობა. შესაბამისად, ამ შეტყობინებით, ერთი მხრივ, მოვალეს უჩნდება საკუთარი ქონების უკან დაბრუნების უფლება, ხოლო მეორე მხრივ, ნოტარიუსს უჩნდება ვალდებულება, რომ შესაბამისი ვადა განსაზღვროს და ბოლოს, სახელმწიფოს უჩნდება უფლება, რომ ქონებაზე საკუთრება მოიპოვოს. შესაბამისად, ყველა მხარეს (ნოტარიუსს, მოვალეს, სახელმწიფოს) გააჩნია ლეგიტიმური ინტერესი, რომ ასეთი შეტყობინება სწორედ ისეთი ფორმით განხორციელდეს, რომელიც მხარეებს საკუთარი უფლება-მოვალეობებისა და მათი განხორციელების ვადების ზუსტად და ნათლად განსაზღვრის შესაძლებლობას მისცემს. აღნიშნული კი შეუძლებელია ზეპირი შეტყობინებით.¹⁵³

მიუხედავად დეტალური საკანონმდებლო რეგულირებისა, აღნიშნულ სანოტარო მოქმედებას განვითარების მეტი პერსპექტივა გააჩნია, მაგალითად, ძალიან საინტერესოა და საქართველოს რეალობისათვის საკმაოდ აქტუალური ნოტარიუსის ჩართულობა ბინათმესაკუთრეთა და სამშენელო ამხანაგობების საქმიანობაში და ნოტარიუსის დამცავი როლი, რათა არ მოხდეს ამხანაგობის წევრის უფლებების დარღვევა კომპანიის მიერ. ქართულ რეალობაში საკმაოდ ხშირი პრაქტიკაა სამშენებლო კომპანიების გაკოტრების, რომელთა მიმართაც არანაირი დამზღვევი მექანიზმი კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ არის და მიუხედავად კომპანიების დამფუძნებლების დანაშაულებრივი ქმედებისათვის დასჯის შემთხვევებისა, იმ პირის ზარალი, რომელმაც თანხა შეიტანა კომპანიაში და ელოდა ბინის აშენებას, ანაზღაურებული არ არის.¹⁵⁴

¹⁵³ საქმე №ას-468-468-2018 12 მარტი, 2020 წელი ქ. თბილისი.

¹⁵⁴ framework regulations for dividing property into apartment rights. 2006.

ამ პრობლემის აღმოფხვრის საუკეთესო საშუალებას სახელმწიფოს მხრიდან წარმოადგენს ნოტარიუსების ჩართვა და მათი სადეპოზიტო ანგარიშის გამოყენება. ჰოლანდიის მოდელი ემყარება ფრანგულ სამართალს და სკურპულუზულად აქვთ მონესრიგებული ბინათმშენებლობის საკითხი. რაც თავის მხრივ აისახება როგორც ეკონომიკაზე, ისე ქალაქების იერსახეზე და მოქალაქეთა კეთილდღეობაზე. ამ საქმეში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ნოტარიუსები. ისინი წარმოადგენენ დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ კონსულტანტებს ფიზიკურ პირებსა და ინვესტორებს შორის. რეგულაციების ძირითადი არსი ისაა, რომ, რომ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების ჩამოყალიბება, დოკუმენტების სამართლებრივი გამართულობა უზრუნველყოფილია ნოტარიუსის მიერ. ის ხდება პროექტის ნოტარიუსი. ამხანაგობის წევრებს თანხა შეაქვთ ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე და ნოტარიუსი სამშენებლო კომპანიისთვის თანხების გადაცემას ახდენს ეტაპობრივად, დასკვნის საფუძველზე. განერილია თითოეული ეტაპი და ამ ეტაპის დასრულებისათვის საჭირო თანხები. მაგალითად: თუ საძირკველისთვის გამოყოფილია გარკვეული თანხა და კომპანია შეასრულებს საძირკველის ეტაპს, მოწმდება ხარისხი და მხოლოდ ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი კომპანიას გადასცემს შემდეგი ეტაპის თანხას. მშენებლობის დასრულების შემდეგ, ნოტარიუსი ახდენს თითოეული მესაკუთრისათვის ფართის გადაცემის ხელშეკრულების გაფორმებას.

საპალო და საგადასახადო დოკუმენტაციისათვის სააღსრულებო ძალის მინიჭება

სანოტარო აქტის აღსრულების ევროპული მიდგომა

აღსრულება მართლმსაჯულების პროცესის ერთ ერთი გადამწყვეტი ელემენტია. დღეისათვის აღიარებულია პრინციპი: *Ubi ius, ibi remedium* - არ არსებობს უფლება, თუ არ არსებობს მისი ეფექტური აღსრულების მექანიზმი.

„სასამართლო ახორციელებს რა სახელმწიფო ხელისუფლების განსაკუთრებულ ფუნქციას — მართლმსაჯულებას, სახელმწიფოს სახელით დადგენილი გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა გულისხმობს მის უპირობო და სავალდებულო შესრულებას. სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულებლობა უსაგნოდ ხდის სამართალწარმოებას. სახელმწიფოების მიერ სასამართლო გადაწყვეტილებების სათანადო, სწრაფი, რეალური და ეფექტური აღსრულება უაღრესად მნიშვნელოვანია სახელმწიფოებში ეფექტური და სანდო მართლმსაჯულების სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობისთვის.

რეკომენდაციები Rec 17/2003 და ლეც 16/2003, აღსრულების შემდეგ დეფინიციას გვთავაზობს: „აღსრულება“ ნიშნავს სასამართლო და სხვა არასასამართლო ინსტიტუტების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების აღსრულებას იმ კანონის შესაბამისად, რომელიც მოპასუხეს ავალებს გარკვეული ზომების გატარებას, გარკვეული ქმედებების განთავისშეკაებას ან გადაწყვეტილების შესაბამისად დადგენილი თანხის გადახდას.¹⁵⁵

¹⁵⁵ საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დაძმობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013, მთავარი ავტორები: იოს უითედუპაავი, სოფიო ქურთაული, თანაავტორები: ჯერუნ ნიჯენ-პუსი, ლია ყურაშვილი, დიმიტრი გუგუნავა, ეკატერინე ახალკაცი, თონა მგელაძე, მაგდა ყვირალაშვილი, საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დაძმობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013.

ნოტარიუსისაგან სააღსრულებო ფურცლის გაცემის კომპეტენცია მსოფლიოს ნამყვანი ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკას წარმოადგენს და მიიჩნევა კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში წარმოშობილი ვალდებულებების შესრულებისათვის დამხმარე მექანიზმად. კერძო ურთიერთობებში წარმოშობილი ვალდებულებების სწრაფი აღსრულება თავისთავად, განაპირობებს სამოქალაქო ბრუნვის წარმატებას და შესაბამისი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ტემპებს უწყობს ხელს. გარდა ამისა ნოტარიუსების მიერ პრევენტიული მართლმსაჯულების განხორციელებით ემსახურება სასამართლოების განტვირთვის მიზანს.

სანოტარო აქტი არის აღსრულებითი ძალის მქონე უმეტეს ევროპულ ქვეყანაში. ევროპის ნოტარიუსებმა გამოხატეს ინტერესი ევროპარლამენტის №805/2004 (EC) და 2004 წლის 21 აპრილის საბჭოს რეგულაციების რომლითაც შეიქმნა სააღსრულებო ევროპული ორდერი სადავო სარჩელებისთვის.¹⁵⁶ ევროგაერთიანებაში მიღებული 2006 წლის 12 დეკემბრის დადგენილება (EC) 1896/2006 ევროპული ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებულ პროცედურებს განსაზღვრავს. როდესაც მოვალეს ვალდებულებების შესრულების თაობაზე მოთხოვნა წარედგინება, მას შეუძლია ამ მოთხოვნის საწინააღმდეგოდ 30 დღის ვადაში შეავსოს სპეციალური ფორმა. მოცემული რეგულაციის შესაბამისად გამოიცემა ევროპული დადგენილება - უნივერსალური საგადასახადო დავალება, რომელიც ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ უნდა იყოს აღიარებული და შესრულებული სხვა დამატებითი პროცედურების გატარების გარეშე. ეს ნიშნავს, რომ დავალიანების დაფარვის თაობაზე ევროპული განჩინება წარმოადგენს res judicata მოთხოვნას, ანუ უკვე განხილული საქმის მეორედ განხილვის დაუშვებლობის პრინციპით მოქმედებს.¹⁵⁷ აღსანიშნავია, რომ ამ

¹⁵⁶ Position paper of the Council of Notariats of the European Union (CNUE) On the evaluation of Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims, <http://www.notaries-of-europe.eu/files/position-papers/2020/Position%20Paper%20EEO-Final-20-11-20-EN.pdf>.

¹⁵⁷ იოს უითედჰააგი, სოფიო ქურთაული, თანაავტორები: ჯერუნ ნიჯენჰუსი, ლია ყურაშვილი, დიმიტრი გუგუნავა, ეკატერინე ახალკაცი, თეონა მგელაძე, მაგდა ყვირაღაშვილი, საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებული: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დამძობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013.

სააღსრულებო ბრძანების გაცემის უფლება რამოდენიმე ნევრმა ქვეყანამ, კერძოდ საფრანგეთმა და იტალიამ ნოტარიუსებსაც მიანიჭა.¹⁵⁸ ევროპის ნოტარიუსთა-საბჭომ წამოაყენა ინიციატივა, რომ აღნიშნული სანოტარო მოქმედების შესრულება შესაძლებელი გახდეს ევროპის მასშტაბით ყველა ნოტარიუსისათვის.

საქართველოში სააღსრულებო ფურცლის გაცემის უფლებამოსილება ნოტარიუსებს 2009 წლის 1 მარტიდან მიენიჭათ: — სანოტარო წესით დამოწმებული გირავნობის ხელშეკრულების საგნის იძულებითი რეალიზაცია ხორციელდება ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე. ხოლო, 2010 წლის 1 აპრილიდან - სანოტარო წესით დამოწმებული იპოთეკის ხელშეკრულების საგნის იძულებითი რეალიზაცია ხორციელდება ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე.

აღსანიშნავია, რომ მოცემული პერიოდიდან დღემდე არაერთი კანონპროექტი შევიდა პარლამენტში ნოტარიუსისათვის სააღსრულებო ფურცლის გაცემის უფლებამოსილების ჩამორთმევის გამო, თუმცა არც ერთი მათგანი არ აღმოჩნდა სათანადოდ არგუმენტირებული, რომ გადაეწონა ის სოციალური სარგებლიანობა, რასაც ნოტარიუსის მიერ გაცემული სააღსრულებო ფურცელი იწვევს. აღნიშნულ სანოტარო მოქმედებას მონინალმდგეები ჰყავდა ასევე სამეცნიერო წრეებშიც, თუმცა ევროპული მიდგომა აქარწყლებს ყოველგვარ სანინალმდგო აზრს და ეს მიდგომა კარგად ჩანს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ განხილულ საქმეში, ხორხე ესტიმა პორტუგალიის წინააღმდეგ, რომელიც სანოტარო აქტის აღსრულებას შეეხებოდა. სააღსრულებო ფურცელიც გაცემული იქნა როგორც გირავნობის უზრუნველყოფის საფუძველი. სასამართლოსთვის მითითებული საქმე საინტერესო აღმოჩნდა იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ამ შემთხვევაში არ ჰქონდა ადგილი დავას ან მანამდე არ შემდგარა სამართალწარმოება „უფლებების დადგენის მიზნით“, რადგანაც სარჩელის ერთადერთი მიზანი ვალის ამოღება იყო. სასამართლომ დაადგინა, რომ „ადამიანის უფლებათა კონვენცი-

¹⁵⁸ Position paper of the Council of Notariats of the European Union (CNUE) On the evaluation of Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims, <http://www.notaries-of-europe.eu/files/position-papers/2020/Position%20Paper%20EEO-Final-20-11-20-EN.pdf>.

ის ხასიათიდან და მიზნებიდან გამომდინარე სიტყვა “დავა (გასაჩივრება) „არ უნდა განიხილებოდეს უალრესად ტექნიკური თვალსაზრისიდან“. ამ სიტყვას უფრო არსებითი მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს და არა წმინდა ფორმალური. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოცემული საქმე განსხვავდება მანამდე განხილული საქმეებისგან, რადგანაც ამ შემთხვევაში აღსასრულებელი იყო არა სასამართლო გადანაცვეტილება, არამედ ნოტარიული აქტი, რომელიც ვალის უზრუნველყოფას შეეხებოდა. სამართალწარმოების ერთადერთი მიზანი ვალის ამოღება იყო.

ამგვარად, სასამართლომ დაადგინა, რომ სამოქალაქო უფლებების რეალური რეალიზაცია შესაძლებელია, როდესაც ეს უფლება დადგენილი იქნა. შესაბამისად, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც მანამდე სასამართლო განხილვა არ შემდგარა, სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფით გათვალისწინებული გონივრული ვადა. „სამოქალაქო უფლებებისა და ვალდებულების განსაზღვრის“ სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე, მათ შორის სასამართლო გადანაცვეტილების აღსრულების ეტაპზე მე-საბამისი ღონისძიებები გონივრულ ვადებში უნდა განხორციელდეს. ნებისმიერი სასამართლოს მიერ მიღებული გადანაცვეტილების აღსრულება უნდა განიხილებოდეს როგორც მე-6 მუხლით მოაზრებული „მართლმსაჯულების“ განუყოფელი ნაწილი. მიუხედავად იმისა, რომ აღსასრულებელია სასამართლო გადანაცვეტილება თუ სანოტარო აქტი, პორტუგალიის კანონმდებლობა მოითხოვს, რომ ეს სასამართლო გზით იყოს აღსრულებული და პროცედურა ყველა შემთხვევაში ერთნაირია. განმცხადებლის უფლების ეფექტური რეალიზაციის თალსაზრისით აღსრულების პროცესი გადამწყვეტი მნიშვნელობის იყო. შესაბამისად, მოცემულ საქმეზე ვრცელდება კონვენციის მე-6 მუხლის § 1.¹⁵⁹

ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცელი

ნოტარიუსი გასცემს სააღსრულებო ფურცელს ფულადი თანხის დავალიანების გადახდევის ვადადამდგარი მოთხოვნის, ქონებაზე უფლების გადაცემის, აგრეთვე დაგირავებულ/იპოთეკით

¹⁵⁹ ესტიმა პორტუგალიის წინააღმდეგ, ECtHR, 21.4.1998 (#16/1997/800/1003).

დატვირთულ ქონებაზე იძულებითი აღსრულების მიქცევის მოთხოვნის საფუძველზე, თუ ამაზე არსებობს მხარეთა შეთანხმება და ნოტარიუსის მიერ სანოტარო აქტში წერილობით განმარტებულია სააღსრულებო ფურცლის გაცემის სამართლებრივი შედეგები. ზემოაღნიშნული წარმოადგენს ნოტარიუსის მიერ სააღსრულებო ფურცლის გაცემის საკანონმდებლო წინაპირობებს.

ნოტარიუსის მიერ ვადაზე ადრე სააღსრულებო ფურცლის გაცემა არ დაიშვება. ნოტარიუსო მხოლოდ ვადამოსულ მოთხოვნებზე გასცემს სააღსრულებო ფურცელს, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 367-ე მუხლის საფუძველზე. ამ საფუძველების არსებობისას ნოტარიუსი სააღსრულებო ფურცელს გასცემს ვალდებულების შეუსრულებლობის დამადასტურებელი დოკუმენტების გამოთხოვის გარეშე. სააღსრულებო ფურცელი შეიძლება გაიცეს იმ შემთხვევაშიც, თუ აღსასრულებლად მისაქცევ ქონებაზე რეგისტრირებულია ყადაღა/საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვა.

ნოტარიუსი სააღსრულებო ფურცელს გასცემს კრედიტორის (მისი უფლებამონაცვლის) წერილობითი განცხადების საფუძველზე. განცხადებას უნდა დაერთოს სანოტარო დოკუმენტი, რომლის საფუძველზედაც განმცხადებელი ითხოვს სააღსრულებო ფურცლის გაცემას. ინსტრუქციის შესაბამისად კრედიტორის (მისი უფლებამონაცვლის) განცხადება სააღსრულებო ფურცლის გაცემის შესახებ უნდა შეიცავდეს:

ა) ნოტარიუსის ვინაობას, რომელსაც ის მიმართავს განცხადებით;

ბ) მხარეებისა და მათი წარმომადგენლების ვინაობას/სახელწოდებებს;

გ) მონაცემებს შეუსრულებელი ძირითადი და დამატებითი ვალდებულებების მოცულობის შესახებ;

დ) მითითებას იმის შესახებ, რომ შეუსრულებელი მოთხოვნა, რომლის აღსასრულებლადაც უნდა გაიცეს სააღსრულებო ფურცელი, არ არის დამოკიდებული განმცხადებლის მიერ რაიმე საპასუხო (სანაცვლო) ვალდებულების შესრულებაზე, ან რომ მან ასეთი ვალდებულება უკვე შეასრულა;

ე) განმცხადებლის ხელმოწერას.

შესაბამისად, სააღსრულებო ფურცლის გაცემის წინაპირობებს წარმოადგენს:

- კრედიტორის წერილობითი განცხადება;
- სანოტარო დოკუმენტი;

მონაცემები შეუსრულებელი ძირითადი და დამატებითი ვალდებულების არსებობის შესახებ, რომელსაც ნოტარიუსი არ ამოწმებს;

• მითითება იმის თაობაზე, რომ მოვალეს კრედიტორის მიმართ საპასუხო შესრულების ვალდებულება არ გააჩნია.

სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის 21-ე მუხლის თანახმად, სააღსრულებო ფურცელში უნდა აღინიშნოს:

ა) სააღსრულებო ფურცლის გამცემი სასამართლოს ან იმ ორგანოს დასახელება, რომელმაც მიიღო აღსასრულებელი გადაწყვეტილება;

ბ) საქმე, რომლის გამოც გაცემულია სააღსრულებო ფურცელი;

გ) გადაწყვეტილების გამოტანის თარიღი;

დ) გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი;

ე) სააღსრულებო ფურცლის გაცემის თარიღი;

ვ) კრედიტორისა და მოვალის დასახელებები და რეკვიზიტები, მათ შორის, პირადი ნომრები ან გადასახადის გადამხდელის საიდენტიფიკაციო ნომრები, ასევე სააღსრულებო ფურცლის გამცემი ორგანოსთვის ცნობილი სხვა საკონტაქტო მონაცემები. ამასთან, ნოტარიუსის მიერ გაცემულ სააღსრულებო ფურცელში, დამატებით უნდა აღინიშნოს:

ა) სააღსრულებო ფურცლის გამცემი ნოტარიუსის სახელი, გვარი და სანოტარო ბიუროს მისამართი;

ბ) ვალდებულების წარმოშობის საფუძველი;

გ) ვალდებულების შესრულების დრო;

დ) აღსასრულებელი ვალდებულების სახე და მოცულობა;

ე) სანოტარო მოქმედებათა რეესტრში სააღსრულებო ფურცლის რეგისტრაციის ნომერი.

სააღსრულებო ფურცლის გაცემაზე განსაზღვრული თანამიმდევრობით უფლებამოსილია: ნოტარიუსი, რომელმაც სანოტარო წესით დაადასტურა გარიგება, ან ამ ნოტარიუსის შემცვლელი პირი; ამ ნოტარიუსის უფლებამოსილების შეჩერების ან შეწყვეტის შემთხვევაში - სხვა მოქმედი ნოტარიუსი. სააღსრულებო ფურცელი გაიცემა კრედიტორის ან კრედიტორის უფლებამონაცვლის მიმართ, ასე, რომ უფლებამონაცვლეობა დაიშვება.

უფლებამოსილ პირებზე სააღსრულებო ფურცელი გაიცემა შემდეგი რაოდენობით:

ა) თუ კრედიტორი რამდენიმეა და მათ აქვთ სხვადასხვა მოთხოვნა, რომელთა დასაკმაყოფილებლადაც უნდა გაიცეს სააღსრულებო ფურცელი, მაშინ გაიცემა იმდენი სააღსრულებო ფურცელი, რამდენი კრედიტორიცაა;

ბ) თუ მოვალე რამდენიმეა და ისინი არ არიან სოლიდარული მოვალეები, მაშინ გაიცემა იმდენი სააღსრულებო ფურცელი, რამდენი მოვალეცაა;

გ) თუ რამდენიმე კრედიტორი სოლიდარული კრედიტორია, ან რამდენიმე მოვალე სოლიდარული მოვალეა, გაიცემა იმდენი სააღსრულებო ფურცელი, რამდენი სოლიდარულად პასუხისმგებელი მხარეცაა;

დ) თუ არსებობს სხვადასხვა პერიოდში შესასრულებელი ვალდებულებები, სააღსრულებო ფურცელი გაიცემა მხოლოდ ვადადამდგარი ვალდებულების აღსასრულებლად. თუ არსებობს ვადადამდგარი მოთხოვნის ვადადელი დაკმაყოფილების საფუძველი, მითითებული სანოტარო აქტში, შეიძლება გაიცეს სააღსრულებო ფურცელი ვადადამდგარი მოთხოვნის მიმართაც.

აღსრულება სანოტარო დოკუმენტის საფუძველზე

აღსრულება დაიშვება ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცლის დედნის საფუძველზე. სააღსრულებო ფურცლის დაკარგვის შემთხვევაში სააღსრულებო ფურცლის დამოწმებულ ასლს (დუბლიკატს) გასცემს ნოტარიუსი. დუბლიკატის ნოტარიუსის მიერ გაცემის შეუძლებლობისას — საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

ნოტარიუსის მიერ გაცემული სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე აღსრულება ხორციელდება „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით.

სააღსრულებო ფურცლის ან/და იმ სანოტარო დოკუმენტის გასაჩივრება, რომლის აღსასრულებლადაც გაიცა სააღსრულებო ფურცელი, არ აჩერებს აღსრულებას. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ საერთო სასამართლოებმა სააღსრულებო წარმოებათა კანონის შესაბამისად, შესაძლებელია მიიღონ სააღსრულებო ფურცლის შეჩერების ან შეჩერებაზე უარის თქმის გადაწყვეტილება; საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სააღსრულებო ფურცლის ნაწილობრივ შეჩერებას არ ითვალისწინებს კანონი, შესაბამისად,

გადაწყვეტილების მიღებისას, სასამართლო ვალდებულია თანაბრად დაიცვას კრედიტორისა და მოვალის ინტერესები, არ შექმნას პრეცედენტი, რომ მოხდეს კრედიტორის ერთიანი მოთხოვნის დანაწევრება სააღსრულებო ფურცლის ნაწილობრივ შეჩერების გზით; აღნიშნული აღსრულების პროცესს უქმნის საფრთხეს, როდესაც ჯერ უზრუნველყოფილი მოთხოვნის ნაწილი უნდა აღსრულდეს, ხოლო ასევე უზრუნველყოფილი მოთხოვნის მეორე ნაწილი - კითხვის ნიშნის ქვეშ რჩება, რადგან სასამართლოს გადაწყვეტილებით თუ კრედიტორის მოთხოვნა ამ ნაწილშიც დასაბუთებული აღმოჩნდება, შეუძლებელი იქნება იპოთეკის საგნის ხელმეორედ რეალიზაცია (სსკ-ის 3065 - ე მუხლის მე-5 ნაწილი და სააღსრულებო წარმოებათა კანონის 75-ე მუხლის მე-4 პუნქტი);¹⁶⁰

როდესაც სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება ნოტარიულად არის დამოწმებული, ცვლილება აღნიშნულ ხელშეკრულებაში იგივე ნესით უნდა შევიდეს, ხოლო ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტი ფორმასავალდებულო არ არის. ამასთან, თუ იპოთეკის ხელშეკრულება დამოწმებულია ნოტარიუსის მიერ, ხოლო სესხის (საკრედიტო) ხელშეკრულება არა, სააღსრულებო ფურცელი ნოტარიუსის მიერ შეიძლება გაიცეს.¹⁶¹

თამასუქი ჩეკი

ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 38-ე მუხლის თანახმად ნოტარიუსი ასრულებს თამასუქის პროტესტს; ასევე, გასაწოდებლად წარადგენს ჩეკს და ადასტურებს ჩეკის გაუნაღებლობას;

კანონი თამასუქის შესახებ და კანონი ჩეკის შესახებ მიღებულია 1995 წელს. „თამასუქი“ არის ფასიანი ქაღალდი, დოკუმენტი, რომლითაც მისი გამცემი პირი კისრულობს უპირობო ვალდებულებას გადაიხადოს თამასუქში ნაჩვენები თანხა პირადად ან სხვა პირს ავალებს მის გადახდას; თუ თამასუქის გამცემი რაიმე მიზეზით თვითონ ვერ აწერს ხელს თამასუქს, მაშინ მისი თხოვნით ხელს აწერს სხვა პირი. ამ შემთხვევაში თამასუქს უნდა ამოწმებდეს ნოტარიუსი, რომ იგი ხე-

¹⁶⁰ სუსგ №ას-786-743-2015, 24.09.2016.

¹⁶¹ სუსგ 17.03.2016 საქმე საქმე №ას-1246-1169-2015; სუსგ 29.01.2016 საქმე №ას-1145-1077-2015.

ლმონერილია თამასუქის გამცემის თხოვნით. თამასუქი შეიძლება იყოს გადასაპირებელი- ტრატა (სხვა პირს ავალებდეს გადახდას) და მარტივი - სოლო (თავად კისრულობს გადახდას). ნოტარიუსი ასრულებს თამასუქის გადაუხდელობისთვის პროტესტს.

კანონი ჩეკის შესახებ ადგენს, რომ „ჩეკი“ არის დადგენილი ფორმის ფასიანი ქაღალდი, რომელიც შეიცავს ჩეკის გამცემის წერილობით დავალებას საბანკო დანესებულებებისადმი გაანაღდოს ჩეკში აღნიშნული თანხა. ნოტარიუსი წარადგენს ჩეკს ბანკში გასანაღდებლად.-გაუნაღდელობის შემთხვევაში ნოტარიუსი დაადასტურებს ჩეკის გაუნაღდელობას წარწერის შესრულებით. სასამართლოში აღნიშნული საქმეები განიხილება გამარტივებული წესით.

სამემკვიდრეო საქმის წარმოების წესები

საქართველოში სანოტარო საქმიანობის საკვანძო ელემენტია სამკვიდრო საქმისწარმოება. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში მოქმედი სამოქალაქო კერძო სამართალი გერმანულ მოდელზეა დაფუძნებული, მისი პროცედურულად რეალიზების ფორმა განსხვავებულია გერმანული მოდელისაგან. აღნიშნული განსხვავება მდგომარეობს სწორედ ნოტარიუსების მიერ სამკვიდრო საქმისწარმოებაში, მაშინ როდესაც ევროპის რიგ ქვეყნებში სამემკვიდრეო საქმისწარმოება დელეგირებული აქვს სასამართლოს.

საქართველოში სამემკვიდრეო საქმისწარმოებაში ნოტარიუსის მონაწილეობა იწყება ჯერ კიდევ მამკვიდრებლის სიცოცხლეში ანდერძის დაწერით, გრძელდება ანდერძისმიერი, კანონისმიერი თუ სავალდებულო წილის საფუძველზე სამკვიდრო საქმისწარმოებით და სრულდება სამკვიდრო მონმობის გაცემით. შესაბამისად სანოტარო სამართალს სწორედ მატერიალურ სამემკვიდრეო სამართალთან აქვს საპროცესო მიმართება.

მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ სამკვიდროს მიღების ფაქტის დადგენა სცილდება ნოტარიუსის კომპეტენციას სამემკვიდრეო საქმეები ინაცვლებს სასამართლოს ქვემდებარეობაში. აღნიშნულს არეგულირებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლი, რომლის შესაბამისად სასამართლო იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტებს, რომლებზედაც დამოკიდებულია მოქალაქეთა და ორგანიზაციათა პირადი ან ქონებრივი უფლებების წარმოშობა, შეცვლა ან მოსპობა უდავო წარმოების წესით მხოლოდ ამ ფაქტების დამადასტურებელი საბუთების სხვა წესით მიღების ან დაკარგული საბუთების აღდგენის შეუძლებლობის შემთხვევაში. ეს ფაქტებია: ა) პირთა ნათესაური კავშირის დადგენის შესახებ; ბ) პირის კმაყოფაზე ყოფნის ფაქტის დადგენის შესახებ; გ) მამობის დადგენის, ქორწინების, განქორწინების, სახელის ან/და გვარის შეცვლის რეგისტრაციის ან შვილად აყვანის ფაქტების დადგენის შესახებ; დ) უფლების დამდგენი საბუთის იმ პირისადმი კუთვნილების ფაქტის დადგენის შესახებ, რომლის სახელი, მამის სახელი ან გვარი, რაც საბუთებშია აღნიშნული, არ ემთხვევა მის პასპორტში ან დაბადების მონმობაში აღნიშნულ სახ-

ელს, მამის სახელს ან გვარს; თ) მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ;

სასამართლო განიხილავს დავებს სასარჩელო წარმოებით სამკვიდრო საქმისწარმოებასთან ასევე ანდერძის ბათილობასთან, მემკვიდრეობის უფლებისჩამორთმევასთან, უღირს მემკვიდრედ ცნობასთან, სავალდებულო წილის უფლების ჩამორთმევასთან, საანდერძო დანაკისრის შესრულებასთან და სხვა საკითხებთან დაკავშირებით.

ანდერძის შედგენის წესები

ანდერძი არის ცალმხრივი ვადიანი გარიგება, რომელიც მოქმედებს სამკვიდროს გახსნამდე და სამკვიდროს მიღების უპირატესობას აკუთვნებს პირს, რომელიც არ შედის კანონით მემკვიდრეთა წრეში. მემკვიდრეთა თავისუფალი არჩევანის პრინციპიდან გამომდინარე, ფიზიკურ პირს შეუძლია სიკვდილის შემთხვევისათვის თავისი ქონება ან მისი ნაწილი ანდერძით დაუტოვოს ერთ ან რამდენიმე პირს, როგორც მემკვიდრეთა წრიდან, ისე მის გარეთ. თუმცა აღნიშნული თავისუფლება გარკვეულწილად ფიქციის სახეს იღებს სავალდებულო წილის ინსტიტუტის გათვალისწინებით. იმისდა მიუხედავად, რომ ანდერძით შეიძლება არამემკვიდრე პირს ეანდერძოს მთელი ქონება, ის მასზე მაინც სავალდებულო წილის გამოკლებით გადავა, რაც განპირობებულია საჯარო წესრიგის გავრცელებით სამკვიდროს იმ ნაწილზე, რომელის კანონით მემკვიდრეთა უზრუნველყოფისთვისაა განსაზღვრული. გამომდინარე, აღნიშნულიდან მიზანშეწონილი იქნებოდა ანდერძით განსაკარგი ქონების რეალური რეგულირება, რაც სრულყოფილადაა განსაზღვრული ფრანგული სამოქალაქო კოდექსით: საფრანგეთში მოანდერძეს სამკვიდროს მხოლოდ გარკვეული ნაწილის განკარგვის უფლება აქვს. სავალდებულო წილი სამკვიდრო ქონებაზე უფლების წილია, რომლის თავისუფალ გადაცემას უზრუნველყოფს კანონი, თუ მისი მიღების უფლებამოსილი პირები მინვეულნი არიან მემკვიდრეობის მისაღებად და მიღებაზე აცხადებენ თანხმობას. (სსკ 912 მ). სამკვიდროს სავალდებულო წილი საჯარო წესრიგით რეგულირდება. შეუძლებელია მასზე უარის თქმა სამკვიდროს გახსნამდე და მემკვიდრეობის არ შეუძლია რაიმე პირობით ან ხარჯით მისი დატვირთვა. ფაქტობრივად, შეუძლებელია საფრთხე დაემუქროს სავალდებუ-

ლო წილს. ფრანგულ სამართალში სავალდებულო წილი, არ წარმოადგენს სამკვიდრო კრედიტს. მისი განსაზღვრა ხდება ქონების მოცულობის გამოანგარიშებით, რომელსაც პირობითად ემატება გაჩუქებული ნივთები: პირველ რიგში, სავალდებულო წილი ეხება პირველი რიგის ნათესავებს დამავალი ხაზით, როგორიც არ უნდა იყოს ნათესაური კავშირი. სავალდებულო წილით მემკვიდრეობა ნახევრდება თუკი მოანდერძეს თავისი გარდაცვალების შემდეგ მხოლოდ ერთ შვილი დარჩება, წილი 2/3-ია თუ ორი შვილი ჰყავს, 3/4 თუ სამი და მეტი შვილი დარჩება. ამ კუთხით ასევე საინტერესოა ფრანგული სამართლის თავისებურება ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის მიმართ, რომელიც არ არის სავალდებულო წილის მფლობელი, გარდა იმ შემთხვევისა, თუკი ოჯახს არ ჰყავს შთამომავალი და თანაც ამ შემთხვევაში მეუღლეს შეუძლია მხოლოდ მთელი ქონების მეოთხედის მიიღოს წილი. კანონი, აღიარებს საერთო საცხოვრებელი ბინით დროებით ერთი წლის განმავლობაში სარგებლობის უფლებას ცოცხლად დარჩენილი მეუღლის სასარგებლოდ.¹⁴²

საქართველოს კანონმდებლობა ანდერძის წერილობით ფორმას ადგენს და თანაბარ იურიდიულ ძალას ანიჭებს, როგორც შინაურულ, ისე სანოტარო ფორმით შედგენილ ანდერძს. თუმცა, თუ სამკვიდრო მონაწილე უნდა გაიცეს შინაურული ანდერძის საფუძველზე, ნოტარიუსი ვალდებულია მოსთხოვოს მხარეს ექსპერტის დასკვნა ხელნაწერის გარდაცვლილისადმი კუთვნილების შესახებ. ამასთან, სამოქალაქო კოდექსის 1401-ე მუხლით დადგენილია სანოტარო ანდერძის უპირატესობა: თუ ერთმა პირმა რამდენიმე ანდერძი შეადგინა, რომელთაგან ერთ-ერთი შედგენილია სანოტარო ფორმით, დანარჩენი კი — არა, უპირატესობა სანოტარო ფორმით შედგენილ ანდერძს ენიჭება. ამასთან, აღნიშნულიმუხლის მე-2 პუნქტი სანოტარო ანდერძის მოშლის განსაკუთრებულ წესს ადგენს: სანოტარო ანდერძი არ შეიძლება მოიშალოს სხვა ფორმის ანდერძით.

ანდერძის სანოტარო ფორმა

ანდერძი შეიძლება შედგეს როგორც საჯარო ასევე, კერძო აქტის ფორმით. იმ შემთხვევაში, თუ საჯარო აქტის ფორმით შედგენილი ანდერძი დაწერილია მოანდერძის ხელით, ხელით დაწერილ ტექსტს უნდა დაერთოს საჯარო აქტის ფორმისათვის სავალდებულო რეკვიზიტები. თუ ანდერძი დაწერილია მოანდერძის ხელით, ანდერძი შეიძლება შედგეს ერთ ეგზემპლარად.

¹⁴² (საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 920-ე მუხლი 921-ე მუხლი).

ტექნიკური საშუალების გამოყენებით შედგენილი ანდერძი შეიძლება შედგეს ერთ ან რამდენიმე ეგზემპლარად. ანდერძის დადასტურებისას მოანდერძეს არ მოეთხოვება იმ მტკიცებულებათა წარდგენა, რომლებიც ადასტურებენ მის უფლებამოსილებას საანდერძო ქონებაზე.

ანდერძის დადასტურებას ახდენს ნოტარიუსი. ანდერძის დამონმებისას ასევე ნოტარიუსთან გათანაბრებული პირების არიან:

- საავადმყოფოს, ჰოსპიტლისა და სხვა სამკურნალო დაწესებულების, სანატორიუმის მთავარი ექიმი;

- მოხუცებულთა და ინვალიდთა სახლის დირექტორი ან მთავარი ექიმი;

- საძიებო, გეოგრაფიული და სხვა მსგავსი ექსპედიციის უფროსი, თუ მოანდერძე ასეთ ექსპედიციაში იმყოფება;

- გემის კაპიტანი ან საჰაერო ხომალდის მეთაური;

- სამხედრო ნაწილის, შენაერთის, დაწესებულებისა და სასწავლებლის მეთაური (უფროსი);

- პატიმრობის ან თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულების დირექტორი, იმ შემთხვევებში თუ მოანდერძე მითითებულ დაწესებულებებში იმყოფება.

ამ პირთა მიერ დამონმებული ანდერძები ეგზავნება სანოტარო ორგანოს მოანდერძის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით, რომელიც ანდერძს არეგისტრირებს ერთიან ელ. რეესტრში.

ანდერძზე ხელმოწერა

იმისათვის რომ ნოტარიუსმა დაამოწმოს ანდერძი მან უნდა შეამოწმოს პირის ქმედუნარიანობა და ნების გამოვლების ნამდვილობა, რადგან მოანდერძე შეიძლება იყოს სრულწლოვანი, ქმედუნარიანი პირი, რომელსაც ანდერძის შედგენის მომენტში შეუძლია გონივრულად განსაჯოს საკუთარი მოქმედება და ნათლად გამოსატოს თავისი ნება. ანდერძი უნდა შეადგინოს პირადად მოანდერძემ. საგულისხმოა ისიც, რომ ანდერძი წარმოადგენს გარიგებათა იმ იშვიათ სახეობას, რომლის დადებაც წარმომადგენლის მეშვეობით არ დაიშლება.

თუ მოანდერძე თვითონ ვერ მოაწერს ხელს ანდერძს რაიმე მიზეზით, შეიძლება მისი თხოვნით ხელი მოაწეროს სხვა პირმა. ამასთან, უნდა აღინიშნოს მიზეზი, რის გამოც მოანდერძემ ვერ შეძლო ანდერძზე ხელის მოწერა. (სსკ 1360)

თუ მოანდერძე ყრუ-მუნჯია ან ყრუ-მუნჯი წერა-კითხვის უცოდინარია, საანდერძო განკარგულება მან უნდა გააკეთოს ნოტარიუსთან ორი მოწმისა და ისეთი პირის თანდასწრებით, რომელსაც შეუძლია

გააგებინოს მას საქმის არსი და დაადასტუროს თავისი ხელმოწერით, რომ ანდერძის შინაარსი შეესაბამება მოანდერძის ნებას.

თუ მოანდერძე, ბრმაა ან არ შეუძლია წერა-კითხვა, საანდერძო განკარგულება უნდა გააკეთოს ნოტარიუსთან სამი მოწმის თანადასწრებით, რის შესახებაც უნდა გაკეთდეს სათანადო ჩანაწერი, რომელიც მას უნდა წაეკითხოს. (სსკ 1361)

ნიმუში

საქართველო

სანოტარო აქტი¹⁶³

ორი ათას - წლის -- -ს მე, ნოტარიუსს, ---ს, რომლის სანოტარო ბიურო მდებარეობს, ქ. ---, ---, ქ. № --- ში, მომმართა სრულწლოვანმა და ქმედუნარიანმა პირმა: ---მ (დაბ. --- წ. 3 № ---. ---) ანდერძის შედგენისა და სანოტარო წესით დადასტურების მოთხოვნით. მე დავადგინე მისი პირადობა, წარმოდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის საფუძველზე, შევამოწმე ქმედუნარიანობა, რომელშიც სანოტარო მოქმედების შესრულების მომენტში ეჭვის შეტანის საფუძველი არ მქონია, მოვისმინე მისი მკაფიოდ და ნათლად გამოხატული სურვილი, ანდერძის შედგენისა და სანოტარო წესით დადასტურების შესახებ. მე, ნოტარიუსმა, მოანდერძე განვუმარტე: საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1371-ე მუხლის შინაარსი და ასევე ის, რომ მას შეუძლია ნებისმიერ დროს შეცვალოს და გააუქმოს ეს ანდერძი და როგორი წესით. ამ განმარტებების შემდეგ, ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით, მოანდერძის სიტყვებით, შევადგინე წინამდებარე ანდერძი და იგი მოანდერძისა და მის მიერ არჩეული ორი მოწმის: ---ს (დაბ. --- წ. 3 № ---. მცხ. ქ. ---) და ---ს (დაბ. --- წ. 3 № ---. მცხ. ქ. ---, ---ს ქ. ---) თანდასწრებით დავადასტურე სანოტარო ბიუროში, მდებარე ქ. --- ქ. № --- ში. მოწმეთა პირადობა დავადგინე მათ მიერ წარმოდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტების საფუძველზე, შევამოწმე ქმედუნარიანობა, რომელშიც სანოტარო მოქმედების შეს-

¹⁶³ www.notary.ge; ნიმუშები განთავსებულია ნოტარიუსთა პალატის ვებ-გვერდზე, ინტრანეტში.

რულების მომენტში ეჭვის შეტანის საფუძველი არ მქონია, მოწმეებმა განაცხადეს, რომ არ არიან დაინტერესებული წინამდებარე სანოტარო აქტით და მოანდერძიანათესავეები. ანდერძის ტექსტი მე, ნოტარიუსმა ხმამაღლა წავუკითხე მოანდერძესა და მოწმეებს, მოწმეებს ასევე განუმარტე საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1363-ე მუხლი. მე ნოტარიუსმა, გავაფრთხილე სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილე (მოწმეთა ჩათვლით) მოწმეობის გამომრიცხავი გარემოებების შესახებ, რომ: მას არ უნდა ჰქონდეს შეზღუდული სამოქალაქო ქმედუნარიანობა და სანოტარო მოქმედებით არ უნდა იღებდეს სარგებელს პირდაპირი ან არაპირდაპირი სახით, მოწმე არ შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილე რომელიმე მხარისა და/ან ნოტარიუსის ნათესავი აღმავალი და დამავალი ხაზით შესამერიგის ჩათვლით. მხარეებმა და მოწმეებმა ჩემს, ნოტარიუსის წინაშე დაადასტურეს მოწმეობის გამომრიცხავი გარემოებების არარსებობის შესახებ. მოანდერძემ პირადად წაიკითხა ანდერძი და მკაფიოდ და ნათლად, მოწმეებისა და ჩემს წინაშე დამიდასტურა, რომ ამ ანდერძით ზუსტადაა გამოხატული მისი ნება, ჩანერილია მისი სიტყვებით, რის შემდეგაც პირადად, ჩემი, ნოტარიუსისა და ორი მოწმის თანდასწრებით მოაწერა ხელი ანდერძის ორ ეგზემპლარს, რაზედაც ასევე შესრულდა მოწმეთა ხელმოწერები. ანდერძის შედგენის დანყების დროა -- სთ. დასრულების --- სთ.

ა ნ დ ე რ ძ ი

ორი ათას ----- წლის ----- -ს, მე, --- (დაბ. ----- წ. 3 №-----) საღ გონებაზე მყოფი, ყოველგვარი ძალდატანებისა და ზემოქმედების გარეშე, წინამდებარე ანდერძით ვიძლევი შემდეგ განკარგულებას: მთელ ჩემ ქონებას, რომელიც ჩემი გარდაცვალების დღისათვის აღმოჩნდება ჩემდამი კუთვნილი, სადაც არ უნდა მდებარეობდეს და რაშიც არ უნდა გამოიხატებოდეს იგი და მათ შორის უძრავ ქონებას, მიწის ნაკვეთებსა და მასზე არსებულ შენობა—ნაგებობებს, გაშენებულ ნარგავებთან ერთად, მდებარეს: ---, ვუანდერძებ ჩემს -----ს (დაბ. ----- წ. 3 №-----. მცხ. -----, ქ. №-----) საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1371-ე და სხვა შესაბამისი მუხლები განმემარტა ნოტარიუსის მიერ, ვაცნობიერებ ჩემს მოქმედებას, ვაცხადებ რომ ანდერძი ჩანერილია ჩემი ნაკარნახევი სიტყვებით, იგი ზუსტად გამოხ-

ატავს ჩემს ნება-სურვილს და მე მოანდერძე, ანდერძის ორ ეგზემპლარს, ნოტარიუსის და ორი მონმის თანდასწრებით პირადად ვანერხელს.

გადახდილია ნოტარიუსის საზღაური 9.00ლარი, თანახმად საქართველოს მთავრობის დადგენილებისა, „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისათვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“ (29 დეკემბერი, 2011 წელი, დადგენილება №507) 31 მუხლის, აგრეთვე დღგ 1.62ლარი თანახმად საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 169-ე მუხლისა. ასევე, რეგისტრაციის საფასური 2.00 ლარი, თანახმად ამავე დადგენილების 39-ე მუხლისა.

მოანდერძე-----

მონმე-----

მონმე-----

ნოტარიუსი ----- /

ანდერძის დეპონირება

ნოტარიუსის ჩართულობა ასევე გათვალისწინებულია ანდერძის დეპონირების პროცესშიც. ანდერძი, რომელიც დაამონმა ნოტარიუსმა, მოანდერძის მოთხოვნით შეიძლება შენახულ იქნეს სანოტარო ბიუროში კონვერტში დალუქული სახით. კონვერტზე დაწებების ადგილას ხელი უნდა მოაწეროს მოანდერძემ, მონმეებმა (მათი არსებობის შემთხვევაში) და ნოტარიუსმა, აგრეთვე დაისვას ნოტარიუსის ბეჭედი. სხვა შემთხვევაში, კონვერტში დალუქვა არ მოითხოვება.

მოანდერძეს ასევე შეუძლია თავისი ხელით დაწერილი და ხელმოწერილი ანდერძი დალუქული კონვერტით გადასცეს ნოტარიუსს (ან სხვა შესაბამის თანამდებობის პირს) სამი მონმის თანდასწრებით, რაც დასტურდება კონვერტზე ხელის მოწერით.

ნოტარიუსთან ასევე შეიძლება შენახულ იქნას დახურული ანდერძიც, რომელიც მოანდერძის სურვილით მონმეებმა ანდერძი უნდა დაადასტურონ ისე, რომ არ გაეცნონ მის შინაარსს (დახურული ან-

დერძი). ამ შემთხვევაში მოწმეები უნდა ესწრებოდნენ ანდერძის შედგენას. დახურული ანდერძის დადასტურებისას მოწმეებმა უნდა მიუთითონ, რომ ანდერძი შედგენილ იქნა პირადად მოანდერძის მიერ მათი თანდასწრებით, მაგრამ ისინი არ გასცნობიან მის შინაარსს. აღნიშნული ანდერძების შენახვა უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს მისი ოფიციალური დეპონირებით ნოტარიუსთან.

ანდერძის გამოქვეყნების წესი

მოანდერძის გარდაცვალების მოწმობის წარდგენის შემდეგ, ნოტარიუსი ვალდებულია დანიშნოს ანდერძის გამოქვეყნების დღე და მოინვიოს დაინტერესებული პირები.

ანდერძი წაკითხულ უნდა იქნეს მოწვეული პირების თანდასწრებით. იმ შემთხვევაში, თუ ანდერძი დალუქულია, კონვერტი უნდა გაიხსნას მოწვეული პირების თანდასწრებით.

ნოტარიუსი ვალდებულია ანდერძის გამოქვეყნების შესახებ შეადგინოს ოქმი საჯარო აქტის ფორმით, რომელშიც ინსტრუქციით დადგენილი სავალდებულო რეკვიზიტების გარდა უნდა მიეთითოს მოწვეული და დამსწრე პირების ვინაობა და იდენტიფიკაციის სხვა მონაცემები, ინფორმაცია კონვერტისა და ლუქის მთლიანობის შესახებ, ანდერძის შესახებ ინფორმაცია (მოანდერძის ვინაობა, ანდერძის შედგენის თარიღი და სარეგისტრაციო ნომერი, ანდერძის შინაარსი. ანდერძის შინაარსის მითითება არ არის საჭირო, თუ ოქმს თან დაერთვის კონვერტში მოთავსებული ანდერძის დამოწმებული ფოტოასლი.

ოქმს ხელი უნდა მოაწერონ დამსწრე პირებმა და ნოტარიუსმა. ოქმის დამოწმებული ასლის მიღების უფლება აქვს ყველა უფლებამოსილ პირს. ანდერძი, რომელიც გამოქვეყნდა, უნდა დარჩეს ნოტარიუსთან, რომელთანაც იგი ინახებოდა, ხოლო ანდერძისმიერ მემკვიდრეს, ან სხვა უფლებამოსილ პირს უნდა მიეცეს ანდერძის დამოწმებული ასლი.

ჩვენს კანონმდებლობაში არ არის დადგენილი ანდერძის სავალდებულოდ გამოქვეყნების წესი, რაც რიგ შემთხვევებში ქმნის სამოქალაქო კოდექსის 1281.4 და 1286.1. მუხლების აღსრულების პრობლემას). საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1281-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შესაბამისად: მეურვე ან მზრუნველი შეიძლება დანიშნულ იქნეს გარდაცვლილი მშობლების მითითებისამებრ ნოტარიალურად დამოწმებული დოკუმენტის (ანდერძის) საფუძველზე. ხოლო, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1286-ე მუხლის პირველი პუნქტის ბ) ქვეპუნქტის მოთხოვნათა შესაბამისად: ბავშვის ქონებრივი უფლებებისა და

ინტერესების დასაცავად, საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება დაინიშნოს ქონების მეურვე, თუ ამას მოითხოვს მამკვიდრებელი, რომელიც ქონებას ბავშვს გადასცემს და დაასახელებს რომელიმე პირს, გარდა მშობლებისა, რომელიც უნდა გახდეს ქონების მეურვე; ასევე, სამოქალაქო კოდექსის 1383-ე მუხლი ადგენს საანდერძო დანაკისრის ცნებას: მოანდერძეს შეუძლია დააკისროს მემკვიდრეს ერთი ან რამდენიმე პირის სასარგებლოდ რაიმე ვალდებულების შესრულება სამკვიდროს ხარჯზე (საანდერძო დანაკისრი — ლეგატი). ხოლო კოდექსის სამემკვიდრეო ნაწილის მე-9 თავი ადგენს ანდერძის აღსრულების წესებს.

სამოქალაქო კოდექსის ზემოაღნიშნული მუხლების აღსრულების ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს შემდეგი: სანოტარო ინსტრუქციის მე-8 თავი ადგენს ანდერძის შედგენის, შენახვისა და გამოქვეყნების წესებს, რომელთა შესაბამისად ანდერძის გამოქვეყნება შეიძლება მოხდეს დაინტერესებული პირის განცხადების საფუძველზე. შესაბამისად ანდერძის გამოქვეყნება დამოკიდებულია გარდაცვლილის მემკვიდრეებზე, მიმართავენ თუ არა ისინი ნოტარიუსს. იმ შემთხვევაში თუ ანდერძი დაწერილია კანონით მემკვიდრეთა წრეში არ მყოფ პირზე, რომელმაც არ იცის რომ მას მემკვიდრეობით წილად ერგო გარკვეული ქონება, მან შეიძლება ვერც გაიგოს ამ ანდერძის არსებობის შესახებ. ასევე შესაძლებელია რომ მშობლებმა სიცოცხლეში ანდერძით განსაზღვრონ მათი შვილისათვის შესაბამისი მეურვე, თუმცა იმის გამო რომ მატერიალური ქონება მათ არ დაუტოვებიათ და ნოტარიუსისთვისაც არავის მიუმართავს სამკვიდროს მიღების მოთხოვნით, მშობლების ამგვარი ნება აღუსრულებელი დარჩეს. ასეთ შემთხვევაში თუ დროულად არ მოხდა ანდერძის გამოქვეყნება ილახება ბავშვის უპირატესი ინტერესი, მიიღოს მეურვეობა იმ პირთაგან, რომელიც განსაზღვრეს სიცოცხლეში მისმა მშობლებმა. დღესდღეობით არ ხდება ზემოაღნიშნული ნორმების აღსრულება, პროცედურული მექანიზმის არ არსებობის გამო. ამიტომ მიზანშეწონილია, რომ მოხდეს სამი ორგანიზაციის კოორდინირებულად მუშაობა: სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა, სამოქალაქო სერვისების განვითარების სააგენტო, მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო შემდეგი სქემით: პირის გარდაცვალების შესახებ ნოტარიუსთა პალატის შესაბამის სამსახურს ეცნობება, რომელიც მოიძიებს ინფორმაციას ანდერძის არსებობის ან არ არსებობის შესახებ. ანდერძის არსებობის შემთხვევაში იგი აცნობებს სსგს-ს, რის თაობაზეც სსგს თავის მხრივ აცნობებს გარდაცვალების

მონმობის ამღებ პირებს. პალატის შესაბამისი სამსახური მოახდენს დაკავშირებას ნოტარიუსთან, რომელიც თავის მხრივ დაუკავშირდება გარდაცვლილი პირის ღჯახის წევრებს და მოახდენს ანდერძის გამოქვეყნებას ინსტრუქციით დადგენილი წესით. იმ შემთხვევაში თუ ანდერძში მითითებული იქნება განკარგულება არასრულწლოვან ან მხარდაჭერის მიმღებ პირთან დაკავშირებით ნოტარიუსი ვალდებულია ანდერძის ასლი გაუგზავნოს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს.

ანდერძების ერთიანი ელექტრონული რეესტრი

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა ახდენს ელექტრონული სანოტარო რეესტრის ადმინისტრირებას. რეესტრში რეგისტრირდება ყველა სანოტარო მოქმედება.

რეესტრი მოიცავს ინფორმაციას საქართველოში სანოტარო წესით დამონმებული ყველა ანდერძის თაობაზე მიუხედავად დამონმების თარიღისა, ჩანაწერებს ანდერძის დამონმების თაობაზე, ანდერძების გაუქმების აქტებზე და ა.შ.

პროგრამაში არ ხდება ანდერძის ან მისი ასლის ატვირთვა, არ აღინიშნება ანდერძის შინაარსი ან/და ანდერძისმიერი მემკვიდრეების ვინაობა, არამედ მხოლოდ ანდერძის, როგორც სანოტარო აქტის ტექნიკური რეკვიზიტები (შედგენის თარიღი, რეესტრის ნომერი) და მოანდერძის პირადი მონაცემები (სახელი, გვარი...), ასევე, მიეთითება ანდერძის შედგენისას მოწმეთა პირადი რეკვიზიტები (იმ შემთხვევაში, როდესაც ანდერძი მოწმეთა თანდასწრებით არის დამონმებული).

ანდერძი, როგორც სანოტარო აქტი, ორიგინალი სახით ინახება იმ ნოტარიუსის სანოტარო ბიუროში, რომელმაც დაამონმა, ხოლო, ნოტარიუსის უფლებამოსილების შეწყვეტისას, ანდერძი, ისევე, როგორც ნოტარიუსის მთელი სანოტარო არქივი, გადაეცემა საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივს.

სამკვიდრო სამისწარმოება

სამკვიდროს მიღების ან უარის თქმის უფლება მემკვიდრეს ენიჭება მამკვიდრებლის გარდაცვალების საფუძველზე მისი ნების გარეშე. მას შეუძლია მიიღოს ან უარი თქვას მასზე და მხოლოდ მიღების შემთხვევაში ხდება სამემკვიდრეო-სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტი. სამკვიდროს მიღება ნიშნავს მემკვიდრედ მონოღებული პირის ნების გამოხატვას სამემკვიდრეო-სამართლებრივ ურთიერთობებში შეს-

ვლის შესახებ. სამკვიდროს მიღების ან მასზე უარის თქმის სამართლებრივი შედეგები დადგება სამკვიდროს გახსნის მომენტიდან.

სამკვიდრო მემკვიდრემ შეიძლება მიიღოს პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით. ქმედუუნარო და შეზღუდულქმედუნარიანი პირები სამკვიდროს იღებენ თავიანთი კანონიერი წარმომადგენლების მეშვეობით. მხარდაჭერის მიმღები სამკვიდროს იღებს მხარდაჭერის დახმარებით, თუ მას სასამართლოს გადაწყვეტილებით მხარდაჭერა ქონებრივი უფლებების განსახორციელებლად დაუწესდა.

სამკვიდროს მიღება

სამკვიდროს მიღების აქტი უპირობო ხასიათისაა - არ დაიშვება სამკვიდროს მიღება ან მასზე უარის თქმა ნაწილობრივ, რაიმე დათქმით ან ვადით. სამკვიდროს მიღება ორი სახითაა შესაძლებელი:

1. ნების პირდაპირი გამოვლენის საფუძველზე - მემკვიდრის მიერ სამკვიდრო მიღებულად ითვლება, როდესაც იგი საწოტარო ორგანოში შეიტანს განცხადებას სამკვიდროს მიღების შესახებ 6 თვის ვადაში. სამკვიდრო მიღებულ უნდა იქნეს ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდროს გახსნის დღიდან. სამკვიდროს მიღების დადგენილი ვადა მიეკუთვნება პროკლუზიურ ვადებს, რომლის გასვლა წყვეტს სამკვიდროს მიღების უფლებას, განსხვავებით სასარჩელო ხანდაზმულობისაგან, რომლის გასვლაც კი არ წყვეტს, არამედ სპობს იძულებითი დაცვის საშუალებას. ასევე არსებობს სამკვიდროს მიღების სპეციალური ვადაც, როდესაც თუ სამკვიდროს მიღების უფლება იმ შემთხვევაში წარმოიშობა, როცა სხვა მემკვიდრეები სამკვიდროს არ მიიღებენ. ამ შემთხვევაში სამკვიდრო მიღებულ უნდა იქნეს სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადის დარჩენილი დროის განმავლობაში, ხოლო, თუ ეს დრო სამ თვეზე ნაკლებია, — გაგრძელებულ იქნეს სამ თვემდე.

სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადა შეიძლება გააგრძელოს სასამართლომ, თუ ვადის გადაცილების მიზეზები საპატიოდ იქნება მიჩნეული. ვადის გასვლის შემდეგ სამკვიდრო შეიძლება მიღებულ იქნეს სასამართლოსათვის მიმართვის გარეშეც, თუ თანახმა იქნება სამკვიდროს მიმღები ყველა მემკვიდრე. ამ შემთხვევაში სამკვიდროს მიღების ვადის გამშვებ მემკვიდრეს მისი ხვედრი ქონებიდან, რომელიც სხვა მემკვიდრეებმა მიიღეს, ან სახელმწიფოს საკუთრებაში გადავიდა, ნატურით მიეცემა ის, რაც შენარჩუნებულია; მას მიეცემა ასევე მისი ხვედრი ქონების დანარჩენი ნაწილის ღირებულება. სასამართლომ შესაძლოა ვადა აღადგინოს.

2. კონკლუდენტური მოქმედებით - ანუ ნების ირობი გამოვლენით: თუ მემკვიდრე ფაქტობრივად შეუდგება სამკვიდროს ფლობას ან მართვას, რაც უდავოდ მოწმობს, რომ მან სამკვიდრო მიიღო. თუ მემკვიდრე ფაქტობრივად შეუდგა სამკვიდროს ნაწილის ფლობას, ითვლება, რომ მან მთლიანად მიიღო სამკვიდრო, რაშიც უნდა გამოიხატებოდეს და სადაც უნდა იყოს იგი. თუ ერთ-ერთი მემკვიდრე სამკვიდროდან წილის მიღებაზე უარს იტყვის სხვა მემკვიდრის სასარგებლოდ, ასეთი მოქმედება ჩაითვლება სამკვიდროს მიღებად.

– სამკვიდროს ფაქტობრივად დაუფლების ფაქტი შეიძლება დადგინდეს შემდეგი გარემოებებითა და/ან დოკუმენტებით:

– იმ ფაქტით, რომ მამკვიდრებელსა და მემკვიდრეს სამკვიდროს გახსნიდან სამკვიდროს მიღების ვადის ამონურვამდე დროის თუნდაც მცირე მონაკვეთში ჰქონდა ერთი და იგივე რეგისტრირებული საცხოვრებელი ადგილი;

– მამკვიდრებლის კუთვნილი იმ დოკუმენტების ფაქტობრივად ფლობა, რომელიც ადასტურებს სამკვიდრო მასაში სატრანსპორტო საშუალების, საბანკო ანგარიშზე თანხის, სახეობითი აქციის არსებობას;

– საგადასახადო ორგანოს, სადაზღვევო კომპანიის, ბანკის ცნობა იმის შესახებ, რომ მემკვიდრემ შეასრულა მამკვიდრებლის შეუსრულებელი საგადასახადო და/ან სახელშეკრულებო ვალდებულებები, ან მემკვიდრემ გადაიხადა სამკვიდრო მასაში შემავალ ქონებასთან დაკავშირებული გადასახადები და/ან სადაზღვევო შენატანები, კომუნალური მომსახურების გადასახადების დამადასტურებელი ცნობები, ან ქვითრები.

– ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის მიერ გაცემული დოკუმენტი კონკრეტულ ტერიტორიაზე არსებული მამკვიდრებლის კუთვნილი უძრავი ქონების ფლობის ან სარგებლობის შესახებ, აგრეთვე ორდერი და სხვა საჯარო დოკუმენტები. თვითმმართველობის კოდექსის მიღების შემდეგ, იმის გამო რომ პირდაპირ აღარ არის გათვალისწინებული აღნიშნული ცნობის გაცემა, გარკვეული პერიოდი შეფერხდა ცნობების გაცემა, რაც პრობლემატური აღმოჩნდა მოსახლეობისათვის და შემდგომში სასამართლო პრაქტიკით გამოსწორდა საქმის ვითარება.

სამკვიდრო საქმისწარმოების დაწყება

სამკვიდრო საქმისწარმოება იწყება მემკვიდრის მიერ სანოტარო ორგანოში სამკვიდროს მიღების შესახებ ნებისმიერ ნოტარიუსთან განცხადების შეტანით. განცხადება შეიძლება შედგეს საჯარო ან კერძო აქტის ფორმით. განმცხადებელი ვალდებულია ნოტარიუსს წარუდგინოს მამკვი-

დრებლის გარდაცვალების მოწმობა. წარდგენა არ არის აუცილებელი, თუ ნოტარიუსთან უკვე ინახება იგი ან რეესტრში უკვე რეგისტრირებულია მამკვიდრებლის სამკვიდროს გახსნის ფაქტი ან პირის გარდაცვალების ფაქტი დასტურდება სსგს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზიდან. ნოტარიუსი, ვალდებულია განცხადების მიღება დაუყოვნებლივ დაარეგისტროს სამემკვიდრეო საქმეთა ერთიან რეესტრში.

არ დაიშვება ერთი და იმავე მამკვიდრებლის სამემკვიდრეო საქმის წარმოება რამდენიმე სანოტარო ბიუროში. თუ აღმოჩნდება, რომ იმავე მამკვიდრებლის სამკვიდროსთან დაკავშირებული განცხადებები წარდგენილია სხვადასხვა ნოტარიუსთან, სამემკვიდრეო საქმისწარმოება უნდა გაერთიანდეს და უნდა გადაეცეს იმ ნოტარიუსს, რომელმაც ყველაზე ადრე მიიღო განცხადება. ნოტარიუსი ვალდებულია უზრუნველყოს მის მიერ მიღებული განცხადება და სხვა დოკუმენტების ელექტრონული ასლების გადაგზავნა უფლებამოსილ ნოტარიუსთან. ეს ნიშნავს იმას, რომ სამკვიდრო საქმისწარმოებისას ნოტარიუსის აცხადების საფუძველს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს. ეს განპირობებულია იმით, რომ თავიდან იქნას აცილებული რამოდენიმე ბიუროში ერთი და იგივე საქმისწარმოება. მეორეს მხრივ აღნიშნულმა ხისტმა მიდგომამ შესაძლებელია შეაფერხოს სამემკვიდრეო საქმისწარმოება იმ შემთხვევაში, როდესაც რეგიონში ახლადდანიშნული ნოტარიუსის მიერ სამი წლის გასვლის შემდეგ ხდება ლოკაციის შეცვლა. მის მიერ წანარმოები სანოტარო არქივი და დანყებული საქმისწარმოება არ გადაეცემა იმავე რეგიონში მის ნაცვლად დანიშნულ ნოტარიუსს. ნოტარიუსი თუ ლოკაციას შეიცვლის და მას მიღებული აქვს სამკვიდროს მიღების განცხადებები სამკვიდრო მოწმობები მის მიერ უნდა იქნას გაცემული, რაც მოქალაქეებს დამატებით დროით და ფინანსურ რესურსს ახარჯვინებს და აზრს უკარგავს მათი რეგიონში დანიშვნის მიზანს: ხელმისაწვდომი გახდეს სანოტარო მომსახურება ყველა რეგიონში დანახარჯების გარეშე.

თუ საქმისწარმოებელ ნოტარიუსს შეუწყდა ან შეუჩერდა უფლებამოსილება, სამემკვიდრეო საქმის წარმოების გაგრძელების უფლება აქვს ნებისმიერ ნოტარიუსს, ვისაც მიმართავს დაინტერესებული პირი. ამ შემთხვევაში ნოტარიუსს უნდა წარედგინოს მანამდე წარმოებულ სამემკვიდრეო საქმეში არსებული ყველა დოკუმენტი.

კრედიტორის პრეტენზია

სანოტარო სამართალი ადამიანებს შორის ურთიერთობებს არეგულირებს და ბუნებრივია ყველა ადამიანის არსებობა გარდაცვალებით მთავრდება. თუმცა გარდაცვალებით არ წყდება ადამიანის მიერ სიცოცხ-

ლემი ნაკისრი ვალდებულებები. გარდაცვლილ მამკვიდრებელს შესაძლოა სიცოცხლეში ნაკისრი ჰქონდეს გარკვეული ვალდებულებები, რომლებიც მისი გარდაცვალების შემდეგ სამკვიდროს პასივებად აისახება. კრედიტორთა ინტერესების დაცვის მიზნით სანოტარო კანონმდებლობა ითვალისწინებს ისეთ მექანიზმს როგორცაა მამკვიდრებლის კრედიტორის განცხადების მიღება: ნოტარიუსი ვალდებულია, მიიღოს მამკვიდრებლის კრედიტორის წერილობითი განცხადება კრედიტორის პრეტენზიების შესახებ. განცხადება უნდა შედგეს კერძო, ან საჯარო აქტის ფორმით. განცხადება მიიღება მიუხედავად იმისა, დადგა თუ არა მოთხოვნის ვადა.

ნოტარიუსი ვალდებულია, მამკვიდრებლის კრედიტორის პრეტენზიების შესახებ აცნობოს პირებს, რომლებსაც სანოტარო ბოუროში წარდგენილი აქვთ განცხადება სამკვიდროს მიღების შესახებ.

კრედიტორები ხშირად აწყდებიან ისეთ შემთხვევებს, როდესაც დავალიანების მქონე პირის გარდაცვალების შემდეგ მამკვიდრების მიერ არ ხდება სამკვიდროს მიღება სანოტარო ორგანოში განცხადების შეტანით. ასეთ შემთხვევაში პრობლემის გადაჭრა შესაძლებელია უფლებამონაცვლეობის დადგენის გზით. ასეთ დროს დღის წესრიგში დგება უფლებამონაცვლეობის საკითხის გადაწყვეტა. თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში შესაძლებელია როგორც სასამართლოს გადანყევტილების ასევე ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცლის აღსრულების შეწყვეტა. სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის 34-ე მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით დადგენილია, რომ აღსრულება შეწყდება მოვალის გარდაცვალებით, თუ გარდაცვალების შემდეგ გადანყევტილებით დადგენილი მოთხოვნები ან მოვალეობები ვერ გადავა გარდაცვლილი პირის უფლებამონაცვლეზე.¹⁶⁴

იმ შემთხვევაში თუ მოთხოვნების ხასიათიდან გამომდინარე მათი გადასვლა დასაშვებია მამკვიდრებზე „სააღსრულებო წარმოებათა

¹⁶⁴ საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დაძმობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013, მთავარი ავტორები: იოს უითდეჰააგი, სოფიო ქურთაული, თანაავტორები: ჯერუნ ნოჯენ-პუსი, ლია ყურაშვილი, დიმიტრი გუგუნავა, ეკატერინე ახალკაცი, თეონა მგელაძე, მაგდა ყვირალაშვილი, საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დაძმობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013.

შესახებ¹⁶⁶ საქართველოს კანონის 24-ე მუხლი იძლევა სააღსრულებო ფურცლის გაცემის შესაძლებლობას უფლებამონაცვლე პირთა სასარგებლოდ ან საწინააღმდეგოდ: სააღსრულებო ფურცელი შეიძლება გაცემულ იქნეს გადანყვეტილებაში დასახელებული კრედიტორის უფლებამონაცვლე პირის სასარგებლოდ ან მოვალის უფლებამონაცვლე პირის საწინააღმდეგოდ, თუ უფლებამონაცვლეობა ნათელია ან ამის დამადასტურებელი დოკუმენტი შეადგინა სათანადოდ უფლებამოსილმა ორგანომ ან დაამონმა ნოტარიუსმა. თუ საჭირო დადასტურება ვერ ხერხდება სათანადოდ უფლებამოსილი ორგანოს მიერ შედგენილი ან ნოტარიუსის მიერ დამონმებული დოკუმენტის საშუალებით, მაშინ კრედიტორმა ან მისმა უფლებამონაცვლე პირმა უფლებამონაცვლეობის დადგენის და სააღსრულებო ფურცლის გაცემის თაობაზე უნდა მიმართოს გადანყვეტილების გამომტან სასამართლოს. კრედიტორს უფლება აქვს უფლებამონაცვლეობის დადგენის და სააღსრულებო ფურცლის გაცემის თაობაზე სარჩელით მიმართოს გადანყვეტილების გამომტან სასამართლოს იმ შემთხვევაში, როდესაც უფლებამონაცვლეობა სადაოა.¹⁶⁶ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 92-ე მუხლი ითვალისწინებს საპროცესო უფლებამონაცვლეობას სადავო ან სასამართლოს გადანყვეტილებით დადგენილი სამართლებრივი ურთიერთობიდან ერთ-ერთი მხარის გასვლის შემთხვევაში (მოქალაქის გარდაცვალება, იურიდიული პირის რეორგანიზაცია, მოთხოვნის დათმობა, ვალის გადაცემა და სხვა) სასამართლო დაუშვებს ამ მხარის შეცვლას მისი უფლებამონაცვლით პროცესის ყოველ სტადიაზე. ამ შემთხვევაში სამოქალაქო საქმეთა განმხილველ სასამართლოში შესაძლებელია წარდგენილ იქნას აღიარებითი სარჩელი უფლებამონაცვლის დადგენის შესახებ. როგორც ხედავთ კრედიტორებისათვის უზრუნველყოფილია ვალდებულების შესრულება პირის გარდაცვალების შემთხვევაში ვალდებულების ხასიათიდან გამომდინარე, თუმცა ამ შემთხვევაში დგება საკითხი: ხომ არ ეწინააღმდეგება სასამართლოს მიერ კრედიტორის განცხადების საფუძველზე უფლებამონაცვლედ ცნობა მემკვიდრეობის მიღების თავისუფლებას.

უარი სამკვიდროს მიღებაზე

თუ მემკვიდრე უარს იტყვის სამკვიდროს ნაწილზე ან დათქვამს რაიმე პირობას, ითვლება, რომ ის უარს ამბობს სამკვიდროზე.

¹⁶⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლო განჩინება საქართველოს სახელთ კერძო საჩივრის დაკმაყოფილების შესახებ საქმე №28/3676-12 26 ნოემბერი, 2012წ.

სამკვიდროს მიღებაზე უარის თქმის შესახებ განცხადების დამონება - მემკვიდრეს შეუძლია უარი თქვას სამკვიდროს მიღებაზე სხვა პირთა სასარგებლოდ კანონით ან ანდერძით მემკვიდრეთა რიცხვიდან სამკვიდროს გახსნიდან 3 თვის ვადაში. მემკვიდრის განცხადება სამკვიდროს მიღებაზე უარის თქმის შესახებ შეუქცევადია.

სამკვიდროს მიუღებლობის ფაქტის დადასტურება

ნოტარიუსი, მიუხედავად სამკვიდროს გახსნის ადგილისა, უფლებამოსილია, კერძო ან საჯარო აქტის ფორმით დაამონმოს ნებისმიერი პირის განცხადება, რომლითაც პირი ადასტურებს/აცხადებს, რომ სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადის განმავლობაში მას არც ერთი ფორმით არ მიუღია სამკვიდრო (არც განცხადების სანოტარო ბიუროში წარდგენით, არც სამკვიდროს ფაქტობრივი დაუფლებით, ან მართვით). ეს განცხადება შეიძლება შედგეს ნებისმიერ დროს. ამ განცხადების დამონება არ ნიშნავს სამკვიდრო საქმის წარმოების დაწყებას. ეს სანოტარო მოქმედება ექვემდებარება რეესტრში რეგისტრაციას.

სამკვიდროს დაცვა

ნოტარიუსი ვალდებულია მიიღოს ზომები სამკვიდროს დასაცავად სსკ-ით დადგენილ შემთხვევებში, რის შესახებაც დაინტერესებული პირის მოთხოვნით გამოსცემს დადგენილებას სამკვიდროს დაცვის შესახებ. ამ დროს აღწერს სამკვიდროს და ქონების აღწერის აქტს არეგისტრირებს სამემკვიდრეო საქმეთა ერთიან რეესტრში.

ქონების აღწერა - დაინტერესებული პირის მოთხოვნით ნოტარიუსი ადგენს ქონების აღწერის აქტს, რომელშიც უნდა მიუთითოს: ა) აქტის შედგენის დრო და ადგილი; ბ) ნოტარიუსის სახელი და გვარი, სანოტარო ბიუროს მისამართი; გ) აქტის შედგენის საფუძველი; დ) აღწერის დამსწრე პირების საიდენტიფიკაციო მონაცემები; ე) მამკვიდრებლის ვინაობა; ვ) აქტში შეტანილი თითოეული საგნის დასახელება, მათი განმასხვავებელი ნიშნები (წონა, მეტრაჟი, ცვეთა და სხვა); ზ) თითოეული საგნის ცალკე შეფასება და მთელი ქონების შეფასება. თ) თუ დაილუქა — რომელი საგნები ან/და სადგომები დაილუქა და რამდენი ბეჭედი დაედო ლუქს; ი) ქონების შემნახველი პირის სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი, საცხოვრებელი ადგილი, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტების რეკვიზიტები; კ) შენახვის ვადა; ლ) განმარტება, ქონების შემნახველისთვის ქონების შენახვისა და გადაცემული ქონების გასხვისების, გაფლანგვის, ან გადამალვისათვის პასუხიმგებლობის შესახებ; მ) დამსწრე პირების შენიშვნები და განცხ-

ადებანი. ამ შენიშვნაზე ნოტარიუსის განკარგულებანი; ნ) აღწერის დაწყებისა და დასრულების დრო.

ნოტარიუსი ვალდებულია აღწერის აქტში შეიტანოს აღწერისას აღმოჩენილი ბრუნვიდან ამოღებული ნივთები და ისინი მიღება-ჩაბარების აქტით გადასცეს პოლიციის ორგანოს ქვემდებარეობის მიხედვით.

ნოტარიუსი ქონებას აფასებს ჩვეულებრივი საბაზრო ფასებით. ნოტარიუსს უფლება აქვს შეფასება დაავალოს ექსპერტს და /ან აუდიტორს.

ქონების აღწერას უნდა დაესწროს ის პირი, რომლის განცხადებითაც მიღებული იქნა დადგენილება ქონების აღწერის შესახებ, აგრეთვე ორი ნეიტრალური პირი, რომელიც აკმაყოფილებს მონმისათვის დადგენილ კრიტერიუმებს. ნოტარიუსი უფლებამოსილია, ქონების აღწერისას მოინვიოს შესაბამისი უბნის პოლიციის წარმომადგენელი და დაასწროს აღწერას. თუ ქონების აღწერა გრძელდება რამდენიმე დღის განმავლობაში ან წყდება, აღწერის აქტში უნდა მიეთითოს მიზეზები და დრო, აგრეთვე ლუქისა და ბეჭდის მდგომარეობა აღწერის განახლებისას.

ქონების აღწერის აქტს ხელი უნდა მოაწეროს აღწერაზე დამსწრე პირებმა და ნოტარიუსმა. აღწერის აქტი ინახება სანოტარო ბიუროში. აქტის დამონმებული ასლები მიეცემა დაინტერესებულ პირს, ვისი განცხადებითაც აღწერა ქონება, და იმ პირს, რომელსაც შესაძლებელია ბარა აღწერილი ქონება.

სამკვიდროს მმართველის დანიშვნა

ნოტარიუსი ვალდებულია დაინტერესებული პირის მოთხოვნით დანიშნოს სამკვიდროს მმართველი კანონმდებლობით დადგენილი საფუძვლების არსებობისას.

სამკვიდროს მმართველი დაინიშნება იმ შემთხვევაში, თუკი დაინტერესებული პირი საჯარო ან კერძო აქტის ფორმით შესრულებული დასაბუთებული განცხადებით მიმართავს ნოტარიუსს სამკვიდროს მმართველის დანიშვნის შესახებ.

სამკვიდროს მმართველი არ დაინიშნება, თუ ერთ-ერთმა პირმა სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი ნებისმიერი ფორმით (განცხადების წარდგენა, სამკვიდროს ფაქტობრივი დაუფლება) მიიღო სამკვიდრო, ან დაინიშნულია ანდერძის აღმსრულებელი. თუ ეს გარემოებები აღმოჩნდა სამკვიდროს მმართველის დანიშვნის შესახებ დადგენილების გამოცემის შემდეგ, ნოტარიუსი ვალდებულია, შესაბამისი დასაბუთებით გააუქმოს დადგენილება.

სამკვიდროს მმართველი ინიშნება ნოტარიუსის დადგენილებით. დადგენილებაში უნდა მიეთითოს: ა) დადგენილების მიღების თარიღი; ბ) დადგენილების მიმღები ნოტარიუსის სახელი და გვარი, სანოტარო ბიუროს მისამართი; გ) დადგენილების მიღების საფუძვლები; დ) მმართველის სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი და ადგილი, საცხოვრებელი ადგილი, პირადი ნომერი; ე) სამკვიდროს მართვის ვადა.

დადგენილებას თან ერთვის მმართველის თანხმობა (შედგენილი საჯარო ან კერძო აქტის ფორმით) მმართველად დანიშვნის შესახებ. თუ სამკვიდროს მმართველმა სამკვიდროს მართვისათვის უნდა მიიღოს გასამრჯელო, გასამრჯელო გადახდილ უნდა იქნეს სამკვიდრო მასის ხარჯზე და მისი გადახდის ვალდებულება ეკისრება სამკვიდროს მიმღებ პირს — მემკვიდრეს ან სახელმწიფოს (უმკვიდრო ქონების შემთხვევაში). გასამრჯელოს ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს სამკვიდრო მასის ღირებულების 5%-ს და იგი გონივრულ შესაბამისობაში უნდა იყოს სამკვიდრო მასის ღირებულებასა და შესრულებულ სამუშაოსთან.

პუბლიკაცია სამკვიდრო საქმისწარმოების შესახებ

საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე და გონივრული საფუძვლების არსებობის შემთხვევაში, ნოტარიუსი უფლებამოსილია, მოითხოვოს მემკვიდრეობის გარდაცვალებისა და სამემკვიდრო საქმისწარმოების გახსნის შესახებ საჯარო განცხადების გამოქვეყნება საერთოეროვნული მნიშვნელობის გაზეთში (გაზეთში, რომელიც ვრცელდება მთელი საქართველოს მასშტაბით). განცხადებაში უნდა მიეთითოს გარდაცვლილის ვინაობა, გარდაცვალების თარიღი, ნოტარიუსის ვინაობა და სანოტარო ბიუროს მისამართი, სადაც შეიძლება სამკვიდროს მისაღებად განცხადების წარდგენა. განცხადება უნდა გამოქვეყნდეს არანაკლებ ორჯერ, ამასთან, მეორე გამოქვეყნება დასაშვებია პირველი გამოქვეყნებიდან ათი დღის ამოუწურვის შემდეგ და პირველი გამოქვეყნებიდან ოცი დღის გასვლამდე. განცხადების გამოქვეყნებას უზრუნველყოფს (მათ შორის, ხარჯების გადახდით) პირი, რომელიც ითხოვს სამკვიდრო მონუმობის გაცემას. ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი უფლებამოსილია, სამკვიდრო მონუმობის გაცემა გადადოს პირველი გამოქვეყნებიდან ოცდაათი კალენდარული დღის ამოწურვამდე.

სხვა მემკვიდრის უფლების უზრუნველყოფა სამკვიდრო მონუმობის გაცემისას - თუკი სამკვიდროს მიმღები აცხადებს, რომ არსებობს იგივე რიგის სხვა მემკვიდრეც, რომელსაც ფაქტობრივი დაუფლებით მიღებული აქვს სამკვიდრო და რომელსაც არ აქვს განცხადება წარდგენილი სამკვიდროს გახსნის ადგილის სანოტარო ბიუროში ან

სამკვიდროს მიმღები მოითხოვს სამკვიდრო მასის ნაწილის დატოვებას ამ მემკვიდრის სასარგებლოდ, ნოტარიუსი სამკვიდრო მონმობას არ გასცემს სამკვიდრო მასის იმ ნაწილზე, რომელიც ეკუთვნის მემკვიდრეს, რომელსაც არ მიუმართავს სანოტარო ბიუროსათვის სამკვიდროს მიღების შესახებ განცხადებით.

სამკვიდროს მისაღებად განცხადების წარდგენის ფაქტის დადასტურება

ნოტარიუსი უფლებამოსილია, გასცეს მონმობა, რომლითაც დასტურდება სამკვიდროს მიღების შესახებ განცხადების წარდგენის ფაქტი. ეს მონმობა არ არის სამკვიდრო მონმობა და მას არ აქვს ის სამართლებრივი შედეგები, რაც მოჰყვება სამკვიდრო მონმობის გაცემას.

მონმობა მიეცემა იმ პირს, რომელმაც სამკვიდროს გახსნის ადგილის სანოტარო ბიუროში წარადგინა განცხადება სამკვიდროს მიღების შესახებ. თუ განცხადება წარდგენილი აქვს რამდენიმე პირს, ყველა მათგანს მიეცემა ერთიანი მონმობა.

მონმობაში ამ ინსტრუქციით დადგენილი სავალდებულო მონაცემების გარდა უნდა მიეთითოს ის უფლებები და ვალდებულებები, რაც აქვს მონმობის მიმღებ პირს, როგორც სამკვიდროს კანონისმიერ მმართველს, მათ შორის: ვადადამდგარი უფლებების რეალიზაციის უფლება, ვადადამდგარი ვალდებულებების შესრულების უფლება, წარმომადგენლობის უფლება სასამართლო/ადმინისტრაციულ საქმისწარმოებაში.

პირს, რომელსაც მიეცა მონმობა, პასუხისმგებლობა ეკისრება როგორც სამკვიდრო მასის კანონისმიერ მმართველს.

სამკვიდრო მონმობის გაცემა

მემკვიდრეებად მონვეულ პირებს შეუძლიათ სანოტარო ორგანოსგან მოითხოვონ სამკვიდრო მონმობა. სამოქალაქო კოდექსის 1500-ე მუხლის თანახმად სამკვიდრო მონმობა ეძლევათ მემკვიდრეებს სამკვიდროს გახსნის დღიდან ექვსი თვის გასვლის შემდეგ ნებისმიერ დროს. ექვს თვეზე ადრე სამკვიდრო მონმობა გაიცემა იმ შემთხვევებში, თუ სანოტარო ორგანოს მოეპოვება ცნობა, რომ, მონმობის მთხოვნელ პირთა გარდა, სხვა მემკვიდრეები არ არიან. აღნიშნული წარმომადგენს პრობლემატურ საკითხს იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ნოტარიუსებს არ აქვთ მექანიზმები რომ გადაამოწონ

სხვა მემკვიდრეების არსებობა. თეორიული შანსი იმის, რომ სხვა მემკვიდრე არ იარსებებს, შეიძლება იყოს მხოლოდ ისეთი არასრულწლოვნის მემკვიდრეობა, რომელსაც ლოგიკურად ვერ ეყოლებოდა შვილი და მეუღლე. სხვა შემთხვევაში, პრაქტიკაში გამოვლენილი შემთხვევებიდან გამომდინარე ნოტარიუსი უნდა დაელოდოს 6 თვის გასვლას სამკვიდრო მონუმობის გაცემისათვის.

მემკვიდრეობით მიღებულ ქონებაზე უფლების დამადასტურებელ დოკუმენტს სამკვიდრო მონუმობას - გაცემს მხოლოდ ნოტარიუსი. ნოტარიუსი გაცემს სამკვიდრო მონუმობას როგორც კანონის, ისე ანდერძის საფუძველზე. სამკვიდრო მონუმობა უნდა შედგეს საჯარო სანოტარო აქტის ფორმით.

სამკვიდრო მონუმობის გაცემა ხდება ყველა საჭირო დოკუმენტის წარდგენის შემდეგ. ინსტრუქციის მოთხოვნათა შესაბამისად, საქართველოში მოქმედებს სამემკვიდრეო საქმეთა ერთიანი ელექტრონული რეესტრი, რომელშიც შეტანილია მონაცემები ყველა მამკვიდრებლის თაობაზე, მიუხედავად მათი გარდაცვალების თარიღისა. სამკვიდრო საქმისწარმოებისას ნოტარიუსი ეყრდნობა ერთიან ელექტრონულ სამემკვიდრეო რეესტრში არსებულ მონაცემებს. სანოტარო მოქმედების შესასრულებლად საჭირო დოკუმენტების წარდგენის შემდგომ ნოტარიუსი იღებს გადაწყვეტილებას სანოტარო მოქმედების შესრულების და/ან სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის შესახებ.

იმ შემთხვევაში თუ ნოტარიუსის მიერ მოხდება უარის თქმის დადგენილების გაცემა იმ მიზეზით, რომ ვერ ხდება სამკვიდროს ფაქტობრივად დაუფლების ფაქტის დადასტურება სანოტარო კანონმდებლობით დადგენილი წესით, მემკვიდრე უფლებამოსილია მიმართოს სასამართლოს და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უდავო წარმოების წესით მოახდინოს სამკვიდროს დაუფლების ფაქტის დადგენა.

სამკვიდრო მონუმობის სახეები

სამკვიდრო მონუმობა არსებობს ზოგადი ხასიათის, კონკრეტულ ქონებაზე და დამატებითი.

ზოგადი სამკვიდრო მონუმობა - იმ შემთხვევაში თუ სამკვიდროში არ შედის რეგისტრაციას დაქვემდებარებული ქონება, გაიცემა ზოგადი სამკვიდრო მონუმობა, რომელიც ადასტურებს, რომ მამკვიდრებლის დანაშთი ქონების - აქტივებისა და პასივების მემკვიდრეა კონკრეტული პირი. მისი საზღაურია 20 ლარი.

სამკვიდრო მონმობა კონკრეტულ ქონებაზე - თუ სამკვიდროში შედის რეგისტრაციას დაქვემდებარებული ქონება/უფლებები, სამკვიდრო მონმობაში უნდა მიეთითოს ამ ქონების მახასიათებლები და დოკუმენტები, რომლითაც დასტურდება ამ ქონების უფლებრივი მდგომარეობა (სამკვიდრო მასაში არსებობის ფაქტი და სხვა გარემოებები). თუ სამკვიდროში შედის რეგისტრაციას დაქვემდებარებული ქონება/უფლებები, სამკვიდრო მონმობაში უნდა მიეთითოს ამ ქონების მახასიათებლები და დოკუმენტები, რომლითაც დასტურდება ამ ქონების უფლებრივი მდგომარეობა (სამკვიდრო მასაში არსებობის ფაქტი და სხვა გარემოებები).

სამკვიდრო მონმობა იმ უძრავი ქონებაზე, რომელიც კანონმდებლობის შესაბამისად რეგისტრირებული იყო ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუროში, მაგრამ მემკვიდრეობის გახსნის მომენტისათვის არ იყო რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში, გაიცემა შემდეგი დოკუმენტების წარდგენის საფუძველზე:

ა) საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული დოკუმენტი (ცნობა, წერილი, ცნობადახასიათება ან სხვა დოკუმენტი), რომლითაც ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუროს არქივში დაცული დოკუმენტების საფუძველზე დასტურდება მოცემული უძრავი ქონების მესაკუთრის ვინაობა;

ბ) საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული დოკუმენტი (ცნობა, წერილი ან სხვა დოკუმენტი), რომლითაც დასტურდება, რომ მოცემული უძრავი ქონება არ არის რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში და მასზე არ არის რეგისტრირებული ყადაღა;

დამატებითი სამკვიდრო მონმობა - დასაშვებია რამდენიმე სამკვიდრო მონმობის გაცემა იმ შემთხვევაში, თუკი მომდევნო სამკვიდრო მონმობა უნდა გაიცეს მემკვიდრის მიერ იმ ქონების მიღების შესახებ, რომელიც არ იყო შეტანილი ადრე გაცემულ სამკვიდრო მონმობაში და რომელიც ექვემდებარება სავალდებულო რეგისტრაციას (უძრავი ქონება, წილები/აქციები სამეწარმეო საზოგადოებებში, ავტოტრანსპორტი და სხვა).

სამკვიდრო მონმობაში უნდა მიეთითოს, სამკვიდრო მასის რა ნაწილი (მთლიანად, თუ მისი ნაწილი) მიიღო მემკვიდრემ. თუკი მემკვიდრე რამდენიმეა, უნდა მიეთითოს თითოეულმა მათგანმა სამკვიდრო მასის რა ნაწილი მიიღო მემკვიდრეობით. ეს ნორმა მოქმედებს ყველა შემთხვევაში, მოუხდავად იმისა, სამკვიდრო მონმობა გაიცა თუ არა კონკრეტული ქონების/უფლებების მიღების დასტურად.

სამკვიდრო მონუმობის მიცემა თანამემკვიდრეებისათვის - სამოქალაქო კოდექსის 1503-ე მუხლის შესაბამისად, სამკვიდრო მონუმობა შეიძლება გაიცეს როგორც მთელ სამკვიდროზე, ასევე მის ნაწილზე. მონუმობა მიეცემა ყველა მემკვიდრეს ერთად ან თითოეულს ცალცალკე მათი სურვილისამებრ. სამკვიდრო მონუმობის მიცემა ერთი მემკვიდრისათვის სამკვიდროს ნაწილზე არ ართმევს უფლებას სხვა მემკვიდრეებს, მიიღონ მონუმობა სამკვიდროს დანარჩენ ნაწილზე.

თუ სამკვიდროს მიღების დასტურად სანოტარო ბიუროში განცხადება წარდგენილი აქვს რამდენიმე მემკვიდრეს, სამკვიდრო მონუმობა შეიძლება მიეცეს ერთ-ერთ მათგანს მის კუთვნილ წილზე ან ყველა მემკვიდრეს სამკვიდრო მონუმობაში თითოეული მათგანის წილის მითითებით. იმ შემთხვევაში, თუ ერთ-ერთი მემკვიდრისათვის მიცემულ სამკვიდრო მონუმობაში მიეთითა ყველა მემკვიდრე და მათი წილები, სხვა მემკვიდრის მიერ სამკვიდრო მონუმობის გაცემის მოთხოვნის შემთხვევაში გაიცემა ადრე გაცემული სამკვიდრო მონუმობის დამონმებული ასლი.

მემკვიდრეები, რომლებსაც სამკვიდრო არ მიუღიათ კანონით დადგენილ ვადაში, შეიძლება შეტანილ იქნენ სამკვიდრო მონუმობაში ყველა იმ მემკვიდრის თანხმობით, რომლებმაც მიიღეს სამკვიდრო. თანხმობა გაცხადებულ უნდა იქნეს წერილობით სამკვიდრო მონუმობის გაცემამდე.

სამკვიდრო მონუმობის მიცემას მემკვიდრის მემკვიდრეებისათვის ითვალისწინებს სსკ-ის 1502-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც თუ მემკვიდრე, რომელიც მოწვეული იყო სამკვიდროს მისაღებად, გარდაიცვალა სამკვიდროს გახსნის შემდეგ, მაგრამ ვერ მოასწრო მისი მიღება დადგენილ ვადაში, მაშინ მის მემკვიდრეებს შეუძლიათ მიიღონ სამკვიდრო მონუმობა ქონებაზე, რომელიც დარჩა თავდაპირველი მამკვიდრებლის გარდაცვალების შემდეგ.

სამკვიდროს გაყოფა

ნოტარიუსის როლი მნიშვნელოვანია ასევე სამკვიდროს გაყოფის პროცესშიც. სამკვიდრო მონუმობის გაცემის შემდეგ შესაძლებელია სამკვიდროს გაყოფის შეთანხმების შედგენა ნოტარიუსის მიერ. ამ შეთანხმებას ყველა შემთხვევაში წინ უნდა უსწრებდეს სამკვიდრო მონუმობის გაცემა იმ პირობით, რომ სამკვიდრო მონუმობაში მიეთითება ყველა მემკვიდრე და სამკვიდრო მასაში თითოეული მათგანის იდეალური წილი, სამკვიდრო მასაში შემავალი კონკრეტული ქონების სავალდებულო მითითების გარეშე. სამკვიდროს გაყოფის შესახებ

შეთანხმებაში უნდა მიეთითოს, კონკრეტულად რომელ ქონებას და რა პირობებით იყოფენ მემკვიდრეები. ამასთანავე, ნოტარიუსი ვალდებულია გამოითხოვოს ყველა ის დოკუმენტი, რაც აუცილებელია სამკვიდრო მასაში არსებული გასაყოფი ქონების უფლებრივი მდგომარეობის დასადგენად.

სამკვიდროს გაყოფის შესახებ შეთანხმების საფუძველზე გაიცემა დამატებითი სამკვიდრო მონმობები, რომელშიც მიეთითება, რომელმა მემკვიდრემ კონკრეტულად რომელი ქონება მიიღო მემკვიდრეობით, ამასთანავე, დამატებით გაცემულ მონმობაში უნდა მიეთითოს ინფორმაცია სამკვიდროს გაყოფის შესახებ მემკვიდრეთა შორის დადებული შეთანხმების შესახებ. ნოტარიუსი ვალდებულია სამკვიდროს გაყოფის შესახებ შეთანხმებაში გაითვალისწინოს ისეთი საკითხები როგორცაა ჩასახული მემკვიდრის უფლება სამკვიდროს გაყოფისას - თუ მემკვიდრე ჩასახულია, მაშინ სამკვიდროს გაყოფა შეიძლება მხოლოდ ამ მემკვიდრის დაბადების შემდეგ. თუ ჩასახული მემკვიდრე ცოცხალი დაიბადება, მაშინ დანარჩენ მემკვიდრეებს უფლება აქვთ გაიყონ სამკვიდრო მხოლოდ მისი კუთვნილი წილის გამოყოფით. ახალშობილის ინტერესების დასაცავად გაყოფაში მონაწილეობისათვის მოწვეულ უნდა იქნენ მისი წარმომადგენლები. ასევე, თანამემკვიდრეთა შეთანხმებით დასაშვებია, სავალ მოთხოვნები მთლიანად დაეკისროს ერთ-ერთ მემკვიდრეს მისთვის სამკვიდროდან შესაბამისად გაზრდილი წილის მიცემის სანაცვლოდ.

სამკვიდროს მიღებისას და განაწილებისას მნიშვნელოვანია ის ფაქტორი, რომ თითოეული თანამემკვიდრე მოვალეა უზრუნველყოს სხვა თანამემკვიდრეთა მიერ შესაბამისი წილის მიღება. როცა თანამემკვიდრე სამკვიდროს გაყოფის შედეგად მოთხოვნის უფლებას იძენს, სხვა თანამემკვიდრეები ვალდებული არიან ხელი შეუწყონ მოვალის გადახდისუნარიანობას გაყოფის მომენტში თავ-თავიანთი სამკვიდრო წილის მიხედვით, ხოლო თუ ასეთი ვალდებულების შესრულების ვადა არ დამდგარა, მაშინ — ვალდებულების შესრულების მომენტში. პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც მემკვიდრე მიმართავს ნოტარიუსს და არ აცხადებს სხვა მემკვიდრეთა არსებობას. იმ გარემოებიდან გამომდინარე რომ ნოტარიუსს არ აქვს სხვა მემკვიდრეთა არსებობის გადამოწმების საშუალება, თუ მათ არ აქვთ შეტანილი განცხადება სანოტარო ორგანოში, მას არ ეკისრება პასუხისმგებლობა. ამ შემთხვევაში სხვა მემკვიდრეების გაცხადების ვალდებულება ეკისრება მემკვიდრეს, რომელმაც ასევე უნდა გაითვალისწინოს ის რისკი, რომ

თუ დამალავს სხვა მემკვიდრის არსებობას და ნოტარიუსი გასცემს სამკვიდრო მონუმობას, სხვა მემკვიდრე გაასაჩივრებს ამ მონუმობას, მონუმობა გაბათილდება და წარმოება თავიდან დაიწყება.

მემკვიდრის ადგილსამყოფლის დადგენის მოვალეობა - თუ მემკვიდრეთა შორის არიან პირები, რომელთა ადგილსამყოფელიც ცნობილი არ არის, დანარჩენი მემკვიდრეები მოვალენი არიან მიიღონ გონივრული ზომები მათი ადგილსამყოფლის დასადგენად და სამკვიდროს მისაღებად მემკვიდრეთა მოსანვევად.

მემკვიდრის გამოუცხადებლობის შედეგები - თუ სამკვიდროს მისაღებად მონვეული მემკვიდრე, რომელიც ადგილზე არ იმყოფება, მაგრამ დადგენილია მისი ადგილსამყოფელი, სამი თვის განმავლობაში უარს არ იტყვის სამკვიდროზე, მაშინ დანარჩენი მემკვიდრეები ვალდებული არიან შეატყობინონ მას თავიანთი განზრახვა სამკვიდროს გაყოფის შესახებ. თუ ასეთი მემკვიდრე შეტყობინებიდან სამი თვის განმავლობაში არ აცნობებს დანარჩენ მემკვიდრეებს ქონების გაყოფის თაობაზე შეთანხმებაში მონაწილეობის სურვილის შესახებ, მაშინ დანარჩენ მემკვიდრეებს უფლება აქვთ ურთიერთშეთანხმებით გაყონ ქონება და გამოყონ ადგილზე არმყოფი მემკვიდრის წილი. თუ სამკვიდროს გახსნიდან ექვსი თვის განმავლობაში ვერ მოხერხდა ადგილზე არმყოფი მემკვიდრის ადგილსამყოფლის დადგენა და არც რაიმე ცნობაა მისგან სამკვიდროს მიღებაზე უარის თქმის შესახებ, დანარჩენ მემკვიდრეებს შეუძლიათ გაყონ ქონება ამ მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი წესით.

ნოტარიუსებს ასევე უფლება აქვთ დაადასტურონ მემკვიდრის მიერ მისი სამკვიდრო წილის განკარგვა - თითოეულ თანამემკვიდრეს შეუძლია განკარგოს თავისი წილი სამკვიდროში. ხელშეკრულება, რომლითაც ერთ-ერთი თანამემკვიდრე განკარგავს თავის წილს, უნდა დადასტურდეს ნოტარიუსის მიერ. თანამემკვიდრეს არ შეუძლია განკარგოს ცალკეული საგნები თავისი წილიდან (სსკ მუხლი 1470).

სამკვიდროს გაყოფის თაობაზე თანამემკვიდრეებს შორის შეუთანხმებლობისას დავას განიხილავს სასამართლო, რომელმაც ქონების გაყოფისას მხედველობაში უნდა მიიღოს გასაყოფი ქონების ხასიათი, თითოეული თანამემკვიდრის საქმიანობა და სხვა კონკრეტული გარემოებანი.

სამკვიდროს გაყოფის საკითხებზე მსჯელობისას საინტერესოა საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება სამკვიდროს მოცულობის დადგენასთან კერძოდ სამოქალაქო კოდექსის 1455-ე მუხლთან

დაკავშირებით რომელიც ითვალისწინებდა საჩუქრის ჩათვლას მემკვიდრის წილში: სამკვიდროს გაყოფისას თითოეული მემკვიდრის წილში ჩაითვლება იმ ქონების ღირებულება, რომელიც მან საჩუქრის სახით მიიღო მამკვიდრებლისაგან სამკვიდროს გახსნამდე ხუთი წლის განმავლობაში. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 27 ივლისის კონსტიტუციური სარჩელით (რეგისტრაციის № 1337) მიმართა საქართველოს მოქალაქე ხათუნა ნონორიამ.

მოსარჩელემ მამისგან მის სიცოცხლეში, კერძოდ, სამკვიდროს გახსნამდე 5 წლის განმავლობაში, ჩუქების გზით მიიღო ქონება. თუმცა, მამკვიდრებლის კიდევ ერთი, პირველი რიგის მემკვიდრე, სადავო ნორმის საფუძველზე, თბილისის საქალაქო სასამართლოში მიმდინარე სამოქალაქო დავის ფარგლებში, ითხოვდა მოსარჩელისათვის მამის სიცოცხლეში ნაჩუქარი საცხოვრებელი სახლის ღირებულების ნაწილის მის სასარგებლოდ დაკისრებას. მოსარჩელის მოსაზრებით სადავო ნორმით, კანონმდებელი არა მარტო იმ მემკვიდრეს ზღუდავდა, რომელიც სამკვიდროს გახსნამდე 5 წლით ადრე მამკვიდრებლისაგან ჩუქებით მიიღებდა ქონებას, არამედ თავად მამკვიდრებელსაც. ამგვარი რეგულაცია აიძულებს მამკვიდრებელს, თავი შეიკავოს სიცოცხლეში თავისი ერთ-ერთი მემკვიდრისათვის ქონების ჩუქებისგან, იმის შიშით, რომ გარდაცვალების შემდეგ ამ მემკვიდრის წილი სამკვიდრო მასაში შემცირდება სხვა მემკვიდრის სასარგებლოდ.

მოპასუხის, განმარტებით, გასაჩივრებული ნორმა ემსახურებოდა კანონისმიერ მემკვიდრეთა შორის წილთა სამართლიანი განაწილების პრინციპს, შესაბამისად, სხვა თანამემკვიდრეთა ინტერესების დაცვის ლეგიტიმურ მიზანს. მოსარჩელის მიერ სადავოდ გამხდარი დანაწესი მიმართულია ერთი რიგის სხვა კანონისმიერი მემკვიდრეების მემკვიდრეობის უფლების ადეკვატურად დაცვისკენ, რათა მამკვიდრებლის მიერ სიცოცხლეში ქონების უსაყიდლოდ განკარგვის შედეგად არ შემცირდეს მათი წილი სამკვიდრო მასაში, რაც საბოლოო ჯამში, ასევე ემსახურება კანონისმიერი მემკვიდრეობის არსის შენარჩუნებას.

საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა რომ აშკარაა, რომ მამკვიდრებელი გამოხატავს ნებას, ქონების ჩუქების გზით გასხვისების და, შესაბამისად, მისი სამკვიდროდან გატანის შესახებ. ამავდროს, ქონების გაჩუქების მომენტში მამკვიდრებლისთვის უცნობია, თუ როდის მოხდება სამკვიდროს გახსნა და შესაბამისად, გავრცელდება თუ არა მასზე სადავო ნორმით დადგენილი, ქონების ღირებულების დასაჩუქრებული მემკვიდრის წილში ჩათვლის წესი. სასამართლომ გადანეყიტა, რომ

სადავო რეგულირება არ ადგენდა გონივრულ ბალანსს მამკვიდრებლისა და მემკვიდრის ქონებრივ უფლებებსა და საჯარო ინტერესებს შორის. შესაბამისად, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1455-ე მუხლის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ქონების ჩუქების დროს, ნაჩუქარი ქონების ღირებულების სამკვიდრო ნილში ჩათვლის თაობაზე მამკვიდრებელის ცხადად გამოხატული ნების გარეშე ითვალისწინებდა მემკვიდრისთვის საჩუქრის სახით გადაცემული ქონების ღირებულების ამ მემკვიდრის სამკვიდრო ნილში ჩათვლას, მიიჩნია საქართველოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ და არაკონსტიტუციურად ცნო.

უმკვიდრო - ბეითალმანი ქონების გადასვლა სახელმწიფოზე

ნოტარიუსი გასცემს მოწმობას უმკვიდრო - ბეითალმანი ქონების სახელმწიფოზე გადასვლის შესახებ. თუ მამკვიდრებელი მოხუცთა, ინვალიდთა, სამკურნალო, აღმზრდელობით და სოციალური დაცვის სხვა დაწესებულებათა რჩენაზე იმყოფებოდა, მაშინ უმკვიდრო ქონება გადადის მათ საკუთრებაში. უმკვიდრო ქონების მიღებაზე უფლებამოსილმა სუბიექტმა — მოხუცთა, ინვალიდთა, სამკურნალო, აღმზრდელობით და სოციალური დაცვის სხვა დაწესებულებამ ნოტარიუსს უნდა წარუდგინოს დოკუმენტი, რაც ადასტურებს ამ დაწესებულებათა მიერ მამკვიდრებლის რჩენის ფაქტს.

უმკვიდრო ქონება სამეწარმეო საზოგადოებაში ან კოოპერატივში წილის, აქციის ან პაის სახით გადადის მათ ხელში, თუ კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. უმკვიდრო ქონების უფლებამოსილი სუბიექტისათვის გადაცემის შემთხვევაში საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე გამოითხოვება სხვა დოკუმენტები (იურიდიული პირების შესახებ დოკუმენტაცია, უმკვიდრო ქონებასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია და სხვა).

უმკვიდრო ქონების მიღების მიზნით უფლებამოსილი სუბიექტი ვალდებულია ნოტარიუსს მიმართოს განცხადებით. განცხადება შეიძლება შედგეს საჯარო ან კერძო აქტის ფორმით. განცხადება შეიძლება წარდგენილ იქნეს როგორც მემკვიდრეობის გახსნიდან ექვსი თვის გასვლამდე, ისე ამ ვადის გასვლის შემდეგ.

მონაშობა უმკვიდრო ქონების უფლებამოსილი სუბიექტისათვის გადაცემის შესახებ შეიძლება გაიცეს მხოლოდ მემკვიდრეობის გახსნიდან ექვსი თვის ვადის გასვლის შემდეგ.

მემკვიდრეობის გახსნიდან ექვსი თვის ვადის გასვლის შემდეგ, თუკი სამკვიდროს მიღების შესახებ განცხადება არ არის შეტანილი სანოტარო ბიუროში, და უფლებამოსილი სუბიექტი ითხოვს უმკვიდრო ქონების საკუთრებაში გადაცემას, ნოტარიუსი ვალდებულია, გამოაქვეყნოს საჯარო განცხადება უფლებამოსილი პირის მოთხოვნის შესახებ. განცხადებაში უნდა აღინეროს საქმის გარემოებები და უნდა მიეთითოს სანოტარო ბიუროს მისამართი. განცხადება უნდა გამოქვეყნდეს პრესაში, რომელიც ვრცელდება მთელი საქართველოს მასშტაბით. განცხადება უნდა გამოქვეყნდეს სამჯერ არანაკლებ შვიდდღიანი შუალედებით.

თუ არც კანონით და არც ანდერძით მემკვიდრეები არ არიან, ან არც ერთმა მემკვიდრემ არ მიიღო სამკვიდრო, ანდა, როცა ყველა მემკვიდრეს ჩამოერთვა მემკვიდრეობის უფლება, უმკვიდრო ქონება გადადის სახელმწიფოზე; სახელმწიფოს არა აქვს უფლება უარი თქვას სამკვიდროს მიღებაზე, რომელიც მასზე გადავიდა.

საერთაშორისო სამკვიდრო საქმისწარმოება

2012 წლის 04 ივლისის ევროსაბჭოს
რეგლამენტი No 650/2012

თანამედროვე მსოფლიოში უნიფიკაციისა და ჰარმონიზაციის მასშტაბური პროცესი მიმდინარეობს. ჰარმონიზაცია ანუ სამართლებრივი დაახლოება შესაძლოა გარკვეული სფეროთი ან გარკვეული ტერიტორიით შემოიფარგლოს. ტერიტორიული თვალსაზრისით ჰარმონიზაციის მაგალითს ევროპა წარმოადგენს, რაც ეროვნული კანონმდებლობის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციასთან შესაბამისობაში გამოიხატება.¹⁶⁶ საქართველოსა და ევროპულ კავშირს შორის გაფორმებული ასოცირების ხელშეკრულება მოიცავს ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალური, სამართლებრივი და ეკონომიკური ცხოვრების მრავალ მიმართულებას. ასოცირების ხელშეკრულებით საქართველოს სახელმწიფო ვალდებულია, ეტაპობრივად დაუახლოვოს ეროვნული კანონმდებლობა ევროპული კავშირის კანონმდებლობასა და საერთაშორისო სამართლებრივ ინსტრუმენტებს დასაქმების, სოციალური პოლიტიკისა და თანაბარი მოპყრობის სფეროებში. ამ ვალდებულებებიდან გამომდინარე მნიშვნელოვანია ევროკავშირის კანონმდებლობის მიმოხილვა. 2012 წლის 04 ივლისს მიღებულ იქნა ევროსაბჭოსა და ევროპარლამენტის No 650/2012 რეგლამენტი „იურისდიქციის, მოქმედი კანონმდებლობის, გადანაცვტილების აღიარებისა და აღსრულების, სამკვიდრო საქმეში დოკუმენტის დედნის მიღებისა და აღსრულების, ევროპის სამკვიდრო მონუმბის შედგენის შესახებ. რეგლამენტი ძალაში შევიდა 2015 წლის 17 აგვისტოს.

650/2012 რეგულაციის მიზნებისთვის ტერმინი „სასამართლო“ ნიშნავს ნებისმიერ სასამართლო ორგანოს და ყველა სხვა ორგანოს, რომელთაც გააჩნიათ კომპეტენცია მემკვიდრეობის საკითხებში, რომლებიც ახორციელებენ სასამართლო ფუნქციებს და ასრულებენ იმავე დებულებით დადგენილ პირობებს. შესაბამისად, იმ ქვეყნებში, რომელ-

¹⁶⁶ Van Rhee C.H., Harmonisation of civil procedure: An historical and comparative perspective, in: C.H. van Rhee & X.E. Kramer (eds.), Civil Litigation in a Globalising World, The Hague: T.M.C. Asser Press/Springer, 2012, p. 39–63.

შიც სამკვიდრო საქმისწარმოება ნოტარიატებს აქვს დელეგირებული, ისინიც მოაზრებიან როგორც მოსამართლეები.

რეგლამენტის მიღება განაპირობა 2009 წლის 10 - 11 დეკემბერს ქ. ბრიუსელში, ევროპის საბჭოს მიერ მიღებულმა მრავალწლიანმა პროგრამამ სახელწოდებით „სტოკჰოლმის პროგრამა - ღია და უსაფრთხო ევროპა მოქალაქეების მომსახურებისათვის და დაცვისათვის“ ამ პროგრამაში ევროსაბჭომ მიიჩნია, რომ ურთიერთალიარება უნდა გაგრძელებულიყო ისეთ სფეროებში, რომლებიც აუცილებელია ყოველდღიურ ცხოვრებაში, მაგალითად მემკვიდრეობა და ანდერძი, ნევრი ქვეყნების სამართლებრივი სისტემების, მათ შორის, ამ სფეროში საჯარო პოლიტიკის (საზოგადოებრივი წესრიგის) და ეროვნული ტრადიციების გათვალისწინებით.

რეგლამენტის მიზანია თავისუფლების, უსაფრთხოებისა და სამართლიანობის სივრცის შენარჩუნება და განვითარება, სადაც უზრუნველყოფილი იქნება პირის თავისუფალი გადაადგილება. შიდა ბაზრის სათანადო ფუნქციონირებისათვის პრობლემატური აღმოჩნდა პირთა თავისუფალი გადაადგილების დამაბრკოლებელი გარემოებები მემკვიდრეობის კონტექსტში უფლებათა დადასტურებისათვის. იმისათვის, რომ მართლმსაჯულების ევროპის ტერიტორიაზე, მოქალაქეებს შეძლებოდათ მათი მემკვიდრეობის წინასწარ ორგანიზება.

რეგლამენტით მოწესრიგდა საკითხები კანონისმიერი და ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის, გარდაცვლილის სხვა ახლო პირთა და მემკვირეობის კრედიტორთა უფლებების ეფექტურად გარანტირებისთვის. ეს რეგულაციები ასევე ეხება სანოტარო აქტების ცირკულაციასა და სამკვიდრო მონუმობაზე.

რეგლამენტით გათვალისწინებულ სხვა მექანიზმებთან ერთად ყველაზე მნიშვნელოვანია, ის რომ რეგლამენტის საფუძველზე შეიქმნა უნივერსალური ევროპული სამკვიდრო მონუმობა, რომელიც გაიცემა სხვა ნევრ ქვეყანაში გამოსაყენებლად. მონუმობა გამოიყენება კანონისმიერი მემკვიდრეობის, ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის, ან ანდერძის აღმასრულებლების ან ქონების მმართველების მიერ, რომლებსაც სხვა ნევრ ქვეყანაში ესაჭიროებათ მათი სტატუსის, უფლებების გამოყენება.¹⁶⁷ თუმცა ის არ იკავებს შიდა დოკუმენტების ადგილს, რომელიც გამოიყენება ანალოგიური მიზნებისათვის ნევრ ქვეყნებში. რეგლამენტი

¹⁶⁷ ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 04 ივლისის (EU) ნომ. 650/2012 რეგლამენტი. ევროკავშირი, ნომ. 551/15 CJEU.

ეხება პირის მემკვიდრეობას, რომელიც გარდაიცვალა 2015 წლის 17 აგვისტოს ან მის შემდეგ.

ანდერძების რეესტრების ევროპული ქსელი

ანდერძების რეესტრების ევროპული ქსელი (ENRWA, ან ARERT ფრანგულად) არის საერთაშორისო არაკომერციული ასოციაცია, რომელიც რეგულირდება ბელგიის კანონმდებლობით და შექმნილია 2005 წელს ბელგიის, საფრანგეთისა და სლოვენის ნოტარიატების მიერ.

ანდერძების სარეგისტრაციო სისტემის შექმნის შესახებ 1972 წლის 16 მაისის ბაზელის კონვენციის შესაბამისად, იმ სახელმწიფოებს, რომლებსაც აქვთ ანდერძების აღრიცხვის რეესტრი და რომლებიც შეუერთდნენ ENRWA-ს, შეუძლიათ მოახდინონ რეესტრების ურთიერთ-კავშირი, რაც საშუალებას მისცემს ევროპის ყველა მოქალაქეს აღმოაჩინონ ნებისმიერი გარდაცვლილი ადამიანის მიერ დატოვებული ანდერძი, მიუხედავად იმისა, თუ რომელ ქვეყანაშია რეგისტრირებული ასეთი ანდერძი.

ENRWA უზრუნველყოფს მოქალაქეებსა და იურიდიულ პრაქტიკოსებს სასარგებლო ინფორმაციით ევროპაში ანდერძის რეგისტრაციისა და ძიების შესახებ.

ENRWA ასევე პასუხისმგებელია მემკვიდრეობის ევროპული სერთიფიკატების (ECS) რეესტრების ურთიერთდაკავშირების შესახებ ინიციატივის წამოწყებაზე ევროკავშირის მემკვიდრეობის რეგულაციის ფარგლებში (2012 წლის 4 ივლისის რეგულაცია 650/2012). დამატებითი ინფორმაცია განთავსებულია ვებ გვერდზე: www.enrwa.eu¹⁶⁸

საერთაშორისო სამეკვიდრეო ურთიერთობები

1998 წლის 29 აპრილის „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“, საქართველოს კანონის VIII თავი განსაზღვრავს სამემკვიდრეო ურთიერთობების მონესრიგებისას თუ რომელი ქვეყნის სამართალი

¹⁶⁸ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1 rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

უნდა იქნას გამოყენებული. კანონის 55-ე მუხლის შესაბამისად, მემკვიდრეობითი ურთიერთობები წესრიგდება: იმ ქვეყნის სამართლით, რომელსაც მამკვიდრებელი გარდაცვალებისას განეკუთვნებოდა. მოქალაქეობის არმქონე პირის მიმართ გამოიყენება იმ ქვეყნის სამართალი, სადაც მას ჰქონდა უკანასკნელი ჩვეულებრივი ადგილსამყოფელი. ასეთის არარსებობის შემთხვევაში გამოიყენება საქართველოს სამართალი. ამავე კანონის 56-ე მუხლით განსაზღვრულია ანდერძის ფორმის ლეგიტიმაციასთან დაკავშირებული წესები: ანდერძი ითვლება ფორმის დაცვით შედგენილად, თუ იგი შეესაბამება იმ ქვეყნის სამართალს:

ა) რომელსაც მამკვიდრებელი გარდაცვალებისას განეკუთვნებოდა;

ბ) სადაც მამკვიდრებელს გარდაცვალებისას ჰქონდა ჩვეულებრივი ადგილსამყოფელი;

გ) სადაც იმყოფება უძრავი ქონება, რომელსაც ეხება ანდერძი.

საქართველოს კანონმდებლობა განსხვავებულ მიდგომას ამკვიდრებს მემკვიდრეობის მიღებასთან მიმართებაში იმისდა მიხედვით მამკვიდრებელი წარმოადგენს მინსკის კონვენციის წევრი სახელმწიფს მოქალაქეს თუ არა.

სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის 80-ე მუხლი განსაზღვრავს „სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი ურთიერთობების შესახებ“ მინსკის 1993 წლის კონვენციის წევრი სახელმწიფოს მოქალაქის სამკვიდროს მიღების საქმისწარმოების წესებს. თუ გარდაცვლილი მინსკის კონვენციის წევრი სახელმწიფოს მოქალაქეა და მას მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი გააჩნია საქართველოს ტერიტორიაზე ან/და სამკვიდრო მასაში შედის საქართველოში მდებარე უძრავი ქონება სამკვიდროს მიღების შესახებ განცხადება უნდა წარედგინოს საქართველოს ნოტარიუსს. ამ შემთხვევაში, სამკვიდრო მონაშთის გასაცემად არ არის სავალდებულო მინსკის კონვენციის წევრი სახელმწიფოდან მამკვიდრებლის მემკვიდრეთა წრის შესახებ ინფორმაციის გამოთხოვა, რომელსაც მამკვიდრებელი განეკუთვნებოდა. ნოტარიუსი უფლებამოსილია მემკვიდრეს მოსთხოვოს საჯარო განცხადების გამოქვეყნება.

რაც შეეხება იმ მამკვიდრებლებს, რომლებიც მინსკის კონვენციის არაწევრი უცხო ქვეყნის მოქალაქეები არიან, ინსტრუქციის 91-ე მუხლის მე-8 პუნქტის შესაბამისად, თუ მამკვიდრებელი არის უცხო ქვეყნის მოქალაქე და სამკვიდრო მასაში არის ქონება, რომლის

ადგილსამყოფელი არის საქართველო, ნოტარიუსი სამკვიდრო მონ-
მობას გაცემს შესაბამისი ქვეყნის მიერ გაცემული სამკვიდრო მონ-
მობის (ან სხვა დოკუმენტის, რომელიც სამკვიდრო მონმობას ცვლის)
საფუძველზე.

ამ შემთხვევაში ნოტარიუსს უნდა წარედგინოს მამკვიდრებლის
გარდაცვალების მონმობა და საქართველოში შესაბამისი ქონების არ-
სებობის დამადასტურებელი დოკუმენტი. ნოტარიუსთან წარდგენილი
დოკუმენტები უნდა იყოს აპოსტილით დამოწმებული ან ლეგალიზებუ-
ლი კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ნოტარიუსთა როლი სასოფლო-სამეურნეო მიწის მემკვიდრეობით მიღებაში

ნოტარიუსების მნიშვნელოვანი როლი გამოიკვეთა სასოფლო-
სამეურნეო მიწის ნაკვეთების მემკვიდრეობით გადაცემის საკითხში.
კონსტიტუციის მე-19 მუხლი უზრუნველყოფს საკუთრებისა და მემ-
კვიდრეობის უფლებას, განსაზღვრავს საჯარო ინტერესებისათვის ამ
უფლების შეზღუდვის შესაძლებლობებს, ხოლო მე-4 პუნქტი ეხება სა-
სოფლო-სამეურნეო მიწის საკუთრებას. სასოფლო-სამეურნეო დანიშ-
ნულების მიწა, როგორც განსაკუთრებული მნიშვნელობის რესურსი,
შეიძლება იყოს მხოლოდ სახელმწიფოს, თვითმმართველი ერთეულის,
საქართველოს მოქალაქის ან საქართველოს მოქალაქეთა გაერთიანებ-
ის საკუთრებაში. გამონაკლისი შემთხვევები შეიძლება დადგინდეს
ორგანული კანონით, რომელიც მიიღება პარლამენტის სრული შემად-
გენლობის არანაკლებ ორი მესამედის უმრავლესობით.

მითითებული გამონაკლისები დადგენილია საქართველოს ორ-
განული კანონი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრე-
ბის შესახებ, რომელმაც 2019 წლის ივნისს. სასოფლო-სამეურნეო
დანიშნულების მიწის ნაკვეთების შესახებ მარეგულირებელმა საკანონ-
მდებლო აქტმა ორგანული კანონის სტატუსი შეიძინა. კანონის მე-4
მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ამ კანონით დად-
გენილი შეზღუდვების გათვალისწინებით, სასოფლო-სამეურნეო და-
ნიშნულების მიწა შეიძლება იყოს: ა) უცხოელის საკუთრებაში, თუ მან
ეს მიწა მემკვიდრეობით მიიღო;

შესაბამისად, მხოლოდ ნოტარიუსების ექსკლუზიურ უფლებამ-
ოსილებაშია სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთების უცხოელზე კანო-
ნით გადაცემის შესაძლებლობა, იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ

სამკვიდრო მოწმობის გაცემის უფლებამოსილებაც ნოტარიუსზეა დელეგირებული სახელმწიფოს მიერ. აღნიშნული შეზღუდვის შემოღება განაპირობა იმ კატეგორიის მინის ნაკვეთების უცხოელებზე მასიური გასხვისების ტენდენციამ, რომელიც ისეთი მცირემიწიანი სახელმწიფოსათვის, როგორიც საქართველოა მიჩნეულია განსაკუთრებული მნიშვნელობის რესურსად. აღნიშნულ საკითხი განხილულ იქნა საკონსტიტუციო სასამართლოშიც¹⁶⁹, რომელმაც გააუქმა უცხოელების მიმართ დადგენილი შეზღუდვა და კვლავ ხელმისაწვდომი გახადა უცხოელთა მიერ მიწაზე საკუთრების მოპოვების შესაძლებლობა. ნეგატიური კანონმდებლის - საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსაზრების გადასალახად, კანონმდებელმა დღეისათვის საკითხი დაარეგულირა კონსტიტუციითა და ორგანული კანონით, თუმცა მცირე შესაძლებლობა იმისა, რომ საკუთრების გადაცემა მოხდეს უცხოელ პირზე, მაინც არის: თუ პირებს შორის მოხდება შეთანხმება მასზედ, რომ მამკვიდრებელმა ანდერძისმიერ მემკვიდრედ დაასახელოს უცხოელი არაკანონით მემკვიდრეთა წრიდან, რაიმე ანაზღაურების სანაცვლოდ, ამ შემთხვევაში ნოტარიუსი ვალდებული იქნება გასცეს სამკვიდრო მოწმობა ანდერძით მემკვიდრეზე. თუმცა, აღნიშნული შესაძლებლობა მცირეა, რადგან ანდერძი, გარდა იმისა, რომ კონფიდენციალური დოკუმენტია, მისი გაუქმება შეუზღუდავია, მაგრამ ნორმა მაინც ვერ ემსახურება კონსტიტუციით განსაზღვრული მიზნის მიღწევას.

¹⁶⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქალაქე ჰეიკე ქრონქვისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

სანოტარო მედიაცია

ისტორიული მიმოხილვა

20 საუკუნიდან საერთო და კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში, განსაკუთრებით ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში აქტიურად ინერგება მედიაცია. თუმცა აღსანიშნავია, რომ მედიაცია არ წარმოადგენს მე-20 საუკუნის პროდუქტს, არსებობს სამედიაციო პროცესების 4000 წლის წინანდელი მტკიცებულებები შუმერულ და ჩინურ კულტურებში. მებრძოლ სამეფოთა ადრეული პერიოდის ცნობილი ჩინელი ფილოსოფოსი და დიპლომატი „მო ნი“, რომლის ფილოსოფია ეფუძნება საყოველთაო სიყვარულს, სამეფოებს შორის მედიაციით ცდილობდა ომების აღეკვეთას.¹⁷⁰ მედიაციის ინსტიტუტი საქართველოში უძველესი დროიდან არსებობს.¹⁷¹ სასამართლოს უძველესი ფორმა - სამედიატორო სასამართლო საქართველოშიც გვაროვნული წყობილების პერიოდიდან მოქმედებდა. გვარებს შორის უთანხმოების მოსაგვარებლად მიმართავდნენ მედიატორებს. მედიატორების მეშვეობით სადავო საკითხების გადაწყვეტა ხდებოდა საქართველოს თითქმის ყველა რეგიონში. განსაკუთრებით საინტერესოა მთიანი რეგიონების სამედიატორო წეს-ჩვეულებები. ქართული სამართლებრივი კულტურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოვლინებაა სვანური სამედიატორო სასამართლო¹⁷² ანუ „მორვალის“¹⁷³ სასამართლო. სამედიატორო სასამართლოს იცნობდა ხევსურეთიც და ერქვა „რჯული“. სამედიატორო სასამართლო საქართველოს მთის სხვა კუთხეებშიც მოქმედებდა განსხვავებული სახელწოდებებით. ფშავში მედიატორ-მოსამართლეებს იხსენებენ როგორც „თავკაცებს“, „კაცთ საკითხავებს“, „ნაცად კაცებს“, „კითხულ კაცებს“, „რჯულის კაცებს“, „სოფლის თავკაცებს“, „მებჭეებს“, „მერჯულებს“, „ბჭეებს“, ასევე მედიატორებს. ისინი იყვნენ სამართლიანობით ცნობილი ხალხი, ხალხური სამართლის კარგი მცოდნენი, „ცოდვა-მადლით დაშინებულნი“. აჭარაში მედიაციას უწოდებდნენ: „ბე-

¹⁷⁰ Penny B., *Mediation Law*, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 1.

¹⁷¹ ტყემალაძე ს., მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 10.

¹⁷² წულუკიანი ა., სვანური ბჭე-მედიატორული სასამართლო, ქართული ჩვეულებითი სჯული, ჟურნალი სახელმწიფო და სამართალი, №9, თბ., 1990, 10.

¹⁷³ ონიანი ს., მედიაცია მრავალსაუკუნოვანი ქართული ტრადიცია, <<http://prevention.gov.ge/prevention.gov.ge/uploads/files/2015/20150831.pdf>>.

რებისმოყრას“, „წინაიხალხისშეყრას“, „წინაი კაცზე დაძახებას“ და ა.შ. აღმოსავლეთ საქართველოში არსებობდა ბჭე-მედიატორთა სასამართლო და – ბჭეთა, ანუ მედიატორთა ძირითადი ფუნქცია მხარეთა მორიგება იყო.¹⁷⁴ საქართველოს მაღალმთიან რეგიონებში დღემდე არიან პირები – მედიატორები, რომლებიც დავას მედიაციის მეშვეობით აგვარებენ. მედიატორებად ირჩევენ ასაკოვან, ბრძენ, გამოცდილ, პატივსაცემ პირებს. სამედიატორო სასამართლოს მთავარი ფუნქცია მხარეთა შერიგებაა. ნეიტრალური, მხარეების მიერ არჩეული მედიატორები ისეთ გადანყვეტილებას იღებენ, რომელსაც ორივე მხარე სამართლიანად მიიჩნევს და რომელიც ორივე მხარეს დააკმაყოფილებს.

ნოტარიუსი მედიატორი

ევროკავშირი ხელს უწყობს დავის მედიაციით მოგვარებას. ამ მიზნით მან მიიღო დირექტივა 2008/52/EC, რომელიც მიზნად ისახავს დავის ალტერნატიული გადანყვეტის ხელმისაწვდომობას და დავების მშვიდობიანი მოგვარების ხელშეწყობას მედიაციის გამოყენების ნახალისებით და მედიაციასა და სასამართლო პროცესებს შორის დაბალანსებული ურთიერთობის უზრუნველყოფით.¹⁷⁵ ევროპულ საერთაშორისო სამართლებრივ დონეზე მედიაციის, როგორც დავის გადანყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის, თვალსაზრისით ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური და განხილვადი საკითხი სწორედ სანოტარო მედიაციაა, რაც მიუთითებს იმ ტენდენციაზე, რომ ევროპის მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გაერთიანებები ეძებენ ახალ გზებს, თუ როგორ განავითარონ და გახადონ მედიაციის პროცესი მეტად სტაბილური.¹⁷⁶

პროექტი „მედიაცია ნოტარიუსებისთვის — ნოტარიუსები მედიაციისთვის“ დაფუძნებულ იქნა ევროკავშირის ნოტარიუსთა საბჭოს მიერ ევროკომისიასთან თანამშრომლობით.¹⁷⁷ ამ პროექტის ფარგლებში ევროპის ნოტარიუსთა საბჭოს მიერ შემუშავებულ იქნა სანოტარო მედიაციის გზამკვლევი, რომელსაც ასევე სამოდლო ხასიათი აქვს ნევრი ნო-

¹⁷⁴ ტყემალაძე ს., მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 10.

¹⁷⁵ <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4800>.

¹⁷⁶ ლეონიძე ი., ნუცუბიძე მ., სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტის თავისებურება ქართულ სამართალში და მისი განვითარების პერსპექტივა, დავის ალტერნატიული გადანყვეტა, წელიწდული, 2018-2019, საეციალური გამოცემა, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2019, ISSN 1987-9199, გვ. 111.

¹⁷⁷ <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4800>.

ტარიტებისათვის.¹⁷⁸ იმ ქვეყნებში, სადაც მოქმედებს ლათინური ნოტარიტი, ნოტარიუსის მიერ მედიატორის ფუნქციების შეთავსების ფართო შესაძლებლობაა, რადგან ამ პროფესიის წარმომადგენლებს სხვა სამართლის პროფესიებთან შედარებით მედიატორის როლის შესრულების ეფექტური/მაღალი პოტენციალი და საერთო პრინციპები აქვთ.

მედიაციის პროცესის მარეგულირებელი საერთაშორისო აქტებია: გაეროს საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის (UNCITRAL) მოდელური კანონი საერთაშორისო კომერციული მედიაციის შესახებ.¹⁷⁹ ევროპარლამენტისა და ევროპის საბჭოს 2008 წლის 21 მაისის 2008/52/EC დირექტივა სამოქალაქო და კომერციული მედიაციის ასპექტებთან დაკავშირებით.¹⁸⁰ ასევე, ევროკავშირში მოქმედებს მედიატორთა ქცევის ევროპული კოდექსი და ა.შ.¹⁸¹

ქართულ სამართლებრივ სივრცეში სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტი 2012 წლის 16 მარტის საკანონმდებლო ცვლილების შედეგად დამკვიდრდა, „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონს დამატა 38¹ მუხლი, რომლის თანახმად, ნოტარიუსი შეიძლება იყოს მედიატორი მოდავე მხარეთა შორის: ა) საოჯახო სამართლებრივ დავებზე (გარდა შვილად აყვანისა, შვილად აყვანის ბათილად ცნობისა, მშობლის უფლების შეზღუდვისა და მშობლის უფლების ჩამორთმევისა); ბ) სამემკვიდრეო სამართლებრივ დავებზე; გ) სამემზობლო სამართლებრივ დავებზე; დ) ნებისმიერ სხვა დავაზე, თუ საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის ასეთ დავაზე მედიაციის განხორციელების სპეციალური წესი.

ხოლო 2013 წლის 10 აგვისტოს გამოცემული საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციას დამატა XI თავი, რომლითაც დადგინდა სანოტარო მედიაციის წარმოებასთან დაკავშირებული საკითხები.

სანოტარო მედიაცია განისაზღვრა როგორც კერძო სამართლებრივი დავის გადანყევების პროცესი, რომელშიც მხარეები ნებაყოფლობით სანყისებზე, ერთი ან მეტი მედიატორი ნოტარიუსის დახმარებით, აწარმოებენ მოლაპარაკებას სადავო საკითხების თაობაზე შეთანხმების მიღწევის მიზნით. დღევანდელი მოცემულობით შესაძლებელი

¹⁷⁸ <http://www.notaries-of-europe.eu/files/training/guide-m%C3%A9diation-en-min.pdf>.

¹⁷⁹ Model Law on International Commercial Conciliation, 2002.

¹⁸⁰ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, 21.05.2008.

¹⁸¹ European Code of Conduct for Mediators, 2004.

ლია გამოიყოს სანოტარო მედიაციის ნებაყოფლობითი და სავალდებულო ფორმები, თუმცა ეს დაყოფა თეორიულია.

ვინაიდან სანოტარო მედიაცია 21-ე საუკუნის მეორე ათწლეულიდან დაინერგა ქართულ სამართლებრივ სისტემაში, აქტუალურია მის არსებობასა და განვითარებასთან დაკავშირებული ისეთი საკითხების მიმოხილვა, როგორიცაა არის: თუ არა ის მედიაციის დამოუკიდებელი სახე, კერძო მედიაციას ეკუთვნის თუ საჯაროს, რა ადგილი აქვს პრევენციული მართლმსაჯულების სისტემაში; მართლმსაჯულება ადამიანთა ინტერესთა კონფლიქტებს შორის ბალანსის აღდგენისა და მისი შენარჩუნების ხელოვნებაა, რომელიც მიიღწევა საჭირო სტანდარტებისა და ფასეულობების გამოყენებით, დაცვითა და გათვალისწინებით. ხოლო კითხვაზე, თუ ვინ ადგენს ამგვარ სტანდარტებს და ღირებულებებს, მეცნიერები ორი მიმართულებით ავითარებენ აზრს: კანონებზე დამყარებული მართლმსაჯულება - ფორმალური სამართალი და მხარეებზე დაფუძნებული სამართალი - კრეატიული მართლმსაჯულება.¹⁸² შესაბამისად, მედიატორი-ნოტარიუსი ერთი მხრივ სახელმწიფოს მიერ ნოტარიუსად დანიშნულ პირია, რომელსაც ეკისრება მოქალაქისათვის მიუკერძოებელი სამართლებრივი კონსულტირების ვალდებულება, დავათა პრევენციისა და სოციალური ურთიერთობის აღდგენისათვის. ლათინური ნოტარიუსები არიან იურისტები, რომელთა საქმიანობაც დაკავშირებულია უდავო კერძო სამოქალაქო სამართლებრივ საკითხებთან. მეორე მხრივ მედიატორი-ნოტარიუსი სერტიფიცირებული მედიატორია, რომელსაც მხარეთა შორის არსებული კერძო დავის მოწესრიგებით მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლია სასამართლოს განტვირთვაში.

საქართველოში სანოტარო მედიაციას სერტიფიცირებული ნოტარიუსები ახორციელებენ. მედიატორი ნოტარიუსების რეესტრი განთავსებულია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ვებ-გვერდზე.¹⁸³

სანოტარო მედიაციის უპირატესობა

მხარეებისათვის სანოტარო მედიაციის უპირატესობა ვლინდება შემდეგში:

მოქალაქეს არ სჭირდება რთული სასარჩელო განცხადების განცხადების შევსება, სახელმწიფო ბაჟის და სხვა სასამართლოს გარეშე ხარჯების გადახდა, დასაშვებობის სტადიის გავლა.

¹⁸² Elnegahy Sh., Can Mediation Deliver Justice? Cardozo J. of Conflict Resolution, Vol. 18:759, 7, <http://cardozo.jcr.com/wp-content/uploads/2017/05/CAC305_crop.pdf>.

¹⁸³ www.notary.ge

მხარეებისთვის ზოგავს სასამართლოს მიერ საქმის განხილვისათვის კანონით გათვალისწინებულ დროს. სანოტარო მედიაცია მნიშვნელოვანია მართლმსაჯულების ეფექტიანად განხორციელების მიზნის ხელშესაწყობად, რამეთუ უზრუნველყოფს სასამართლოების განტვირთვას.

სანოტარო მედიაციის პროცესი, რომელიც ნოტარიუსის მიერაა ხელშეწყობილი და მისი მონაწილეობით მიმდინარეობს, სანდო, მართივი და ხელმისაწვდომია სამოქალაქო ურთიერთობებში წარმოშობილი დავის გადაწყვეტისას.

მედიატორი-ნოტარიუსი თავისი სანოტარო ფუნქციიდან გამომდინარე არ არის უფლებამოსილი გააფორმოს კანონსაწინააღმდეგო მორიგების აქტი.

ნოტარიუსი აღჭურვილია ყველა იმ უფლებამოსილებით, რაც მნიშვნელოვანია მხარეთა მორიგებისათვის. იგი გარკვეულია იმ საკანონმდებლო აქტებში, რომელთა დაცვის გარეშეც მედიაციის პროცესის შედეგად მიღწეული შეთანხმება სანოტარო მედიაციის მიზანს დაშორდება.

და რაც მთავარია აღსრულებისათვის არ სჭირდება სასამართლოს კონტროლი და სამედიაციო მორიგების აქტის სასამართლოს მიერ ცნობა. კერძო მედიაციასთან შედარებით უპირატესობას წარმოადგენს ის, რომ ნოტარიუსის მიერ შესაძლებელია ხელმოწერის ნამდვილობის დამოწმება, რაც შემდგომში გამორიცხავს იმის ალბათობას, რომ მხარემ უარყოს მორიგების აქტზე ხელმოწერის ფაქტი.

სანოტარო მედიაციის პრინციპები

საერთაშორისო პრაქტიკაში არსებობს მედიაციის მრავალი მოდელი, მაგრამ უცვლელია ძირითადი პრინციპები. აღნიშნულ პრინციპებს ეფუძნება სანოტარო მედიაციაც, რაც ახასიათებს ზოგადად სანოტარო საქმიანობასაც - მხარეთა თანასწორუფლებიანობა, ნებაყოფლობითობა, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა, პროცესის კონფიდენციალურობა, კეთილსინდისიერება და თანამშრომლობა.

კონფიდენციალურობა მედიაციისათვის ფუნდამენტური საფუძველია. სანოტარო მედიაციის პროცესი კონფიდენციალურია. დაუშვებელია მედიატორისაგან იმ გარემოებათა შესახებ ახსნა-განმარტების მიღება, რომლებიც მას მხარეებმა მედიაციის პროცესში გაანდეს გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მხარეები თავად განაცხადებენ თანხმობას შესაბამისი ინფორმაციის გამჟღავნების შესახებ. მედიატორის გარდა კონფიდენციალურობის დაცვის ვალდებულება მხარეებსაც ეკისრებათ.

„კონფიდენციალურობა“ განიხილება ფაქტის გამჟღავნებაზე უარის თქმის პრივილეგიად და შექმნილია იმ ურთიერთობების „სინმინდის შენარჩუნებისათვის“, რომლებიც ნდობაზეა დამყარებული და დაცვა სჭირდება.“¹⁸⁴ დაუშვებელია მედიატორი ნოტარიუსისგან იმ გარემოებათა შესახებ ახსნა-განმარტების მიღება, რომლებიც მას მხარეებმა სანოტარო მედიაციის პროცესში გაანდეს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მხარეები თავად განაცხადებენ თანხმობას შესაბამისი ინფორმაციის გამჟღავნებაზე.

ნებაყოფლობითობა - სანოტარო მედიაციაში ნებაყოფლობითობის პრინციპის თაობაზე შეიძლება ითქვას, რომ სანოტარო მოქმედებათა შესრულების შესახებ ინსტრუქციის მე-100 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, სანოტარო მედიაციის პროცესი ხორციელდება მხარეთა ნებაყოფლობითობის საწყისებზე. ან „სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო სავალდებულო წესით მიმართავს სანოტარო მედიაციას, თუმცა იქვე დადგენილია, რომ მედიაცია შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ ყველა მხარის თანხმობით. ამასთან, მედიაციის პროცესის მიმდინარეობისას მხარეებს აქვთ უფლება, უარი თქვან მოლაპარაკებაზე, პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ სანოტარო მედიაციის წარმოების პროცესში ნებაყოფლობითობის პრინციპი აბსოლუტურად დაცულია.

თანამშრომლობის პრინციპს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პროექტის ფარგლებში, ვინაიდან პროცესში მხარეების გარდა ჩართულია სანოტარო და ადმინისტრაციული ორგანო.

კეთილსინდისიერების პრინციპის გამოხატულებას წარმოადგენს მხარეთა ვალდებულება არ გააჭიანურონ პროცესი, არ მოახდინონ ზეწოლა მეორე მხარეზე, ასევე, მხარეთა მიერ დავის გადანყვევების გულწრფელ განზრახვაში.

დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპის, დაცვის გარანტიას კანონმდებლობა ქმნის, რომელიც ადგენს, რომ სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელია. აღნიშნული გამყარებულია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციებითაც.

¹⁸⁴ ცერცვაძე გ., მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში. დავის ალტერნატიული გადანყვევების ნაციონალური ცენტრი, თბ., 2013, 25.

აღსრულება

განსხვავებით არბიტრაჟის გადაწყვეტილებისა, რომელსაც სავალდებულო იურიდიული ძალა აქვს და მისი გასაჩივრება მხოლოდ კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებშია დასაშვები, არის მოსაზრება, რომ მედიაციის დროს მიღებული შეთანხმება არ არის იურიდიულად სავალდებულო, თუ მხარეები არ შეთანხმდებიან აღნიშნულის შესახებ. თუმცა, სანოტარო მედიაციის კუთხით „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების შესახებ“ ინსტრუქცია ერთ საინტერესო განსხვავებას გვთავაზობს.

კერძოდ, ადგენს, რომ მედიაციის ფარგლებში შემდგარი მორიგების აქტით დადგენილი ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, კრედიტორის მოთხოვნით, ინსტრუქციის 72-ე მუხლით დადგენილი წესით, შეიძლება გაიცეს ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცელი, რომლის საფუძველზეც აღსრულება ხორციელდება „სააღსრულებო ნარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

აღნიშნული მიდგომა საკლებით შეესაბამება „სამოქალაქო და კომერციულ საკითხებში შუამავლობის გარკვეულ ასპექტებზე“ ევროპარლამენტისა და საბჭოს N2008/52/EC დირექტივას, რომელიც ითვალისწინებს შესაძლებლობას, სამედიაციო მორიგება გახდეს აღსრულებადი სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს მიერ ქვეყნის კანონმდებლობიდან გამომდინარე. საქართველოს შემთხვევაში, მსგავსად არაერთი ევროპული ქვეყნისა, ასეთ კომპეტენტურ ორგანოდ ნოტარიუსი გვევლინება.

სავალდებულო მედიაცია

2016 წლის 03 ივნისს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში მინის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის სპეციალური წესისა და საკადასტრო სრულყოფის შესახებ“.

კანონით სანოტარო მედიაციამ მეტი აქტუალობა შეიძინა, ვინაიდან დადგინდა სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში არსებულ დაეებში მედიატორის სავალდებულო ჩართულობა.

შესაბამისად ნებაყოფლობით სანოტარო მედიაციის გვერდით გაჩნდა სავალდებულო სანოტარო მედიაციის სახე. აღსანიშნავია, რომ ხსენებული პროცედურა მხოლოდ პროექტის ფარგლებში მიმდინარე მინის ნაკვეთებთან დაკავშირებულ დავებს ეხება. იგი არ ენიშნა აღმდგენ ან შთანთქმავს თავდაპირველად დანერგილი ნებაყოფლობითი მედიაციის წესსა და პრინციპებს.

სავალდებულო სანოტარო მედიაცია არის სისტემური რეგისტრაციის ან სპორადული რეგისტრაციის დროს კერძო სამართლებრივი დავის

გადანყვეტის ალტერნატიული საშუალება, რომელსაც ამ კანონით დადგენილი წესით წარმართავს ერთი ან ერთზე მეტი მედიატორი ნოტარიუსი;

2016 წლის აგვისტოდან [პროექტის დაწყების პერიოდიდან] დღემდე ჩანიშნულ იქნა 43367 მედიაციის პროცესი, მორიგების აქტით დასრულდა 1978 მედიაციის პროცესი. ეს მონაცემი მეტყველებს იმაზე, რომ სასამართლო განიტიერთა ამ რაოდენობის საქმით, ხოლო ამ რაოდენობის საქმეთა მინიმუმ ორმა მხარემ დაზოგა ადვოკატისა და სასამართლოს ხარჯები, ასევე დრო და ადამიანური რესურსი. თუმცა შეწყვეტილი მედიაციების რაოდენობა მეტყველებს იმაზე, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ არ არის მოსახლეობის ფსიქოლოგია და სამართლებრივი ცნობიერება მისული იქამდე, რომ ნებაყოფლობით გადანყვიტონ დავა მედიაციის საშუალებით. მედიაციის პროცესის რაოდენობამ იმატა მას შემდეგ, რაც ის სავალდებულო გახდა. სავალდებულოობამ ქმედიითი გახადა სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტი.¹⁸⁵

სანოტარო მედიაციის პროცესი

კანონის საფუძველზე დაწყებული სარეგისტრაციო წარმოების პროცესში მხარეთა შორის კერძოსამართლებრივი დავის გამოვლენის შემთხვევაში საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო ამ დავის გადასაწყვეტად სავალდებულო წესით მიმართავს სანოტარო მედიაციას. მედიატორი ნოტარიუსი მხარეებს აცნობს სანოტარო მედიაციის პირობებს და მათი თანხმობით ნიშნავს შეხვედრის დროსა და ადგილს.

დავის სპეციფიკისა და სირთულის გათვალისწინებით, სანოტარო მედიაციას წარმართავს ერთი ან ერთზე მეტი მედიატორი ნოტარიუსი. სანოტარო მედიაციის სხდომა იმართება სანოტარო ბიუროში ან მედიატორი ნოტარიუსის მიერ მედიაციისათვის წინასწარ განსაზღვრულ ადგილას.

მხარეთა შორის მოლაპარაკების ხელშეწყობისა და საერთო ინტერესების გამოკვეთის მიზნით მედიატორი ნოტარიუსი მხარეებთან მართავს როგორც ინდივიდუალურ, ისე ერთობლივ შეხვედრებს.

შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში მხარეთა შორის ფორმდება მორიგების აქტი, რომელსაც ხელს აწერენ მხარეები და მედიატორი ნოტარიუსი.

მხარეთა შეუთანხმებლობის შემთხვევაში მედიატორი ნოტარიუსი ადგენს ოქმს, რომელსაც ხელს აწერენ მხარეები და მედიატორი ნოტარიუსი.

¹⁸⁵ ხარიტონაშვილი ნ. მედიაცია ქართულ ნოტარიატში, თსუ, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა, ნელინდეული, 2018-2019, სპეციალური გამოცემა, გვ.7.

სანოტარო მედიაციის შედეგად გაფორმებული მორიგების აქტი მინის ნაკვეთზე უფლების რეგისტრაციის საფუძველია.

ზოგადად „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციით მედიაციის პროცესის ვადა განსაზღვრული არ არის. ევროსაბჭოს დირექტივაში აღნიშნულია, რომ თავად მხარეები განსაზღვრავენ მედიაციის პროცესის ხანგრძლივობას, თუმცა იქვე ნათქვამია, რომ აუცილებელია ცალკეული ქვეყნის კანონმდებლობამ დააწესოს ერთგვარი ზღვარი მედიაციის პროცესის ხანგრძლივობისა.¹⁸⁶ ხოლო პროექტის ფარგლებში, მედიაცია სრულდება სანოტარო მედიაციისათვის მიმართვიდან/საქმეში მედიატორის (მედიატორების) ჩართვიდან არაუგვიანეს 3 კვირისა. ასევე, მხარეთა სურვილისა და მზადყოფნის შემთხვევაში, შესაძლებელია მედიაციის პროცესი ხელახლა წარმართოს იმავე ან სხვა ნოტარიუსთან.

მედიაციის საზღაური

ზოგადად „ლათინური ტიპის“ ნოტარიატი არ ითვალისწინებს საზღაურის გარეშე სანოტარო მოქმედების შესრულებას, მიუხედავად ამისა, პროექტის ფარგლებში მედიაციისას, მხარეები გათავისუფლებულნი არიან სანოტარო საზღაურისაგან.

2022 წლის 1 იანვრამდე საზღაურის გადახდისგან თავისუფლება „მინის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ“ საქართველოს კანონის ფარგლებში და მიზნებისათვის განსაზღვრული შემდეგი სანოტარო მოქმედებები:

ა) ნოტარიუსის მიერ გარიგებაზე მხარეთა ხელმოწერების დამონება;

ბ) სანოტარო შეთანხმების გაფორმება მედიაციის განხორციელების თაობაზე;

გ) სანოტარო მედიაციის პროცესი;

დ) მორიგების აქტი;

ე) მედიატორის ოქმზე მხარეებისა და მედიატორის ხელმოწერის ნამდვილობის დადასტურება;

მთავრობის 507-ე დადგენილებაში შეტანილი ცვლილებით, საზღაურის გადახდისაგან გათავისუფლებულ იქნება, მათ შორის, სისტემური რეგისტრაციის ფარგლებში საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებულ გეოგრაფიულ არეალებში მდებარე უძრავ ქონებაზე სამკვიდრო მონუმობის გაცემაც.

¹⁸⁶ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, 21.05.2008.

ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლა

1989 წელს, G-7-ის ინიციატივით შეიქმნა ფინანსურ ქმედებათა სპეციალური ჯგუფის (FATF) სახელით ცნობილი მთავრობათაშორისი ორგანო, საერთაშორისო ფინანსურ სისტემასა და წევრი ქვეყნების ეროვნულ საფინანსო სისტემებში ფულის გათეთრების თავიდან აცილების ძალისხმევის კოორდინაციის მიზნით. FATF-ის მთავარი მიზანია ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის პოლიტიკის შემუშავება და ხელშეწყობა. ეს არის ორგანო, რომელიც ადგენს და ზედამხედველობს საერთაშორისო სტანდარტებს ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ რეგულაციებისათვის. FATF-მა პირველად გაავრცელა მეორმოცე რეკომენდაციის სახელით ცნობილი ფულის გათეთრების პრევენციის ყოვლისმომცველი გეგმა, რომელიც მიზნად ისახავდა ფულის გათეთრების წინააღმდეგ (AML) ძალისხმევის ძირითადი სტრუქტურის წარმოდგენას, ასევე ტერორიზმის დაფინანსების (CTF) წინააღმდეგ განმახორციელებელი ზომები, რომელიც საყოველთაო ხასიათის იყო.¹⁸⁷

FATF-ის რეკომენდაცია 22 ადგენს, რომ ნოტარიუსები ვალდებული არიან: (ა) უზრუნველყონ სათანადო სიფრთხილე კლიენტის მიმართ; ბ) აწარმოონ ჩანაწერები; გ) მოახდინონ პოლიტიკურად აქტიური პირების იდენტიფიცირება; დ) უზრუნველყონ შიდა კონტროლის ზომების გატარება; და (ე) საექვო გარიგებებზე ანგარიშის წარდგენა, რომელსაც ისინი მოამზადებენ ტრანზაქციების განსახორციელებლად ან ახორციელებენ გარიგებებს შემდეგი საქმიანობით დაკავებული კლიენტებისათვის: უძრავი ქონების ყიდვა-გაყიდვა; კლიენტის ფულის, ფასიანი ქაღალდების ან სხვა აქტივების მართვა; ბანკის, დანაზოგის ან ფასიანი ქაღალდების ანგარიშების მართვა; კომპანიების შექმნის, ექსპლუატაციის ან მართვისათვის შენატანების ორგანიზება; იურიდიული პირების ან ორგანიზაციების შექმნა, ექსპლუატაცია ან მართვა და ბიზნეს სანარმოების ყიდვა-გაყიდვა. ეს ვალდებულებები უნდა განხორციელდეს რისკზე დაფუძნებული მიდგომის გამოყენებით. ეს იმას ნიშნავს, რომ ნოტარიუსებმა უნდა მოახდინონ ფულის გათეთრებისა

¹⁸⁷ სანოტარო სექტორში ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის შესახებ კარგი პრაქტიკა, https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/sanotaro_sectorshi_phulis_gaetrebis_shesakheb.pdf.

და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების იდენტიფიცირება, შეფასება და გაგება და შეიმუშაონ წესები და პროცედურები რისკების შესაფასებლად, ასევე გამოიყენონ სათანადო რესურსები მათი ეფექტურად შემცირების მიზნით.¹⁸⁸

ნოტარიუსთა მიერ ვალდებულებებთან შესაბამისობის ხელშეწყობის მიზნით, რომელიც დადგენილია FATF-ის და აღიარებულია მსოფლიოს უმრავლესი ქვეყნის მიერ ეროვნულ დონეზე ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების (AML/CTF) შესახებ კონკრეტული რეგულაციების საშუალებით, კერძოდ, შემთხვევები, რომელშიც თვითმარეგულირებელი ორგანოები მონაწილეობას არ იღებენ, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირმა მოამზადა AML/CTF-ს საუკეთესო პრაქტიკის დოკუმენტი.¹⁸⁹

თითოეული ქვეყნის AML/CFT-ის შესახებ კანონით უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ნოტარიუსების დაცვა კრიმინალური და სამოქალაქო პასუხისმგებლობისგან რაიმე სახის შეზღუდვის დარღვევისათვის ინფორმაციის გამჟღავნებაზე, რომელიც დაკისრებულია ხელშეკრულების ან ნებისმიერი საკანონმდებლო, მარეგულირებელი ან ადმინისტრაციული დებულებით ან „სათანადო სიფრთხილის“ ანგარიშის წარდგენით მაშინაც კი, თუ მათ ზუსტად არ იციან რა ძირითადი დანაშაულებრივი საქმიანობაა და მიუხედავად იმისა, მართლაც ქონდა თუ არა ადგილი უკანონო საქმიანობას.¹⁹⁰

საერთაშორისო მიდგომებზე დაყრდნობით 2019 წლის 30 ოქტომბერს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, რომლითაც ძალადაკარგულად გამოცხადდა „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს 2003 წლის 6 ივნისის კანონი. ახალი კანონის თანახმად, ნოტარიუსებს, როგორც ანგარიშვალდებულ პირებს შეუნარჩუნდათ ის ფუნქციები, რაც ძველი კანონით გააჩნდათ, მხოლოდ, გარკვეული ცვლილებებით.

¹⁸⁸ სანოტარო სექტორში ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის შესახებ კარგი პრაქტიკა, https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/sanotaro_seqtorshi_phulis_gatetrebis_shesakheb.pdf.

¹⁸⁹ სანოტარო სექტორში ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის შესახებ კარგი პრაქტიკა, https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/sanotaro_seqtorshi_phulis_gatetrebis_shesakheb.pdf.

¹⁹⁰ სანოტარო სექტორში ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის შესახებ კარგი პრაქტიკა, https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/sanotaro_seqtorshi_phulis_gatetrebis_shesakheb.pdf.

ნოტარიუსებს ევალებათ უკანონო შემოსავლების ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის მიზნით ფინანსური მონიტორინგის განხორციელება. ფინანსურ მონიტორინგს დაქვემდებარებული ინფორმაცია სანოტარო რეესტრიდანვე ეგზავნება შესაბამის სამსახურს.

საკანონმდებლო ცვლილების შესაბამისად ნოტარიუსი ვალდებულია ინფორმაცია აცნობოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს ორ შემთხვევაში:

1 შემთხვევა: თუ ნოტარიუსი ამონმებს შემდეგ სანოტარო მოქმედებებს და გარიგება არის საექვო [მიუხედავად თანხის ოდენობისა];

ა) უძრავი ქონების ყიდვა-გაყიდვა ან ჩუქება;

ბ) ფულადი სახსრების, ფასიანი ქაღალდების ან სხვა ქონების მართვა;

გ) საბანკო ანგარიშის, შემნახველი ანგარიშის ან ფასიანი ქაღალდების ანგარიშის მართვა;

დ) იურიდიული პირის შექმნის, საქმიანობის ან მართვის მიზნებისთვის შენატანების ორგანიზება;

ე) იურიდიული პირის, არარეგისტრირებული ორგანიზაციული წარმონაქმნის ან ტრასტის ან ტრასტის მსგავსი სამართლებრივი სტრუქტურის შექმნა, საქმიანობა ან მართვა;

ვ) სამენარმო იურიდიული პირის წილის ან აქციების ყიდვა-გაყიდვა.

საექვო გარიგებაა:

– ნებისმიერი სახის გარიგება, თუ არსებობს ვარაუდი, რომ რომელიმე მისი მონაწილე პირი დაკავშირებულია ან შესაძლოა დაკავშირებული იყოს ტერორისტ ან ტერორიზმის ხელშეწყობ პირებთან ან/და გარიგებაში მონაწილე ფულადი სახსრები, მიუხედავად იმისა, კანონიერი თუ უკანონო გზით იქნა იგი მოპოვებული, შესაძლებელია დაკავშირებული იყოს ან გამოყენებულ იქნეს ტერორიზმისთვის, ტერორისტული აქტისთვის ან ტერორისტების მიერ ან ტერორისტული ორგანიზაციის მიერ ან ტერორიზმის დამფინანსებლების მიერ.

– გარიგება, რომელზეც არსებობს საფუძვლიანი ეჭვი, რომ ის დაიდო ან შესრულდა ფულის გათეთრების მიზნით;

– გარიგების მონაწილე პირი შეტანილია ტერორისტთა ან ტერორიზმის ხელშეწყობ პირთა სიაში ან შესაძლებელია დაკავშირებული იყოს ასეთ პირებთან;

– გარიგებაში მონაწილე ფულადი სახსრები შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას ტერორიზმისთვის, ტერორისტული აქტისთვის, აგრეთვე, ტერორისტის ან ტერორისტული ორგანიზაციის მიერ.

– აგრეთვე, საექვო გარიგების დადების ან შესრულების მცდელობა.

2 შემთხვევა: როდესაც ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე ხდება 50 000 ლარზე ან უცხოურ ვალუტაში 50 000 ლარის ეკვივალენტზე მეტი ფულადი სახსრების ან ფასიანი ქაღალდების განთავსება. მონიტორინგს ექვემდებარება ასევე სხვა ფაქტი, რომელიც საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის წერილობითი მითითებების შესაბამისად, შეიძლება უკავშირდებოდეს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციას ან ტერორიზმის დაფინანსებას.

ნოტარიუსები უნდა დარეგისტრირდნენ - წარადგინონ სააღრიცხვო ფორმა - ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის ვებ-გვერდზე. ანგარიშების წარდგენა ხდება ელექტრონულად.

საექვო გარიგების შესახებ ანგარიშგება იგზავნება გარიგების საექვოობის ვარაუდის გაჩენის დღესვე.

ფინანსური მონიტორინგის განხორციელებისას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კონფიდენციალობის დაცვა. ნოტარიუსებმა უნდა შეაჩერონ სანოტარო მოქმედების შესრულება არაუმეტეს 72 საათის განმავლობაში ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის წერილობითი ან ზეპირი მითითების საფუძველზე. სანოტარო მოქმედების შეჩერების თაობაზე ზეპირი მითითება უნდა გაფორმდეს წერილობითი მითითებით მომდევნო 24 საათის განმავლობაში. ზეპირი მითითების გაცემისას უნდა გაფორმდეს ოქმი, რომელშიც აღინიშნება მითითების გაცემის დრო, ფორმა და შინაარსი, მითითების გამცემის ვინაობა, ნოტარიუსის მიერ მითითების დადასტურების ფაქტი და მოქმედების ვადა. ნოტარიუსმა უნდა განახორციელოს აუცილებელი ღონისძიებები მითითების შესრულების უზრუნველსაყოფად. ნოტარიუსს არა აქვს უფლება, შეატყობინოს გარიგების მონაწილე პირებს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის მითითების თაობაზე.

ზედამხედველი ორგანო - საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო განსაზღვრავს ნოტარიუსების კონტროლის განხორციელების წესს. თუ ზედამხედველი ორგანო გამოავლენს საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტს, ამის შესახებ დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს. ზედამხედველი ორგანოს მიერ განისაზღვრება საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების დარღვევისთვის შესაბამისი პასუხისმგებლობის ნორმები.

2016-2019 წლებში საქართველოში მომზადდა ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების (NRA) ანგარიში ფინანსთა სამინისტროსა და ევროპის საბჭოს თანამშრომლობითა და ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირის ერთობლივი პროექტის „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლა საქართველოში“ მხარდაჭერით. რისკების შეფასების ერთიან დოკუმენტში [NRA] ქართულმა ნოტარიატმა ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების საწინააღმდეგო კანონმდებლობასთან არასაფინანსო სექტორში ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი შეფასება მოიპოვა. ამასთან, სანოტარო მომსახურების სფეროში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკები შეფასდა როგორც დაბალი.

ტერორისტების ერთიანი ბაზა

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა პერმანენტულად უზრუნველყოფს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის რეზოლუციებისა და საქართველოს შესაბამისი ორგანოებიდან მოწოდებული იმ ინფორმაციის განახლებას, რითაც დგინდება ტერორისტი ფიზიკური და ასევე, იურიდიული პირების თაობაზე მონაცემები. აღნიშნულ მონაცემებთან ბაზის ერთიანი, კოდიფიცირებული და მუდმივად განახლებული ფორმით მიწოდება ხდება ერთიან ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში ინტეგრირებული პროგრამის საშუალებით. ნოტარიუსს შესაძლებლობა აქვს, აღნიშნული ბაზის საშუალებით მოახდინოს პირის გადამოწმება და იდენტიფიცირება.

საზღაური სანოტარო მომსახურებისათვის

სანოტარო მომსახურების საზღაურს არეგულირებს საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 29 დეკემბრის 507 დადგენილება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“. ლათინური ტიპის ნოტარიატების ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრინციპია ის, რომ სანოტარო მომსახურება ყველასათვის იყოს თანაბრად ხელმისაწვდომი. სანოტარო საზღაურების ტარიფების რეგულირებით სახელმწიფო ცდილობს მონიტორინგი გაუწიოს როგორც ხელმისაწვდომობას, ასევე მომსახურების ხარისხს და დაიცვას მომხმარებლის ინტერესები.

აღნიშნული დადგენილების შესაბამისად საზღაური განიმარტება, როგორც სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის, აგრეთვე სამართლებრივი კონსულტაციისა და ტექნიკური მომსახურებისათვის გადახდილი ანაზღაურება, რომელშიც არ შედის დამატებული ღირებულების გადასახადი.

დადგენილების შესაბამისად ანაზღაურებას ექვემდებარება შემდეგი სანოტარო მომსახურება:

- ა) სანოტარო მოქმედების შესრულება;
- ბ) დოკუმენტის პროექტის შედგენა;
- გ) დოკუმენტის ასლების გაცემა და ტექნიკური სამუშაოს შესრულება;
- დ) სამართლებრივი კონსულტაციის განევა.

საზღაურის სახეები

საზღაურის ოდენობის დადგენისას, კერძოდ, მინიმალური და მაქსიმალური ზღვრების დანესებისას, მხედველობაში მიიღება სანოტარო მოქმედების სირთულე, გაწეული სამართლებრივი კონსულტაცია, შესრულებული ტექნიკური სამუშაო და დახარჯული დრო. იმ გარემოების დამოწმებისათვის, რომლის ნამდვილობისთვის კანონით სავალდებულოა სანოტარო ფორმის დაცვა, საზღაური შეიძლება დადგინდეს მხოლოდ მთავრობის დადგენილებით. ნოტარიუსი ვალდებულია გადაახდეინოს საზღაური მხოლოდ ამ წესით დანესებული ოდენობით. საზღაური არსებობს შემდეგი სახის:

მყარი განაკვეთი - გარიგების ღირებულებისგან დამოუკიდებლად განსაზღვრული განაკვეთებით. მაგალითად მყარი განაკვეთია დადგენილი ანდერძის, მინდობილობის და სხვა სანოტარო მოქმედებებისათვის.

გარიგების საგნის (ნივთის ან უფლების) ღირებულების საფუძველზე გამოსათვლელი განაკვეთი - გარიგების ღირებულების განსაზღვრის საფუძველია სანოტარო მოქმედების შესრულებისას გარიგების საგნის (ნივთის ან უფლების) ღირებულება. სანოტარო მოქმედების შესრულებისას გარიგების ღირებულებაა გარიგების საგნის (ნივთის ან უფლების) მხარეთა მიერ გაცხადებული ღირებულება. გარიგების ღირებულებიდან გამომდინარე დადგენილება ადგენს სანოტარო საზღაურებს. მაგალითად: როცა გარიგების ღირებულებაა 500 ლარის ფარგლებში საზღაურის ოდენობა იქნებ გარიგების ღირებულების 3%, ხოლო თუ 501 ლარიდან 1000 ლარის ჩათვლითაა გარიგების ღირებულება, საზღაური იქნება 15 ლარს დამატებული 500 ლარის ზევით თანხის 2,5% და ა.შ. აღნიშნულ საზღაურებს ადგენს დადგენილების 23-ე მუხლი.

შეთანხმების საფუძველზე დადგენილი განაკვეთი - იმ გარიგების დამონშებისათვის, რომლის ნამდვილობისთვის კანონით სავალდებულო არ არის სანოტარო ფორმის დაცვა, აგრეთვე ნოტარიუსის სხვა მომსახურებისათვის საზღაურის ოდენობა შეიძლება დაწესდეს ამ წესით ან განისაზღვროს ნოტარიუსსა და დაინტერესებულ პირს შორის შეთანხმებით. ნოტარიუსს უფლება აქვს დაინტერესებულ პირს შეუთანხმდეს საზღაურის ოდენობაზე იმ მომსახურებისათვის, რომლისთვისაც ამ წესით არ არის დადგენილი საზღაური.

საზღაურის გადახდევინების ვადა - საზღაური გადაიხდევინება შესაბამისი მომსახურების განვევისთანავე. ნოტარიუსი უფლებამოსილია არ გასცეს მასთან სანოტარო მოქმედების შესასრულებლად წარდგენილი დოკუმენტები შესაბამისი მოქმედებისათვის საზღაურის გადახდამდე და განეული ხარჯების ანაზღაურებამდე.

ნოტარიუსი ვალდებულია:

ა) დაინტერესებულ მხარეს გააცნოს სანოტარო და სხვა მოქმედებათა შესრულებისათვის განკუთვნილი საზღაურის განაკვეთები;

ბ) სანოტარო წესით დამონშებულ ყველა დოკუმენტზე მიუთითოს გადახდილი საზღაურის ოდენობა.

ნოტარიუსი მოვალეა გადახდისათვის ვალდებულ პირს საზღაურის მიღებისას წარუდგინოს ანგარიში. ნოტარიუსი ვალდებულია ინ-

ფორმაცია ამ წესით განსაზღვრული საზღაურის განაკვეთების თაობაზე განათავსოს თქალსაჩინო ადგილას.

სანოტარო მოქმედებათა შესასრულებლად განეული ხარჯების ანაზღაურება

პირი, რომლის თხოვნითაც სრულდება სანოტარო მოქმედება, ვალდებულია აანაზღაუროს სანოტარო მომსახურებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო სატელეფონო კავშირის, ფაქსის, ტელეფაქსის, საფოსტო გზავნილების, სატრანსპორტო, სანოტარო მოქმედების შესასრულებლად აუცილებელი დოკუმენტებისა და ინფორმაციის გამოთხოვის, აგრეთვე სანოტარო მომსახურების შედეგად დამონმებული დოკუმენტის ან/და უფლების რეგისტრაციის ხარჯები. ეს მომსახურება გაინევა პირთან წინასწარი შეთანხმების საფუძველზე.

თუ სანოტარო მოქმედება შესრულებულია სანოტარო ბიუროს გარეთ, საზღაურს ემატება ნოტარიუსსა და დაინტერესებულ პირს შორის შეთანხმებით განსაზღვრული თანხა, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს 20 ლარს.

თუ დამკვეთის მოთხოვნით განეული მომსახურებისათვის ანაზღაურება ხდება დახარჯული დროის შესაბამისად, ნახევარ საათამდე დახარჯული დრო მრგვალდება ნახევარ საათად, ხოლო ნახევრიდან ერთ საათამდე დახარჯული დრო — ერთ საათად. ეს მოთხოვნები არ ვრცელდება სამეწარმეო იურიდიული პირის მართვის ორგანოს კრების ოქმის შედგენაზე.

სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის გადახდევინებული საზღაურის გასაჩივრების წესი

პირს, რომელსაც სანოტარო მოქმედების შესრულებისათვის და სხვა სახის მომსახურების განევისათვის გადახდევინებული საზღაური არასწორად მიაჩნია, უფლება აქვს კანონმდებლობით დადგენილი წესით მიმართოს სასამართლოს.

სასამართლოს მიერ საზღაურის უკანონო გადახდევინების ფაქტის დადგენისას ნოტარიუსი აბრუნებს საზღაურს და პასუხს აგებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობა, მომსახურების ვადები და საფასურის გადახდევინების წესი

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის განკუთვნილი საფასური არის სანოტარო მოქმედების რეგისტრაციის საფასური, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის მიერ განეული მომსახურებისა და

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატასთან არსებულ სასწავლო ცენტრში სტაჟირების გავლისთვის გადასახდელი საფასურის ოდენობა.

ელექტრონულ საანოტარო რეესტრში საანოტარო მოქმედების რეგისტრაციის (გარდა დოკუმენტის ასლის დედანთან სისწორის დამოწმების რეგისტრაციისა) საფასურია 2.0 ლარი (დამატებული ღირებულების გადასახადის ჩათვლით).

მთავრობის №507 დადგენილების 41-ე მუხლით განსაზღვრულია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის მიერ განეული მომსახურების შემდეგი ვადები და საფასურის შემდეგი ოდენობები: „ა) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივში დაცული საანოტარო დოკუმენტების დამოწმებული ასლების გაცემა 4 სამუშაო დღის ვადაში — 15 ლარი; ბ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივში დაცული დოკუმენტებისა და მათი შინაარსის შესახებ ინფორმაციის/ცნობის ან დოკუმენტების არარსებობის, საანოტარო მოქმედების შეუსრულებლობის თაობაზე ინფორმაციის/ცნობის გაცემა 4 სამუშაო დღის ვადაში — 10 ლარი. თუ ინფორმაცია/ცნობა შეიცავს რამდენიმე ნოტარიუსის არქივში დაცული დოკუმენტების შესახებ ინფორმაციას, საფასურის ოდენობა იზრდება შესაბამისი ჯერადობით.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა დაჩქარებულ მომსახურებას ახორციელებს შემდეგ ვადებში და შემდეგი ოდენობის საფასურით: ა) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივში დაცული საანოტარო დოკუმენტების დამოწმებული ასლების გაცემა: განცხადების შეტანის დღეს (სამუშაო დღის ვადაში) — 35 ლარი, განცხადების შეტანიდან ერთ სამუშაო დღეში — 25 ლარი; ბ) საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის არქივში დაცული დოკუმენტებისა და მათი შინაარსის შესახებ ინფორმაციის/ცნობის გაცემა: განცხადების შეტანის დღეს (სამუშაო დღის ვადაში) — 30 ლარი, განცხადების შეტანიდან ერთ სამუშაო დღეში — 20 ლარი.“

გამოყენებული ლიტერატურა:

ქართულენოვანი ლიტერატურა

1. სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012.
2. მ. გოგოლაძე, გ. მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016.
3. ჭანტურია ლ. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017.
4. დარჯანია თ. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი წიგნი III ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი თბილისი 2019, შესავალი ვალდებულებით სამართალში გიორგი ვაშაყიძე.
5. „ნოტარიატის სისტემები: საერთაშორისო პრაქტიკის მიმოხილვა“ http://www.justice.gov.ge/Multimedia%2FFiles2_Fanalitikuri%20dep%2FNotaries%20Research.pdf.
6. ხარიტონაშვილი ნ. მედიაცია ქართულ ნოტარიატში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა წელიწდეული, 201 სპეციალური გამოცემა, ივანე ჯავახიშვილის თსუ გამომცემლობა, 2018-2019.
7. ალექსანდრე ნათაძე, თამთა სურგულაძე, ნათია ლონლაძე, ნინო ცორიკიშვილი, იოს უიტდეჰააგი., აღსრულების სამართლის ტრენერების სახელმძღვანელო, თბილისი, 2020, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ), lawlibrary.info/ge.
8. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები, თბილისი, 2017.
9. ჭანტურია ლ., სკ-ის კომენტარი, წიგნი III, 2001.
10. გელაშვილი ი. სადისერტაციო ნაშრომი თემაზე „ჩანასახის სამოქალაქო სამართლებრივი მდგომარეობა (დაცულია 2012 წლის 11 მაისს).
11. გერმანული ნოტარიატის სისტემა*! რიხარდ ბოკი იუსტიციის მრჩეველი, ნოტარიუსი გერმანიის ფედერალური სანოტარო პალატის გენერალური რწმუნებული საერთაშორისო ურთიერთობებში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, Deutsch-Georgische Zeitschrift für Rechtsvergleichung 8/2020, <http://openlibrary.ge/bitstream/123456789/8768/1/DGZR%208-2020.pdf>.
12. ნოტარიუსი მეტრი ანდრე შვახტგენი, ლუქსემბურგი, ლნსკ-ს საპატიო პრეზიდენტი, ნოტარიუსის საქმიანობა სამოქალაქო საზოგადოების კეთილდღეობისათვის ნოტარიუსი მეტრი ანდრე შვახტგენი, ლუქსემბურგი, ლნსკ-ს საპატიო პრეზიდენტი, მოხსენება 1992 წლის მაისში მარაკეში (მაროკო) ჩატარებული ლნსკ-ს წვერი ნოტარიატების ასამბლეის გახსნაზე.
13. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის საპატიო პრეზიდენტი ჟან პოლ დეკორპი, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სეკრეტარი Rajendra DASSYNE. www.uinl.org.

14. რომან შენგელია, ეკატერინე შენგელია, საოჯახო სამართალი, თბილისი, 2011 წელი, გამოცემლობა „მერიდიანი“.

15. იოს უითდეჰააგი, სოფიო ქურთაული, თანაავტორები: ჯერუნ ნიჯენ-ჰუსი, ლია ყურაშვილი, დიმიტრი გუგუნავა, ეკატერინე ახალკაცი, თეონა მგელაძე, მაგდა ყვირალაშვილი, საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა, ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში; გამოქვეყნებულია: ევროკავშირის Twinning-ის პროექტის - „დადამოხილვების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის (BESTT)“ ფარგლებში, GE10/ENP-PCA/JH/07, აპრილი 2013.

16. სოფიო ჩაჩავა, საჯარო რეესტრის პრეზუმფციასთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 ოქტომბრის გადაწყვეტილების შეფასება ავტორი; გელაშვილი ი. სადისერტაციო ნაშრომი თემაზე „ჩანასახის სამოქალაქო სამართლებრივი მდგომარეობა (დაცულია 2012 წლის 11 მაისს).“

17. ელექტრონული აქტი (TELE@CTES) და ავთენტური აქტი ელექტრონულ მატარებელზე რედაქტორები: ფ. ბარი ბოლო განახლება: 2017 წლის ნოემბერი ავტორი: https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/elektronuli_aqti.pdf.

18. რეფორმები საქართველოს სამოქალაქო და ეკონომიკურ სამართალში - საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული უახლოესი განვითარების მიმოხილვა დოქტორი იენს დეპე, თბილისი, ეკონომიკა და სამართალი აღმოსავლეთ ევროპაში WiRO 4/2016 20. აპრილი - 25. გამოცემა - გვერდი 97-128 რედაქტორი: რეზიდენტ-ასისტენტი, დოქტორი პ. ბოჰატა, Leopoldstr. 141, 80804 მიუნხენი, www.bohata.com.

19. R. Knieper, პრევენციული მართლმსაჯულების ეკონომიკური ღირებულება, მოხსენება ჰამბურგის ნოტარიუსთა პალატის წინაშე, 2012 წლის 13 ნოემბერი.

20. სანოტარო სექტორში ფულის გათვთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის შესახებ კარგი პრაქტიკა, <https://library.tsu.ge/ge/faculties/law/go8knyzegtmhgfke/pvppr5hsqbjhv0pq/2i0jbcfgw15fo1bnz//>.

21. ირაკლი ლეონიძე, მარიამ ნუცუბიძე, სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტის თავისებურება ქართულ სამართალში და მისი განვითარების პერსპექტივა, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა, წელიწადი 2018/2019, სპეციალური გამოცემა, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2019 ISSN 1987-9199, გვ. 111.

22. თეიმურაზ ბუაძე, ეთიკის ფილოსოფიურ-რელიგიური ასპექტები, https://www.researchgate.net/publication/341623259_etikis_pilosopiur_religiuri_aspektebi#fullTextFileContent.

23. არისტოტელე, ნიკომაქეს ეთიკა. ნიკომაქეს ეთიკა: მთარგმნელ-განმმარტებელი: თამარ კუკავა; რედაქტორი: რ. გორდეზიანი; რეცენზენტები: ლ. ჩიხლაძე, თ. ფაშალიშვილი.

24. ეთიკა-და-ქცევის-ზოგადი-წესები-საჯარო-სამსახურში, თბილისი, 2017 <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=3&t=26373>

25. ხიხაძე ლ., ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში, <https://dspace.tsu.ge/bitstream/handle/123456789/568/Future%20development%20of%20blockchain%20technology%20and%20digital%20communications%20in%20the%20modern%20global%20business.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

26. ხიხაძე ლ., ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში, ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, <https://dspace.tsu.ge/bitstream/handle/123456789/568/Future%20development%20of%20blockchain%20technology%20and%20digital%20communications%20in%20the%20modern%20global%20business.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

27. გონიერი კონტრაქტები: სამართლებრივი ჩარჩო და სახელმძღვანელო მითითებები კანონმდებლებისთვის, ოქტომბერი 2018 მოხსენება ითარგმნა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) ფინანსური მხარდაჭერით. <http://lawlibrary.info/ge/books/2019GIZ-GE-Smart-Contracts.pdf>.

28. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების თემატური საძიებელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლო ადამიანის უფლებათა ცენტრი თბილისი 2019.

29. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 მოსაზრება მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე/.

30. სანოტარო „ავთენტური აქტი“-ს განსაზღვრების შესწავლა დოკუმენტი შედგენილია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის „ავთენტური აქტი“-ს საკითხზე მომუშავე ჯგუფის მიერ პრეზიდენტი: ენრიკე ბრანკოს ნუნესი. WWW.NOTARY.GE; WWW.uinl.ORG

31. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 მოსაზრებას მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე.

32. ევროკავშირის ნოტარიუსთა საბჭო - გენერალური ასამბლეა „ლა გრანჯა“ - 2017 წლის 16 ივნისი. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი - ნევერ ნოტარიატთა საერთო კრება კანკუნში - 2017 წლის 11 ნოემბერი. www.notary.ge; www.uinl.org.

33. ავთენტური დოკუმენტის განმარტება - ევროკავშირის ნოტარიუსთა საბჭო - გენერალური ასამბლეა „ლა გრანჯა“ - 2017 წლის 16 ივნისი. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირი - ნევერ ნოტარიატთა საერთო კრება კანკუნში - 2017 წლის 11 ნოემბერი.

34. ტყემალაძე ს., მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 10.

35. წულუკიანი ა., სვანური ბჭე-მედიატორული სასამართლო, ქართული ჩვეულებითი სჯული, უფრნალი სახელმწიფო და სამართალი, №9, თბ., 1990, 10.

36. ონიანი ს., მედიაცია მრავალსაუკუნოვანი ქართული ტრადიცია, <<http://prevention.gov.ge/prevention.gov.ge/uploads/files/2015/20150831.pdf>>.

37. ტყეშელაძე ს., მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 10.

38. ხარიტონაშვილი ნ. მედიაცია ქართულ ნოტარიატში, თსუ, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა, წელიწდეული, 2018-2019, სპეციალური გამოცემა.

39. ცერცვაძე გ., მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბ., 2013.

უცხოური ლიტერატურა:

1. French Civil Code, March 21, 1804.
2. Model Law on International Commercial Conciliation, 2002.
3. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, 21.05.2008.
4. European Code of Conduct for Mediators, 2004.
5. Position paper of the Council of Notariats of the European Union (CNUE) On the evaluation of Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims, <http://www.notaries-of-europe.eu/files/position-papers/2020/Position%20Paper%20EEO-Final-20-11-20-EN.pdf>.
6. Resolution of the European Parliament. „Profession of notary in the Community“, OJEC No 44/36 18 January 1994.
7. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.
8. Van Rhee C.H., Verkerk R. Civil Procedure, Elgar encyclopedia of comparative law, Second Edition, 2012, p. 140-156.
9. Van Rhee C.H., Harmonisation of civil procedure: An historical and comparative perspective, in: C.H. van Rhee & X.E. Kramer (eds.), Civil Litigation in a Globalising World, The Hague: T.M.C. Asser Press/Springer, 2012, p..
10. Parker S. J., Comparative civil procedure and transnational „Harmonization“: A Law-and-Economics, Perspective, <http://www.researchgate.net/publication/228158980>, January 2009.
11. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ

on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

12. The Notary Public- the third arm of the legal profession Noel Cox Barrister and Lecturer in Law, Auckland University of Technology (2000) 6 New Zealand Business Law Quarterly 321-335 (PDF) The Notary Public ? The Third Arm of the Legal Profession. Available from: https://www.researchgate.net/publication/228237162_The_Notary_Public_The_Third_Arm_of_the_Legal_Profession [accessed Mar 12 2021].

13. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Working Group on the Evaluation of Judicial Systems (CEPEJ-GT-EVAL) Specific Study of the CEPEJ on the Legal Professions Contribution of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE), 8 April 2019, CEPEJ-GT-EVAL (2019)1rev2, <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2016-draft-cnue-en-rev2-without-comments/168093da48>.

14. THE COMMON LAW AND CIVIL LAW NOTARY IN THE EUROPEAN UNION: A SHARED HERITAGE AND AN INFLUENTIAL FUTURE? (A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, 17 September 2015, London) Dr Eamonn G Hall Notary Public Director Institute of Notarial Studies 22 Belgrave Lawn Chapelizod Dublin 20 Ireland Email: info@ehall.ie Web: www.ehall.ie and www.notaryinstitute.ie, Institute of Notarial Studies (A Division of the Faculty of Notaries Public in Ireland); James A Brundage, The Medieval Origins of the Legal Profession, (2008).

15. Framework regulations for dividing property into apartment rights. 2006.

16. Y.Orzikh, Ph.D. Associate Professor of Civil law department, private notary, NOTARIAT IN THE LAW OF EUROPEAN COUNTRIES: PART I – HISTORICAL REVIEW.

17. Elnegahy Sh., Can Mediation Deliver Justice? Cardozo J. of Conflict Resolution, Vol. 18:759, 7, <http://cardozo.jcr.com/wp-content/uploads/2017/05/CAC305_crop.pdf>.

18. Penny B., Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 1.

ნორმატიული აქტები:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, 24/08/1995.

2. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, №47-48, 14.11.1997.

3. 227. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, №31, 24.07.1997.

4. საქართველოს კანონი „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი 19-20, 29.04.1998; 232.

5. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 22/12/2009.;
6. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, №875-Vრს-Xმპ, 02.08.2021.

7. საქართველოს კანონი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ, №6823-რს. 14/07/2020.

8. საქართველოს კანონი ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ, №1139 10/12/1997.

9. საქართველოს კანონი „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, №5226-ლს, 30/10/2019.

10. საქართველოს კანონი „მინის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ“, №5153-რს, 03/06/2016.

11. საქართველოს იუსტიციის მინისტრისა და საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის №133—№144 ერთობლივი ბრძანება „საქართველოში ექსტრაკორპორული განაყოფიერების (სუროგაციის) გზით დაბადებული ბავშვის საქართველოდან გასვლის წესი“ 5.04.2016.

12. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე.

13. საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 29 დეკემბერის დადგენილება №507 „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურების ვადების დამტკიცების შესახებ“.

14. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს №404 დადგენილება „დოკუმენტის ლეგალიზაციის წესის დამტკიცების შესახებ“. მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს 405 დადგენილება დოკუმენტის აპოსტილით დამონმების წესის დამტკიცების შესახებ.

15. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს №405 დადგენილება „დოკუმენტის აპოსტილით დამონმების წესის დამტკიცების შესახებ“.

16. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №69 ბრძანება „ნოტარიუსთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე.

17. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2005 წლის 1 თებერვლის ბრძანება №177 „ნოტარიუსის საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და კონტროლის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე.

18. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 10 მარტის №52 ბრძანება „ნოტარიუსთა რეესტრის ფორმისა და რეესტრის წარმოების წესის დამტკიცების შესახებ“.

19. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 17 მარტის ბრძანება №58 „ნოტარიუსთა სავალდებულო პროფესიული დაზღვევის არსე-

ბითი პირობებისა და სადაზღვევო თანხის მინიმალური ოდენობის განსაზღვრის შესახებ”.

20. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2005 წლის 1 თებერვლის ბრძანება №177 „ნოტარიუსის საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და კონტროლის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე.

21. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №68 ბრძანება „ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების წესის, საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის დებულებისა და ნოტარიუსთა საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამის დამტკიცების თაობაზე“.

22. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 10 იანვრის ბრძანება №3 „ნოტარიუსობის კანდიდატის შესარჩევად კონკურსის ჩატარების წესის დამტკიცების თაობაზე“.

23. „საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2019 წლის 31 დეკემბრის №487 ბრძანება საჯარო რეესტრის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე.

24. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2019 წლის 23 ოქტომბრის ბრძანება №450 „სტაჟიორთა კონკურსის ჩატარების წესისა და პირობების შესახებ დებულებისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატაში სტაჟირების გავლის წესის დამტკიცების თაობაზე“.

25. საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წესდება, 27 იანვარი, 2018 წელი, WWW.NOTARY.GE.

26. „საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სანოტარო არქივიდან დოკუმენტის ასლისა და ინფორმაციის გაცემის წესის შესახებ“ სამსახურებრივი ინსტრუქცია.

27. ნოტარიუსთა ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებულია საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის წევრთა 2011 წლის 06 ნოემბრის რიგგარეშე კრების მიერ.

28. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრება, 2006 წლის 15 აპრილი, ცვლილებები და დამატებები მიღებულია 2012 წლის 8 დეკემბერს.

29. „საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოსა და საქართველოს საერთო სასამართლოებში მოქალაქესთან კომუნიკაციის სტანდარტების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2009 წლის 9 ოქტომბრის №1/310 გადაწყვეტილება.

30. ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის რეკომენდაცია, „დამტკიცებულია“ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის გამგეობის 2021 წლის 14 ივლისის №9 §5 გადაწყვეტილებით.

საერთაშორისო აქტები:

1. 2012 წლის 04 ივლისის ევროსაბჭოს რეგლამენტი № 650/2012 იურისდიქციის, მოქმედი კანონმდებლობის, გადაწყვეტილების აღიარებისა და

აღსრულების, სამკვიდრო საქმეში დოკუმენტის დედნის მიღებისა და აღსრულების, ევროპის სამკვიდრო მონუმბის შედგენის შესახებ.

2. პააგის 1961 წლის 5 ოქტომბრის კონვენცია, რომელიც აუქმებს უცხოეთის ოფიციალური დოკუმენტების ლეგალიზაციის მოთხოვნას.

3. კონვენცია სამოქალაქო საოჯახო და სისხლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი ურთიერთობების შესახებ (მინსკი 1993 წლის 22 იანვარი).

4. ოქმი № 16 ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 16 სტრასბურგი, 2.10.2013. ძალაში შევიდა.

5. კონვენცია ბავშვის უფლებების შესახებ (1989 წლის 20 ნოემბერი), გაერო.

6. „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ“ გაერო-ს კონვენცია.

7. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის დეონტოლოგიის კოდექსი;

8. ნოტარიუსის საერთაშორისო კავშირის წესდება (დასახელებული ნორმატიული მასალა ხელმისაწვდომია საქართველოს ნოტარუსთა პალატის ოფიციალურ ვებ გვერდზე: [www. notary. gov.ge](http://www.notary.gov.ge);

9. ევროპის კავშირის ნოტარიატების საბჭოს წესდება, <http://www.notaries-of-europe.eu/>

10. კავშირის წევრ ნოტარიატთა 2005 წლის ნოემბერში რომში ჩატარებული საერთო კრების რეზოლუცია ნომ. 7, 26-ე მუხლი.

11. ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის ევროპული კოდექსი, (მიღებულია ევროკავშირის ნოტარიატების კონფერენციის მიერ 1995 წლის 4 თებერვალს, ქ. ნაპოლიში).

12. კავშირის წევრ ნოტარიატთა 2005 წლის ნოემბერში რომში ჩატარებული საერთო კრების რეზოლუცია ნომ. 7.

13. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec (2003) 16 ადმინისტრაციული სამართლის სფეროში მიღებული ადმინისტრაციული და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე.

14. ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ნოტარიატების მიერ 1990 წლის 22-23 მარტს მადრიდში. მიღებული რეზოლუცია.

15. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციები ეროვნული პალატებისთვის და/ან საბჭოებისთვის სანოტარო კონსულტაციების და სათანადოდ ინფორმირების საფუძველზე გაცემულ თანხმობასთან დაკავშირებით. www.notary.ge; www.uini.org.

16. CEPEJ-ის სახელმძღვანელო დირექტივები აღსრულების სფეროში ევროპის საბჭოს რეკომენდაციების ეფექტურად აღსრულების მიზნით, CEPEJ (2009) 11 REV.

17. ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციები ეროვნული პალატებისთვის და/ან საბჭოებისთვის სანოტარო კონსულტაციების და სათანადოდ ინფორმირების საფუძველზე გაცემულ თანხმობასთან დაკავშირებით. www.notary.ge; www.uini.org.

18. რეკომენდაციები ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის (UINL), ნერ ნოტარიუსთა ეროვნული პალატებისა და ეროვნული საბჭოების მიმართ, ნოტარიუსთა საერთაშორისო 28-ე კონგრესი 2016 წლის 19-22 ოქტომბერი, პარიზი.

ბმულები:

19. WWW.uinl.ORG
20. <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4800>
21. <https://library.tsu.ge/ge/faculties/law/go8knyzegtmhgkfe/pvppr5hsqbjhv0pq/2i0jbcfgwl5fo1bzn//>
22. <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=18144>
23. <https://www.sos.ca.gov/notary/qualifications>;
24. <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4800>
25. <http://www.notaries-of-europe.eu/files/training/guide-m%C3%A9diation-en-min.pdf>
26. <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90>
27. <https://www.brightknowledge.org/knowledge-bank/law-and-politics/features-and-resources/famous-cases-the-trial-of-socrates>
28. <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94>
29. <https://napr.gov.ge/p/1515>
30. <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%91%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A9%E1%83%94%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%98>
31. <https://napr.gov.ge/p/1712>
32. <http://education.ge/index.php?do=definition/view&id=1291>
33. <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=3&t=10437>
34. <https://www.britannica.com/topic/deontological-ethics>
35. https://www.notary.ge/res/docs/shida/menu/biblioteka/2018/sanotaro_seqtorshe_phulis_gatetrebis_shesakheb.pdf.

სასამართლოს გადაწყვეტილებები

36. Luxembourg, No 50/11, 24.052011, <https://www.google.com/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=ECJ+decision+of+24+may+2011>
37. 2019 წლის 10 აპრილის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნა საფრანგეთის საკასაციო სასამართლოს მიმართვის საფუძველზე.
38. ECtHR - S.H AND OTHERS v. AUSTRIA.

39. ECtHR, 21.4.1998 (#16/1997/800/1003) ესტიმა პორტუგალიის წინააღმდეგ.

40. ECtHR „X, Y & Z v. the United Kingdom“, <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/arasrw.martl6.pdf>

41. ECtHR, #30655/09; 21/03/2017), ანა იონიტა რუმინეთის წინააღმდეგ საჩივარი.

საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები:

42. სარჩელი №1337 27.07.2018, გადაწყვეტილება საქმეზე ხათუნა ნოწორია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ.

43. №3/1/512 12.06. 2012; გადაწყვეტილება საქმეზე „დანიის მოქალაქე პიეტე ქრონქეისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

44. გადაწყვეტილება №2/5//556, 13.11.2014.

45. საკონსტიტუციო სასამართლოს განჩინება №1/3/1546.

46. გადაწყვეტილება №2/4/532,533, 08.10.2015.

47. №1/4/1380 გადაწყვეტილება, 18.12. 2020.

48. №3/4/550 გადაწყვეტილება; 17.10.2017.

49. გ. გოცირიძის №1577 საკონსტიტუციო სარჩელი. <https://constcourt.ge/kajudicial-acts?legal=10850>

საქართველოს სასამართლოს გადაწყვეტილებები:

50. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 9 იანვრის №ას-1531-1537-2011 განჩინება.

51. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 2002 წლის 9 სექტემბრის №3კ/624-02 გადაწყვეტილება.

52. სუსგ №ას-146-476-09, 23.06. 2009.

53. სუსგ. №ას-706-669-2013, 22.10. 2013.

54. სუსგ. №ას-411-388-2014, 22.04.2015.

55. სუსგ, №ას-182-169-2015, 27.04. 2015.

56. სუსგ №ას-786-743-2015, 24.09.2016.

57. სუსგ №ას-1246-1169-2015, 17.03.2016.

58. სუსგ №ას-1145-1077-2015; 29.01.2016.

59. სუსგ №ას-1246-1169-2015; 17.03.2016.

60. სუსგ №ას-1145-1077-2015; 29.01.2016.

61. სუსგ, №ას-60-58-2016, 12.07.16 .

62. სუსგ № 28/770-15, 21.01.2016.

63. სუსგ №ას-468-468-2018, 12.03.2020 წელი.

64. თბილისის სააპელაციო სასამართლო №28/3676-12, 26.11.2012.

**„გონა კაუზა“-ს მიერ გამოცემული ნიშნავი
მათი შეიქმნა შევიძლიათ „გიგლუსის“ მაღაზიების ქსელში,
ქ. თბილისის წიგნების მაღაზიებში და „გონა კაუზა“-ს საფირმო მაღაზიაში
(მის: ქ.თბილისი, თაბუკაშვილის ქ. N 12, ტელ:- 299-00-71; 599 78 61 77)**

კონსტიტუცია

- საქართველოს კონსტიტუცია
- საქართველოს კონსტიტუცია (რუსულად)
- საქართველოსა და ავტონომიური რესპუბლიკების კონსტიტუციები
- ამერიკის შეერთებული შტატების კონსტიტუცია
- რუსეთის ფედერაციის კონსტიტუცია

კოდექსები

- საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი
- საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი
- საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი
- საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი
- საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი და ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი (ერთ ნიშნად)
- საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი
- საქართველოს საგადასახადო კოდექსი
- საქართველოს საგადასახადო კოდექსი (კოდიფიცირებული; მიღების დღიდან შესული ყველა ცვლილებებით)
- საქართველოს საარჩევნო კოდექსი
- საქართველოს ტყის კოდექსი
- საქართველოს საზღვაო კოდექსი
- საქართველოს შრომის კოდექსი
- საქართველოს პატიმრობის კოდექსი
- საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი
- ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი
- პროდუქტის უსაფრთხოების და თავისუფალი მიმოქცევის კოდექსი
- არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი

ნორმატიული აქტების კრებულები

- მუნიციპალური სამართალი (ყველაფერი ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ)
- საბანკო სამართალი
- საავტორო სამართალი
- საპატენტო სამართალი და სამრეწველო საკუთრების სამართალი
- საბინაო სამართალი
- საარბიტრაჟო სამართალი
- დაზღვევის სამართალი
- საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“
- საქართველოს კანონი „სახელმწიფო ქონების შესახებ“

- ავტოსატრანსპორტო საშუალებები
- სამხარეთო საშუალებები
- სამხედრო საშუალებები
- სამშენებლო საშუალებები (როგორც ვაშენებთ კანონიერად)
- საერთაშორისო საშუალებები და ურთიერთობები
- საინჟინერო საშუალებები
- საერთაშორისო სავაჭრო საშუალებები
- საფინანსო საშუალებები
- ეკოლოგიური საშუალებები
- საერთაშორისო საზღვაო საშუალებები
- დიპლომატიური საშუალებები. საკონსულტაციო საშუალებები
- საპროექტო საშუალებები
- ბავშვის უფლებათა საშუალებები
- საერთაშორისო კერძო საშუალებები
- საერთაშორისო ჰუმანიტარული საშუალებები
- ლტოლვილთა საშუალებები
- სასაქონლო საშუალებები
- მომსახურებელთა უფლებების დაცვის საშუალებები
- ევროპის საშუალებები
- ყველაფერი სააღსრულებო წარმოებითა შესახებ
- ფასიანი ქაღალდების საშუალებები
- მას-მედიის საშუალებები
- საერთაშორისო ორგანიზაციების საშუალებები
- საერთაშორისო სისხლის საშუალებები
- მინის საშუალებები
- ადამიანის უფლებათა საშუალებები
- ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები
- ყველაფერი ყადაღის შესახებ (ყადაღის დადება, მოხსნა, განაკვეთები)
- სამაგიდო წიგნი ექიმებისათვის
- სამაგიდო წიგნი იურისტებისათვის, ეკონომისტებისათვის, საქმიანი ადამიანებისათვის
- პოლიციის სამაგიდო წიგნი
- მოსამართლის სამაგიდო წიგნი
- ბუღალტრის სამაგიდო წიგნი
- აუდიტორის სამაგიდო წიგნი
- ადვოკატის სამაგიდო წიგნი
- საჯარო მოსამსახურის სამაგიდო წიგნი
- საინვესტიციო გარემო და ბიზნესის სამართლებრივი საფუძვლები საქართველოში
- ეკონომიკურ დანაშაულობასთან ბრძოლა და საფინანსო წესრიგის დამყარება
- საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტი
- საქართველოს მოქალაქეობა მოქმედ კანონმდებლობაში
- საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო
- შრომის სამართალი

- რა უნდა ვიცოდეთ გადასახადების ადმინისტრირების შესახებ
- სახელმძღვანელო ინსტრუქციები ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი და კერძო სექტორის ორგანიზაციების ბუღალტერთათვის
- საქართველოს კანონმდებლობა განათლების სფეროში
- როგორ გავხდეთ მესაკუთრე
- საპენსიო სამართალი
- გადასახადების ადმინისტრირების სამართალი
- სახელმძღვანელო ინსტრუქციები ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი და კერძო სექტორის ორგანიზაციების ბუღალტერთათვის
- საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ცალკეული მუხლების გამოყენების ინსტრუქციები
- საგზაო მოძრაობის წესები
- კანონმდებლობა იარაღის შესახებ
- ასოცირების შესახებ შეთანხმება საქართველოსა და ევროკავშირს შორის

სამეცნიერო ნიშნები

- თანამედროვეობის ძირითადი სამართლებრივი სისტემები (რენე დავიდი)
- სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორია (გიორგი ნადარეიშვილი)
- რომის სამოქალაქო სამართალი (გიორგი ნადარეიშვილი)
- მსოფლიოს პოლიტიკურ და სამართლებრივ მოძღვრებათა ისტორია (გიორგი ნადარეიშვილი)
- ქართული სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორია (გიორგი ნადარეიშვილი)
- საზღვარგარეთის ქვეყნების სამოქალაქო და სავაჭრო სამართლის მოკლე მიმოხილვა (გიორგი ნადარეიშვილი)
- სახელმწიფოსა და სამართლის ზოგადი თეორია (გივი ლოზუაძე)
- შესავალი სამართლის ფილოსოფიაში (გივი ლოზუაძე)
- შრომის სამართალი (დ. ძამუკაშვილი)
- მემკვიდრეობის სამართალი (ზ. ახვლედიანი)
- გავრცელებული ნარკოლოგიური საშუალებები და პრეკურსორები (ნ. ნადარეიშვილი, დ. ჩაგუნავა)
- სისხლის სამართალი. /დანაშაული/ (ლამარა სურგულაძე)
- კომპიუტერული დანაშაული (ლამარა სურგულაძე)
- ადმინისტრაციული სამართალი (იროდიონ სურგულაძე)
- შესავალი გაკოტრების სამართალში (დამხმარე სახელმძღვანელო) (როინ მიგრაიული)
- სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (ლალი ლაზარაშვილი)
- კონსტიტუციის სამართლებრივი დაცვა (ბადრი კოჭლამაზაშვილი)
- საეკლესიო სამართლის საკითხები (დავით ჩიკვაძე)
- შესავალი ქართულ სამართალშემოქმედებაში (როგორ იქნება სამართალი) (რევაზ რიყაშვილი)
- სანივთო სამართალი (ზურაბ ჭეჭელაშვილი)
- სახელშეკრულებო სამართალი (ზურაბ ჭეჭელაშვილი)
- ყაჩაღობასთან ბრძოლა და მისი პრაქტიკული მნიშვნელობა (რამაზ კვარაცხელია)

- ტიპიური ხელშეკრულებების ნიმუშები (თ. ზარანდია, ლ.ლაზარაშვილი, შ. ჯანხოთელი)
 - ტესტების ნიმუშები (კონსტიტუციური სამართალი, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი)
 - საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარები (ავტორთა კოლექტივი)
 - ხელშეკრულების განმარტება (ნ. იოსელიანი)
 - განზრახ მკვლელობისა და სიცოცხლის მოსპობის სხვა შემადგენლობათა კვალიფიკაცია (რამაზ კვარაცხელია)
 - ფრენშიზინგული ურთიერთობების სამართლებრივი რეგულირება (თინათინ ჩაჩანიძე)
 - საბაჟო გადასახდელებით დაბეგვრა საქართველოში (გიორგი ლორია)
 - 500 ტესტი სამოქალაქო სამართალში
 - გამოძიების პროცესუალური დოკუმენტების ნიმუშები (მ. ლომსაძე)
 - სისხლის სამართლის საქმეებზე ჩასატარებელი ექსპერტიზების წესი და სახეები (მ. ლომსაძე)
 - სისხლის სამართლის პროცესი (მ. ლომსაძე)
 - უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებათა ცნობა და აღსრულება საქართველოში (ბ.ლილუაშვილი)
 - ადვოკატი სამოქალაქო საქმეებზე (ბ. კაიშაური)
 - ბიზნეს სამართალი (ნ. პეპანაშვილი)
 - საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (ტომი პირველი) (ნ. პეპანაშვილი)
 - დავალიანების გადახდებიანების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებულ წესი სამოქალაქო პროცესში (რობიზონ ხურცილაძე)
 - კიბერსივრცის სამართალი (ლ. ბოძაშვილი)
 - პირადი ცხოვრების დაცვა საქ. სამოქალაქო სამართლის მიხედვით (მ. ბიჭია)
 - მფლობელობა და საკუთრება, ფაქტი და უფლება სამოქალაქო სამართალში (ქ. ქოჩაშვილი)
 - ინტელექტუალურ უფლებათა სამართალი (დ. ძამუკაშვილი)
 - საერთაშორისო ორგანიზაციების სამართალი და ტრანსნაციონალური კორპორაციები (დავით გეფერიძე, ავთანდილ ზახალია)
 - ვადები სამოქალაქო და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსების მიხედვით (ს. ჯორბენაძე)
 - საკონსულო სამართალი (ი. ხუცურაული)
 - ევროკავშირის საავტორო სამართალი (დ. ძამუკაშვილი)
 - შეცვლილი გარემოებების გავლენა ვალდებულების შესრულებასა და მხარეთა შესაძლო მეორად მოთხოვნებზე (ნათია ჩიტაშვილი)
 - ვალდებულებით – სამართლებრივი ურთიერთობებიდან გამომდინარე ვალდებულებათა შინაარსი და სახეები (ზოგადი დახასიათება)
 - უსაფუძვლო გამდიდრება (ძირითადი საკითხები) (თამარ ჩიტოშვილი)
 - სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმების განმარტებები
- უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაში (2000-2014) მეორე გადამუშავებული გამოცემა (ალექო ნაჭყებია)

- საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი (ავატანდილ დემეტრაშვილი)
- საქართველოს კონსტიტუციური სამართალი (პაატა ცნობილაძე)
- წუნდებული პროდუქტიზმიყენებულზიანის ანაზღაურება (თამარ ზოიძე)
- ადმინისტრაციულსამართლებრივი ნორმების განმარტებები უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაში (ალექო ნაჭყებია)
- კანონისმიერი ვალდებულებითი ურთიერთობები. (მიხეილ ბიჭია)
- კეთილსინდისიერების პრინციპი სახელშეკრულებო სამართალში (ნინო ხუნაშვილი.)
- პრაქტიკაში სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში (მიხეილ ბიჭია)
- ევროპული კავშირის სამართლის ცნობარი (გიორგი მირიანაშვილი)
- ევროპული კავშირის სამართლის ცნობარი (გიორგი მირიანაშვილი)
- სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება საქართველოში (ნინო ბოჭორიშვილი)

უცხოელ ავტორთა ნიშნავი და საერთაშორისო სამართლებრივი აქტები

- ძველი სამართლის ბრძოლა ახალ სამართალთან (გეორგ ელინეკი. რუსულიდან თარგმანი ზაზა ნანობაშვილისა)
- ბრძოლა უფლებისათვის (რუდოლფ იერიინგი. რუსულიდან თარგმანი ზაზა ნანობაშვილისა)
- საერთაშორისო ხელშეკრულებები, პაქტები, კონვენციები
- მონმის ჩვენების ფსიქოლოგია (ერნ. თრენკელი)
- ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო
- პანდექტები (დერნბურგი)

ლექსიკონები და ცნობარები

- საქართველოს კანონთა ნუსხა. კლასიფიცირებული თემატური და ქრონოლოგიური ნიშნით
- განმარტებითი ლექსიკონი საჯარო მოსამსახურეთათვის
- კონსტიტუციური (სახელმწიფო) სამართლის ლექსიკონი (ინგლისური, რუსული, ფრანგული და გერმანული შესატყვისებით) დავით ჩიკვაძე
- ევროპული კავშირის სამართლის ცნობარი

ბროშურები

- საქართველოს კანონი „პროკურატორის შესახებ“
- საქართველოს კანონი „გადახდისუწნარობის საქმის წარმოების შესახებ“
- საქართველოს კანონი „ნორმატიული აქტების შესახებ“
- საქართველოს კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“
- საქმის წარმოების ერთიანი წესები
- საქართველოს კანონი ლიცენზიების და ნებართვების შესახებ.
- საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ. საქართველოს მთავრობის რეგლამენტი.

პატივცემულო მეითხველო!

იურიდიული ფირმა „ბონა კაუზა“ დაარსების დღიდან სისტემატურად გამოსცემს ახალ წიგნებს სამართლის სხვადასხვა დარგში. ჩვენი ძალისხმევით არაერთმა საინტერესო გამოკვლევამ იხილა მზის სინათლე. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ „ბონა კაუზა“ იქცა იურისტის ბიბლიოთეკის გამდიდრების საუკეთესო საშუალებად.

ქართული სამართლებრივი აზროვნების შემდგომი განვითარებისა და ნიჭიერ მეცნიერთა წახალისების მიზნით „ბონა კაუზა“ სამართლის მკვლევარებს გთავაზობთ ურთიერთხელსაყრელ თანამშრომლობას.

- „ბონა კაუზა“ უზრუნველყოფს იურისპრუდენციაში თქვენი სამეცნიერო ნაშრომების გამოცემას.

- წიგნები დაიბეჭდება ფირმის ფინანსური მხარდაჭერით. ავტორებს გადაეცემათ ჰონორარი.

მზად ვართ, განვიხილოთ აგრეთვე თქვენი წინადადებები თანამშრომლობის სხვა ფორმატთან დაკავშირებით.

- „ბონა კაუზა“ გთავაზობთ წიგნების ოპერატიულ გამოცემას მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზე შეღავათიანი, ხელმისაწვდომი პირობებით.

დამატებით გთხოვთ მოგვმართოთ მისამართზე: ქ. თბილისი, რ. თაბუკაშვილის ქ. N12.

 (032) 299 00 71 ; მობილური 5(99) 78 61 77

ელ. ფოსტა: bonacausa@yahoo.com

www.facebook.com/LTP-BonaCausa

ოფისტური, ბეჭდვა რიზოგრაფზე
ქალაქის ზომა 70X84 1/32
ფასი სახელმეკრულებო